

PEREGRINA. & utilissima lectu-
ra. Eximii utriusque iuris monarce domi-
ni Floriani de sancto Petro sup. xxii.
ff. in titulis de usuris probationibus.
de fide instrumentorum testibus. & de
iuris & facti ignorantie. lege feliciter.

CIN DEI NOMINE AMEN
EXPLICIT LIBER VIGESI-
MVS PRIMVS. INCIPIT. VI-
GESIMVS SECVNDVS DE
VSVRIS. ACCESSIONIBVS.
ET MORA zc. PER EGREGI-
VM. VTRIVSQUE. IVRIS
DOC. FLORIANVM.

IN glo. R. ice ibi que. l.
ex pecunia. & sic no.
q. usura dicitur ex re pro-
uenire. Idem no. glo. s.
de pcur. l. q. pcurator
ex re. Sed certe non ut
detur ex re. sed propter rem. per casum
de jobo. sig. l. usura pecunie. Impensio
ne autem. dic q. illa dicitur provenire
ex re ita dicit glo. no. in. l. liber homo.
de jobo. obli. Istud sufficit circa istam
glo. Et in eadem glo. ibi usura pecu-
nie. suple. s. de rei uendi. l. si nauis. ubi
melior est casus de fructibus. In fi.
glosa circa Ricam. Pro euidencia
totius tituli aduerte q. usura dicitur p-
hibita etia ciuili iure. ut patet in aute.
de ecclesiasticis titulis. & i. ubi impator
dicit seruandas regulas sanctorum qua-
tuor conciliorum sunt autem prohibite
in niceno concilio. ut patet. xlvi. di. qm
multum. & de hoc per glo. & Doc. in
aute. ad hec. C. eo. Canonico autez
iure clarum q. regulariter prohibentur
fallit in casibus notatis. extra eo. c. con-
questus. & generaliter ubicunq. usura
petitur. ut interesse quo casu etiam iure
ciuili licite petitur facit. l. ii. C. eo. in
glo. & c. salubriter. extra eo. Et circa
hoc uide omnino Io. an. de regu. iu. c.
peccatum. in. vi. ibi tangit que fiut cau-
sa prohibende. Prohibebantur autem &
in ueteri testamento Ezechielis. xviii.
& deuteronomii in. xxiii. ibi non fene-
raberis fratri tuo ad usuram pecuniam
& in nouo. s. phibetur. patet Luce. vi.

ibi mutuuz dantes nihil lucri inde spe-
rantes trasumptiue in. c. cosuluit. extra
eo. ti. Et aduerte q. illud uerbum fratri
tuo. ponderant ebrei per quod coniuncto
capitulo ab illo. xxiii. q. iiii. ubi dr ab
illo potes exigere usuras cui merito no-
cere desideras testus est Ambrosii. Di-
cunt q. cu sint nobis hostes & nobis de-
sideret nocere propter uarietatem sep-
te a nobis licite usuras exigunt. Sed q.
eos est quod in ueteri testamento legit
deuteronomii. xxviii. ibi feneraberis ge-
tibus multis. & ipse a nullo fenus acci-
pies. Et illud. c. a nullo legit negatiue
quasi dicat sicut nulli debes nocere sic a
nullo petere usuras. & d. hoc aliquid in
clemen. prima in glo. pl. t. eo. ti. & p. Io.
an. extra eo. c. conquestus. ino. Itē aduer-
te quia propter id quia euangelium di-
cit nihil lucri inde sperates quida dix-
erunt secus si damnū uellet euitare. Vñ
creditor uniuersitati posset mutuare ut
propter illud euitaret solutionem colle-
ctax. & hanc oppi. refert Guil. in spe.
eo. ti. & si. Sed Io. an. extra eo. c. consu-
luit. pro concordia dicit distinguenduz
inter certa & incerta quia si certa non
sit permissum. si incerta sic. Aduerte
etiam q. sicut usura est prohibita singu-
laribus ita etiam & uniuersitati pbat.
extra eo. c. conquestus. ex quo arguit ibi
Alanus contra ciuitates ytalie que usu-
ras accipiunt nomine ciuitatis. & idez
tenuit Vin eo. t. c. Michael. & c. Ray-
mundus. in summa de pen. in titulo de
usuris in pl. t. colum. q. quid de coitate.
Que autem fuit causa prohibitiua
usurarum p. Inno. extra eo. super Rica
& Hosti eo. ti. c. ii. ratione. quia tanta
eēt dulcedo usure q. nil aliud fieret. & d.
struerentur culture agrorum. Adde in
cambiis que cotidie fiunt glo. no. que
sentit ea licita in. l. iiii. C. de exerci. Item
adde de mercatoribus q. uendunt
plus equo & iusto precio an tale lucrū
licite possint heredibus suis dimittere.
& per Inno. qui sentit q. sic extra de
immu. ecclesiarum quia pleriq. q. no.
quia tale lucrū cum sagacitate questi-
tum bono uiro non conuenit ut no. de
regulis iuris semper in conuentionib.
Florianus.

QUOD IUDICIO. ¶ In iudiciis bone fidei ueniunt usure ex mora . a iudice p̄tassande fm̄ regionis consuetudinem . b . d . ista prima particula . ¶ Ibi iudicium . hoc uerbum multis modis sumitur . ut nōt . Io . mona . de iudi . super R̄ica in . vi . & Io . an . ponit de regu iu c . i iudiciis . eo . li . ¶ Nō q̄ in contractibus bone fidei ueniunt usure . ¶ Nō . ex textu . actē di consuetudinez loci contractus & nō iudiciū q̄ tamen intellige ut dicam super glo . & hoc uerū in decisiuīs . ut hic & s̄ . de euic . l . si fundus . ubi casus . Secus in continentibus ordinationem cāe in quibus locus tantū iudiciū attendat̄ j . de testibus . l . iiii § . si & ibi etiā dicā & de hoc . C . quemadm̄ . te . aper . l . ii . & hoc quādo est questio ex contractu . ¶ Si uero ex delicto . dic̄ attendi cōsuetudinem loci delicti . C . ubi de cri . agi . opor . autē . qua in prouintia . & de extra ordina . crimī . l . facularū . § . sunt q̄ dam . & . l . ii . C . de noxa . ¶ Sed si uis descendat ex libertate uel seruitute rei de qua agitur . tunc inspiciuntur consuetudo & statutū loci i quo res est . Cal̄ ē nō . j . de admini . tuto . l . si in herede . § . Lutius . & de censibus . l . forma . & . C . de edif . priua . l . an in totum . ¶ Adde q̄ lex loquens de cōsuetudine in dubio uidetur semper intelligenda de p̄scripta allegatur ad hoc pro singulari . extra de elec . c . cum humana . sed uide concordantias . extra de preben . c . cum beneficiatio in . vi . ¶ Adde etiā predictis q̄ in decisoriis debet actēdi lex que uigebat tempore cōtractus celebrati . licet ex illo cōtractu nō esset orta actio . sed post ea sit orta post nouam legem conditam p̄batur . C . de rei ux . actio . l . i . in fi . qui textus subtiliter intuenti hec probat . lz̄ prima facie contrarium . ¶ Item nō . ex isto textu in fi . q̄ usure per statutum p̄mitti non possunt & ideo statutuz zc̄ . ¶ In glo . prima . in . p̄ . in iudicio ibi nō si in legatis & fideicomis . que dicunt̄ habere instar bone fidei . C . in quibus . ca . in integ resti . non est . nec . l . in minorum sunt tamen stricti iuris . l . alias . s̄ . de in litem iur . ¶ Eadem glo . in fi . ibi nō placet . quia imo in legatis & fidei

cōmissi . ueniunt a tempore more . ut plene nō . C . de usu . & fruc leg . l . i . & . j . eo . in fideicomis . ¶ In glo . magna ad fi ubi etiā nō . a quo tempore ueniant fructus in talibus legatis . ¶ In fi . sc̄de glo . ibi . § . actionū q̄ his p̄sib̄ cōtinent̄ ¶ Empti cōducti mandati depositiq̄ . ¶ Pignora cōfunde cōi pro socioq̄ . ¶ Doti & heredis tutele comoda gestor ¶ Ista bone fidei sunt stricti cetera iur̄ ¶ In glo . iiii . in fi . ibi soluenda . dic̄ nec obstat . s̄ . ti . ii . l . si fundus . ubi inspiciuntur consuetudo contracti in quo p̄ba facta sunt non in quo debet fieri solutio quia ibi in illis que ueniunt ex cōsuetudine eoipso q̄ contractus est celebratus . sec̄ si in his que ueniunt propter morā adhibitam circa ea que ueniunt in contractu . Quia tunc inspiciuntur consuetudo loci ubi debet fieri solutio . quia ibi contracta est mora . & ita loquit̄ hic fm̄ Bar . Qui remittit ad nō . in . l . cunctos populos ¶ Tu autem dic̄ clarius & breuius q̄ . ¶ Aut consuetudo uel statutum respicit formam contrahendi . ¶ Aut de bendi . ¶ Aut petendi . ¶ Aut exigendi . ¶ Primo casu . ¶ Aut illa forma respicit actum . ¶ Aut personam . Si actū ut quia statutum disponit q̄ omnis cōtractus & ultima uoluntas teneat cum duobus testibus . dic̄ tunc inspici locum contractus uel testamenti conditi Naz̄ sicut in tempore inspiciuntur loci contractus . sic & in loco . locus enim & temp̄ sunt inseparabilia ab actu . facit . C . de test . l . si . & quod nō . doc . in . l . i . C . que sit lon . consue . ¶ Si concernit abilitatē personarum ut quia dic̄ statutum q̄ minor non possit cōtrahere sine presentia consanguineorum tunc tale statutū afficit personam . unde tanq̄ affecta nō potest cōtrahere nisi ista solemnitate seruata . ¶ Secundo casu principali q̄n statutum respicit obligationem tunc inspiciuntur locus contractus . i . pactionis q̄ ibi obligatio summit̄ fundamentum ubi sumpsit principium dicta . l . si fundus . de euic . Et ideo licet dicatur quis cōtrahere in loco destinate solutionis . ut l . cōtrahisse tamen hoc attenda fictioe . uere enim ibi cōtrahitur ubi uerba & negotium inter partes perficitur . &

hic ibi deb. bit solui gabella ex forma sta
tuti ita sentit glo. nō. in. l. eū q. & i. de
cōsti pec. ¶ Tercio casu principali dic
inspici locū iudicii. l. iiii. in fi. j. de tel.
& c. quem ad te. aper. l. ii. & dixi. s.
textum. ¶ Quarto & ultimo casu quā
do lex respicit formam exigendi inspi
citur locus ubi fit executio. unde si sta
tuto cauetur hic q̄ minor nō possit capi
pro debito. alibi tamen poterit capi. ¶
Hec omnia intellige in iurisdictione cō
tentiosa. Inuoluntaria enim semper in
spicitur locus ubi decretuz iudicis inter
ponitur. C. de emanci. libe. l. i.

¶ SOCIVS. In actōe p̄ socio re ipsa
etiā sine mora ueniūt usure pecuie quā
alter ex sortis in usus suos couertit. &
tractus futuri tēporis non spectat adiu
dicem. h. d. uel sic. ¶ De eo quod in iu
dicio non clauditur. sed post sniaz emer
git iudex iudicare non potest. h. d. ¶
Nota primo unum priuilegium socia
ti attributum est. & aliud. s. ut non con
ueniatur sortis nisi in q̄tum facere pōt
j. de re iudi. sunt qui in id. & s. pro so
tio. uerum in prin. Ab isto tamen priui
legio excluditur per negationez. s. si ne
get se sortium s. pro sortio. l. si unus. &
fi. & de re iudi. l. sed hec ita & fi. Simi
liter. j. de fideiuss. l. si dubitetur. & i. in
fideiussere. & s. q̄ cuz eo. l. sed & si ex
parte. & i. in filiofamilias conuento zc.
¶ Scdo nō. hoc uerbum inuaserit q̄ so
nat inuitium. & arguit iniusticiaz occu
pantis. C. unde ui. si quis in tantam.
& tamen nō. q̄ hic non includit uituz
furti etiam si in usus suos conuertat ut
patet hic & hoc operatur indubio ratio
& eius cōionis in re. s. pro sortio. l. meri
to. q̄ tamen intellige ut ibi & eo. ti. l.
rei cōis. ¶ Tercio nō. casum quo re ipa
usure currant q̄ contingit fauore ipsius
societatis. & mutue fraternitatis inter
sortios debite. dicta. l. uerum. Sic & alias
contingit fauore minoris etatis. C. inq.
ca. in inte re. l. imminoz. & de action.
empti. l. curabit. ¶ Item nō. ex isto te
stu q̄ ubi aliter potest esse consultuz nō
est recurrendum ad medicatū suffragiū
cautionis & ad hoc iste testus allegatur
& maxime per butri. ¶ Item nō. ad fi
nem q̄ tractus futuri temporis zc. de

quo. j. late super glo. ¶ Nota tamen
ad intelligentiam huius regule. q̄ p̄ sta
tutuz potest quis excōicari si aliquid fe
cerit in futurum. de constitu. ut anima
rum. & statuto. li. vi. & hoc tenet Io.
an. de sen. exco. c. romana. in. vi. q̄ ui
detur nō. attento maxime q̄ nemo pōt
excōicari p̄ sniaz ex futura culpa. Adde
aliud q̄ & iudex potest condemnare in
expensis factis & fiendis. & etiam tenz
Io. an. in dicto. c. romana. & uidetur ca
sus. extra d̄ procur. c. auditis ubi Inno.
& glo. hic tenet. ¶ In glo. immo uidet̄
q̄ non usura. in fi. dic. uel dic q̄ hic pe
tuntur ex dolo ibi ex mora. ¶ In glo.
fi. que incipit. q. d. nihil ibi sol̄ hic offi
cio zc. Dic hec solutio declaratur. j. añ
fi. huius glo. sed certe diuinationem &
restrictionem continere uidetur ad illā
litteram ideo aliter soluitur ut sequitur
¶ In eadem glo. ibi scdm̄ his modis po
test ibi poni casus dic. uel dic aliter ad
contrarium q̄ ibi cauebat actionis iure
& petebat cautio. & sic ex iure quod ē
de presentī. & ideo cautio petit̄ hic nul
lum ius erat de presentī quasi dicat ibi
iure actionis hic iudicis officio. Preterea
hic statim poterat sortez exigere ibi nō
butri. ¶ Et idem uidetur tenere Bar.
qui dicit q̄ ideo iudex hic se non intro
mittit. quia in potestate actoris erat fa
cere ne in futurum debeat ibi secus.
Et hanc solutionem pbat hic testus fm̄
eum. ¶ Sed certe hec sol. & ratio Bar.
non uidetur tuta. Nam fm̄ eum starē
q̄ iudex saltem posset se intromittere d̄
usuris currendis post sniam. sed illo tē
pore quo nō est quid imputetur obtinē
ti in causa. cur non exigit si fecit quic
quid potuit & attamen hoc est falsum
quia pro nullo tempore post sniam pōt
se in snia intromittere ut patz hic. Qua
re potest aliter dici fm̄ Goffre. extra d̄
procur. c. auditis. s. q̄ illud quod hic di
citur q̄ tractus futuri temporis zc. sit
uerum q̄tum ad hoc ut statim detur ex
actio. uel scdm̄ Inno. in dicto. c. potest
aliter rñderi uidelicet q̄ illud quod hic
dicitur locum habet in usuris que sunt
odiose alias bene prouidet iudex in fu
turum. facit quod nō. extra de homici.
prelati in. vi. ¶ Vel scdm̄ eundē Inno.

potest dici q̄ tractus futuri tēporis zc̄. f. ubi obligatio non subest secus si obligatio subit. ut dicto. c. auditis. & sic posset intelligi dicta lex prima. ¶ Sed certe ex pdictis omnibus non apparet clara responsio. nec etiam tuta esset ad dictam. l. primam. Dic ergo q̄ ibi iudex se non intromittit de usuris post sniam currendis condemnando. sed solum statuendo modum usurarum in earuz cursu. & hoc facere potest licet enim de iure centesime debeant. ut dicta. l. si. de usuris re. iu. tamen equitate suadete & iusta causa potest minorem modum statuere cum enim usure debeantur ut pena. ut probatur. s. de neg. ge. l. qui sine potest iudex ex causa illam penam minorare propter paupertatem uel aliam similem causam. fm nota. in simili. in l. si possidoneum. & l. si seuerior. C. de his qui. no. in fa. & eo. ti. l. quid ergo. §. pena grauior. l. auxilium in delictis. de mino. s. Ex hoc collige pulcrum & nouum intellectum ad dictam l. primam ¶ Eadem glo. circa si. ibi speciale in pdictis. Dic hec non placet quia non apparet in eis ratio specialitatis. quoniam hoc dicere est refugium miserorum. ut l. filium quem habentem. ideo glo. soluit alibi. ¶ Eadem glo. ibi debentur. dic q̄ actionem non p̄supponit. de act. emp. l. qui per collusionem. & de aur. & ar. leg. l. quintus. Sed certe si ponderentur omnia predicta non uidetur plene declaratum. an & quando tractus futuri temporis spectat ad iudicem. dic ergo ponderando omnes casus possibiles.

¶ Quandoq̄ enim nec obligatio nec actio est presens. nec oriri sperat. & hoc casu nullum dubium qd̄ in tali contractu iudex se non interponit. quia sine actione pars experiri non potest. l. quotiens. §. item si in speciali. de admini. tu. & l. si pupilli. §. uideamus. s. de nego. ges. ¶ Quandoq̄ enim obligatio & actio est presens sed sola executio differtur. tunc potest agi & iudex se interponit. differtur tamen executio usq̄ ad dici euentum. l. in lege acquilla si delictum. s. ad. l. acqui. j. de furtis l. qui tabulas. & l. quidam tabularum. & de tab. exhiben. l. locum. §. condemnatio.

¶ Quandoq̄ obligatio & actio est presens. quia uere nunc aliquid debetur nisi tamen pro futuro prouideat. presens prouisio non affert uictori plenu comodum. tunc futuri temporis tractus spectat ad iudicem. exemplum in agente uti possidetis contra turbantez nihil enim prodesset snia nisi iudex pro futuro tempore silentium imponeret. potest ergo hoc facere extra de p̄ba. c. licet causaz. no. C. uti possidetis. l. i. ¶ Itēz pone exemplū in agente ne eius iuribus officiat in quo etiam est necessaria prouisio p̄ futuro. s. de serui. l. si seruitus. & si fuit uen. l. egi. & l. barum. Et ideoz dicit in omnibus casibus in quibz hoc contingere posset q̄ prouisio de presenti nil prodesset. nisi & pro futuro fieret. Nam tunc illud futurum uenit quasi per uia cuiusdam necessarie consequentie. unde eadem durat potestas que in principali facit. q̄ no. Inno. de offi. de. le. c. i.

¶ Quandoq̄ aliquid debetur de presenti & eius occasio est. aliquid potest deberi in futurum iure obligationis ut differat ab aliis casibus. s. positus. Et in istis dic tractuz futuri temporis spectare ad iudicem. ex emplum in usuris & stipulationibus deductis que no cucurrerunt. certe possunt in iudicium deduci ratione sortis & usurarum que de presenti debentur. Casus est fm unam lecturam in l. i. C. de iudiciis. Exemplū etiam pone in alimentis & aliis annuis prestationibus. uel iu stipulatione annua in qua statim dicitur actio nata p̄ omnibus annis licet per tempora sit diuisa prestatio. l. sticuz. §. stipulatio. de p̄bo. obli. & de dona. l. senatus. in fi. Et hoc statutum est ne quis compellatur singulis annis de iure suo protestari. C. de p̄scri. trig. uel quat. an. l. ii. & j. eo l. cu d̄ in re uerso. no. per glo. s. de iudi. l. non quemadmodum. per Inno. extra de procur. c. auditis. & de sepulturis. c. nostra. & Cy. C. de fideicommissis. l. i. & Bar. in. l. ita stipulat. de p̄bo. obli. ¶ Quandoq̄ aliquid debetur de presenti & in futurum deberi potest ex natura actionis propositae. & sic solum officio iudicis. ¶ In isto dic q̄ iudex se intromittit p̄ tempore quod currit pendente

iudicio. l. ediles. §. item sciendū. de edi
 li edic. sed non decurrendo post sniam.
 Cum enim iudicium sit finitum & cā
 per sniaz terminata. j. de re iu. l. i. mer
 cenarium officium amplius non potest
 deseruire & ita intelligatur ista. l. que
 loquitur in usuris ex mora currentibus
 in iudicio bone fidei & solo iudicis offi
 cio. ut hic dicit glo. ¶ Secus si posset in
 iudicium deduci etiam actionis iure ex
 emplum in fructibus & accessionib⁹ na
 turalibus. tunc enim iudex posset se in
 tromittere etiam de tempore post sniaz
 unde posset condemnare conuentuz ad
 restitutionem rei cum fructibus percep
 tis & percipiendis. facit quod nō. Cy.
 in. l. cum propria. C. si quis alteri uel si
 bi. & Inno. extra de dona. c. cum inter
 dilecti. & de resti. spo. c. cum ad sedez.
 ¶ Nec obstat glo. que huic decisioni ui
 detur contraria in. l. Iulianus. §. idem
 Iulian⁹. s. de rei uen. Quia posset rñde
 ri q̄ illi fructus in iudicio reali ueniunt
 officio iudicis non iure actionis ut ibi &
 eo. ti. l. item si uerberatus in fi. cum se
 quenti. ¶ Quandoq; nil debetur de pre
 senti. sed deberi speratur in aduentu cō
 ditionis uel diei. & clarum q̄ iudex nil
 potest quia non potest agi. de jbo. sig.
 l. cedere diem. & de jbo ob. l. interdū.
 & l. ita stipulatus. ubi per Bar. Quādo
 q; & ultimo nil de presenti debetur sed
 in contestatione deberi speratur tūc po
 test agi. de jbo. obli. l. si Titius. & l. si
 decez cum petiero & de contrabē. &
 cōmī. stip. l. magnam. ¶ V num nō. ul
 timo q̄ ubi etiam lite contes. ius superue
 nit ex causa de preterito tunc etiam ex
 eadem instantia iudex potest cōdemna
 re. Casus est nōbilis in. l. si rem. in. §.
 si. s. de pigno. acti. & idem si superue
 niat simplex facultas dirigende actiois.
 s. de rei uen. l. fin autem. §. i. & ad exi
 bendum. l. tigni. Florianus.
PAPINIANVS. In actione tutele
 tanq̄ bone fidei ueniunt usure re ipsa.
 potest tamen tutor pecuniam debitam
 offerendo & deponendo usuraruz in co
 modum euitare. b. d. testuz. ¶ In testu
 sibi pro fauore pupillorum. dic quorum
 fauore multa a iure sunt statuta inter
 que est unum notabilem extra litteram

.f. q̄ fingitur eorum fauore stipulatio
 facta ubi non interuenit fm q̄ tacens
 etiam de cuius agitur preiudicio contra
 regulas habeatur p̄ consentiente casus
 est singularis de utroq; in. l. cum osten
 dimus. §. si. j. de fideiusso. tu. ¶ Nota
 q̄ licet regulariter debitor saltim purus
 non constituatur in mora sine interpel
 latione ut. l. q̄ te. s. si cer. pec. & de. jbo.
 obli. l. ex legati causa. tamen hoc fallit
 minoris fauore ut hic & l. minoruz. hic
 allegata. Et hoc pondero quia idem ui
 detur in ecclesia & republica que pupil
 lo equiparantur. C. de sacro san. eccle.
 l. si. xxiii. q. iiii. quid ergo. l. di. ius pub
 licum. C. quibus ex ca. maio. l. res publi
 ca. & quod ibi nō. facit quod notat. C.
 de rei uendi. l. si ut proponis. & C. si q̄
 alteri uel sibi. l. i. & extra de in inte. re.
 c. i. & c. auditis. q̄ nō. pro ecclesiis uel
 ciuitatibus habentibus iura. que ad mi
 nistratores suos. ad quos de bonis eccle
 sie uel ciuitatis peruenisset. ¶ Item nō.
 ex. jbo. plane. q̄ licet quis non possit com
 pelli regulariter agere. ut. C. ut nemo
 in uitis in rubro & nigro nisi in casib⁹
 ibi notatis. tamen a iure prouidetur obli
 gato ut se excuset a pena legali contra
 eum cōmittenda. scilicet q̄ offerat depo
 nat & cōsignet ut hic. & per hoc impe
 ditur cursus usurarum ut hic. & in. l.
 hic allegatis in glo. ¶ Et hoc uidetur
 planum remediū ubi debitum totum
 est liquidum. Si autem sit dubium solū
 pro parte exemplum potest poni hic nō
 enim potest clare constare q̄tum sit in
 reliquis donec sit solidata & calculata
 ratione administrationis. tunc dic q̄ ad
 impediendum cursum usurarum uel
 cōmissionem pene sufficit partem liqui
 dam offerre cum oblatione satisfationis
 ydonee. de reliqua soluenda cum liqui
 data fuerint. Casus est singularis hoc p̄
 bans. j. de sta. libe. l. statu liber rationez
 quem nō. ad multa. ¶ Et ex hoc nota
 notabilem modum practicandi hanc. l.
 & similes. sic in simili. ¶ Inhibitio
 uel sequestrum excusat obligatum non
 soluentem a cōmissione pene. Casus est
 notabilis in. l. si. s. de le. cōmif. ¶ Itēz
 nō. casum in quo requiritur obfignatio
 & depositio. & que sit ratio. j. dicam.

super glo. An autem per talem config-
 nationem & depositionem sit pupillus
 creditor factus dominus huius pecunie
 glo. sentit q̄ sic saltem utiliter. C. eo. ac-
 ceptaz de quo ibi per Cy. in ultima. q̄.
 ¶ In glo. est ergo in prin. ibi necessaria
 obligatio. dic q̄ fiat congruo loco & tē-
 pore. j. de soluc. creditor. ¶ Eadem. ibi
 deposito. dic non ergo sufficit simplex
 obligatio. & hoc uidetur ex eo quia cursus
 usurarum hic iam erat inchoatus. secus
 si nondum esset inchoatus quia tunc so-
 la obligatio sufficeret. quia ad impediē-
 dum cursum inchoari. Casus est. C. eo.
 si parte & l. si ex pretio. fm unum in-
 tellectum. de jbo. cb. qui rome. §. scie-
 sic etiam sufficit simplex obligatio ad eu-
 tationem pene. s. de arb. celsus. & l. tra-
 iectitie. j. de acti. & obli. ¶ Quare aut
 sola obligatio sufficiat ad purgandū mo-
 ram quo ad interitum. l. si seruum. §.
 si. de jbo. obli. & non quo ad impediē-
 dum cursum usurarum. uide per glo. &
 doc. in dicta. l. acceptam. C. eo. Et ad-
 de notabilem casum circa hoc scdm ua-
 rias lecturas in. l. si debitor. j. d. solu. &
 quod nō. in. l. qui decem in prin. eo. ti.
 ¶ In glo. si incipit ipso iure. Nō. ergo
 pro consignatiōe pecunie debite libera-
 debitor ipso iure. & ideo t̄z clare glo. in
 §. si pecuniam in saculo de. l. i. hic all.
 in. l. obfignatione. C. de solu. ubi de hoc
 uidetur casus in oppositum. s. q̄ solum
 ope. exceptionis facit dicta l. acceptam
 in fi. & ibi glo. non fieret. sed primam
 oppi. q̄ ipso iure. tenet Ia. d. are. & Cy.
 pro qua etiam uidetur casus. s. man. q̄
 mutua. §. i. ubi etiam glo. ¶ Florianus

ULGO. In actionibus stricti
 iuris ueniunt usure a tempore
 litis contestate. & omnis acces-
 sio naturalis. h. d. In glo. si ibi. l. fund⁹
 §. interdum. Circa hanc materiam ac-
 cessionum uide pleniorē glo. que sit in
 corpore iuris in. l. in hac. s. de tricti
 ¶ Tu tamen plenius concludere. quia aut
 queritur de accessionibus ciuilib⁹ ut usu-
 ris. ¶ Aut naturalibus ut fructibus &
 partibus. Si de ciuilibus dic q̄ in contra-
 ctibus stricti iuris non ueniūt citra uin-
 culum stipulationis. C. eo. l. iiii. fallit ubi
 quantitas debeat ex ultima uolūtate

quia tunc ueniunt ex mora ut. j. de le.
 si. l. si quis seruo. & l. titia scio §. usu-
 ras. eo. ti. Et nō. in. l. i. C. d. usu. & fru.
 leg. ¶ In contractibus uero bone fidei
 ueniunt a tempore more. j. eo. l. mora.
 §. in bone fidei. ¶ Si de naturalibus
 ut fructibus zc. dic q̄ si ueniunt iure
 actionis inspicitur tempus obligationis
 contracte. s. de cōdic. in de. l. in summa
 §. ei qui. & l. indebiti in prin. Si iudi-
 cis officio tūc in contractibus bone fidei
 ueniunt a tempore more. ut dicto. §. in
 bone fidei. Idem in stricti iuris qui sa-
 piunt naturaz bone fidei. C. in qui. cau-
 sis. l. in minorum. Si instricti iuris me-
 re. i. qui non sapiunt naturam bone fi-
 dei. dic q̄ si peto quod est uel fuit meū
 fructus ueniunt a tempore more. de pri-
 mo quando meum est. s. de rei uen. l.
 Iulianus. scribit si hominem. de scdo. j.
 l. uideam⁹ §. i. & se. eo. ti. ¶ Si peto id
 quod non est nec fuit meuz. tunc a tem-
 pore contestate litis. l. cū fundus. in pri.
 s. si cer. pet. & dicto. §. si actionem. &
 hic que jba nō. p̄ uera conclusiōe oīuz.
 ¶ Eadem glo. ibi sed nunquid. Ista qō
 hic fm Bar. non bene adaptatur ad te-
 stum. quia testus loquitur in actiōe stri-
 cti iuris. questio uero formatur in actio-
 nibus bone fidei. ¶ Eadem glo. in fi. l.
 in nūmis q̄ si dicat q̄ h⁹ pene habet rō.
 quia cum in nummis non ueniāt intrin-
 secum interesse. merito debet uenire ex
 trinsicum. ar. illius legis.

Florianus.

N FIDEICOMMISSI.

I Pro euidētia premitte q̄ prin-
 cipium huius. l. legitur duobus
 modis. Vno modo in fructibus percepti
 & iste intellectus ponitur. j. in glo. ma-
 gna. post principiu. in j. licet quidam
 dicant. Alio modo in fructibus percipi-
 endis & hic intellectus uerior est scdm
 glo. & doc. ¶ Et hoc intendit fm istuz
 modum. ¶ Condemnat⁹ in actiōe per-
 sonali tenet de fructib⁹ perceptis & per-
 cipendis post quadrimestre tempus. añ
 uero non tenetur si mora non precessit
 h. d. ¶ Et primo ponitur impatoris re-
 scriptum. Secundo id interpretat⁹. Ter-
 cio illud ostendit. scda ibi quod decretū
 Tercia ibi in his. ¶ Nō. primo testum

4
ibi tam & si non facile. etiā quem mul-
tum facit notare Bar. forte habuit respe-
ctum ad urbanitatem. l. quidem yber.
de ser. ur. pre. ¶ Secūdo nō. ibi sed pu-
ta. l. falcidie. q̄ in non liquidis nunq̄ dī-
cīt quis esse in mora nisi post declarati-
onem & sniaz iudicis q̄ est nō. facit. s̄.
de pigno. acti. l. si cuz uenerit. & adde
omnino quod dixi. s̄. l. i. & Papinian⁹
quibus adde istum textum. ¶ Itēz nō.
tercio. q̄ ubi species certa petitur actioe
personalis. Locum habet tempus quadri-
mestre cuius contrariuz sentac glo. in. l.
si cum exceptione. & quatenus. in glo.
super uerbo intra tempora. s̄. quod me-
cau & hoc tene p uero. licet alique glo.
uariant. de quo Cy. in. l. si. C. d. execu-
rei iud. ¶ Item nō. q̄ hic eo. s̄. uidetur
casus q̄ ratione partis que indebite pe-
titur reus non dicatur esse in mora si cō-
tradicat. Nam hic heres opponebat fal-
cidiam imminere. & per hoc dicitur hic
in totum non est in mora. ¶ Sed contra-
rium uerum per casum del. ii. l. qui solū-
dum in prin. ubi tenet Bar. tangit etiāz
de exe rei iudi. l. si quis cum totam. ¶
Nec obstat iste textus. quia respondet
q̄ ista exceptio cum dico falcidiam im-
minere potest esse q̄ totuz fideicommissuz
absorbet. ita q̄ nil debet. l. i. & hec uer-
ba j. si cui plus q̄ per. l. falcidiam. & p̄
dictam. l. qui solidum & de s̄bo. fig. l.
si pupillus. & si. notanter deciditur q̄
petens contuz. licet non haberet ius nisi
in quinqueginta. saltz in parte cōtinua
constituit aduersarium in mora. Et sic
patet q̄ ratione partis que indebite pe-
tatur non est licitum negare totum. licz
quidam contra de quo omnino uide per
Bar. in. l. i. & stipulanti. de s̄bo. obli. q̄
nō. ad statuta z ad multa. ¶ In fi. glo.
prime ibi s̄m az. Circa hec uide glo. in
l. si. C. de exe. rei iudi. & alia. xi. q. iiii.
c. cum apud. ubi & Archi. tenet & de of-
ficio delega. in c. querenti. In glo. que
incipit a tempore prime snie in fi. nō.
glo. q̄ noua actio nunq̄ fit per sniaz ad
incomodum actoris cui adde aliam de
excep. rei iudi. l. duobus. ¶ In glo. ma-
gna ibi licet quidam dicant zc. Pro quo-
rum opinione facit quia heres habet tī-
tulum. & sic debet excusari a percipiēdis

C. de rei uen. l. si fundum. sed hoc est
falsum. quia dominiū recta uia transit
ad legatarium & licz nō transeat. tamē
legatarius habet actionem ex testamen-
to que est bone fidei. Et sic tenetur ex
tempore more. & sic est stricti iuris tene-
tur post litem contestatam. j. & proxī.
Et q̄ titulus excuset a percipiēdis est
uerum in conuento rei uen. secus in con-
uento p̄lo nali ut hic s̄m Bar. ¶ Vel re-
sponde aliter s̄m Butri. q̄ titulus non
habetur cum dominiū transiuit in le-
gatarium. ¶ Eadem glo. ibi. l. ita tamē.
& sed si Aduerte tamen quia quod ibi
dicitur tales fructus spectare ad fideicō-
missarium est uerum si heres postea co-
actus hereditatem adiuuit. Secus si spon-
te & ita est casus nō. ibi coniuncto. &
prece. ibi. ¶ Eadem glo. ibi. & sed &
in huiusmodi. unū nō. q̄ sicut tales fru-
ctus naturales & industriales heres lucra-
tur. nec fideicōmissario restituit ut ibi.
ita etiam nec restituere tenetur aliquas
actiones quesitas ex aliquibus rebus he-
reditariis uel earum accessione. Casus ē
nō. in ea. l. postulante ante fi. in. s̄. sed
cum hereditarios. ¶ Eadem glo. ibi. he-
redem autem intellige. dic q̄ ad casum
nostrum. ¶ Eadem ibi. l. in fideicōmiss-
saria. Et ibi plena glo. de hoc. quia tñ
non est in omnibus perfecta. & materia
satis est utilis & proluxa. Pro clariori in-
telligentia sic concludit. ¶ Aut querit
indebita iure nature. ¶ Aut intrellian-
nica. ¶ Si indebita iure nature. dic q̄ li-
cet olim fructus imputerentur in illam
s̄m nō. l. pap. & si cōditioni. s̄. de inof.
testa. & l. iubem⁹. hic all⁹. Hodie tamē
non imputantur per. l. scimus. & reple-
tionem. C. de inoffi. testa. ¶ Si loqui-
mur i trebellianica. dic q̄ si fructus erāt
sati tempore mortis defuncti. sed postea
fuerunt percepti tunc cōcantur & diuis-
duntur cum aliis bonis. l. in. l. falcidia.
d. lacuit. j. ad. l. fal. ¶ Et ratio est quia
ex quo separati non erant censetur por-
tio bonorum hereditatis ergo zc. s̄. di-
uiduntur. ¶ Sed si non erant tunc sati
si fuerunt percepti ante additam here-
ditatem. dic ut. l. ita tamen. & si seruū.
j. ad Treb. & s̄. tetigi cum glo. unde
ego transeo. ¶ Sed si fuerunt percepti.

post. Considera quatuor casus ¶ Quia aut sunt percepti iudicio testatoris. ¶ Aut negligentia non petentis. ¶ Aut mora non soluentis. ¶ Aut alio modo. ¶ Primo casu in liberis primi gradus. dic q non computantur. sed eos lucratur dicta l. iubem. ¶ In aliis uero dic q imputant & si quid superest lucrant dicta l. in fideicommissaria. & l. mulier. & alia causa. & l. exasse. j. ad Treb. ¶ Et hoc uerumetiam si sint deparatib. primi gradus. l. filiusfam. ad l. fal. j. uel de descendantibus non primi grad. Ratio est quia in eis nil nouatur per dictam l. iubemus. ut ibi patet ad i. ¶ Secundo casu quando sunt percepti negligentia nec petentis. Tunc dic q si fideicommissarius fuit negligens in petenda restitutione uerbali & reali. tunc non computat neq. restituit. ut. l. mulier. & heres. ad Treb. ¶ Sed si fuit diligens in uerbali negligens tamen in reali. Tunc dic fructus d. drantis restituendos. j. e. herenni. Ratio diuisionis quia per uerbalem restitutionem dominium rerum transiit in fideicommissarium. j. ad Treb. l. facta. in prin. ¶ Tercio casu principali. quando mora non soluentis. Tunc dic q in quarta heres computat illos & superfluum restituit dicta l. in fideicommissaria. ii. rñso. q. habet locum etiam in liberis primi gradus. quia eo casu quo sunt in mora nil est innouatum. ¶ Quarto & ultimo casu quando sunt percepti alio modo q aliquo de predictis. tunc dic q heres illos lucratur nec in quartam imputat casus est in dicta l. mulier. & si heres a sensu contrario ad Treb. ¶ Vñ nō. & adde predictis q quando fructus percipiuntur ex prouisione testatoris sicut sunt usure in stipulatum deducte p eum. uel etiam pensiones ex contractu locationis debite q illi semper imputantur in quartam. & super habundantes restituuntur. casus est. j. ad Trebel. l. balista & l. se. ¶ Similiter & alio casu imputantur in quartam fructus percepti per grauatum de restituendo hereditatem cum uerbo geminato. ut qa dixit testator quicquid ad te peruenerit uel quantacumq. pecunia ad te peruenerit. casus est nō. in dicta l. balista. ¶ Eadē

glo. ad fi. Pro perfecta horum intelligētia. Conclude plentus. ¶ Aut enī queritur cum ueniunt usure. & dic q a tempore more añ non. l. i. C. de usuris & fru. leg. & l. Titia a seio & usuras. del. ii. ¶ Aut queritur quando fructus ueniunt. & tunc dic q si legatum est uniuersale fructus ueniunt a die qua legantur quasi augmentum & pars rei legate. j. eo. equis. la scda. ii. rñso. & del. ii. peculiu. Sed si legatum est singule tunc attendendum an sit legata res aliena an propria. ¶ Si aliena tunc aut queritur de fructibus perceptis ante moram heredis dico q non ueniunt. l. quesitum & si mihi seruus. del. i. ubi bonus casus. ¶ Aut queritur de perceptis post moram & tenetur. l. equis. i. rñso. j. eo & nō. j. eo. herennius alias fructus. ¶ Si uero legauit rem propriam tunc distinguit perceptos a percipiendis. nam si loquimur in percipiendis tunc. ¶ Aut a petitore ¶ Aut a possessore. ¶ Si de percipiendis a possessore. ueniunt a tempore litis contestate. C. de usu. & fruc. leg l. fi. ¶ Si a petitore a tempore more. l. apud Iul. & i. del. i. ¶ Sed si queratur de perceptis. aut post additam hereditatem. & ueniunt a tempore addite hereditatis. j. eo. herennius. ¶ Aut ante additam hereditatem. Et tunc si de perceptis in uita testatoris nullo modo illi debentur dicta l. quesituz. & si mihi seruus. del. i. ¶ Sed si loquimur de perceptis post mortem testatoris in hoc glo. uariat. nā glo. j. co. herennius uidetur uelle q non debeantur sed alibi. del. ii. q. seruo tenz q queratur hereditati. tamen ueniant restituendi legatario primam opinionē tenuit Pe. in l. fi. C. de usu. & fru. leg. per. l. si tibi homo. & cum seruus. del. i. & per dictam. l. q. seruus. quasi uelit q dominium uere non sit legatario quesitum. Nec obstat fm eum. l. a titio j. de furt. quia ibi de quadam fictione & ex necessitate furis nō legatarii fauore. sed certe dicte glo. possunt cōcordari ut colligitur ex quadam additione. Dy. in dicto & cum seruus. ut dicamus q si heres fuit in morā adeundi. Tunc fructus ante moram percepti queruntur hereditati dicta l. q. suus. Sed post morā

questi uentunt restituendi ut ibi dicit glo. Et probatur per l. si usus fructus legatus. s. de usu fructu. ¶ Sed si non fuit in mora adeundi tunc no ueniunt restituenti. ut in l. s. allegatis. Et predicta procedunt in legato simplici & puro sed si legatum esset in die uel conditionale. tunc in fructibus perceptis post diez ul conditionis euentum distinguitur ut s. ¶ Sed in perceptis ante diem uel conditionis euentum illi nullo modo sunt restituendi dicta l. q. seruus. & l. emptor in fi magne glo. d. rei uen. s. & hoc cõter tenetur. licet glo. notet contrariuz in l. si s. fin aut sub cõditione. C. cõia del. ¶ Vnum nõ. q. ubi dixi fructus restituendos intellige ueruz nisi ipsos percepit bona fide. Quo casu de consumptib. nõ tenentur. l. questum. j. de acquiren. re. dominio. ex tantes uero licet bona fide perceperit tenetur restituere ut nõ. per glo. in l. item ueniunt. s. de peti. here. Quod est uerum nisi tanto tempore possiderit q. eos usu ceperit ut nõ. singularis glo. que non est alibi in l. iiii. s. fructus. j. de usucaption. quam pro deo bene nota. Florianus.

IN HIS QVOQUE iudiciis. In actione stricti iuris & non arbitraria consideratur tempus litis contestate. b. d. Et loquitur quo ad accessiones & alia hic. ¶ Et ad declarationem huius. s. uide omnino quod dixi. s. eo. l. uulgo. & fm ibi nota intelligitur iste. s. siue pars. ¶ In fi. glo. magne. & hec scda uidetur melior & utilior attento maxime q. precedens ratio sit eadez in utroq. casu. prima tamen bona in se & nullum scrupulum habet. Floridus.

NON NVNQVAM. Iste. s. cõter legitur & intelligit in rogato restituere quicquid in hereditate supererit & hunc intellectum sentit hic Butri. & Bar. hic & ubicunq. ipsum. s. allegat. & fm hunc intellectum. b. d. ¶ Rogatus restituere quicquid ex hereditate supererit intelligitur rogatus de fructibus restituendis. b. d. fm hunc intellectum cõem ¶ Sed certe hic modus legendi nõ uidetur conuenire huic testui quimmo & fm eum iste. s. habet difficilia cõtraria de quibus. j. faciam mentionem sup

ultima glo. ¶ Quare puto q. iste textus aliter debeat intelligi prout littera sonat s. in grauato uel rogato de restituendo quicquid de bonis supererit. Et fm istu intellectum cessabunt fortia contraria. fm que hoc intendit in summa. ¶ On. in iunctu grauato de restituendo quicquid ex bonis defuncti supererit importat on. restituendorum fructuum. b. d. iste. s. notabilis fm hunc modum. ¶ Nota ibi & enim ea re q. diminuta bona fide nõ ueniunt etiam in uniuersali fideicomisso quicquid ex bonis zc. facit. j. ad Treb. l. Titius rogatus. & quod ibi nõ. & s. de peti. here. l. sed & si lege. s. q. autez ¶ Secundo bene nõ. ibi si p. modo ceterorum quoq. bonorum zc. ¶ Item nõ. hic casum q. cessante mora fructus percepti in iudicio testatoris restituuntur fideicommissario quod est mirabile scdm Butri. quia est contra regulã. ¶ In glo. prima ad finem ibi in auteñ. de restit. transfuntive habet in auteñ. contra rogat. C. ad Treb. ubi uide enumeratos quatuor casus quibus hec quarta minui potest. quos tamen limitat ibi notanter glo. nisi iam discipasset totum dodrantem de quo ibi uide in ultima glo. ¶ Vnuz etiam nõ. q. ibi glo. decidit q. si grauatus de restituendo forma de qua hic & ibi nil consumpsit q. nihilominus eius heres non tenebitur nisi ad quartam restituendam. & dodrantem retinere poterit q. quidam ut Mar. de fill. uidetur tenuisse ne sua diligentia uideatur sibi damnosa. C. de cõdi. in ser. l. fi. ¶ Sed contrarium puto ueruz de iure q. immo totum debeat restitui per dictam. l. Titius rogatus. & l. sed si lege. hic all. ¶ Quibus patet q. totum restituit nec obstat dispositio illius autentice. & textus in corpore per qua reseruatõ cohartat ad qrtaz. qa in fauore fideicommissarii tñ hoc inductum fuit q. teneatur reseruare quartam quam ante poterat bona fide consumere non ergo debet retorqueri in eius lesionẽ. & sic sicut totum non consumptuz restituebat sic & hodie. ¶ Ad de predictis unum nõ. q. si testator promississet heredi rem legataz uel per fideicommissum relictam obligare pro necessitatibus suis & heres ex necessaria causa

obligauit illam non potest legatarius uel
fideicommissarius cogere heredes ad lue-
dum casus in l. deducta. §. si. ad Tre-
quem notetis facit in argumentum. §.
de usu. fruc. & ea re. que usu consu. l. tri-
bus. ¶ In glo. i. de co. q. ibi sed uidetur
contra subaudi ad illud quod glo. pxi-
me dixit non ad textum. ¶ Eadem glo.
in fi. ¶ Solue ut ibi notatur. ¶ In glo.
l. testatoris ibi uerbum quicquid quod
hic ponitur. dic sed certe licet hoc uer-
bum quicquid sit adiectum non uideat
fructus in restitutione uenire. j. ad Tre-
l. heredes mei in prin. & dicta. l. in fi-
deicommissaria in prin. ¶ Quare pro in-
telligentia horum iurium dic q. quando
q. quis grauatur restituere quicquid ex
hereditate supererit. & tunc fructus non
ueniunt restituendi quia nunquam fuerunt
hereditatis dicta. l. in fideicommissaria in
prin. eo. ti. l. deducta in prin. ¶ Quan-
doq. quis grauatur restituere quicquid
ex hereditate bonis uel meis tunc simi-
liter dic fructus in restitutione non ue-
nire dato q. sit adiectum uerbum bonorum
nam inspicitur uerbum illud heredita-
tis generale q. precedit testus est in di-
cta. l. heredes mei in prin. j. ad Treb.
¶ Quandoq. quis est grauatus restituere
quicquid ex bonis supererit & tunc
fructus ueniunt restituendi quia fuerunt
ex bonis. casus est notabilis hic. ¶ Et ex
his collige nouum modum legendi istum
textum & eodem modum quo legitur non
procedere. ¶ Aduerte tamen q. predi-
cta sunt intelligenda in fructibus precep-
tis per heredem post additam heredita-
tem. Scus ergo uidetur si eos inuenisset
in hereditate additionis tempore a de-
functo forte. uel etiam ab ipsa heredita-
te dudum perceptos. Nam tales uidentur
omnino restituendi ita sentit glo. del.
iii. l. q. his uerbis in prin. Et ad Treb.
l. balista. facit textus eo. ti. l. ita tamen.
& i. in fi. ¶ Eadem glo. ibi hic derigo-
re scdm hoc hec corrigeret illam & licet
non bona. ¶ Eadem glo. ibi in fine ip-
sius Bar. in contrario aliter soluit. s. q.
hic dilatio fuit apposta gracia fideicom-
missarii ibi gratia heredis & remittit de
hoc ad l. balista. & in l. fideicommissaria
in quibus tamen nihil de hoc dicit. Sed

hec solutio dicitur hic licet posset conue-
nire in §. sequenti. preterea per eam non
uidetur bene satis fieri contrario. unde
aliter forte posset solui. s. q. hic opperetur
uerbum ibi ex hereditate appositum. Et
sic illa concordat cum l. heredes mei. in
prin. supra alle. & dato q. subiciatur ibi
bonis uel meis illa uerba non ueniunt ad
augendum quod prius de hereditate dixit
rat. unde de ea sola tanquam prius nomina-
ta uidetur testator sensisse merito quo
fructus non ueniunt sicut nec uenirent
si de sola hereditate esset facta mentio.
dicta l. in fideicommissaria in prin. & l.
deducta. §. p. ¶ Cogita quia noua so-
lu. est ad illum textum. Florianus.
¶ CVM POLLIDIVS. Dilatio in
serta disponi causa honorati non graua-
ti facit in restitutionem uenire fructus
medii temporis & qui iubetur aliquid
deducere reliqua omnia uidetur iussus re-
stituere. b. d. ¶ Nota primum hic casus
quo fructus percepti iudicio testatoris
etiam nulla precedente mora ipsius gra-
uati restituuntur fideicommissario sic. &
s. §. prox. ubi etiam dixi rationem ex
se depræde. ¶ Secundo non q. executor etiam
mixtus non retinet commodum mediū te-
poris quando tempus est appositum fa-
uore legatarii seu onerati q. non. ad l. si
quis Titio. & quod ibi non. del. ii. ¶ Ter-
cio non q. specifica promissio in quibusdam
in ceteris prohibitionem inducit. facit
s. de iud. l. cum pretor. & l. maritus. C.
de procur. ¶ Item non attendi cui fauore
in dispositione sit apposta dilatio &
sic allegatur iste textus ad questionem
debitoris qui recepit pecuniam mutua
ad tempus puta sub usuris ad annum an
ante annum possit pecuniam restituere
uel futurum cursum usurarum inhibeat
de qua tangitur per glo. s. si cer. pet. l.
qui pecuniam. & ibi per guil. Bar. &
Bar. aliquid plenius per glo. & Bar. in
l. qui rom. in prin. de j. ob. obli. ¶ Et
fm hoc facit etiam ad notata l. ex his uer-
bis. C. quando dies. p. ce. & l. seius satur-
ninus ad Treb. Item etiam fm hoc ui-
detur iste §. facere ad questionem. An
episcopus uel feudatarius possit soluere
eodem tempore pro. x. uel. xx. annis in
uito domino q. uidetur cum eius fauore

dilatatio soluendi sit appositae de anno in annu. ar. hic facit del. ii. l. si ita relicta. §. pegalus. & de an. nu. l. cum qui. als incipit iaboleus. Et pro hac parte uideatur textus apertus in. l. stipulatio ista. §. inter certam de pbo. obli. ¶ Sed contrarium terminat Guil. de cu. in. l. plures apoces. C. de fide instru. & mouet. quia quando plus includit in se aliquid uel includere potest non potest plus debitor soluere creditore inuito. Itz si inter est creditoris ex eo quia pbatio iuris sui reddetur difficilior textus est non. in dicta. l. p. res apoces. ¶ Ex quo inferit quod debens recipere uinum bladum uel similia ad tempus non cogitur illud recipere ante tempus sicut nec aliud quod cursu temporis deteriorari posset. ¶ Huic adde Cy. qui in effectu uidetur idem concludere in. l. ii. C. de iure emphi. in ultima questione. ¶ Nota. etiam ex isto textu quod ratio auget legatum quandoque casus est hic sic & quandoque diminuit del. ii. cum pater. §. dulcissimis. sic & quandoque legatum constituit. s. de rei uen. l. emptor. in fi. ¶ Quid autem in causa dispositioni adiecta. dic quod adiectio certe cause non minuit pactum uel relictum certe quantitatis. textus est non. s. mandati. l. creditor. §. si inter. & de ali. & cy. le. Lutius. & ad Treb. l. Lutius. §. heredum. per que iura determinauit Odra. quod si testator reliquit mille pro dote mulieri & mulier nupsit pro quingentis nihilominus debet habere mille ab hereditibus testatoris. Dy. tamen hic uidetur sensisse contrarium. de quo uide post eum p. Bar. del. ii. l. Lutius. el. primo. ¶ In glo. i. consanguinitati. An autem possit intestato filio providere de tutore. dic quod si filio non instituto pvideat non tenet Datio ipso iure quia filium non habet impotestate. l. iiii. hic allegata. Sz confirmari debet per iudicem cum inquisitione. l. ultima in fi. j. qui. pe. tut. ¶ Requiritur tamen modica inquisitio quando filium instituit alias autem maior requiritur ita non. in. l. iiii. hic all. & l. iure. C. de testa. tute. Florianus.

¶ SI AVRO uel argento facto. Species non recipit usuraz ad hoc all. Butri. ¶ Vel sic indebito specierum usure non

6
uentunt nisi p uenditionem species sint in pecunia redigende. b. d. ¶ Nota quod materie argenteae usura dicitur deberi ubicumque ipsa materia debuit destrui & eius pretium indebito conuerti alias in specie non ueniret usura hoc probat iste textus. Et sic prebet non. ar. quod quando testator iubet per commissarios bona uendi & pretium dari pauperibus. & pauperes intelligantur esse legatarii pretii non rei uendende facit. C. de scdis nup. l. hac editali. §. his illud adiungimus quod est utile multum & maxime si ex forma statuti uel constitutionis loci de re immobili in practicum collecta deberetur decima uel alia portio alicui pio loco. ¶ Item non. morale textum ad fi. ex quo morale collige quod desiderium petentis debet esse ita iustificatum quod in eius petitione non erubescat. Florianus.

SI STIPULATVS SIT. promissio rem dari & uacuum possessionem tradi includit fructus & partus ancille & licet in contractu uenditionis sit appositus uerbus dari tamen intelligitur. i. tradi s. naturam contractus b. d. ¶ Vel sic licet in stipulatione rem dari non ueniant fructus si tamen simul immisceantur rem dari & uacuum possessionem tradi fructus ratio habetur si tamen contractus uenditionis precessit s. illum uerborum effectus uindicatur. b. d. non. ¶ Et diuiditur quod primo ponit questionem quia nullo precedente contractu interuenit stipulatio rem dari uacuum que possessionem tradi quam soluit usque ad. p. an idem de partu. Ibi secundo format questionem eo casu quo interposita fuit predicta stipulatio & non soluit ibi sed arguit ad questionem a partibus separatis. non unitis sed questionem postea soluit in fi. & hoc usque ibi uerum sic preter. Ibi tercio format questionem quando precedente contractu uenditionis interuenit stipulatio usque ibi sed tamen ibi rñdet se de qoni s. formate. ¶ Non. mirabilem textum. quia licet in contractibus emptionis dicatur talis dedit uendit & tradidit. tamen illud uerbum dedit nihil opatur testus est hic. & ad hoc ista. l. utiliter allegatur in l. fi. s. de conditione ob causam.

¶ Ex quo nō scdo q̄ uerba appōsita in contractu que s̄m illius naturam nō pōt sunt proprie improprianē ut trabantur ad naturam contractus cui inserta sunt facit. s̄. de serui. l. si tām angustī. & de prescriptis uerbis. l. insulam. de usu fruc. l. proculus. & l. si tibi pecuniaz do nassez. s̄. si cer. pe. cum si. ¶ Aduerte tñ propter predicta q̄ ubi in contractu reperiunt inserta illa uerba talis dedit uendidit & tradidit important traditionez ipsius rei quando instrumentum est contractum in re uel in presentia rei alias re abente important licentiam de ingrediendo & sic ingrediens non incurret penam. l. si ex stipulatione. j. de acq. pos. Casus est nō. s̄m intellectu. l. a. de arc. in. l. predia. de acqui. pos. j. de quo ibi per Bar. & per Cy. in. l. ii. §. si. C. de acqui. pos. ¶ Item nō. hanc. l. per quaz deciditur q̄ si in cōtractu emphiteotico reperiantur inserta illa uerba q̄ emphiteota possit uendere sua melioramenta. non tamen poterit uendere in requisito quasi ista uerba similiter prolata debeant intelligi s̄m naturam contractus cui inseruuntur. & hoc tenuit Guil. in spec. de loc. §. nunc aliqua. j. lxxxiii. ad quod faciunt iura superius all. ¶ In glo. i. ibi rñdeo ad eiectionē. nō. q̄ que non profunt singula unīta iuuant. ¶ Ea glo. in fi. pro solu. dicunt quidam q̄ hic est speciale. Sed tu dic s̄m Doc. & Butri. & Bar. q̄ uerum est q̄ dari includit possessionem tradi sed non uacua l. si fundum. j. de fundo dotali. & p̄ hoc cessant omnia contraria hic formata. ¶ In glo. f. uacuamq̄ possessionez in fi. ibi uel solu. ut ibi. & melius. f. quia ibi fuit stipulatus solum uacuam possessionē tradi hic plus quia etiam dari. f. stipulatus fuit. sed contra hoc facit. f. q̄ ubi tradi tantum stipulatus est ueniunt fructus s̄. de acti. emp. l. i. Sed pro solu. dic q̄ ubi tradi est in obligatione ueniunt fructus a tempore litis contestate. non autē ubi non tradi tunc ueniunt ut interesse etiam ante litem contestatam ut ibi nō ut fructus ut hic scdm Butri. ¶ In glo. f. q̄ modo dixi de fructibus in fi. dic & hoc casu debent uenire fructus postea p̄cepti non ante. ut. j. in. j. si tamen qui

debet hic coniungi in. j. uerum. ¶ In glo. tantum quia dixit dari ibi appellatur. dic & hoc procedit prout intelligitur ibi in obligationibus facti habet tamen plures lecturas de quo per Bar. in. l. fili us. §. si. de j̄bo. obli. ¶ Ultimo quo ad illud principium pro uerificatione iurū omnium hic allegatorum si dubitetur q̄ liter & quando in stipulatione rem dari uel tradi ueniunt fructus dic aut in obligatione est dari tantum tunc si ex contractu stricti iuris non ueniunt fructus nisi a tempore litis contestate ut. j. eo. l. uideamus. §. si actionem. habetur tamen ratio q̄ti plurimi fuit a tempore more. s̄. si cer. pe. l. uinum. & de triti. l. in hac. Sed si est contractus bone fidei tunc ueniunt fructus a tempore more. s̄. de act. emp. l. Iulianus. §. si fructibus. ubi casus. j. eo. l. uideamus. §. si ex causa. ¶ Aut in obligatione est tradi tantum. tunc non ueniunt ut fructus sed ut interesse sic a tempore more. s̄. de acti. emp. l. i. & de j̄bo. obli. l. si fundum certo die ¶ Aut utrunq̄ est in obligatione. f. rez dari & uacuam possessionem tradi. tunc attende quia aut p̄cessit contractus emptionis & ueniunt fructus a tempore litis contestate. quia cum stipulatio ueniat ad surrogationem prime non potest cōprehendere fructus nisi a tempore litis contestate ut fructus ueniunt tamen in actione exempto ut interesse ut hic. & s̄. de acti. emp. l. iii. §. i. ¶ Sed si nullus contractus p̄cessit tunc ueniunt a tempore more ut fructus est autem utile scire an ueniunt ut fructus uel ut interesse ubi q̄n ueniunt ut fructus ueniunt omnes quos percepit possessor licet eos non percepisset petitor. l. cū hereditas. s̄. de pe. here. ¶ Sed si ueniunt ut interesse nō ueniunt nisi quos percepturus fuisset si re habuisset quia interesse est dāmnū emergens & lucrum cessans. s̄. de acti. emp. l. i. & hanc didici abutri. practicam. ¶ Item est utilitas in modo practicandi quia fructus officio iudicis petuntur. j. eo. l. uideam. §. ex causa. Sed interesse uenit iure obligationis. l. stipulationes non diuiduntur. j. celsus. de j̄bo. obli. ¶ Erit ergo aduertendum in forma li belli & hoc nō. quia per ista intelligis

7
glo. dicti. §. ex cā & l. in cōventionib9
in fi. de jōbo. obli. hic all. Florianus.
¶ **SI POST** contractuz. Quicquid nō
nouatur in pristina figura retinetur ad
hoc allegatur. ¶ Vel sic & plenius. ¶
Stipulatio subiecta contractui emptio
nis animo nouandi non impedit actionez
ex eo contractu competere ad id qđ sti
pulatione nō cōplectabatur. b. d. ¶ Nō.
hic stipulationem interpositam super cō
tractu non assumere omnino illius natu
ram. facit. l. iiii. §. i. s. de acti. empti &
sic uidetur facere contra nō. per glo. in
l. si quis. cum aliter de jōbo. obli. & l. ii.
C. de rescin. uen. qđ hic tamen aliter nō
declaro. aduerte tamen qđ glo. hic uidet
sentire qđ ista stipulatio choartetur & re
stringatur ex depressa uoluntate contra
hentium scđm quā glo. etiam hic text9
loquitur quando stipulatio fuit interpo
sita animo nouandi & hoc constat. ¶
Sed quid in dubio quando in stipulatio
nem deducitur quod debebatur ex alia
causa preambula an iure isto presumeba
tur animo nouandi interposita uel non.
in quo articulo glo. & D. c. multum ua
riant glo. tangit in. §. preterea. institu.
qui mo. to. ob. & l. ii. j. denouatio. &
in. l. fi. C. de noua. ubi p. Cy. & Butri.
per Bar. de jōbo. ob. l. qui usumfructu.
& de pretoriis stipu. l. Valerianus. & p.
d. ange. in. l. i. C. de iuditiis. ¶ Ex om
nium autem dictis potest concludi qđ iu
re isto. ff. de. si scđa promissio continet p.
omnia idem qđ prima & est idemptitas
personarum quia inter easdem. & tunc
scđa nihil opatur attento maxime pris
non interesse eam ualere probat. d. jōbo.
obli. l. qui bis. glo. tamen ibi & co. t. qui
usumfructum & in dicta. l. Valerian9
de pretor stip. sensit utranqđ de iure uali
dam sed scđam inualidari per exceptio
nis obiectum. sed primuz uidetur tuti9
per dicta. l. qui bis. Sed si scđa promif
tio continebat omnino aliud qđ prima.
tunc nouatio non fiebat etiam iure isto
nam hoc casu solam obligationem non
tolleret ergo nec promissio debet nouati
onem inducere. uidetur casus. j. d. noua.
l. fundum cornelianuz. facit de jōbo. ob.
l. scire debemus. propter diuersitatem
enim rei est alia stipulatio diuersa ut ibi

ergo primam non nouat. ¶ Sed si scđa
promissio continet minus tunc scire cla
rum quia iure isto non fiebat nouatio. j.
de noua. l. si pupillus. §. qui actum. &
de jōbo. obli. l. qui usufructum. Multo
minus ergo hodie fieret per. l. fi. C. de
noua. talis ergo promissio scđa nulla neu
trius enim contrahentium interest eam
ualere non stipulatoris & hoc patet nec
promissoris quia per eam non liberatur
a residuo. si uero continet minus loco cā
uel alia qualitate ut quia prima contine
bat fideiussores uel pignora scđa non. ul
prima habebat de iure executionem pa
ratam non scđa. uel etiam prime tribue
batur priuilegium quod non scđe. tunc
olim non presumebatur nouatio. licet se
cus econtra propter interesse creditoris
cuius conditio propter secundam efficie
batur melior uel ratione temporis. l. cuz
stipulatus sim mihi a proculo. de jōbo.
obli. ¶ Vel ratione loci uel alterius qua
litatis ita collige ex notatis in. l. iiii. §.
si ex conuentione. j. de re iu. ¶ Sed si
secunda promissio continet plus re tunc
olim iure. ff. de. fiebat nouatio ipso iure
dicta. l. qui usufructuz. & dicta. l. si pu
pillus. §. qui actum. ¶ Et ideo hodie lz
non fiet ipso iure quia non est actum.
fit tamen exceptionis ope ut notat glo.
in. l. ii. j. de nouationibus. & l. fi. C. de
noua. ¶ Vnum adde notandum in hac
materia fm. d. ange. ubi. s. qđ licz de an
tiquissima iuris prudentia interuentus
noue persone se obligantis ad idem ad
qđ prima obligatio erat contracta indu
ceret nouationem ut dicto. §. preterea.
ubi. s. & dicta. l. fi. tamen d. iure. ff. de.
non ducebatur siue interuenerit ut fide
iussor absqđ obligatione principali ut. l.
si ita fuero stipulatus in prin. & l. si sti
cum. §. & ait cellus. de noua. & dicto
§. si ex conuentione. siue simpliciter p
miserat. nec appareat quomodo se obli
gauit dicta. l. si sticum. §. si. p. qđ enim
siue obligauerit se tanqđ choreus debendi
l. iiii. j. de duobus reis. sed si renouasset
debitori cautionem & fideiussorem pre
stitisset quem primo non prestiterat tunc
iure. ff. de. fiebat nouatio. nō. glo. in di
cto. §. si ex conuentione qđ intellige. s.
ope exceptionis. & tacite non expresse

ut dictum est. ¶ Addit etiam & aliud quod dicitur nō. q̄ ubi cunq; olim non fiebat nouatio de iure. ff. nisi ageretur expressē ita nec hodie fiet. & sic prima obligatio non tollitur nec ipso iure nec ope exceptionis testis est in. l. aliam. j. de noua. ¶ Et ex hoc nō. limitationem illarum glo. que dicunt q̄ hodie si fiat tacite sufficit q̄ exceptio oriatur. Ita nō. glo. in. l. ii. j. de noua. & in. l. fi. C. de noua. quia illud uerum ubi tacita olim sufficiebat. & ipso iure primam tollebat q̄ est nō. ¶ Ad de etiā; predictis q̄ ubi creditoris iussu quis alteri promittit pecuniam debitam prima ei obligatio nouatur saltem exceptionis ope. Ita dixit Bar. sub dubio tamen forte & non decisive. in. l. delegare. j. de noua. quod est multum notabile. quia est cotidianus casus quo cotidie mercatores & camplores utuntur adinuicem. Cum enim pecunia quis mihi debet iussu meo promittit creditori meo. & consuetudo seruetur ut debitor illum amplius molestare non possim quasi mihi satisfactum sit per illam promissionem factam creditori meo. ¶ Dixit tamen. d. ange. hoc procedere potius de consuetudine q̄ de iure ubi ergo super hoc non uigeret consuetudo dixit q̄ contrariuz iudicari deberet de iure allegat casum de noua. l. sticum. §. fi. & eo. ti. l. si is cui. & l. a te. ¶ Nihil faciūt hec duo iura licet primum sic aliq̄tulū.

Florianus.

GENERALITER. Prestationes non perceptas sed percipiendas contra bonos mores bone fidei iudicium nō admittit. b. d. Et per hoc cessat contrarium formatum in glo. ¶ Nota exuberantiam bone fidei que uersatur in ipsis contractibus & iudici potestatem latam tribuit ut institui de actio. §. in bone fidei non estenditur ad querenda in honeste ex re debita secus tamen esset in iaz questis ut hic in glo. quam inde. ¶ In glo. i. ibi. l. & ancillarum. & illa iura sunt notanda ad commodum agentis contra possessorem qui etiā preter debitum ex re commodum aliquod percepisset q̄ nō. contra eos qui condemnantur ad restitutionez & resignationē castrorū fortitioruz & similia. Florianus

QUVM DE INRE Muerfo. Si allego solēnez obligatoz. & p̄bo diuturnā prestationē illa diuturna prestatio iuris presumpcioe probat illam solemnem obligationem ut ex ea ueniat debitor condemnandus. b. d. Butri. ¶ Vel sic ex diuturna prestatioe usurarum presumitur contracta obligatio. & super usuris & super forte quatenus est necesse ad illam prestationem redigendam in prestandi necessitatem. b. d. Bar. ¶ Et comuniter duo facit scdm comunem usum legendi. nam primo decidit q̄ ex diuturna prestatione usurarū presumitur promissio usurarum. scdo q̄ ex diuturna prestatione usurarum presumitur promissio sortis. ¶ Pone casum fm istum comunem modum. ¶ Premitte q̄ hec de inremuerso & d̄ peculio nō proprie sunt actiones. sed quedam adiectiones ut nō. in Rica. s. de pecu. ¶ Alii tamen uidentur istaz. l. aliter legisse uidelicet q̄ hec diuturna prestatio probet solum qualitatem obligationis contracte non ipsam obligationem. & fm huc intellectum. b. d. ¶ Per diuturnam prestationem non probatur obligatioez contractam ex titulo allegato per actorem. sed solum qualitas obligationis contracte b. d. fm. d. ange. in. l. si certis annis qn ipsam repetiit quando iuit Paduam dicebat eniz q̄ hic agebatur de inremuerso contra heredes patris uel domini. nec ipsi si excipiebant q̄ obligatio contracta per filium uel seruum non esset efficax sed soluz negabatur qualitas obligationis. s. quia negabatur in remuersum probata ergo diuturna prestatione usurarum facta per patrem uel dominum probatur qualitas in remuersionis. nam integras usuras soluerant & non forte quatenus uires patrimoniū paciebantur. nec obstat huic. §. impator. qui statiz sequitur ubi uidetur probari q̄ etiam una sola prestatio usurarum trabatur ad necessitatem sortis. & sic uidetur probare obligatioez contractam quia r̄ndet q̄ hoc contingit quia ibi illa prestatio habebat anēssaz confessionem debiti discretam. quia dicebat causa dotis unde qui soluebat confitebat debitum dotis ad quod contrahendum sufficit nudum pactum. l. ad exactioē.

8

C. de dotis promiss. **C** Ex quo conclu-
debat in isto in .q. impator . esse casum
singularem q̄ una sola prestatio habens
secum debiti confessionem discretam an-
nexam trahitur ad necessitatem futura-
rum siue prestationem de quo tamen la-
tius per eundem in repetitione dicte .l.
si certj annis q̄ est ualde notabile. **C** Ex
isto textu nō . que colliguntur ex predi-
ctis. **C** Item nō . hunc textum qui facit
q̄ tabellio qui apparet longo tempore ta-
bellionatum exercuisse & honores ut ta-
bellio percepisse presumatur tabellio nec
fidem aliter habet facere de tabellionatu
an autem sufficiat euz docere q̄ sit i qua-
si possessione tabellionatus uide .j. de
curi .l. herenius . & q̄ ibi per Bar. & In-
no de fide instru .c. i. & Guil . in spec .
de instru . & dic . q̄ . restat . j. & scias q̄
tabellionis officium . & hanc . q̄ . disputa-
uit Io . an . q̄ . ibi interseruit . **C** Ibi etiam
ponit quid erit in tabellione priuato qui
postea instrumenta confecit . & an si re-
periatur descriptus in matricula p̄ osten-
sionem matricule probetur tabellio . Cre-
datis q̄ nō . nisi cōcurrentib⁹ alijs ad mi-
niculis & hec est ueritas cui adde q̄ in
strumenra nō . uiciantur si eius priuatio
uel infamia prius uelata postea detegat̄
glo . est multum nō . uel forte singularis .
in autē . de tabe . in . q̄ . p̄t . in glo . hic
ar . & uere nullā aliam scio ideo dico sin-
gularem **C** Idem si erat publica sed nō .
in eo loco quia alibi depositus uel condē-
natus de falso hic confecit instrumentuz
ubi ignorabatur . Ita colligo ex notatis p̄
Io . an . in simili . extra de ordi . ab ep̄o . c .
i . in additionibus incipit dixit Vincen-
tius in nō . q̄ . est notandum . **C** Item ad
de q̄ premitur pro eo qui est in quasi
possessione eius quod competit d̄ iure cō-
muni secus si allegaretur quasi possessio
alicuius iuris specialis uel priuilegiū uel
alterius uel simplex exigēdi facultas pe-
dagii uel zc . Nam tunc per eam non p̄-
sumitur pro eo nisi probet se talez & nō .
biliter tenuit Pa . & post eum Cy . **C** de
fide instru .l. si solemnibus . & probatur
de priuile . c . cuz persona in . vi . ubi casus
E . per hoc de fact . obtinuit q̄ in accusa-
tione instituta per conductorem Datii
uini . non sufficeret eum probare q̄ esset

in quasi possessione exigēdi Datium
nisi uere probaret conductionem . **C** Itē
hec faciunt ad questionem de excōicato
qui cōmuni opinione habebatur pro nō
ex cōmunicato & ecclesiasticum benefi-
ciuz cōtulit uel elegit ad illud uel rescrip-
tum impetrauit de predictis an de iure
ualeat q̄ . q̄ . disputauit Io . cal . que inci-
pit excōmunicatus qui cōmuni opinioe
habebatur pro non excōicato zc . **C** Itēz
nō . hanc .l. per quam quidam dicunt q̄
si quis alleget concessum sibi pedagiū
a principe & diuturnam exactionem p̄-
bat q̄ sufficit . Sed certe hec .l. nihil facit
fm Butri . quia hic allegatur cōtra soluē-
tem actus eius diuturnus q̄ in pedagio
non est non enim est dare diuturnitatez
cum unus transit hodie alter cras . & sic
aut ergo ista prestatio facit obligationez
personalem transumptiue . & hoc nō . po-
test esse quia negligentia soluentium nō .
deby alijs preiudicare qui nunq̄ soluerūt
C Aut dices q̄ inducat obligationem re-
alem quasi prescripserit contra ciuitatez
in cuius territorio collegit pedagiū &
sic locus est affectus q̄ probatur allegan-
do concessionem & probando diuturnā
exactionem . & hoc modo sentit Ia . de
Butri . posse dictum eorum procedere p̄
hanc .l. quasi iste percipiēs hoc pedagiū
dicatur consuetudinem prescripsisse ar-
s . cōmunia predi .l. uēditor . q̄ . si cōstat
Fortius ergo multo iuuaretur si hic qui
agit allegaret prestationez tantī tempo-
ris cuius ḡtrū memoria non estaret . j . de
proba .l. si arbiter . facit quod . j . dicam
super glo . **C** Item nō . hanc .l. cum enim
merum imperiūz non possit prescribi qa
consuetudo non plus tribuit q̄ lex . s . de
legi .l. de quibus in fi . Sed lex municipa-
lis non potest dare imperiū meꝝ ergo
nec consuetudo licet iurisdictionem pos-
set concedere consuetudo . Per hanc ergo
l . allegabit ciuitas merum imperiū con-
cessuz a principe & probabit longū usuz
q̄ sufficit fm Butri . qui tamen subdit q̄
hodie omnes ciuitates ytalie ex pace con-
stantie habent merum imperiū . **C** In
glo . f . decenio ibi . sed ibi speciale fauore
alimentorum . Sed cōtra hanc solu . uidet̄
facere hec .l. in fi . que loquitur in causa
dotis que digna uidetur eodem fauore

quo & causa alimentorum .l. cum post. & gener de iur. do. & de an. leg. l. si cui. Quare Doc. communiter dicunt q̄ ibi est duplex fauor .f. alimentorum & ultime uoluntatis facit .l. alimentis C. de transf. ac. & s. eo. l. cuz hii. & i. Et idem dixit Bar. in causa dotis si dos diceretur deberi ex testamento imperfecto .f. q̄ sufficeret prestatio usurarum trium annorum .f. ad dictam obligationem confirmandam Ita sentit Bar. hic & latius in questioe quam disputauit que incipit quedam mulier habens magnum patrimonium zc. ubi decidit an ex sola patientia uidetur dos constitui C. Sed adde predictis q̄ p̄ idempritate rationis idem uidetur iudicandum concurrente hoc duplici fauore exemplum in legato relicto in refectione pontium & uiarum dicta .l. si cui annui de an. lega. & de lega. ii. l. cum quidaz. uel in legato relicto in redemptione captiuorum uel a teri pio loco. C. de dona. l. si quis pro redemptione. ubi casus. & de epis. & de. si quis ad declinandam. & l. nulli. Secus ergo uidet ubi cessaret ratio fauoris uel pietatis. exemplum summe in alimentis relicto diuiti in quibus nulla uidetur uersari pietas probat. C. de sa. san. eccle. l. illud. Cuz enim cesset ratio legis & dispositio de iure patronatus. l. adigere. & quis. & de pactis. l. q̄ dictum. s. nec obstat de transactio. l. cum hii. & nihil interest. ubi in alimentis etiam diuiti relicto declarat non posse transigi in consulto pretore. quia potest dici illud esse ex ostensione legis in casu illo q̄ in proposito non reperitur. C. Itē etiā non obstat q̄ diues potest effici pauper quia hoc non debet attendi. l. inter stipulantem & sacram. de jbo. obli. C. Aduerte tamen q̄ fauor alimentorum uel dotis uel alterius pie cause de quibus predictum est. potest operari quando uoluntas est minus perfecta ratione solemnitatis obmissa puta in testibus zc. que non impendit ortum naturalis obligationis. C. de iur. & facti igno. l. si post diuisionem. & l. cum quis. & ibi plene nō. & l. i. s. de condi. inde. & sic talia legata debentur in foro conscientie probatur. C. de fideicō. l. ii. & hoc tenuit Bar. in li. i. minoricorum. Secus autez quando uo-

luntas fuisset imperfecta uel in abilitate testantis uel imperfectione uoluntatis. C. Tunc enim primo casu lex resisteret potentie .f. testandi & sic nulla oriretur obligatio etiam naturalis de fidei. l. cum lex. de condic. inde. l. si nō sortem. C. In secōdo casu talem uoluntatem imperfectam lex non appellat uoluntatem hanc enim cum pro non uoluntate habet de testa. l. si is qui. C. Eadez glo. ibi biennio tm̄ die diuinat ibi preterea prolixitas temporis non est modus inducende obligationis. l. obligationum fere. & placet. de actio. & obli. C. Ea. glo. ibi alii dicunt q̄ hic non extabat zc. hec etiam non bona immo est contra textum istum ubi non est mentio nisi de longo tempore non de longissimo in se tamen extra istum casum uera est ut .j. dicam. C. Ea. glo. ibi uel ibi nudum pactum. hec uera ad contrarium. & dum dicit hic autem dubium declara. nam reus hic negabat. actor uero ad fundandam intentionem propositam allegabat prestatioz diurnam & hec est comunis solutio. C. Fa. glo. ibi obligationum fere & placet. adde & hic clarius q̄ si fundat quis intentionem suam ex solo cursu temporis cuius contrarii memoria nō existit & tunc capio illam solutionem de qua. s. dicebam. tunc hoc sufficit. l. i. in fi. d. aq̄ plu. ar. & l. hoc iure & ductus aque. de aqua. coti. & exti. extra de prescrip. c. i. in fi. in. vi. & ibi d̄ plus petitionibz zc. Sed si fundat intentionem suam ex cursu minoris temporis tunc aut ad inducendam obligationem. dic q̄ illa non inducitur ita. l. creditor. & l. operis. & dicto & placet. legitur & de prescrip. lon. tem. que pro libertate competit. l. fi. aut ad inducendam liberationem tunc attende q̄ si ius comune resistit. nunq̄ inducitur liberatio. l. compit. C. de prescrip. trig. uel quadra. an. & dicto. c. i. Sed si non resistat tunc ex solo cursu temporis inducitur liberatio dixit ramen Bar. hoc contingere fm̄ diuersas naturas actionum. nam quedaz tolluntur in minori tempore. Quedaz maior. l. sicut. & l. omnes. de prescrip. trig. uel quadra. an. C. & l. cum sex. s. de edeli. edic. & nō. j. de diuer. & tempo. prescrip. l. i. & hic est ille

articulus qui non habet aliqd agere nisi
 qn allegat teporis cursus. ¶ Ea. glo. ibi.
 aut ex nudo & tunc quidem zc. ut l.
 si certis annis. ¶ Tu autem dic lati
 us & clarus. ¶ Aut titulus precedens
 est inualidus favore prestantis. & tunc
 ex sequenti prestantione confirmatur in
 autem. sed cum testator. C. ad. l. fal. & l.
 si maior factus. la. ii. de inius. te. l. filio.
 preterito. s. de inoffi. testa. l. p. l. in fi.
 q. intellige si prestans est talis conditio
 nis q. possit renunciare favori suo alias
 secus. ar. j. de noua. l. doli. ¶ Aut titulu
 est inualidus odio eius cui prestatur &
 tunc idem quia inhabilitas tituli confir
 matur. s. ad mac. l. sed Iulianus & fi.
 C. de no. nu. pec. l. cum fidez. q. intellige
 si prestans potest sibi preiudicare ut di
 ct. l. sed Iulianus. & fi. aduerte tamen
 q. Pe. intellexit dictam. l. cum fidem.
 ubi titulus erat ualidus ipso iure sed po
 terat eneruari per exceptionez. unde sol
 uendo scienter uidetur exceptioni sue re
 nunciare ita dixit Pe. et Cy. in dicta. l.
 si certis annis. ¶ Aut titulus est inuali
 dus auctoritate iuris publici puta ppter
 solemnitatis effectus. uel quia ius ei non
 assistit. tunc aduerte quia quandoq. de
 obligatione inducenda. Quandoq. de li
 beratione. ¶ Primo casu si uersat fauor
 alimentorum & ultime uoluntatis uel al
 terius similis propter ea que. s. dixi tuc
 per prestantionem trium annorum con
 firmatur. l. i. C. de fidecom. de quo. s.
 dixi. ¶ Sed si iste fauor non uersetur.
 tunc nulla prestantio confirmatur dicta
 l. si certis annis. & ibi no. Quod intellige
 uerum q. tum ad futuram prestantionem.
 tunc in iam soluto omio preiudicat. C.
 de testa. l. non dubiaz. ¶ Secundo casu
 quando agit de inducenda liberatione.
 tunc si illa liberatio poterat induci solo
 curiu temporis per sequentem prestantio
 nem patientis per cursum medii tempo
 ris precedens titulus inualidus confirma
 tur. s. de adop. l. post mortis conuicta.
 l. i. & quod ibi no. C. de patri. pote. ¶
 Sed si solo cursu temporis non posset in
 duci ut quia ius comune resistit prescri
 benti ut in casu. l. compit. C. de prescrip.
 trig. uel quadra. an. tu dic q. si titulu in
 abilis deriuat ab eo qui contra ius comu

ne poterat dispensare confirmatur p se
 quentem patientiam quadraginta anno
 rum. l. si. C. de fundo patrimo. li. xi. se
 cus autem si titulus inhabilis procederet
 ab alio tunc enim nunq. confirmatur di
 cto. c. j. de presump. in. vi. & dicta. l.
 compit. facit etia quod no. de resti. spo.
 c. ad decimas. eo. li. ubi quando ius coe
 resistit prescriptioni zc. d. quo. j. in alio
 articulo faciam mentionem. ¶ Ea. glo.
 ibi preiudicium fit ut hic & hoc coiter te
 nent doc. q. declara. ut. s. dixi. ¶ Eade
 glo. ibi. C. de fideco. l. i. declara hanc ut
 s. dixi. ¶ Eadem glo. circa fi. ibi & in
 decimis hoc intellige nisi ius comune re
 sistat dicto. c. i. de prescrip. in. vi. & d. re
 sti. spo. c. ad decimas. e. li. & ibi no. ¶
 Eadem glo. ibi prestantionibus scdm Io.
 utrum autem pro personalibus prestantio
 nibus sit dare iudicium possessorium tan
 gitur extra. de elec. c. querelaz. & p. Pe.
 & Cy. in dicta. l. si certis annis. ubi la
 tius per. d. Ange. ¶ Eadez glo. ibi que
 non habent causam continuam. no. glo.
 & idem no. s. de serui. l. seruitutes pre
 diotum. la. iii. & l. i. in fi. de aqua plu.
 ar. hic alle. Sed contrarium no. in dicta
 l. si certis annis. ubi Cy. tangit in. viii.
 q. & concludit post ultra motanos q. ad
 probandum seruitutem constitutam non
 sufficit sola probatio usus longi temporis
 nec obstat ista. l. que dicit q. p. longeuaz
 prestantionem probatur. s. titulu precedes
 quia loquitur in faciente. secus ergo im
 patiente ut in. q. preposita. ¶ Sed doc.
 comuniter tenent glo. l. q. propter longe
 uum usum patientie aduersario factum
 probetur seruitus constituta per. l. si fili
 us. C. de peti. here. j. de acqui. here. l. q.
 in aliena q. i. que iura loquuntur impacie
 te. & hanc opp. tenet Butri. & Bar. hic.
 & dicta. l. i. & fi. in predicta. q. quam
 disputauit quedam mulier habens mag
 num patrimoniu zc. ¶ Vnum no. q.
 etiam tenendo q. glo. dixerunt q. ex diu
 turna prestantione presumatur titulus &
 obligatio allegata hoc uerum nisi ex qua
 litate soluentis insurgeret potius psump
 tio cuiusdam liberalitatis. Exemplum
 pone in rustico qui annis singulis longo
 tempore portasset capones nobili & hoc
 sentit Pe. in dicta. l. si certis annis. & est

glo. ordinaria que sic uidet̄ decidere. s̄. de offi. preconful. & leg. l. solent in fi. **I**tem dixit Inno. in alio exemplū; ponit in eo qui singulis ānis longo tempore ep̄m uisitantem prouintiaz recepit in domo sua. **E**st enīz presumptio q̄ potius ex curialitate quadam fecerit q̄ ex causa alicuius obligationis preamble q̄ per ep̄m allegetur ut in .c. cum ecclesia lutrina. extra de causa pos. & p̄pri. & ibi nō. adde etiam predictis aliam singularem glofam dicentem q̄ illud quod operatur diuturna prestatio operat̄ una promissio a sciente facta ita tenet glo. in .l. ii. **C.** de dotis promit̄. adde & alia in .l. p̄t. **C.** coi diuī. que probat non solum ex diuturna prestatione presummit̄ titulum allegatum. sed etiam ex diuturna patientia quaz; doc. cōmuniter tenet licet Pe. ibi gr̄iu & Cy. sequitur eum & hoc uidetur procedere quando patientia est mutua ut ibi que hab; in se q̄dammodo quandaz; prestationem ad mixtā. ar. **C.** de inoffi. tes. l. si pater puelle. & de transac. l. de fideicomisso. Secus ergo uidetur ubi non est mutua patientia quia tunc per eam non probat̄ titulus de fur. l. qui uas & uetare. nisi in obligato dare uel tradere. s̄. de rei uen. l. quedam mulier. quam glo. nō. & .l. ii. **C.** de acqui. pos. Et hanc limitationez; uidetur succincte sensisse Bar. in dicta. q. quedam mulier ad fi. licet non ita declaret. **E**a. glo. in fi. ipsius facit. **C.** de prescrip. lō. tempo. que pro libe. compen. l. fi. & ad de Inno. qui sentit seruitutes personales non queri solo tempore. de censi. c. peruenit. alibi uidetur dicere q̄ potest queri tempore ut si quis teneatur facere seruitium de prescrip. c. si diligētī. Et per hoc sit expedita glo. illa magna.

Florianus.

DEBITOR. Oblatio & depositio impedit cursuz; usurarum inchoatuz;. Sed si pecunia deposita deposito subducatur. i. recuperetur reintegratur usurarum cursus b. d. Nō. casum quo nō sufficit simplex oblatio & hoc ideo est q̄ usura iam tracta alia sola oblatio sufficeret ut impleat̄ inchoandam. **C.** eo. l. si parte. & dixi s̄. eo. l. i. & si ubi uide. & propter

hoc scies euadere contrarium impositione casus. Item nota ubi consignauit hic in textu qui uidetur facere q̄ sufficiat debitorem offerre marsupium in iudicio cuz; pecunia absq; enumeratione pecunie clarius uidetur hoc probari in autē. de. ut ex actione instantis dotis zc̄ & .ii. coll. vii. ubi dicitur q̄ debet offerre in marsupio uel in folle. in .l. cum seruus. de condi. & demon. s̄m Py. ubi follis aliter exponitur idem est. ad idem facit. l. cum seruus. de condi. & demō. j. q̄ intellige dū modo constare possit q̄ta sit pecunia in folle reposita ut quia forte testes & notarius uiderunt eam numerare alias licet probaretur oblatum marsupium cum pecunia nil probaretur si ignoraretur quantitas. facit. l. i. & si cista s̄. depositi debz; ergo offerri numerata coram testibus & postea in bursa reponi ita debet intelligi l. acceptam. **C.** eo. & hec. l. cum si. Et ita sentit Bar. in dicta. l. cum seruus. q̄ nō. & adde quod dixi. s̄. eo. l. i. & si.

Florianus.

QUIS. In legato equarū post heredis moram uenit fetus ut fructus & etiam eius fetus. i. partus. b. d. Et istam. l. intellige & de clara s̄m nōta. j. eo. l. equis. & quod latius dixi. s̄. eo. l. in fideicomisso in prin. ubi uide omnino.

PECVNIE. Utile per inutile non uiciatur in his que separabilia sunt ad hoc allegatur coti dic. **C.** Prohibita est conuentio ultra legitimum modum usurarum. **C.** In glo. non tenere in fi. ibi. l. grege. & illud. dic glo. in contrario dicit q̄ illa lex loquitur in alio casu q̄ ista. quasi dicat q̄ hec lex loquitur in diuiduis & separabilib; ibi in indiuiduis & inseparabilibus & hoc tenuit ibi Ia. de are. & Dy. q̄ quibusdā non placuit dicentibus q̄ & ibi loquitur inseparabilibus q̄ in pecunia Sed p̄ conclusionem dic q̄ indiuiduum dicitur altero de quatuor modis s̄m Butri. Quandoq; ratione nature eius qd̄ in cōtractu deducitur exemplum in stipulatione seruitutis. l. ii. & i. & l. eadem. & cato. de j̄bo. obli. Quandoq; ratione uoluntatis contrahentium. s̄. de arbi. l. pedius. al' parui & i. Quandoq; ratiōe dependentie

uel accessionis & principale accessorium de peculio legato. l. ii. j. ubi summe exemplum. Quandoque ratio forme ut in. q. illud hic alle. licet enim in obligatioe uer setur quid diuiduum tamen ubi forma obligatioe data non est seruata tota obligatio uiciatur ut ibi. Et ex his collige unam breuem doctrinaz huius Brocardi an utile per niutile zc. de quo per Dy. extra de regu. iur. c. utile. in vi. & per Cy. de dona. i. sanctim. C. per Butri. & Guil. d. cu. in. l. cetti conditio q. qm. s. si cer. peta. & per Bar. aliquid in dicto. & illud. Florianus.

VSURARVM STIPVLATIO.
 Si pena quantitati adicitur non ualet stipulatio. Sed si uberiozem usuram stipuletur si intra diem pecunia soluta no fuerit ualet usq; ad legitimam nec uidetur in mora qui no habuit cui solueret. b. d. & notanter in hoc ultimo. Nota primo q; in obligatione etiam odiosa dies interpellat pro homine & in mora constituit concordat. l. magnam hic allegata. Secundo no. hunc textum per quem dicit Butri. reprobari opp. dicentium q; si pena adicitur quantitati q; ualet usq; ad legitimam usura. nam si hoc esset uerum non esset tunc differentia an pena apponeretur quantitati an uberior usura quo casu ualet tantum usq; ad legitimam & tamen subtiliter intuenti patet q; hec lex uult facere differentiaz huic adde regulariter q; quicquid forti addicitur usura est siue in facto siue in datione consistat. xiiii. q. iiii. pleriq; extra eo. c. consuluit. & c. conquest. q; intellige quando adicitur ad augmentum prestationis secus si ad augmentum cautionis ut est pactum de presentandis pignoribus quo multum hic utimur. uel de dando fideiussores ul' d' debito in iudicio consistendo ad petitione creditoris. nam tale pactum ualet. & possunt ei contrabentes penam inserere fm Butri. & Bar. l. rogasti. q. si tibi. s. si cer. peta. & ita seruat consuetudo. & hec ueritas. licet Cy. contra sentiat in. l. cum allegas. in ulti. q. C. eo. & adde hic quod tangit Bar. in. l. cum seruus. j. de condi. & demo. **Vnum no.** q; ubi principale esset improbatum non possunt contrabentes illi penaz inserere.

Casus est no. in. l. seius & augerius. j. ad. l. fal. puta statutum prohibet ciuem cum forense contrabere zc. licet inferat pena de non contraueniendo non ualet. **Item no.** hic in. s. si tamē. q; defectu & carentia actoris & creditoris excludit uel impedit moraz rei & debitoris. facit ad nota. de consti. pecu. in. l. item illa. s. ubi no. dixit Bar. ex lapsu diei non constituitur reus in mora. ut quia actor no uenit ad locum rei ex noua interpellatione constituitur in mora proinde ac si obligatio esset sine die contracta. & p hoc als de facto dixi q; si pena instrumeti e remissa ex forma statuti que erat comissa ex lapsu diei q; debitor potest ex interpellatione de nouo in moram constitui. & sic de facto obtinuit hic. **No.** etiaz bonum textum probantem q; terminus non labatur ei qui non habet iudicem eorum quo possit comparere. **Florianus.**

PARTVM. Partus editus p litem contestatam uenit officio iudicis. sed ante editus ita demum uenit in iudicio si petatur. b. d. ul' sic & nobilius accessioes an litem cotes. pcepte non ueniunt sine libello. Sed pcepte post litem contestata ueniunt licet de eis non sit in libello expressum. b. d. **Et** hanc l. no. per quam fundatur comunis practica aduocatorum qui in libello dicunt & petit expensas factas & de fiendis p testatur. Expense enim iam facte non ueniunt nisi peteret ut hic. **Item no.** ex hac. l. differentiam inter percepta an litem cotes. uel postea quo ad petitiones facit de damno infecto. l. si quis missus. q. iudex. & quod no. Inno. d. resti. ipo. c. grauis. & ibi allegatur iste textus. **Et** adde q; circa ista accessoria procedit libellus generalis sine specificatione quantitatit ut peto fundum cum fructibus ul' domum cum suppellectilibus. Ita no. Inno. de restitu. ipo. c. cum ad sedem. Circa quod uide etiam qd no. Cy. in. l. cum propria C. si quis alteri uel sibi. & ad materiam. l. uide quod dixi. s. eo. l. in fideicomissi. ubi plene. **Florianus.**

MAIUS. Nota legem notabilez ad omnes contractus qui fiunt cotidie nomine ciuitatis idem in uolueritate & alioz. & hoc intedit.

¶ Non fit compensatio damni contin-
gentis rei publice ex negligentia procura-
toris uel curatoris cum lucro eidem. f. ci-
uitati obuenienti per legem. Sed si obue-
niat ex aministracione procuratoris. aut
totum reicitur. aut totuz approbat. b. d.
Et ponit principaliter duos casus. Pri-
mus est quando gaius stipulationem no-
prouiderat. Scds quado prouiderat. scda
ibi q si seruus. potest tamen dici q tercio
loco subdatur extensio quedam ibi eade-
fere in fi. l. ¶ No. ex ita. l. q ex cōtra-
ctu massarii cōmunis querit ius reipubli-
ce sine cessione. Et idez uidetur in omni-
bus officialibus publicis in autē. ut sin-
prohibitio debi. uel credi. matres. q. quia
uero. & ibi nō. & c. d. epi. & cle. autē.
generaliter. & in corpore de letigio. q.
ad excludendas. unde illa sumitur de
hiis qui. conueni. & reque. q. i. trāsump-
tiue in autē. libellū. C. d. lite cōte. & c.
quando mulier off. tut. fun. potest autē.
matri & auie. & in corpore unde sumi-
tur. f. de hereditate ab intesta. q. ex his.
& j. de magi. conue. l. i. q. exigere. &
s. de inius uo. l. eum pro quo. & tene mē-
ti illum casum facit etiam. l. fi. s. q. cu-
iusq. unī. ¶ Quid autem in notario. j.
tangam. ¶ Item nō hic casum q si mas-
sarius cōmunis facit ultra quam debeat
in aliquibus & in aliis minus q debeat
ista non cōpensantur ad inuicem immo
punitur de excussione non facta. ¶ Itēz
nō. hunc textum in. p. q si seruus. qui
probat p tabellionem nobis actōz acquiri
de quo tangit per Guil. de adop. nō ali-
ter. s. per Bar. rem pup. sal. fore. nō q si
per Inno. de conuer. coniuga. dudum.
& p Io. an. in. c. qd d. usur. in. vi. ubi ui-
detur post Inno. concludere q hoc non
procedat nisi in pretoriis & iudicialibus
non in conuentionalibus quia omnes. II.
de hoc loquētes loquuntur in pretoriis &
iudicialibus. Bar. tamen sentit contrariū
in dicta. l. non q si. f. q idem sit in omni-
bus. & idem dicit Guil. de cu. per hunc
textum ubi patet idem in quocunq. pub-
licum officium gerente & per hoc addūt
rationem quia si diceremus q notarius
non posset querere nisi in iudicialibus &
pretoriis non esset differentia inter tabel-
lionem & priuatam personam. l. p. t. si

quis cautio. & hanc partem tenuit Cy.
in dicta. l. non quasi aliter. ¶ Consultuit
tamen Bar. in dicta. l. non quasi. q si ta-
bellio est presens q ab eo petatur cessio
l. possessio. q. & si possessio. de acqui.
pos. & de fur. l. si quis uxori. q. si fugiti-
uum. ad quam faciendam compelli pote-
rit. ar. j. man. l. idemq. q. si cui eo autē
non reperto sine dubio competit utilis si-
ne cessione scdm eum ar. s. de institu. l.
i. in fi. cum si. ¶ Sed q ista cessio nō sit
necessaria quicquid dixerit Bar. facit q
si notarius dirigat uerba in partem tūc
in ipso notario non confirmatur contra-
ctus. ergo nō uidetur q possit iura cede-
re. siue uerba conferantur in ipsum nota-
rium pro parte puta mihi nomine talis
ad hoc non uidetur posse cedere duabus
rationibus. Prima quia adhibetur ut mi-
nister non ut sibi ius queratur. Secunda
quia ille potest cedere iura q a principio
acquirat ius agendi sed notarius non est
huiusmodi ergo in eo non habet locū ces-
sio. Item in eo nō uidetur actio residere
& sic subtilitate iuris attenda uidetur re-
periri utilem sine directa. ergo remediū
cessionis non est necessarium. in quo ta-
men cogita. Predicta intellige pcedere
quando notarius est stipulat⁹ ut publica
persona. alias ex stipulatione eius alteri
non quereretur. presumitur autem stipu-
latus ut publica psona & nomine omnium
quorum interest quado stipulatur ut no-
tarius. ar. j. de admini. tuto. l. cum post
mortem. q. i. s. de institu. l. fi. & quod
nō. glo. s. de procur. l. quacunq. ratioe.
& qui sat. da. cogā. l. sciendum. q. si tu-
tor. & l. pe. si q. cau. & hoc tenuit Bar.
in dicta. l. non quasi. ¶ An autem tabel-
lio stipulari possit uerbis in absentem di-
rectis dicendum uidetur q non per. l.
quocunq. de actio. & obli. Sed dic con-
trarium quia illa lex locum habet in con-
tractu procuratoris & in officio priuato.
non quando quis ex officio publico con-
trabit pro alio. l. eum qui. q. si actori. s.
de consti. pec. & hoc tenuit Guil. z Cy.
¶ Vnum etiam nō. q sicut tabellio pos-
sit alteri querere ex contractu iuris ciui-
lis. ita & ex contractu iuris gentium. &
facilius exemplum summe de iusti. &
iur. l. ex hoc iure. & hoc etiā sensit Guil.

p hoc facit. l. ea q̄ ciuilit̄. j. d. acq. re. do.
Quid autem si tabellio stipulatur sibi
 recipienti uice & nomine alterius & ille
 non ratificat an ex hac stipulatione pos
 sit tabellio agere. uideretur q̄ non per. l.
 si absentis. C. si cer. peta. & de admini.
 tuto. l. cum queritur. dic contra. quia no
 tarius non adhibetur ut ullo mō sibi que
 rat. Item adhibetur ut publica persona
 ergo ut priuata nō debet posse agere nec
 obtāt. ll. contrarie quia loquuntur in eo
 in quo cōtractus primordiallyter refidet.
 In notario autem non dicitur rescidere
 contractus. sed solum officium scribēdi
 q̄ est notandum. & ita uidetur sensisse
 Guif. C. In glo. fere ideo dicit propter &
 in fi. ibi. §. iulianus. Idem tamen uidet̄
 in ciuitate. s. q̄ cuiusq̄ uniuersitatis. l.
 si.

Elorianus.

PEIA. Negligētia & mora di
 uisa diuidit prestationem usu
 re & pene. ita potest allegari.
 uel sic. Dicitio q̄q̄ est dicitio distributiua
 & licet sit conuentum q̄ usure maiores
 ueniant ex die contractus non tamen ue
 niunt a die contractus sed more. b. d.
Nō. quod dixi de hac dicitioe quaq̄
 que distributiua d̄ qua aliquid tangitur
 in. l. si necessarias. §. si annua. s. de pig
 no. actio. sed d̄ hac & aliis distributiuis
 & etiam collectiuis uide plene per Bar.
 in. l. hoc articulo quisq̄ de bere. institu.
 j. ubi ponit questionez. quicunq̄ primo
 intrauerit castrum zc. habet tantum. C.
 In glo. eam stipulationem una dicit̄ ibi
 in. §. annua. Quasi indiffinitiuā prola
 tio eq̄polleat uniuersali ut ibi de quo an.
 & quando sit uerum tangitur ibi. & j.
 del. ii. l. si pluribus & pulcre. per Dy. d̄
 regu. iur. super Bica in. vi. per Io. an.
 de electio. ut circa. in glo. ordinaria eo.
 li. ubi an. indiffinita equipolleat uniuer
 sali. C. Eadem glo. in fi. ibi decem aut
 quindecim. & hic pro hac decisione pōt
 adduci quia uidentur hic duo alternati
 ue deducta. s. q̄ soluat suo die & p̄ men
 sem zc. & sic electio debet esse obliganti
 s̄m litteram in. l. plerunq̄. §. si. de iur.
 do. j. cum si.

Florīanus.

VI SEMISSES. Creditor
 recipiens minores usuras q̄ pe
 tere poterat tacite uidet̄ pacisci

de maioribus nō petendis. b. d. C. Istud
 nō. principium & allegabile. Nō. ergo
 textum notabilem probantem q̄ petitio
 minoris summe uel perceptio inducit re
 laxationem maioris. & puto hoc esse hic
 speciale usurarum odio. secus ergo esset
 in petitione fauorabili. unde si emphite
 ota debet annuatim mibi. x. florenos &
 longo tempore non recepi nisi quinq̄ in
 anno propterea uideor residuum remit
 tere. facit quod habetur extra de censib⁹
 c. olim. & uidetur casus. s. qui. mo. usu
 fruc. am̄t. l. is qui. quem nō. quia nota
 bilis casus est. C. In glo. prima in fi. pri
 mum puto uerius. s. q̄ requiratur ad mi
 nus tempus. x. uel. xx. annorum per id
 quod dicam. j. eo. l. cum quidam. §. Di
 uis. C. Florianus.

Q. VESITVM. Gestor negotioꝝ
 non tenetur ad usuras pecunie ociose si
 dominus fenerari non consueuit. b. d.
Et pro intelligentia huius partis ad
 uerte q̄ in contractibus bone fidei usure
 ueniunt altero de quatuor modis. Vno
 modo quando sunt in stipulatione dedu
 cte & d̄ isto nulli dubium. quia instructi
 iuris uenirent. C. eo. l. quis. Alio modo
 ueniunt ex quasi mora puta quando pe
 cuniaz domini in usus suos conuertit. s.
 eo. l. i. §. i. Alio modo ex pacto s. depo
 fiti. l. Lutus. & l. dies sponsalioꝝ. &
 istis tribus casib⁹ nō est dubiuz indistin
 cte usuras non uenire. nullus tamen isto
 rum hic comprehenditur immo hic addi
 tur quart⁹ casus quo usura petitur p̄pter
 negligentiaz que gestori obicitur quia fe
 neratus non fuit quo casu sit distinctio
 an dominus consueuerit fenerari ul non
 ut hic. C. Nō. ex textu isto q̄ qui confor
 mat se consuetudini alicuius intelligitur
 se conformari eius tacite uoluntati. C. In
 glo. ut. s. de pigno. actio. ibi secus si con
 sueuerit fenerari ut. §. non tantum. dic
 hodie autem secus esset cum usure omni
 iure sint phibite ut dixi. s. eo. sup. Bica
 ubi uide & non tenetur quis pro alio se
 peccato subicere. s. de in litem iuran. l.
 uideamus. in prin. & ita sensit ibi glo.
 in dicto. §. non tantum. cui adde quod
 nō. Dy. in simili in. l. cum plures. §. si.
 j. de admī. tuto. C. Vnum tamen nō. q̄
 ubi q̄q̄ oliz tales admīstratores tenebāt

fenerari. bodie uidentur teneri ad locan-
 dum pecuniam ad honestum questum.
 ar. extra de dona. inter ui. & uxo. c. per
 uestras. Et hoc dixit notanter Bar. in
 tutoribus in. l. Diuus seuerus. ad. l. fal.
In glo. secus si suos in fi. q. declara ut
 dixi. s. circa textum. **U**ltimo no istu
 textum qui cotidie allegatur attendi co
 suetudinem patrifamilias uel contrabe
 tis q. facit ad presumendum instrumen
 ta confecta in fraudem usurarum. uel
 confecta d. duplo uere sortis si hoc semel
 cofueuerat. ita allegatur per Inno. & ca
 nonistas. extra de pigno. c. illo ues. & d.
 iureiuran. c. cum nostram. cum si. **I**te
 scdm hoc facit ad questionem de equo in
 pascuis dimisso q. licet sit ibi de perditio
 uel deuastatus non teneatur comodata
 rius gestor custos uel similes si dominus
 hoc facere conueuerat. ad hoc. s. d. neg.
 ges. l. si negotia. ubi de hac questione p.
 glo. d. qua tangitur per Cy. in. l. nemo.
 de epi. audi. & per Guil. in spec. d. loca.
 §. postq. §. quid si tibi locaui boues zc.
 Et hoc est uerum si alii de illo loco uel
 contrata hoc comuniter faciebant. tunc
 enim excusatur. ar. l. pignus. C. de pig.
 acti. & s. de edili. edic. l. quid sit fugati
 uis. §. apud labeonem. secus si dominus
 hoc fatue faciebat. cum nullus alius dili
 gens hoc fecisset tunc eniz pro hoc non
 excusaretur. ar. s. depositi. l. q. nerua.
 ubi lata culpa dolo equiperatur zc. licet
 enim improprie culpa culpetur tamen in
 alienis punitur. l. etiam. §. licet. j. solu.
 ma. & hec uidetur esse comunis conclu
 sio quam in paucis recitau. adde tamen
 quod notauit Cy. in dicta. l. pignus. C.
 de pigno. acti. **Florianus.**

MORA IN SOLVENDO.
Mora in restituendo fideicom
 missuz rei singularis facit ueni
 re etiam partum ancille que erat aliena
 no testatoris. b. d. **I**n fi. glo. prime. sic
 ergo ut omnia contraria tollantur intelli
 ge istum principium in fideicomisso rei
 singularis. & in ancilla que erat aliena
 non testatoris & per hoc cessant contra
 ria allegata. j. §. i. Et adde q. ibi itatiz
 dicam. fuit etiam & hoc principiu alle
 gatum. s. eo. l. in fideicomisso & si sic no
 intelligat faceret nos prima fronte mis

sare. **Florianus.**

CHERES ROGATVS. Appella
 tione redditus licet improprie continet
 partus. ad hoc allegat Butri. uel sic. Ex
 ceptio reddituum dispositioni inserta. i.
 testamento uel ultime uoluntati disposi
 tionem illam non ampliat in fructibus
 medio tempore perceptis iudicio testato
 ris. b. d. notabiliter. **N**o. q. uirtus &
 natura exceptionis non facit in dispositi
 one includi. q. alias scdm naturaz dispo
 sitionis no includebatur q. uidetur bene
 notabile & facit ad multa maxime atte
 ta littera in. l. testamentis. de regu. iur.
 ubi in testamentis fit larga interpretatio
 zc. q. est utile ad multa. **I**tem no. q.
 proprie loquendo aliud est fructus aliud
 est redditus. de hoc no. s. de codi. inde.
 l. si urbana. & facit ad nota per Guil.
 in spec. de loca. §. i. in. §. p. l. t. facit etia
 ad reseruacionem fructuum beneficioru
 primi anni. de quo habetur extra de pre
 scrip. c. si propter tua debita. in. vi. **I**
 tem facit ad conceptionem libelli & in
 petitione eorum fructuuz. facit. s. de rei
 uendi. l. si nauis. de significato huius uer
 bi redditus. & an legans redditum uide
 atur legare usum fructum. uide texum
 s. usufruc. quemadmodum caueat. l.
 idem est. & j. de annuis legatis. l. liber
 to. §. i. & de usufr. le. l. fundi trebaciani
 in prin. **I**n glo. non tenetur in fi. ibi
 l. in pecudiu. dic q. hic improprie appel
 latur redditus continetur partus. ut. s.
 dixi allegando istum textum. hoc autez
 contingit duplici ratione. prima deriuat
 e a dispositione testatoris qui redditum
 excipiendo ad commodum grauati uidet
 etiam & partum excepisse. Secda ex dis
 positione legis qua cum sit rogatus resti
 tuere post mortem ea que interim perce
 pit iudicio testatoris percepit. & ideo no
 debet restituere uel aliter dic q. non reti
 netur. ideo partus hic quia contineatur
 appellatione redditus. sed quia percep
 tus fuit ante moram heredis. & ista est
 satis formalis Ratio cum prece. confor
 mis. Et hec no. ad intellectum. l. dedu
 cta. §. hereditatis. ad Treb. & quod ibi
 no. j. **Florianus.**
GENERATVS. Idem uult q. prece
 dens ideo summatus est. **I**n glo. hoc

in primo casu cum .ibi cum extranei he
 redis Nō .ergo rei aliene nel etiam here
 dis legate dominiuz non transire in lega
 tarium adie mortis uel adite hereditatis
 & sic nō .limitatōz ad .l. a Titio .j. d fur.
 & def .i .l. si tibi homo .q . cum seruus . de
 quo in .l. ii . C . de cōia de le . & uide bo
 nam glo . in .l. Papinian⁹ . de serui . s . &
 textum . j . def . ii . l . unum ex familia . q .
 si rem . & quod dicitur . j . co . Herenius .
 ¶ Eadem glo . in fi . ex pdictis ergo om
 nibus pro intelligentia totius . l . conclude
 q ubi grauatus in mora deprehenditur
 tunc tenetur de fructibus & in uniuersa
 li & patr . culari fideicommissario . sec⁹ ubi
 in eo nulla mora quia tunc non tenetur
 nec in uniuersali nec singulari . Aduerte
 dum tamē q est differentia inter uniuers
 sale & particulare quo ad hoc . quia in
 uniuersali ueniunt ut ipsum principale
 tanq̄ augmentum hereditatis . sed in sin
 gulari ueniūt ut simplex accessio . ¶ Itēz
 ex predictis est etiā differentia an lege
 tur res testatoris . & tunc ueniunt fruct⁹
 a tempore mortis . & dominiū in fideicō
 missariuz transumptiue . An uero aliena
 & tunc est differentia inter uniuersale &
 singulare . nam in uniuersali ueniunt a
 tempore mortis . In singulari a tempore
 more . Adde tamen circa istos fructus
 omnino quod dixi . s . in fideicommissi . in
 prin . & . q . i . ¶ Florianus .

DEQUE EORVM fructuū
 Possessor nō tenetur ad usuras
 fructuum qui ueniūt iudicis of
 ficio . & officium non debet deseruire offi
 cio . ita allegatur . b . d . ¶ Florianus .

LIBERALITATIS . Vsure
 liberaliter oblate reipublice uer
 baliter non realiter non possunt
 exigi . b . d . ¶ Pro euidētia premitte ca
 sum . l . i . de pollicita . hic alle . ¶ In glo .
 nisi ex mora . in fi . primām solu . hic posi
 tam tenet in glo . in contrario que uerier
 uidetur nec hic nec ibi aliquid dicit̄ pos
 set hic trahi quod habetur in . l . iurisgen
 tiuz . q . nuda pactio . s . d . pactis . ¶ Flo.
CVM VSURE . Emptor nunq̄ ē
 in mora prius q̄ ei sit tradita possessio rei
 uendite . b . d . Regularis est casus & nō .
 & aliter dicam in notabili . ¶ Item nō .
 ex isto textu q̄ etiam fauor persone uen

ditoris non facit usuras currentes ratioe
 more uenire ante commissam morā . & iste
 est casus bene notabilis ad quem facit . s .
 de rescindē . uendi . l . fund⁹ qui . ¶ Flo .

VM QUIDAM . Dicitio
 ex tunc relata ad principiuz cō
 tractus non operatur ex princi
 pio ipsius cōtractus . sed ex principio na
 scentis mora . b . d . & nō . ¶ Nō . hic d̄ ista
 dictione tunc que sui natura notat tem
 poris extremitatem . ut patet . j . de cōdi .
 & demon . l . iiii . & de usufru . leg . l . uscr .
 ex . sed si adicerentur alia uerba puta ex
 tunc prout extunc . & econtra ista uerba
 comprehendūt extremitatē utriusq; tem
 poris & interstitias . i . mediations inter
 utrunq; extremorum . ut nō . glo . in . l . i .
 C . de codicil . j . de p̄bo . obli . l . si ita stipu
 tus fuero si Titius . per Io . an . in cle . i .
 de iure . patro . per Inno . de appel . c . pre
 terea . per Arbi . de preben . c . dudum . p̄
 prin . in . vi . super . p̄ . ex tunc q̄ etiam p̄
 bat cle . i . de concess . preben . ubi etiam de
 hoc & d̄ electio . c . q̄ sit periculosuz . & . c .
 cupientes . i . R̄nso circa finem in . vi . cū
 concordantiis ibi q̄ nō . quia talia uerba
 cotidie contractibus inseruntur . ¶ Sec⁹
 nō . iniquitatē cōtractus reduci ad equū
 sic . & . j . l . placuit . ¶ Tercio nō . q̄ statu
 tum obscurum & ambiguum requirit ne
 cessariam interpretationem . ibi decreuit
 Appellatur autem talis interpretatio de
 claratiua quam etiam statuta recipiunt
 scdm̄ doc . i . l . omnes populi . de iusti . &
 iur . & . l . ii . C . de noxa . Adde tamen q̄
 uerba statutorum prouisionis uel consti
 tutionis ambigua semp̄ debent interpre
 tari & reduci ad ius cōmune ut probat
 textus . extra de consuetu . c . cum dilect⁹
 & . C . de noxa . l . ii . facit etiam extra de
 fide instru . c . inter dilectos . Sic & forma
 conuentionis dubie . Casus uidetur nō in
 l . curatores . q̄ si . ff . de admi . re . ad ci . p̄
 ti . quem prodeo nō . Idem dixit Inno .
 in R̄pt̄ . extra de R̄p . c . causamq; ubi
 dixit ambigua uerba in R̄pt̄is apposita
 interpretanda s̄m ius cōmune . C . de in
 offi . tel . l . si quando . j . de confir . tuto . l .
 i . In priuilegiis autem uidetur secus ex
 tra de decimis c . ad audientiam . extra
 de priuif . c . ex hore . extra de donac . c .
 pastoralis . ¶ Idem in beneficiis . f . quod

dixi nunc proxime que licet sint ampliā
da in preiudicium concedentis. s. de cō
sti. prin. l. si. non tamen in preiudicium
tertiū. l. i. & merito. & si quis a princi
pe. ne quid in lo. pub. & j. de mili. te. l.
in fraudem. in prin. de emā. liber. l. nec
auus. In indulgentiis uero latissima fit
interpretatio. extra de priuile. c. porro.
ubi nō. ¶ Item nō ex isto textu ar. q. ob
scura uerba consilii sint declaranda per
consultorem uel per iudicem. sicut & ob
scurum dictum testis. extra de testi. c.
cum clamor. & c. cum tu. & per Bar. in
l. inter stipulantem. & si stipulante. de
jbo. obli. j. ubi semper cōtra probare de
bentem fit interpretatio. extra d. proba.

¶ Florianus.

¶ **DIUVS PIVS.** Qui ex amicitia
longo tempore usuras non petiit postea
petere prohibetur. hoc dicit. Et sic ex
amicitia aliquid presumitur. l. procula.
j. de proba. in casu tamen illo multa con
currūt & parētele & longi temporis zc.
alias declarabo. ¶ Nō. ex solo cursu tem
poris induci presumptum animuz remis
tendi. & sic facit ad questionem quam
retuli. s. eo. l. qui semisses in prin. d. qua
tangitur in spec. de censu & si. per Dy.
& Bar. in. l. si prius in prin. d. aqua plu
ar. Et scdm hoc faceret iste textus in ar.
q. qui longo tempore dotem restituere cō
leatur hoc fecisse animo adeundi heredi
tatem sibi delatam uel filio q. Bar. alibi
tenuit etiam si p. annum tantum cense
tur. Ita sentit ipe in. l. gerit j. de acqui
bere. ubi per euz. Adde tamen circa pre
dicta qd. statim dicit post glo. ¶ In glo.
l. triennii ibi triennii. Et hec fuit oppi
az. qui hoc dixit de triennio per calum
l. i. c. de fideicomis. scdm Cy. ¶ Eadē
glo. ibi uel quinq. annorum. sed Cy. in
l. aduersus. c. eo. dicit hoc arbitrio iudi
cis reliquendum tanq. indet. rminatū.
ar. j. de iur. deli. l. i. & j. de effraeto. l.
i. & expilat. res. subdit tamen Pe. sensif
se q. debeat arbitrari fm iuris formam q.
traditur in. l. si fideicomissa & aristo.
j. qui & acqui. tu autem dic. ad minus re
quiri tractum. x. annorum per textum
hic dicentem longi temporis. ar. eius qd.
nō. c. de prescrip. lon. tem. super Ricca
Institu. de usucap. in prin. & forte hoc

sentit Pe. dum allegauit dictū. & aristo
¶ Aduerte tamē q. Butr. hic refert Hu.
intellexisse hunc textum quando expres
sum fuit aliquod signum remittendarū
usurarum. ut quia dum uellem soluere
dixit ego non reciperem usuras a te. al's
autem dixit q. non posset procedere q.
tam modico tempore tollerēt actio per
sonalis pro usuris sola taciturnitate. uel
dixit hic esse speciale usuraz odio q. nō.
ad id qd. dixi s. eo. l. q. semisses. ¶ Flo.
¶ **IN TACITO FIDEICOMMISSO.**
Quod aufertur ab indigno applicat fisco.
etiam cum usurarum comodo. b. d.
Vel magis ad litteram accomodans taci
te fidem de restituendo non capaci pri
uatur omni comodo uelut indignus qd.
fisco applicatur etiaz cum comodo acces
sionum. b. d. ¶ Pro euidentia premitte
quod habet in. l. intelligere. & i. & q.
palam. j. de iure fisci. ¶ Nō. q. ubicūq.
comodum alicui aufertur uelut indigno
fisco applicatur. sic. s. in. l. Papinianus.
& meminnisse. de inoffi. tes. ubi littera q.
uerum est nisi fauore alterius hoc contin
geret tunc enim hoc ablatum applicatur
illi cuius fauore iste reputatur indignus.
c. de lega. l. p. t. de quo uide quod nō.
in. l. i. c. de his qui. ut indig. ¶ Ibi he
redi auferendum. Sed quia huius taciti
fideicomissi difficilis est probatio. Quero
an de hoc interrogatus heres in iudicio
cum iuramento rēdere cogatur. Exem
plum pone in grauato de restituendo ill
quibus ei uidebit qui reperitur distribu
isse quasi omnia bona in filioz defuncti
spurium. & per hoc arguitur tacite acco
modasse fidem de restituendo non capa
ci. & super hoc fiunt positiones quibus
petitur q. cum iuramento rēdeat. An
eis rēdere teneatur & uidetur q. nō qua
si talis positio dicatur crimen continere.
& talibus quis non artatur de iure respō
dere. ut nō. glo. in. l. qui iurasset & si pa
ter. s. de iurciuran. & l. si. a. te. in prin.
j. de excep. rei iudi. In oppositum facit
s. de noxa. l. quotiens & pretor. & d. rei
uen. l. qui petitorio. In quibus patet que
compelli rēdere an possideat uel dolo de
fierit possidere. Ad idem s. d. offi. assel.
l. i. coniuncta glo. super uerbo postulatur
ubi quis intetrogat de sua turpitudine.

Item ad hoc facit quia compellitur rñde
 re an deliquerit. j. re. amo. l. Marcellus.
 & i. & de iniuriis. l. lex cornelia. & hac
 lege. s. de iureiur. l. iiii. & i. pro hoc etiã
 facit. l. non intelligit & tacita. j. de iur.
 fi. ibi glo. hoc uidetur decidere super uer
 bo probationib⁹ quam signabis que dicit
 unum modum probandi tacitum fideicō
 missum esse per confessionem ergo patet
 interrogatiōem posse fieri & ad hoc ad
 duco. pro hoc etiã facit doctrina cano
 nistarum dicentium q̄ teneretur quis rñ
 dere positionibus q̄ fiunt in crimibus im
 pedimētib⁹ retentionem beneficii. Ita te
 nuit Guil. in spec. in ti. depoh. & vii.
 h. xix. & Inno. extra de electio. c. dudū.
 & de accus. c. inquisitionis. Sed in ppo
 sito tale crimen taciti fideicōmissi impe
 dit retentionem beneficii. i. comodi. quia
 talis grauatus si hoc comisit priuatur oī
 comodo hereditatis & tenetur ad fruct⁹
 & usuras ut hic. & c. d. his qui. ut indi.
 l. i. & ff. d. his q. ut indi. l. eū qui tacitū
 fideicōmissum. & ita conclusiue tenuit
 Bar. consulendo cuius consiliū incipit
 cecus de spoletto. nec obstant nō. per glo.
 in dicto. & si pater. cū si. Nam ibi ideo
 interrogatus Rñdere non cogitur. Quia
 examinaretur iam decisum per iuramen
 tum uel sniam q̄ iudex pati non debet
 & eo. ti. l. si duo patroni. & idem Iulianus.
 ¶ Vnum nō. iuxta predicta q̄ ex
 ceptionem indignitatis ad priuandum
 quem hereditate. & deuoluatur ad fiscū
 non potest tercius opponere. sed solus fis
 cus ad quem comodū spectat glo. est sin
 gularis. in. l. his consequenter. & i. s. fa.
 herci. per quam glo. terminauit Ricar.
 malumbre. q̄ si testator instituit filium
 spurium propinquū uel cognati defuncti
 non possunt aliquid obicere spurio. nec
 iure actionis si ipse possideat. s. bona he
 reditatis. nec iure exceptionis si forte ip
 si possideant. nam solum fiscus est ille q̄
 potest ei controuersiam mouere per illaz
 glo. quam bene nō. ¶ Florianus.
 ¶ SI PVPILLO. Non dicitur esse in
 mora qui non habet cui soluat. & minor
 non restituitur aduersus cessationez mo
 re aduersarii. h. d. nō in scda saltim pte
 uel sic. usure non petuntur propter lucz
 sed ex contumacia non soluentis qua cel

fante usure ipse non currūt. h. d. magis
 forte ad textum. ¶ Nō. hic minores nō
 restitui ad lucrum quod facere potuisset
 cum alterius delicto quod est utile ad id
 quod habetur in. l. ait preter. & si. s. de
 mi. ubi etiã potest restitui aduersus lu
 crum obmissum. ¶ Nō. ex si. q̄ attendi
 debet id quod est principal' causa dispo
 sitionis sic. s. de condi. inde. l. qui excep
 tione. & l. qui leuande. cum si. ad. l. ro.
 d. iactu. & sic facit ad id quod nō. Inno.
 extra d. in integ. resti. c. corā. circa prin.
 magne glo. ubi dicit q̄ licet ecclesia debe
 at restitui aduersus terminum perempto
 rium super quo sit etiã pronunciatum
 ut ibi. si tamen in iusta interlocutoria
 fieret in aliqua causa ecclesie ut quia nō
 admitteretur eius exceptiones excoicatio
 nis ul' de falsi suggestione & huiusmodi
 declinatorie iudicii & maxime que indu
 cuntur in odium aduersarii non fauore
 petentis restitutionez & non appellaret
 q̄ potest infra. x. dies non potest postea
 restitui contra eas interlocutorias. ar. q̄
 timo sumpto ex isto textu scdm eum q̄
 inducit quasi pro decisione & hoc ea ra
 tione quia restituto non datur nisi lesio.
 ut quia aliquid amittat uel querere ob
 mittat s. de mi. l. non omnia. sed qui ta
 les exceptiones proponūt nil consequunt
 etiã si obtineant remanent enim natu
 raliter & ciuilitate obligati si obtineant si
 cut si succumbat & ideo nō leduntur &
 sic nec sunt restituendi de quo ibi latius
 per eundem. ¶ In glo. quasi ibi dicat ni
 hil zc. ibi sed hic in pupillo hoc declara.
 ut nō. in. & item in uiti. institu. d. cura.
 & l. qui habet. & si pupillus j. de tuto.
 Florianus.
 ¶ EX LOCATO. In contractib⁹ bo
 ne fidei non ueniunt usure nisi ex mora
 nisi aliud conueniūt h. d. uel sic. ¶ Ex
 solo pacto incontineti apposito propter
 naturam contractuz bone fidei ueniunt
 usure fm formam illius pacti que alias
 non uenirent nisi a tempore more. h. d.
 hec pars que clara est. ¶ In glo. uel si cō
 uenitur in fi. Et sic nō. fm hanc decisio
 nem q̄ dies adiecta obligationi principa
 li que dicitur interpellare pro homie &
 in mora constituere. l. magnam. de con
 trahen. & comit. sti. hoc operatur neduz

respectu obligationis principalis sed ac
cessorie hoc uult nō. hic glo. cum iurib⁹
hic alle. ¶ Florianus.

¶ **FISCVS** Debet legi cum se. §. &
b. d. . Priuilegiatus succedens non priuilegiatus
legiato non habet priuilegiū passive sed
active habet pro tempore post successioz
b. d. nō. cum se. §. ¶ Pro euidencia pre
mitto unum quod textus iste decidit. ¶
In glo. nō. ergo in si. ibi §. aditio. Solu
tio ut nō. j. de regu. iur. l. heredem. ubi
bona glo. & uide quod nō. Dy. extra de
regu. iur. c. si quis in ius alteri⁹ successerit
in. vi. & adde casum. l. i. & ii. C. d.
bere. & acti. uen. & quod Dy. ponit &
post eū refert Bar. in l. si marito in pri.
solu. matri. ¶ Florianus.

¶ **CEOSQVI.** Contra administratore
uel curatorem operum ciuitatis pro pecu
nia reipublice apud eos remanete currit
usura re ipsa. b. d. ¶ Nō. hunc casum
maxime in. j. si cum. Ex quo uidetur
posse argui pro his qui cotidie deputan
tur per comune super executione alicui⁹
operis publici qui pecuniam distribuunt
inter diuersos operarios ut licet aliqui ex
illis male se habeant uel aufugiant ante
francatam illam pecuniam de hoc nil pos
se imputari ipsis administratoribus nisi
in eis inueniatur participium fraudis ut
probat hic textus notabiliter. ¶ Florianus.

¶ **SI DIES.** Si facta de mandato a de
functo non sit prefixum tempus tenent
heredes ad exequendum infra tempus a
preuide preiungendum alias tenentur ad
usuras b. d. ¶ Et nō. pulcrum casum p
quem uidetur decidi qd si testator manda
uit pingi figuram beate Virginis in dei
honorem uel altare uel capellaz constru
i uel hospitale edificari & h. & terminus
non est ab eo positus qd eps debet heredi
bus preiungere terminū infra quem hec
expediantur. immo & in tali relicto. &
hoc est extra litteraz potest eps immine
re etiam nemine petente ut nō. Guil. in
spec. d. testa. §. in primis. j. pone null⁹.
Et notandū qd in talibus relicto ad pias
causas artari potest quis ne dum per ec
clesiasticum iudicem sed etiam per secu
larem. & uterq; habet temporalez iuridi
ctionem in laicos. probat. s. de pe. here.
l. hereditas. §. si. ubi casus nō. facit qd

nō. Inno. extra de testa. c. nos quidem.
& Archi. xi. q. c. i. Siluester. dicitur aut
ad piam causam relictum quicquid pro
anima relinquatur ut nō. del. ii. l. si quis
Titio. & C. de epi & cle. l. id quod pau
peribus. & idem est in eo qd relinquit
pro incertis & male ablati ut nō. de pri
uile. cle. i. Itz in talibus relicto indeter
minata quantitas expendenda in illis nō
uiciat siue uersetur publicus fauor siue re
ligionis. j. del. ii. l. quidam in testamen
to. & ita potest etiam hic dici ita audeo
dicere per que arguitur ualiditas legati
relicti in redemptione captiuorum uel p
maritandis domicellis & si. non expia
quantitate. Item qd plus est in talibus re
licto concernentibus fauorem pie cause
non uidentur ad eorum confirmationez
necessaria aditio hereditatis qd Bar. tenu
it in. l. eam quam C. de fideicom. & l.
i. C. de sa. fan. eccle. in ipsius repetitioe
licet in lectura eius l. aliter uideatur sen
tire quia consuluit bona alicui adici debe
re causa talium legatorum conseruando
rum. & idem uidetur sensisse. in. l. alio.
de ali. & ciba. lega. de quo uide plene p
Guil. & Io. an. in spec. de instru. ed. §.
nunc uero aliqua. j. sed pone. & scripti
plene in. q. mea que incipit Gifred⁹ sub
qua Rndet. d. Io. d. y mola. subtilissim⁹
legum doctor. Adde predictis pro decla
ratione huius textus qd si iste statue uel
ymagines uel sile. quid relictum nō. pos
sent impleri i loco a defuncto statuto nō.
per hoc anichilatur legatū nec heres qua
titatem lucri impendendam facit. Sed
debet in similem causaz uel hanc in alio
loco conuerti. Casus est nō. in. l. legato.
j. de usufru. leg. per quam fuit consultū
qd si testator reliquit altare in certo loco
ecclesie constru i & ibi constru i nō. possit
puta mandato superioris uel loci in abili
tate qd constru i debet in alio loco illius ec
clesie facit ad predicta. quod nō. Inno.
extra de testa. c. nos quidem. ¶ Ultimo
posset addi de grauato statuaz uel y ma
ginem ponere. uel quid simile facere an
ob hoc onere liberetur alio quocūq; pone
te de quo uide quod nō. Bar. in. l. cum
seruus. j. de jbo. obli. & hic punctuz fa
cto in. l. euictis exclusiue.

¶ Florianus.

MVICTIS AGRIS. Conuen-
 tio de pretio certo tempore re-
 tento a uenditore facit usuras
 currere sine alia interpellatione. b. d. ad
 textum. uel sic. Ablatiui absolute apposi-
 ti inducunt conditionem ad hoc alle. &
 concordat. j. de condi. & demon. l. a te-
 statore. ¶ Nō ex glo. i. in fi. dic. & per
 hanc. l. dicunt quidam qd solus euentus
 conditionis quem constituit in mora &
 facit usuras uenire. Contrariuz cōiter te-
 netur. quia euentus eiusdem conditionis
 non potest obligationem purificare & in
 mora constituere. ar. de solu. l. ratum. &
 l. qd dicimus. & hoc tenet Butri. j. eo. l.
 mora. ubi allegat hanc. l. Bar. j. de sbo.
 l. quotiens in diem. Cy. C. in quibus cau-
 sis in integ. resti. non est. nec. l. in mīno-
 rum. Guil. in. l. qd te. s. si cer. peta.

¶ **POST TRADITAM**. incertitu-
 do successionis non excusat debitorem a
 cursu usurarum uenientium exquasi mo-
 ra hoc ipso qd percipit fructus rei. b. d. ¶ In
 glo. idem esset ibi in quasi mora que com-
 mittitur hoc ipso qd consequitur fructus rei
 unde statim tenetur ad usuram etiam si
 non fuerit cui soluerit. & fm hoc nō. qd
 fortior est ratio quasi more qd uere more.
 Et aduerte qd hoc casu talis usura etiam
 de iure canonico uidetur permīssa quia
 uidetur interesse peti & hoc firmat glo.
 in. l. ii. C. eo. facit quod glo. etiam nō.
 s. pro solio. l. solituz qui in eum. & extra
 eo. c. conquestus. de que tetigi. s. eo. sup
 Rica. ¶ Florianus.

¶ **UIDEAMVS**. Vbi fit men-
 tio de fructibus intelligitur in
 rebus ex quibus fructus percipi-
 tur ita potest allegari. Et tria facit. Pri-
 mo enim ponitur questio usqz ibi qd eniz
 ibi secundo ponit dubitationis ratio usqz
 ibi quid agitur. Ibi tercio ponitur questi-
 onis solutio. & ista. l. directo cōcernit se-
 cundam partē Rica. l. de fructibus zc.
 ¶ Nō ex isto textu qd largo sumpto uo-
 cabulo omne comodū interesse potest ap-
 pellari fructus. appellatur autem pprie
 fructus quod superest deducta impensa
 j. solu. ma. l. fructus. & ibi nō. qd la. de
 are limitat uerum si a lege proferatur ut
 ibi fallit tamen in decimis. extra de de-
 cimis c. tua nos ubi licet a lege proferat

non tamen zc. secus si ab homine. Ex
 quo dixit terminari qd si colonus promit-
 tat domo no certam partem fructuum nō
 poterit de fructibus impensam deducere
 quia hoc uerbum fructus ab homine pro-
 fertur. facit in ar. pro socio. l. cuz duobz.
 & si inchoeunda. Sed aduerte quia quā-
 do hoc uerbum fructus profertur ab hoīe
 uidetur attendi an referatur ad fructus
 pendentes & tunc intelligat de integris
 nulla facta deductione. s. de usufruc. l.
 si pendentes. in prin. & l. quotieos. & si
 colonz. licet glo. uideatur aliud dicere in
 l. Iulianus. & si fructibz. s. s. acti. emp.
 & j. de iur. si. l. si. in fi. Sed si referatur
 ad colligēdos tunc intelligatur deducta
 impensa. j. de usufruc. le. l. fundi treba-
 ciani. Et predicta uera quando uerbum
 fructus indeterminate profertur. secus si
 determinate ut. x. corbes frumenti ul' ui-
 ni ex illo tunc enim non habet locuz hec
 distinctio. Si ergo statutuz dicat de cor-
 be framenti uel uini tantum solui nō de-
 ducentur impense. secus si diceret de fru-
 ctibus ut patet ex predictis. ¶ Differen-
 tiam autem inter fructus & redditus p
 Archi. xiii. q. i. c. fi. & extra de elec. c.
 generali. in. vi. ubi per Io. an. etiam ali-
 quid. nam appellatione redditus etiam
 partus continentur. ¶ Florianus.

¶ **USURAS**. Inutilis adiectio ui-
 ciatur & non uiciat. b. d. uel
 sic utile per inutile inseparabi-
 libus. De quo uide omnino quod dixi. s.
 eo. l. pecunie in prin. & hic nihil aliud
 dicam. ¶ Florianus.

¶ **SCIENDVM**. Iuxta. dilato
 excusat a mora. ad hoc allega.
 ¶ Nō. hanc. l. ubi uidetur ca-
 sus qd etia in obligatione quantitatis dif-
 ficultas excuset quem ab obligatione ra-
 tione more cōmittenda qd uidetur cōtra
 opinionem cōmunez nō. s. si cer. pet.
 l. qd te. de quo dicaz. j. eo. l. mora. & hoc
 uerum in contractibus ut hic in iuditiis.
 s. si quis cau. l. ii. licet glo. ibi dicat in iu-
 ditiis spāle & male scdm Butri. qui eaz
 rephedit p cunc textum. Item nō. in. l.
 sed & si reipublice qd per absentez ex. cā
 necessaria mora non cōmittit. & sic nec
 uidetur posse cōmitti pena. per qd dixit
 Pe. qd suentus dicit obligationis penalis

contingens post mortem debitoris non fa-
ciunt contra eum penam committi quādo
decessit non preuisus per .l. istam. secus
si decessit t. preuisus quia tunc bene potest
committi & ita limitat .l. ad diem. & qd
ibi nō .j. de sbo. obli. & hoc dictum Pc.
retulit Cy. in .l. ii. in .xi. q. C. de iur. em-
phi. Alii dicunt qd predicta & bec .l. pro-
cedunt quando pena uenit committenda
ex mora. secus si ex pacto sine aliquo he-
redis facto. tunc enim committitur ex cur-
su diei in illo debitore mortuo. & bec dif-
ferentia colligitur ex notatis per glo. in
.l. si cum militaribus. C. de resti. mil.
Et hoc sequitur Bar. in dicta .l. ad die.
& eo. ti. l. ea. sili. §. in hac. ¶ In glo.
i. nō. ergo qd interit soluentis posse deso-
lutionē fidem facere sic dicitur interesse
creditoris posse de debito fidem facere.
& hac rat. de deciditur qd potest debitor
artari ad faciendum creditori instrumē-
tum de debito. Ita dicit glo. nō. in .l. ii.
in prin. j. sola. ma. Quod intelligo quan-
do de debito constabat per testes. uel sal-
tīm debitor confitetur illō facit .l. ii. §.
idem uarus. de aqua plu. ar. alias si debi-
tum negaret. nec de illo aliqua appare-
ret probatio secus esset quia non compel-
leretur. ar. C. de testi. l. nimis graue. &
qd dixi qd compellitur ad faciendum in-
strumentum habet locum. etiam si iam
factum foret amissum. nō glo. in .l. ciro-
grafis. j. de adm. tuto. Et si nolit de-
bitor e. casu quo tenetur hoc instrumen-
tum facere tenetur ad interesse. casus est
nō. scdm unam lect. j. de sbo. obli. l. ex
ea parte. quem nō. ubi Bar. facit menti-
onem de predicta .l. ii. sola. mat. ¶ Se-
cundo nō. ex hac glo. relata ad textum
optimum esse testimonium amicorum.
¶ In glo. ut interfit ibi ut interfit soluti-
oni. nō. ergo ex isto textu cōiuncta hac
glo. in prin. qd obligatus ad soluendum
non tenetur soluere nisi adhibitis testibus
& tabulario. ¶ Florianus.

SI QVIS SOLVTIONI.
Non uidetur esse in mora qui
iustam habet causam litigandi
h. d. Istud prin. & per hoc tollitur con-
trarium hic in glo. formatum. Sic ergo
nō. qd iusticie causa solutionis differēde
excludit a persona obligati moram & fa-

cit iste textus ad nota. in .l. utiq. cum
se. in prin. s. de rei uendi. & s. de peti.
bere. l. illud. ¶ Florianus.

CVMPREVS. Mora rei principa-
lis nocet enim fideiussori. b. d. bec ē una
regula que probatur per .l. mora. d. sbo.
obli. Nō. ergo regulam istam qd mora
principalis zc cōcordat. l. mora hic all.
hoc autem uidetur uerum nisi mora cre-
ditoris precesserit quo ad fideiussorez ca-
sus est singularis scdm Dy. & Bar. in di-
cta .l. mora. ii. Penso. Sed certe ille tex-
tus posset & aliter intelligi. f. qd non ob-
stante mora creditoris fideiussor teneat
de interitu propter moram rei sequentē
quia tamen fideiussor ante obtulerat suc-
curratur sibi. f. fideiussori beneficio resti-
tutionis in integrum ex clausula genera-
li Item aduerte quia quod dicitur qd mo-
ra rei fideiussori nocet zc. uidetur ueruz
si est certum principale non posse conue-
riri. uel est renunciatum beneficio de fi-
deiussoribus de quo in autē. presente.
C. de fideiuf. alias hodie non uidetur fi-
deiussor posse in mora constitui ante ex-
cussionem principalis. ita dixit notan-
ter Bar. in alio l. co. in .l. si seruum §.
nunc uideamus de sbo. obli. facit quod
eo. ti. l. decem & l. si. s. si cer. pe. & fm
hoc ille. §. hodie esset correptus hoc respe-
ctu qd tamen ad illum textum non puto
uerum naz autē. p. s. & similia iura
uidentur loqui quando mora est cōmissa
in obmittendo secus si in cōmittendo ut
quia ante moram principalis speciem
deb. tam interimat quo casu de dolo te-
netur. s. de dolo l. si fideiussor. & dicto
§. nunc uideamus. Et idem uidetur eti-
am si post moram principalis occidat.
nam occidendo impediuit ipsum posse
offerre rem debitam. preterea hoc casu
si principalis excusaretur habet regres-
sum contra fideiussorem occidentem qd
non est in casu dicte autē. presente. &
sic hiis casibus uidet qd ille. §. remaneat
incorreptus in quo tamen cogita. Adde
predictis qd licet dicatur mora rei prin-
cipalis obligationez ppetuare etiam con-
tra fideiussorem. hoc tamen uerum quo
ad hoc ut post interitum fideiussor tene-
atur non ut perpetua fiat obligatio qua
si interrupta prescriptio qd uidetur

glo est singularis & menti tenēda in .l. cum quis & si quis pro reo in fi. ultime glo. magne. j. de solu. q̄ tamen uidetur etiam sensisse glo. in dicta. l. si seruum. & de illo. de p̄bo. obli. que incipit quantum ad hoc zc. ¶ Florianus.

MORA VIDETVR. Interpellatio procuratoris q̄ esset gestoris negotiorum constituit debitorem in mora. b. d. Sic ergo pro interpellatione gestoris constituitur debitor in mora. Item ubi ex parte debitoris requiritur nuda cessatio tunc enim constituitur etiam in mora p̄ interpellationem gestoris. l. prohibere. in prin. q̄ ui aut cla. que tertia est in ordine. Quod limito ueruz q̄tuz ad hoc ut debitor ad modum de interitu teneatur sed non quo ad hoc ut incurrat penam. quia nec in procuratore hic posset facere nisi mandatum ostendat. l. si quis inficiatus. de po. s̄. Et idem uidetur dicendum in gestore si negetur gestor per candez. l. Item quando interpellatio extra iudicialis non potest constituit in mora sed requiritur iudicialis gestor tunc non constituit in mora quia rez in iudicio non potest deducere. l. si pupilli. & uidea mus. de nego. gef. & l. sed si possessor. de pe. bere. Sed certe non uidetur q̄ in terpellatio gestoris constituitur, possit debitor in mora quicquid dicat bec littera. nam gestori solui non potest. l. uero. & hoc iure qui hominem & si nullo. de solu. j. huius timore quidam dixerunt hunc. & debere intelligi. in eo cui posset solui ut in tutore curatore & si. Quod dictum posset esse in se uerum. sed diuinat hic & nimis hanc litteram restringit. Quapropter dixit Pe. q̄ interpellatio gestoris constituit debitorem in mora ratibatione secuta ut hic. quod etiam destruit istum textum ubi de ratibatione nulla fit mentio. Quare Bar. q̄ si gestor interpellat debitorem ut sibi gestori soluat. non ualet talis interpellatio. ut dictis l. quia nec ei solui potest ut dixi. Sed si interpellat pro domino soluit tunc si debitor & creditor sunt eiusdem fori ualet eadem interpellatio ut hic. Sed si alterius fori non constituit talis interpellatio debitorem ipsum in mora. quia ipso interpellanti non potest soluere nec ad domum

creditoris isto casu tenetur ire. ut s̄. de constitu. pec. l. item illa. q̄ nō. ad intellectum & limitationem huius & ¶ Ex predictis idem uidetur dicendum in procuratore ad lites cui solui non potest ut eius interpellatio facta debitori qui non est eiusdem fori cuius & creditor non constituat eum in mora qui nō est cui soluat. Contrarium tamen uidetur uerius de iure quia moram committit ex eo quia legit sine causa uiam litigii. j. de p̄bo. ob. l. nemo. & i. debuit enim protestari q̄ erat paratus soluere non litigare. dixit tamen Bar. hoc casu sub dubio forte q̄ lata sententia finietur illa mora. l. qui rom. & p̄t. de p̄bo. obli. Sed contra eum in hoc ultimo facit quia secundum hoc plus nocebit minor mora q̄ maior q̄ est absurdum. Item condemnatoris proderit reo & nocebit actori contra. l. euidenter de excep. rei iud. Item & actoris conditio per sententiam efficietur deterior. contra. l. non solet. de regu. iur. & C. de iudi. l. i. ubi non obstat & de usu. rei iudi. l. fi. de noua. l. aliam. & de excep. rei iudi. l. cum mater. & hoc iure. cuz si.

¶ Florianus.

QVI SCIT FVNDVM.
 Fructus ex semine non queruntur sed iure fundi & corporis existentis in dominio uel possessione cuz bona fide uel in usufructu. b. d. usq; ad & bone fidei. legaz tamen uobis per partes. uel sic. Fructus qui percipiuntur ex re comuni sunt comunes ad hoc allegat prima pars. & in hoc congruitur & diuiditur in duas partes. Primo loquitur in sciente alienum pro parte. Secundo in sciente alienum in totum. Secunda ibi & quemadmodum. ¶ Nō. ibi non iure seminis sed iure soli zc. & j. in. & j. prox. ibi quoniam in percipiendis zc. per quos arguit cotidie practici q̄ si aliquis prebet se iuste fructus percepisse ex fundo aliquo uidetur per hoc probatum q̄ illum fundum possideat. licet alias dicatur difficilis probatio possessionum. ut nō. j. de p̄bo. obli. stipulatio ista. & ei qui. Ad predicta facit. j. de solu. titia. ubi de hoc Quomodo autem queratur quasi possessio in incorporalibus. & sic quo probet plene per Inno. extra de resti. i. polia.

c. in litteris. Item quando & ex quibus queratur quasi possessio excommunicandi & priuandi per eundem. c. el. iii. Item quomodo & quando queratur quasi possessio iurisdictionis & qui actus & quales requirantur. Item quomodo perdat uide nō. glo. Inno. de cap. mona. c. cum dilectus. ¶ Nō. hunc textum qui quo ad acquisitionem fructuum dicit ponderari ius soli non seminis. Et sic uidetur facere. p. dicto canonistarum dicentium decimas debere de fructibus etiam seminum nō deducto de quo est casus extra de decimis c. tua nobis. ¶ Consuevit autem dubitari an palee decima debeatur & puto quia est in fructu. s. qui. mo. usufr. adm. l. si fructuarii messes. Flo. ¶ **CIN ALIENO.** Possessor bone fidei facit fructus suos a quocumque seperetur fructuarius non nisi ipse percipiat uel alius eius nomine. b. d. Et primo questio. Secundo ibi respondi ponitur responsio cum argumento simili. Tercio ibi uero ponitur ex predictis quedam illatio. Quarto ibi porro arguit de domino ad bone fidei possessorem. hoc & ultimo ibi preterea arguit a minori. ¶ Nota regulam ibi quando in percipiendis fructibus zc. que alibi melior non reperitur & facit ad id quod statim dixi s. in prin. l. cui adde quod dixi s. eo. l. uideamus. ubi uide. ¶ In glo. pene. in fi. quasi dicat & proprie & stricte sumpto uocabulo appellatione domini non continetur possessor bone fidei ut ibi. Sed largo modo sumpto possessor bone fidei expollet domino ut hic & in contrario. ¶ In glo. & ut. s. de usufruc. l. si fur. ibi uel dic si ita & ydonee zc. Secundum hoc ergo nō. & licet fructus sint percepti quomocumque siue per alium fructuarius non facit eos suos donec sint in orreis reducti. Idē nō. glo. de rei uendi. l. ex diuerso in prin. in glo. magna circa prin. & l. si usufructuarii messes hic alle. in fine glo. secundum unam lecti. glo. Sed tu dic pro conclusione ueritatis hoc non esse necessarium & sint in orreis reducti. sed sufficit in fructuario & sint a solo separati a se uel ab alio nomine tamen suo. Sed in bone fidei possessore sufficit a quocumque perceptos & cuiuscumque nomine. & ita nō. in

dicta. l. usufructuarius in fi. prime glo. Et hec comunis oppi. Idem dominus Bar. de saly. in. l. si pater. C. de usufru. ubi plene. ¶ In glo. etiam a furibus. ibi & is ad quem. intellige ut s. de usufru. l. defuncta. & ibi declara. ¶ In glo. idē in colono. hoc sane intellige dummodo per eum sit merces soluta. uel aliter per dominum de mercede fides habita. ut dicit glo. in. l. si seruus. cl. ii. & locauit. j. de fur. Ex qua collige talem doctrinam & ubicumque in contractu interuenit merces nunquam ex illo contractu potest resultare comoditas acquisitionis fructuum donec fuerit merces soluta. uel de ea fides habita. quod nō ad & uendite. insi de re. diuis. & ad. l. quod uendidi. s. de contrahen. emptione. ¶ Florianus. ¶ **C BONE FIDEI EMPTOR.** Ad hoc ut possessor faciat fructus suos iustificat cum ab inicio habuisse bonam fidem licet ex post facto habuerit scientiam rei aliene. b. d. uel breuius in modum allegandi. Superueniens rei aliene scientia non impedit quo minus possessor faciat percipiendo fructus suos. b. d. ¶ In glo. nō. & ergo bone fidei possessor ibi & illud & intellige & declara ut dicam. j. eo. mora. ¶ In ea. ibi sit autem male fidei ut de fructibus teneatur. ut est casus j. eo. l. uideamus. & in actionem. cum fi. ¶ Eadem glo. ibi prescriptio interpellatur. intellige de odiosa uel mixta. C. de rei uendi. l. more. & ibi nō. & in l. usucapione. de diuersis. & temp. prescrip. ¶ Eadem glo. ibi de rigore. contra soluit Ia. de ra. in contrario. quia tamen legum correptio debet euitari aliter soluitur ut sequitur. ¶ Eadem glo. ibi uel potest dicere hanc tenet Tho. de forma tamen quia u. detur resistere aliqua liter illi textui. ideo aliter soluitur & tertio ut sequit. ¶ Eadem glo. ibi uel decennium hanc tenet Dy. & Cy. in aditionibus in contrario. ¶ In eadem glo. ibi iudicis officio. unum nō. & huic officio prescribitur triennio ita nō. glo. singularis. in. l. sequitur. & fructus. j. de usucap. quam bene nō. ¶ In fi. eiusdem glo. ibi. l. certum. uel quarto potest aliter solui. l. q. id quod in contrario dicitur opponendo nō ponendo dicit. & ita soluit glo. in contrario

& l. ex diuerso. in prin. in glo magna. s. de rei uendi. ¶ Eadem glo. ibi d. pebere. dic melius q. etiam in uniuersalib. mala fides non nocet si conuentus habeat titulum al's secus. ita nō. glo. & meli9 in dicto. & d. eo autez. & ibi Ia. bu. tenz & ē ueritas. ¶ Florianus.

CNAM ET SERVVS. Idez uult quod pars precedens. uel sic. In acquisitione faciēda per seruum possessum ex re possessoris uel opa sua sufficit possessorem ab inīcio habuisse bonam fidez. b. d. ¶ In glo. ut. C. de rei uendi. in fi. unuz adde q. in prescriptiōe longi temporis uitium testatoris nocet heredi non habenti aliunde titulum q. a testatore. Secus si habeat propriuz titulum aliunde tex. est singularis. & nō. in. l. an uitium. & ex ex facto. j. d. diu. & temp. prescri. & nō est alibi ideo singulariter nō. in materia prescriptionum. ¶ Florianus.

UENATIONEM. Quod ex uenatione percipitur nō uideatur esse in fructu fundi nisi ei9 fructus in uenatione consistat. ¶ Flo.

COMPATRI. Mora semel cum defuncto cōmissa facit usum currere perpetuo etiam cuz herede. b. d. uel sic. Mora transit ad heredem & mora appellatur transmissibilis ad hoc allegatur. ¶ Nō. ergo morā trāsmitti. & est mirum quia mora est delictum. ut nō. s. si cer. pcta. l. q. te. & de p. bo. obli. l. si ex legati causa. & j. eo. mora. Sed quia est cuz defuncto cōmissa eius effectus durat. & porrigit ad heredem. facit quod nō. in. l. i. C. ex delict. defuncto. ¶ Florianus.

IMPECVDVM. Fetus non est fructus & ideo non queritur directo bone fidei possessori nisi aliud appareat ex uolūtate testantis. b. d. tex. & glo. & cessant omnia contraria ¶ Nō. hunc tex. in fi. quem notanter allegat. Ia. bu. q. causa & causatum non sit idem. ¶ Secundo nō. q. omnia hominum gratia inuenta sunt. unde dicit Tullius. ii. de offi. Scire debemus que terragignuntur ad usum hominum creati homines etiaz gratia hominum generatos. ut inter se aliis prodesse possint. Alibi autem dicitur homo preciosissima creatura

rum. s. d. edili edic. l. iustissime. in prin. & ibi glo. pronaz conspectent zc. Qui dius metamorfosios primo. ¶ In glo. non autem ad fi. Tu dic aliter & melius ut ibi dixi. ¶ Florianus.

VLACVIT. Vtile per inutile non uiciatur. ad hoc alle. uel sic. Id quod fit ultra debituz modū ad modum reducitur. b. d. Vidistis. s. eo. l. pecunie. ¶ In glo. hoc uerz. ibi aut de hoc de quo dic ut dixi. s. eo. in. Pica. ¶ Eadez glo. s. eo. l. pecunie. & hoc de clara qd. ibi dixi q. hic etiā posset repeti. ¶ Florianus.

TIAM. Ex nudo pacto debentur usure ciuitati. b. d. Et nō. hanc. l. que uidetur facere poppy. ultra mon. de qua nō. s. d. pac. l. iurifgentium. & q. nimo. ubi reprobatur glo. dicentem. q. quedam pacta uestiuntur legis auxilio hoc enim fm eos non uidetur uerum. nam lex fauet alicui pacto nudo. non tamen propterea uestit illud. sed bene potest agi ex illo pacto licet nudo. casus est hic fm eos. Sed Butri. z alii dicunt ibi cōtra. quod immo. l. uestit pactum. ut patet C. de re. permu. l. ex placito. s. de pac. l. legitima. Et ideo dic q. aliquando lex fauet pacto respectu ipsius pacti. & tunc ipsuz uestit. & ipso uestimento agitur. & est cōc. uestimentum ubiunq. lex fauet pacto ut pacto. ut dicta. l. ex placito. & dicta. l. legitima. & hoc casu debet intelligi doctrina glo. in dicto. & q. nimo. Aliqn. lex non fauet pacto nec ipsuz uestit. sed tamē contemplatione ipsius pacti actionez producitur & tunc pactum remanet nuduz. & agit ex lege. C. de dona. l. si quis argentuz. Aliquando lex fauet pacto non contemplatione pacti sed persone uel rei tunc nō uestit pactum. & tamen ex ipso etiā nudo agitur. & casus est hic. & C. eo. l. frumenti. & ita tenuit Butri. Quod etiam tenuit Bar. in. l. fideiussor obligari. & fideiussor. j. de fideiuf. ¶ Florianus.

QUOD INSTIPVLATIOE. Stipulatio continens incertam quantitatem usurarum non committitur. b. d. uel sic. Adiectio incerta non tenet nec aliquid opat. b. d. ¶ Nō. q. licet infauorabilib. incertitudo qn. nō

uitiet. in his tamen semp inducit uituz
q̄ odiosa sunt ut hic conuicta glo. Flo.

MORA. Mora regulariter non
comittitur sine interpellatione
uera uel ficta per dici apposite
lapsus. uel per litis contestationem. &
si interpellatio est facta cui nō debet ul
ubi non debet mora non comittit nisi in
terpellatio legitime repetatur nec fit per
respectū ad rem sed ad psonaz. b. d. Et
pro euidencia premitte q̄ hoc nemē mo
ra sumitur multis modis. Nam q̄nq; p
habitatione. C. de incolis. l. ii. li. x. Quā
doq; p quacūq; dilacione & tractu tps
ut magna mora est de festo natalis uiq;
ad festum pasce ita sumit C. de temp.
appel. autē. sed cum lis. Quandoq; stri
ctū sumit pro dilacione penali. & sic p
ut mora sonat in delictum & isto modo
sumitur hic. huius autem more hoc modo
sumpte plures sunt species d̄ q̄bus hic in
glo. Ibi nō ex re. i. eo ipso q̄ tu es debitor
ego creditor. ibi rescripsit cōfirmās p̄di
cta. Ibi nulla. i. lege noue. ibi questōz. i.
lege ueteri. Ibi domio. i. absentī. C. Nō.
q̄ in his que ex qualitate facti uariant.
& sic uariabilia iudicantur non cadit co
moda diffinicio. C. S. dō nō. ibi si inter
pellatur in prin. & j. ibi in fi. repetenti
debiti instantia zc. per quez uidetur de
cidi q̄ mora comittatur demum p dispo
sitionem non enunciationem. unde non
sufficit q̄ creditor dicat debitori ego in
digeo fortiter illa pecunia ut uideat de
bitor interpellatus quia talia uerba enun
ciatiua in contractibus nihil important
nisi esset talis persona cui ppter reueren
tiam sic loqueretur creditor. ar. j. d̄ fur.
l. p̄t. & quarum rerum actio non datur
l. i. §. i. Et hoc tenuit Pe. in. l. in mino
ruz. C. in q̄bus causis. ut ibi refert Guil.
in. vii. q. sed contrariū tenuit Ia. de ra.
quem Bar. sequit in. l. si quis mihi bona
& pater filium. j. de acqui. here. C. Itēz
nō. q̄ denunciatio facta seruo debitoris
non constituit cum in mora. Item si pro
curatori debitoris denunciatur si non ha
bet generale mandatum cum libera. ar.
s. d̄ tribu. l. procuratoris in prin. & nō.
per Dy. in simili. j. de ope. no. nun. l. d̄
pupillo. §. generaliter. C. In glo. que in
cipit hoc ita si fabri zc. & ibi in aditio

nibus. & hanc partem etiam tenuit Cy.
in dicta. l. in minoz. in. ii. q. C. Itē nō.
tex. hic omilla esset repetenti zc. prope
finem qui requirit nouam interpellatōz
domini reuersi q̄n fuit facta absentī uī
detur autem hec instantia remissa si cre
ditor a debitore recepit res aliqs p̄guori
uel etiam ut eas pignoret apud alium.
& ita tenuit Ia. de ra. & Pe. & inducūt
in ar. s. de pac. l. qui in futurum. q̄ &
Cy. sequit in dicta. l. in minoz. viii. q.
C. In glo. ii. que incipit. sed quis dicitur
ibi Bendeo potest dici debitor zc. Vnuz
nō. q̄ si sit debitor interpellat⁹ pone hic
bon. ut soluet florentie ubi constituit se
soluturum uidetur rite interpellat⁹ scdm
Pe. & Cy. in dicta. l. in minoz. in. iiii.
q. C. Ea. ibi subaudi & tempus zc. ibi
soluturus potest etiā & interpellatio fie
ri die feriato ut debitor soluat die non fe
ra to. fm Pe. & Cy. in dicta. q. C. In
glo. magna ibi cū quis maior circa prin.
Innuīt ergo minoz non posse interpel
lari. & in hoc male fm Doc. quia etiam
minor cum tutoris auctoritate interpella
ri potest. de p̄bo. obli. l. sed & si stipula
tus. & hoc tenet Cy. & Doc. C. Ea. ibi.
& pupillo. Sol. ibi potest in mora consti
tū interueniente tutore sine eo non. &
ita est intelligenda ista glo. fm Butri.
C. Ea. ibi per dici apposite lapsuz. Nō.
ergo q̄ euentus dici constituit quem in
mora secus autem est in euentu conditi
onis qui cum purificet obligatōz est ini
quum q̄ eo puncto quo quis obligat⁹ cō
stituat in mora. j. de solu. l. qd̄ dixim⁹.
& s. de consti. pec. l. promisso stici §. i.
pro hoc etiam quia euentus dici ideo cō
stituit quia debitor est cert⁹ se debere &
diez uenire & q̄n ideo debitor se debu t
p̄munire & facere se promp̄tū ad tūc
soluendum. de p̄bo. obli. l. centesimus.
Sed hoc cessat in debitore conditionali
quia ignorat conditionem euenire & se
futurum debitorem. Item quia cum ut
plurium conditio impleatur debitore ig
norante non debet eius euentus in morā
constituere. quia tunc nescit se debere.
s. si cer. pe. q̄ te. nō ob. l. quoties in die.
d̄ p̄bo. ob. q̄ ibi dies euenit & tamen in
tellige q̄ per interpellationem contracta
est mora que tñ interpellatio i obligatōe

in diem fit per cursuz diei. Item nec obstat. s. eo. l. euictis. ubi etiā aliquid dixi de hoc. quia ibi re ipsa mora contrahit. s. m. Bar. ul. ibi fuit apposita dies ad solutionem sciendam s. m. Butri. qui de hoc articulo tangit. s. quo per Guil. in. l. q. te. & Cy. in predicta. l. in minor. in. vii. q. & Bar. in dicta. l. quotiens in diem. ¶ Ea. ibi. uel per litis contestationem. innuit ergo glo. q. sine interpellatione non contrahat mora q. non est uex. ut dicta. l. in. minorum. s. m. Cy. ibi. sed certe hec glo. loquitur de cōi mora. ¶ Ea. ibi. cuz intelligat se debere. Innuit ergo q. mora committatur in debitore tantuz. Sed ultra montani cōtra quia ex parte creditoris potest committi. s. de pericu. & como. rei. uen. l. illud. & s. manda. l. si hominez. qd & Cy. sequitur. Ideo aliter morā diffiniunt ut statim dicā. Nam Ia. de ra. & Pe. dicunt aliter diffiniendam & sic. Mora est cuz quis legitime interpellat uel pro interpellato habitus cum intelligitur uel intelligere debet se debere. nec est obmissa debiti repetēdi instantia sine causa solutionem uel restitutionem uel receptionem distulit. posset tamen s. m. modernos aliter diffiniri. Mora est debiti soluendi uel crediti recipiendi a iure im probata & punita dilatio. Committit autem hec mora ex parte debitoris qn debitor adulte etatis sciens ul. scire debens se debere interpellatus legitime id quod debet & sine iusta causa distulit alias differt soluere. Dicunt aut de etate adulta propter pupillū qui solus interpellatus non constituit in mora dicta. l. si ex legati causa. & se. & de regu. iur. l. nulla mora. & tetigi etiam supra. Requiritur autē q. sciat ul. scire debeat ppter casuz. l. q. te. s. si cer. pe. Et qn dicat scire ibi nō. in glo. si. Item requiritur interpellatio legitima q. debet esse facta congruo loco & tpe ut hic in. ii. glo. Aduerte tamen q. hec congruitas loci & tps requiritur in interpellatione quā facere debet creditor ut in debito puro sec. in debito in diez. quia dies interpellat & constituit in mora siue fuerit expressus. s. s. bo. ob. l. quotiens ad diem. & de actio. & obli. l. traiectitū. & de illo. & l. magnaz. hic alle. siue tacite a lege subintellectus pter

partium conuentōz. C. de fur. emphi. l. ii. & d. loca. c. potuit. & nō glo. in l. mora. j. solu. ma. hoc tamen quod dixi de interpellatione diei intellige uex. qn debitor tenet portare debitū ad domuz creditoris alr uon. q. qn sit die ut plene nō. s. de consti. pec. l. itom illa. in prin. ¶ Ea. ibi sine causa distulit ut quia bñ potuit soluere al. s. difficultas excusat debito rez ab obligatiōe committenda ratione more. s. eo. l. sciendum. Et p hoc reprobat quorundā opp. s. si cer. peta. q. te. & sic sentit indistincte difficultatez impedire moram. Circa qd dici q. si in obligatiōe est factum indistincte difficultas impedit moram. l. si uehenda. & p. l. ad. l. ro diam de iac. l. i. & frater. j. de col. bo. etiam si fuerit iurata. extra de iureiur. c. breui. Sed si in obligatiōe est datio tūc si debet species. difficultas impedit moram. dicta. l. quod te. & del. i. l. cuz seruus. & l. cum res in prin. secus si q. tatis debeat. nam licet debitor nunq. possit penuniam debitam congregare tñ in mora constituit. de p. ob. l. continu. & illud. Nam si debitorem nō excusat casus. ut l. incendium. C. si cer. pe. multominus. difficultas. & hanc partem tenuit Bar. in dicta. l. q. te. Sed certe non uidet differentia inter obligatiōez speciei & q. tatis. Primo q. in obligatiōe dandi spēs difficultas impedit ergo & in obligatiōe dandi q. tatis p. y demptitate rōnis ergo zc. j. d. p. ob. l. a titio. ad. l. acq. l. illud. Secdo p hoc inducit q. cui non congruit diffinició nec diffinituz. l. i. & doluz. s. de dolo. Sed diffinició more nō uidet cōtinere non ualentē soluere q. tatis quia mora est ut dictū est delictū culpabile que mora nō pōt imputari nō ualentē soluere. Tercio pro hac pte adducit casus. l. diuorcio facto. ii. P. nfo. s. de neg. ge. Quarto uidetur facere. l. thays. & i. de fideiō. lib. r. sic inducendo q. ibi q. tatis tenet soluere heres p liberado pignore. licet Bar. dixit q. factum luitiois ibi erat in obligatiōe respectu seruoz sed de hoc non uidetur curandū cum luitio sit faciēda p solutōz quantitatē qua facta ut aecedens sequitur luitio ut osequēs. Quinto p hoc inducitur glo. in. l. uinū. in prima solutione. ad. l. si. de tritica.

Sexto p hoc facit .s. eo. l. sciendū ubi ui
det cā iducta .s. p but. Septio p hoc ur
casus extra d electo .c. cupientes & si ue
ro in discordia .& .s. se. ii. rñso. in. vi.
Ad contraria autem hoc tenendo Bnde
q̄ difficultas obligatiōz iam contractam
non uiciat. dicta. l. continuus. & l. incē
dium. Sed contrabendam uel augendā
ex mora bene impedit ut hic in glo. &
nō. in dicta. l. q̄ te. Nec ob. de p. ob. l.
in illa stipulatione. ubi difficultas nō im
pedit penalem stipulationez cōmitti. q̄
ibi erat cōmittenda nō ex mora sed ex
solo conditionis euentu. & ideo conditio
ne ueniente cōmittitur. licet nulla mora
p̄cesserit. sic & al's est differētia an pena
lis stipulatio usuraz cōmittat p̄ter mo
ram. an ex stipulatiōe p̄ter stipulatiōz
ut. l. lecta. & si. s. si cer. pet. ubi casus.
¶ Predicta aut intelligo q̄n difficultas
aderat tpe obligatiōis. uel postea inter
uenit sine eius dolo uel lata culpa. alias
sec̄. ita nō in dicta. l. q̄ te. ubi hoc dixi
¶ Ea. in fi. ii. p̄tis añ. ibi terciū esse
ctum. Instricti enim iuris iudiciis non
ueniūt citra stipulatiōis uinculū. C. eo.
l. quis. Sed in bone fidei ueniūt ex stipu
latione & ex pacto. s. depofi. l. Lutiū.
& ex mora ut hic. & ex quasi mora. s.
eo. l. ii. & i. fm Butri. in his p̄bis. ¶ Ea.
ante uericulū quartū habz. In hoc mem
bro dic latius q̄ si peto qd̄ est meū ueni
unt fructus a tpe more. l. uideam̄ & si
possessioz. hic all. & s. de rei uen. l. Iul.
scribit. ubi casus directo. Sed si peto qd̄
non est meū sed fuit tunc aut fructus ue
niunt iure actionis & considerat temp̄
obligatiōis contracte. l. debiti. i. rñso.
d̄ condi. indebi. & l. in summa. & ei q.
& ibi nō. co. ti. & j. eo. l. uideamus. in
pri. aut ueniūt fruct̄ officio iudicis tūc
a tpe more. j. eo. l. uideamus. ubi casus.
Sed si peto q̄ nec est nec fuit meū. tunc
dic q̄ si agat̄ actione stricti iuris tūc ue
niunt a tpe lit̄ contes. l. cum fundus. in
prin. s. si cer. pe. & dicta. l. uideamus.
& si actioz. Sed si agat̄ actione bone fi
dei tunc a tpe more. l. iii. & in hac. s. co
mo. & dicta. l. uideam̄. & ex causa. &
hec uerba nō. q̄a per ea declarat̄ qd̄ glo.
tagit in dicta. l. q̄ te. & l. in hac. d̄ triti.
¶ Ea. ibi ipse depositarius tenet. Circa

hunc articulū dic q̄ si loquimur in reali
p̄cedit qd̄ sequitur in glo. Sed si in p̄so
nali d̄ q̄ loquūt iura hic allegata in ista
prima pte glo. dic. aut in actione descen
dente ex delicto. & nō adibet illa distin
ctio esset eodem modo p̄tura penes acto
rem uel non. l. i. & rectissime. & l. meri
to. de ui & ui ar. & l. i. C. q̄ me. causa.
& de fur. l. subtracto. C. fallit in. l. si cū
exceptione. & q̄ si homo. q̄ me. causa.
ex eo q̄ ibi tenebat̄ ad triplū. Aut loqui
mur in obligatiōe p̄sonali descendente
ex ḡctu uel quasi. & in hoc sunt opp. de
quib̄ per glo. in dicta. l. q̄ te. Cōmunis
opp. est cū glo. hic & ibi q̄ nō adhibeat̄
illa distinctio. & p̄ istaz opy. adducitur
q̄a fur & moros̄ egperat. l. i. re. furtiua.
& p̄t. s. d̄ condi. fur. & interstipulātez
& p̄t. j. de p̄bo. obli. Sed fur semp̄ & in
distincte tenet̄ in casu. l. in re furtiua.
& l. i. C. q̄ me. cā. & l. subtracto. C. de
fur. Guil. de cunio tñ aliter in dicta. l. q̄
te. & ultra moñ. quos Cy. refert in. l. in
minoz. in. ix. q. C. in q̄bus causis. in in
teg. resti. de quo Bar. tangit in dicta. l.
q̄ te. & l. nemo. de p̄bo. ob. & i. ¶ Ea.
ibi. Item si uerberatus p̄t esse rō q̄a con
uent̄ rei uēdicare non est obligat̄. ut in
stitu. de actio. & i. dic tñ in hoc articulo
plenī. Aut possessor fuit omni tpe bone
fidei & tunc indistincte de interitu non
tenetur. s. d̄ peti. here. l. illd̄. & l. uiden
dum. ubi calus. Aut fuit omni tpe male
fidei & indistincte tenet̄ ut ibidez p̄bat̄
Aut non fuit omni tpe male fidei q̄a ab
iniciō habuit bonā fidez & tūc distingui
tur an habuit iustam cām litigadi ul̄ nō
ut hic in glo. & plenī in dicta. l. si uer
beratū. ¶ Ea. ibi. l. fi. & p̄tereā. Sed p̄t
dies legalis que interpellat p̄ homie. &
sic nō ponit casuz sp̄alez immo regularē
sic nō. ad intellectū illī. l. ¶ Ea. in fi.
totius. In hoc ultimo latius cōclude. aut
stipulatio interponitur animo nouandi
aut non. Primo casu aut fuit actū tacite
uel expresse q̄ effect̄ p̄cedent̄ more nō
tollat̄ & nō tollit̄ casus est nō. in. l. eū q.
& si. de p̄bo. ob. fm quartā lect. quaz ibi
tenuit Dy. aut nihil fuit actū. & tūc dic
q̄ si fa stipulatio fuit pura. prima mora
tollit̄. l. pui. hic all. Sed si fuit cōditional

tunc aut res presens & tollitur effectus precedentij more. l. quoties. p. unde Mar celus. de noua. j. ubi bono casus ad hoc. & d. solu. q. decē. §. idēz. Bnsuz. hic all. Aut nō erat res pns & tūc nō tollit casus in dicta. l. eū qui §. fi. de p. ob. fm unā lect. Scdo casu qn stipulatō interponit n̄ animo nouadi. dic q. si res est pns tollit pcedens mora al. nō. dicta. l. q. decē. §. i. fm lect. glo. in dicta. l. pui. quā Doc. cōiter sequit. & Bar. tenet in dicta. l. eū qui. §. fi. ¶ In glo. dando que est fi. in hoc prin. nō ex ea q. sufficit semel interpellari uel offerri. p. hoc uidet tex. del. ii. Titia seio. §. i. & q. uī aut clam. l. iiii. §. i. & de ope. no. nū. l. cū pcurator. §. i. in oppositū. f. q. septi. fieri debeat uide tur tex. in. l. q. rome. §. coheredes. & §. seia. de p. ob. ¶ Ibi septi. testato. & s. manda. l. mandato Titii. §. ille & de mīno. l. Emilius in prin. & s. d. pigno. actio. l. si cōuenerit. el. i. Sed prima ps uerior p istam glo. & iura. s. all. nec ob stat. §. coheredes. & si. iura. q. denotāt facti accidentiam fallit in casu. dicte l. si cōuenerit que ponit casum speciales nec ob etiā. §. seio. ubi uide p. Bar. q. hoc approbat. ¶ Florianus.

¶ IN BONE FIDEI. Licet pater cōueniat actōe bone fidei noie filiū tamē ppter suā morā non conuenit ad usuras ad instar fideiussoris licet de interitu te neat ex sua morā. b. d. fm uez. intellectu Et p. euidētia h9 ptis pmitte qd legit & nō. in. l. cū fili9. in prin. de p. obli.

¶ In glo. i. ibi in. l. cum filius. in prin. In qbus aut pater equipet fideiussori. & in qbus eius obligatio differat ab obliga tiōe fideiussoria. uide nō. p. Dy. & Bar. in dicta. l. cum filius. ¶ Florianus.

¶ SED SIDVOREI. Mora unius ex correis non nocet alteri quo ad obliga tionem augendā. b. d. sed quo ad ppetu andā sic. l. mora. j. de p. ob. & ita dicit Butri. & p. hoc soluo unū eius grūz hic. uel sic. Mora unū rei nō piudicat alteri si nō sunt solū. & fideiussor interimens spēm debitā post eius morā. tantū tenet utili actiōe. b. d. tam in primo q. in fo Bnsuz fm uez. intellectu. ¶ In glo. imo uidet q. zc. ibi fm Io. dicūt aut solū qn actū est inter eos q. omne comodū & in

comodū sit cōe. j. ad. l. fal. l. in. lege fal cidia. & hanc soluci. uidetur firmare glo. in. l. in condemnatione. §. ii. de regu. iur. & Dy. in dicta. l. mora. de re. iur. in fi. & Bar. eam firmat in grō tenete ergo istaz q. fiat diuersitas sint so tiū an nō. ¶ In glo. si. i. fi. dic. gclude er go p. dicta. q. aut fideiussor interfecit p. utriusq. morā. ul. saltz rei principal tūc tenet directā dicta. l. mora. i. Bnsuz. & l. suū. §. nūc uideam9. eo. ti. & hic i. fi. glo. Aut interfecit an morā principalis. post morā tū ipsi9 fideiussoris & tūc te net utili. dicta. l. mora. in fi. z. hic in fi. ubi casus. Aut an morā utriusq. & tunc q. actio nō supest dat de dolo dicta. l. si fideiussor. & hec est uera & cōis cōclusio quā glo. sentiunt hic & ibi. & quā Bar. & Dy. in dicta. l. mora. Nec ob. p. dictis si dicat q. nō possit sequi an morā interi tus. cū semp occidendo sit in mora. dicta l. si suū. i. rnsuz. de p. obli. q. rñde. ut sen sit glo. in grō q. istud pcedit in princi pali sec9 in fideiussore. Bar. tū fatet hoc posse pcedere fm iura hodierna fm que prius cōueniri dz reus principalis. ut in autē. pñte. C. de fideiuss. & in corpore unō sumit. Sed fm ista tpa fm que fide iussor an poterat cōueniri. dic q. nō uidet rōem differētie inter principalē & fide iussorez. Ideo Ia. de arc. & Oldra. dicūt q. in. l. fideiussor erat debitor in diez an tū die nō pōt in uera morā cōstitui. dcā l. cū fili9. d. p. ob. in fi. Sic nec inficta. f. mora occidendo an die cū in actu inter ficiēdi cōditio nō purificet. uel dies sub qua debeat. & iō dat de dolo. Nec ob. l. cū qui §. fi. fm unā lect. d. p. ob. quia ibi i. primo actu interficiēdi purificabat obligatio interfectoris. Et ex hīs gclude q. qn debitor interficit rez debitā postq. cessit & uenit dies obligatiōis & semp ē in mora. dicta. l. si seruū. in prin. & l. mora. in fi. de p. ob. Quādoq. occidit an diez & tūc si iactu interficiēdi n̄ purifi catur cōditio seu dies nō est in mora in terficiendo. & iō d. dolo cōuenitur. Quāq. in ipso actu interficiēdi purificatur pce dens obligatio & tunc occidendo consti tuitur in mora. dicta. l. eum qui §. fi. & hoc etiam sequitur Bar. in dicta. l. mora ¶ Florianns.

LIBENE. Pecunia publica bñ collocata rem ueri nō debz maxime qñ comodū parit. alia uero exigi pot ciuilit̄ tm̄. h. d. & magis moralis est q̄ subtilis. unde nō. j̄ba littere. **C**Nō. hanc. l. primo in eo q̄ monet officiales publicos qd̄ agere debeant circa exactionez pecunie publice. **C**Scdo nō. q̄ licet officiali sit tributa potestas exigēdi non tñ debet esse minus acerbus nec contumeliosus. & sic patet q̄ nō debet statiz debitorē in carcerē detrudere fustigare. uel alio mō incōuenienter affligere quez casuz multo nō. cōtra exactores. **C**Tercio nō. imputari officiali publico deputato ad pecunias collocandas si eas locet penes minus ydoneū uel sine pignore uel fideiussoribus y doneis. **C**Florianus.

FIDEIUSURE. Quantū ad gētuz bone fidei nō differūt ulure a fructibus qa utruq̄ uenit a tpe more. h. d. Et hec est uera cōclusio & ad de qd̄ dixi in. l. fideicomissi. in prin. s. eo. **C**In glo. i. in fi. de quo dic. & uide s. eo. l. mora. in prin. ubi nō. & nō. de triti. l. in hac. s. **C**Florianus.

LITTE CONTESTATA. **U**lure ueniūt a tpe lit̄ cōtestate. h. d. **C**In glo. i. ibi sec⁹ in gētibus stricti iuris. hec uera quā firmat glo. Cy. & Butri. in. l. pecunie hic allegata ubi glo. dicit hoc esse notandū. **C**Ea. ibi. l. indebiti. Aduerte tñ qa si ueniunt iure actionis ut in casu dicte. l. pecunie. ueniūt ne dum a tpe more. sed etiaz obligationis gēte. ut ibi & eo. ti. l. in summa. s. ei qui. Sed ubi ueniūt officio qd̄ est regulare tūc ueniūt a tpe cōtestate lit̄ tm̄. l. si fund⁹. i. prin. s. si cer. pe. z. l. uideam⁹. s. si actōz. j. eo. ti. ubi etiā d̄ hoc & dixi s. eo. l. mora. in prin. ubi latius de hoc. **C**Florianus.

PREDIORVM. **P**ensio iudicat in fructu. ad hoc all. facit l. usus pecunie hic allegata. Et iudicet acquisitio ex re. ut dicit glo. nō. in. l. liber homo. in prin. de j̄bo. obli. & extra de usu. s. q̄q̄. in. vi. q̄ est utile ad l. q̄ procurator. ex re. s. de pecu. **C**Flo.

AT IN CONTRARIA. In actioe negotioz gestoz cōtraria que gestori dat ueniunt ulure

ut ulure & etiā ut intere. h. d. Ex hac l. nō. q̄ dicit intere. dñi non pati uenitōz neq̄ missioez bonoz. **C**Scdo nō. q̄ ubi a lege dicit uluras uenire nec taxantur p̄ eam indubio intelligit de hiis q̄ in regione frequentant & in dubio d̄ minoribus. de adm̄. tut. l. tutor q̄ rectoriū. s. ex ceteris. facit. s. eo. l. i. in prin. & quod ibi nō. **C**Florianus.

UIDEAMVS. Fructus rei tradite p̄ matrimonio cōtrahendo eo non cōtracto condicunt̄ simili ter. & fruct⁹ ind. bite soluti i. rei ind. bite solute. uel mortis cā donati. i. rei donate. z eozq̄ p̄ Fauianā a patrono reuocatur. uel p̄ Paulianā a creditoribus. uel rei p̄ metum extorte. h. d. usq̄ ad. s. si actioez. uel sic. Si peto qd̄ nō est sed fuit meū. si fructus ueniūt iure actionis ueniunt nedum a tpe more sed etiaz obligationis cōtracte. sed si ueniūt officio tūc a tpe more tantū. h. d. Et duo facit scdm̄ Butri. quia primo loquit̄ qñ peto qd̄ fuit meū actioe p̄sonali usq̄ ibi in Fauiana. ibi qñ peto qd̄ fuit quasi meū. **C**In tex. ibi in Fauiana que solā patrono dat̄ ad reuocandum alienata p̄ Libertū in fraudem sui. Ibi Pauliana que dat̄ creditori tm̄. d̄ quo plena glo. in. l. i. si qd̄ in fraudem. **C**Nō. qd̄ dixi. in scdo sumario. **C**Scdo nō. in. s. Fauiana. q̄ uerbum reititue importat restitutōz plenariā cōcor. de j̄bo. si. l. si. & alia iura hic in glo. allegata q̄ est utile ad diuersas dispositioes qbus hoc uerbu insertū repit̄. **C**In glo. etiā ante litē cōtestatā. ibi in aliis nō est hoc itellige saluo q̄ interdicto q̄ uī aut clam. ut p̄bat in. l. semp. s. in hoc interdicto q̄ uī aut clam. & p̄ glo. in. l. i. s. ex die. hic allegata. & est casus. j. ea. l. s. interdicto. **C**Florianus.

SI ACTIONEM. Si peto qd̄ non est neq̄ fuit meū tūc in actione stricti iuris ueniūt fructus a tpe cōtestate lit̄ tm̄ sed in bone fidei ueniūt a tpe more. h. d. Et hoc p̄batur. j. p̄ multa exempla in effectu usq̄ ad. s. si dos. **C**Nō. hic in j̄. si possessioz uerbu naturale ex quo patet simplicē detentōz que est penes depositariū uel comodariū. ut l. licet. s. rei. s. depositi. & l. rei comodate. s. como. appellari naturalēz. Et sic uideet̄ facere

contra eos q dicunt detentioz esse unam
 spem terciã. nam id uidet pbari q ideoz
 lit. de quo in .l. i. j. d. acq. pol. ¶ In glo.
 i. in fi. Quidã hñt hñc quedã uerba rela
 ta p Bar. p uiaz distinctionis ad conclu
 sionez eoz que hñc glo. tangit. Tu autẽ
 hñc declara latius. & clarins qd scripsi.
 s. eo. l. si stipulatus. q hñc repete. ¶ In
 glo. ut. j. solu. matri. ibi de diuisione. & .l.
 ii ante. in fi. ¶ In glo. null9 eniz. ibi so
 ma. l. fundus. hoc uerum nisi sumptuz
 faciendo delinquat qa tuc non est locus
 deductioi impensaz & .s. ad. l. acqui.
 l. si su9 suu. & .oliua. q nō. q regl9 istã
 ¶ SI DOS. In legato dotis uenit fru
 ctus añ nuptias pcepti. b. d. ¶ In glo.
 fi. Circa hoc uide omnino. j. del. ii. l.
 meuo. & .fi. & quod ibi nō. secundum
 que intelligi debz. & practicari iste tex.

QUIS. In legato alienaz equa
 rum nō testatoris uenit etiã fet9
 post morã heredis sed in legato
 equitii uenit. f. fet9 etiã sine aliqua mo
 ra. b. d. tex. z glo. i. ueritate. ¶ In tex.
 ibi accedunt. f. quasi augmentũ & pars
 rei legate. ut hñc. & .j. del. ii. l. peculiu9.
 De hoc tñ. f. an. & qñ tales accessioes &
 fetus ueniet in legat9 uel fideicõmissis. u
 de qd late dixi. s. eo. l. in fidei9. in prin.
 in magna distñ. que etiãz fuit utilis ad
 casum. l. herenius. j. eo. ut ibi dicam.

IN EVM DIEM. Legitur
 duobus modis hñc in glo. & hoc
 intendit. postq creditor pigno
 ra distraxit tenet ad usuraz illius pretii
 qd debitũ excedit. b. d. fm. i. lect. uel ad
 usuraz tante sortis q̄tum est pretium qd
 inde pcepit debitor non tenet. b. d. fm
 scdam quelibet est bona. & notabilis.

AVIOR. Pendente appellatio
 ne frustratoria ñ impedit usura
 rum cursus. b. d. sic ergo nō. ca
 sum quo interpolitõ appellatiois nō im
 pedit cõdemnatoriaz lup accessionibus.
 Est aut utile q hec qdemnatoria sequat̄
 nam illo cõdemnato poterut usure peti
 utili. i. efficacĩ actioe iudicati ul in tem.
 j. de re. iur. l. fi. Sed añ cõdemnatõz pe
 teret officio. ut ibi nō. uñ si in cõdemna
 tionez deducte nō fuissent postea peti nō
 possent. C. depositi. l. iiii. ¶ In glo. ab
 appellatione. ibi d. usur. rei iudic. l. ii. ubi

a die confirmatiois Inic tatum currunt.
 Sed dic q ibi de centesimis usuris tm lo
 quis. hñc aut d his que currebat extra na
 turaz gctus. uel p primo gctu. & ita in
 telligit glo. in .l. fi. de re. iur. & Bar. ibidẽ
 ¶ Ea. ibi. l. fi. ubi etiã primi gctus non
 currut usure. ¶ Fa. glo. ad fi. ibi in ideoz
 recidit. scz qa frustratorie fuit appellatũ
 sed cõtra hoc facit. j. de appel. l. negotio
 rum. in prin. prout uerbu bona fide ibi
 positum determinat uerbu appellarut.
 Sed Rñde q licet sit frustratorie appel
 latuz. qa errauit in iure tñ est bone fidei
 ut. l. sed si lege & .fi. re. s. de peti. here.
 fm Bar. Dicit aut semp frustratoria ap
 pellatione. eo ipso q appellas succubuit fm
 glo. in dicta. l. fi. sed Pe. tenuit cõtra in
 l. i. C. de aduoca. diuer. iudicio. & .l. iiii.
 C. de calum. Sed tu dic meli9 ubi de fru
 stratoe nihil apparet q si in causa appel
 lationis ferat inia ex eisde9 actis que fu
 erunt facta in prima tuc dicit appellas
 esse in errore iuris. & sic frustratorie ap
 pellatione. ar. l. liberorum. & .notantur. de
 his qui. no. infa. Secus si ex nouis pba
 tionib9 ita nō. glo. Io. an. d. regu. iur. c.
 ignorantia. in. vi. Et ex his collige sol.
 dubi cotidiani. an is qui obtinuit in prin
 cipali si subcumbat in causa appellatio
 nis condemnari debeat in expensis. de
 quo uide unicã glo. & notabilez de iure
 ciuili. in. l. generaliter & .sin aut nō rite.
 C. de reb9 credi. sup. p̄bo. disp̄diu. q tñ
 cõiter non tenet. Sed cõcludit p p̄dicta.
 ¶ An ex his actis uel nouis p nō. in di
 cta regula ignorantia que originaliter
 fuit Inno. & Hosti. de dolo & qtu. c. fi.
 ¶ LVTVS. Per obfignatõz ptis debi
 ti factã creditor totũ d. bitũ pato susci
 pere nō impedit cursus usuraz etiã toti9
 debiti. nisi de restituẽda etiã pte fuit cõ
 uentũ. b. d. Et allegat uulgariter iste
 tex. q creditor nō teneat inuitus admic
 tere solutoz p̄ticulare9 rō est qa p̄ticulã
 solutio nō minima habet comoda. l. pla
 ne. ubi tex. fa. her. ¶ In glo. unica. ibi
 in totũ cõfitebat hñc nō. hec uera fm glo.
 etiã in ḡrio. & insti. qui. mo. tolla. obli.
 & .ficut. sed fm hoc uidet debitor & men
 dax melioris cõditionis. & si expediret
 negare uolenti soluere parte9 tm & fm
 hoc apicet uia malitiis. q id. s. d. rei uen.

l. in fundo. & l. i. de eo. q̄ cer. lo. & de
 noxa. l. nō solū. & q̄ ui aut clam. l. fu. 9.
 sed r̄nde q̄ illō q̄d hīc dicit̄. & i dicta. l.
 quidā. f. q̄ p̄tez confessatā zc. cogat̄ reci
 pere dz̄ intelligi cuz̄ debitū nō est ligduz̄
 nec manifestū. als̄ uidet̄ secus. ar. s̄. de
 compen. l. fi. & s̄. ad exhiben. l. iiii. & ibi
 dem. possēt tū & aliter solui q̄riuz̄. de. l.
 qdam. f. q̄ dicam. 9̄ illaz̄ loqui de c̄tate
 ut ibi sensit̄ glo. in. ii. solu. que & bi pla
 cuit̄ Butri. q̄a tex. ibi dicit̄ humanus re
 liqua dicit̄. ut dicta. l. qdam. ¶ Florianus.
CABAVLO AVGERIO. Conuē
 tio de usuris incertis nō obligat. b. d. &
 nō. hunc tex. q̄a facit̄ ad nō. l. ii. & fi. s̄.
 si cer. pe. ¶ In glo. vna. ibi qd̄ in stipula
 tione dicit̄ ut ibi possēt signari contrariuz̄
 ibi formatum. ¶ Florianus.

HERENNIVS MODESTINUS.
 Fructus post aditaz̄ hereditatē
 p̄cepti ex re p̄ fideicommissuz̄ re
 licta debent̄ fideicommissario. licet anteq̄
 dies fideicom. cederet maior pars aīi p̄
 terierit. b. d. limitat̄ p̄ hunc tex. l. diuor
 tio. j. solu. ma. l. si tibi homo. & cū fuus.
 del. i. ubi dñs effect⁹ est fideicommissari⁹
 ab addita hereditate. merito dicam⁹ fru
 ctus & dñuz̄ ad eum tanq̄ dominū spe
 ctare ¶ Ex glo. post additā hereditatē
 ibi nō aut̄ ad diem mortis. nō. q̄ fruct⁹
 p̄cepti aīi additā hereditatē & post mor
 tem testatoris nō debent̄ legatario uel fi
 deicommissario. & hoc ex glo. ista. sed con
 tra uidet̄ sentire glo. l. x̄ fuus. del. ii. ubi
 dicit̄ q̄ talis fructus querunt̄ hereditati.
 sed ueniunt legatario restituendi. & hāc
 p̄tem tenuit̄ Pe. in. l. fi. ¶ d̄ usu. & fru.
 lega. ubi Cy. refert p̄ casum. l. si tibi nō.
 & cum fuus. del. i. & p̄ dictā. l. q̄ fuus.
 Nec ob. fm̄ eū. l. a titio. q̄a ibi de quadā
 fictioe & iuris necessitate nō legatarii fa
 uore. f. p̄cedit̄ qd̄ ibi dicit̄. Sed iste glo.
 possunt cōcordari ut attendat̄ an heres
 fuerit̄ in mora adēudi. & tūc fruct⁹ aīi
 morā p̄cepti querunt̄ hereditati. dicta. l.
 q̄ seruus. sed post morā quesiti ueniunt
 restituendi ut ibi glo. & p̄bat̄ p. l. usufru
 ctus legatj. s̄. de usufru. an uero non fue
 rit̄ in mora adēundi. & tūc nō ueniūt re
 stituendi ut hac glo. & ita pōt colligi ex
 nōtis. p̄ Dy. in dicto. & cū fuus. in adi
 tionibus. D. p̄cepti aut̄ in uita testatoris

clax̄ est q̄ nullo mō debent̄. l. quesitum.
 & si mibi seruus. del. i. Et circa hāc ma
 teriam fructuū. uide qd̄ scripsi. s̄. co. l.
 in fideicō. in ultima distinctione & ma
 gna. ad glo. illā magnā. ¶ Ea. ibi. l. di
 uortio. dicit̄ ubi diuidunt̄ fructus pro rata
 t̄pis quo durauit̄ matrimoniu. sed dicit̄ q̄
 ibi est ratio q̄a maritus lucrāt fruct⁹ p̄
 ter onera matrimonii. ¶ de iure dotiū.
 l. p̄ oneribus. unde cessante onere debet
 cessare lucrum. ¶ Florianus.

HERENNIVS MODVS.
 Eius temporis habens causaz̄ a
 fisco p̄ cessioz̄ actionis agere pōt
 ad usuras quaz̄ petitio fisco iam cōpetit̄
 rat̄ etiā iure speciali nō aut̄ p̄ futuro t̄pe
 b. d. Nō. casuz̄. & p̄ euidētia p̄mitte ca
 sum. l. cum qdaz̄. & fisco. s̄. co. Et nō.
 istū casuz̄ qui uidet̄ p̄bare q̄ cessa actōe
 ad debitū uideat̄ cessa etiā ad usuras &
 ad alia accessoria talis debiti. ¶ Flo.

HERENNIVS MODVS. Non pōt quis etiam
 sub noīe pene stipulari ultra le
 gitimū usuraz̄ mōz̄. b. d. & nō.
 banc. l. que facit̄ ad nō. in. l. rogasti &
 si tibi. s̄. si cer. pe. & qd̄ ibi p̄ Butri. cir
 ea qd̄ uide qd̄ dixi. s̄. co. l. pecunie. & i.
 & ibi scripsi. ¶ Ex glo. vnica. ibi presu
 mit̄ q̄a solitū sit. Circa hoc uide qd̄ nō.
 s̄. co. l. q̄ semisses. & fi. ubi scripsi. Flo.

HERVCTVS. Vir uel uxor per
 cipiens fructus ex re sibi ab alio
 donata in qua putauit̄ donatōz̄
 tenere facit̄ illos suos si sint industriabi
 les. sed si sint naturales nō sicut nec ali⁹
 bone fidei possessor. b. d. cuz̄ glo. cōprehē
 dendo omnū ueritatē. l. ¶ Nō. pomum
 appellari naturalē fructū sicut ligna &
 alia natura nascentia. ¶ Aduerte tū q̄a
 appellatione pomi om̄s fructus cōtinent̄
 ut patet de p̄bo fig. j. l. q̄ fundū. ¶ Scdo
 nō. tex. qui uidet̄ p̄bare qui dicant̄ fru
 ctus industriales. & hoc tū clar⁹ dicam
 sup̄ ultima glo. ¶ Tercio nō. regulaz̄ ad
 quā ista. l. cotidie allegat̄ q̄ possessor bo
 ne fidei non lucrāt fructus naturales. de
 quo etiā hīc in ultima glo. ¶ Ex glo. i.
 in fi. dicit̄ prima uidet̄ tutior. tū & scda
 bona unde cōiunge eas simul. nam si do
 natio est facta de re aliena cape scdam.
 si fuit̄ donantj cape primā. ¶ In glo. nō
 naturales fructus in fi. hec soluc. etiam

approbat in grio. & s. d. rei uen. l. ex di
uerlo. ¶ In magna glo. q. posses plene
prosequi ut sibi glo. dicimus aut fructus
industriales qui no sunt in usu ex sola p
paratione nature. sed hois ut est uinu &
oleu & similia pbatur. s. de rei uen. l.
si ei fundi. ubi casus. & idez uidet dice
duz in ceruisia. lz confitiat ex fructibus
puta ex pomis & aliis. na; factu hois re
quirit in eius cofectioe ergo zc. dicta. l.
si eius. quia industrialis est. ¶ Florianus

QUOD IN FRUCTU. Im
pensu; in pceptiendis fructibus
minuit illoz restitutoz. b. d. nec
mirum qa talis impensa iudicat necessa
ria omnino. & sic oio deducit. s. fa. ber.
l. fund. q. tn notanter limita. ut. s. co.
l. uideam. & pte. super glo super uerbo
deductione. ¶ Florianus.

¶ PARATVM. No uidet esse in mo
ra qui iustaz causaz habet litigadi. b. d.
Qd declara. ut dixi. s. c. l. si qs lo. i. pri.

MARITVS. Si ppter exceptioz
falsi testamenti obiectaz legata
rio impedita sit legati petitio.
& postea apparet testm no esse falsum
fructus legatario debent. b. d. in effectu
¶ No. ergo no esse i potate heredis retar
dare comodū acquisitionis fructuū p obie
ctum sue exceptiois qua indebite oppo
nat uel opposuerit. Simile notatu fuit. s.
co. l. tutor. in prin. & s. de re iu. l. nego
tioz. ubi habet d frustratorie appellate.

FRUCTVS. Brevissima est fa
cultas obligande rei dicit esse in
fructu. uel hns utendi & fruendi
pōt illud obligare. b. d. ¶ Ex glo. vna.
in fi. & hoc no. qa fm hoc patet q in ge
nerali obligatioe bonoz que sui nata tra
bitur etiā ad futura. ¶ que res pigno. ob
liga. possunt. l. si. ueniet etiā ipm ius usu
fructu & sic comoditas utendi & fruendi.

De nautico fenore.

¶ Pro euidetia toti9 huius tituli pmitte
q pecunia que dat nautis trabicienda ul
transuehenda nautica dicit. uel qa natis
detur. uel traiectitia qa trabicit. i. trans
portat. datur autē periculo creditoris ut
hic. & in. l. i. & c. eo. l. i. & l. fi. & j.
eo. l. picul. Sed hoc bz locū nauigio sus

cepto uel postq nauē nauigare couenerit
j. eo. l. iii. q. est uerz nisi debitori possit
aliquid imputari. ut qa lege; i. forma cō
uentionale nauigii no suauit. uel qa tras
portauit merces phibitas. tūc enim non
ex maritime tempestatis discrimine. sed
ex auaritia uel audacia debitoris piculū
accidit. unde sibi debet imputari. ¶ c. eo.
l. iii. ppter piculuz aut qd suscipiebat in
se creditor pmittebat ei de iure ciuili sti
pulari usuras centesimas. ¶ c. de usur. l.
eos. Sed quis in hoc gctu nautico piculū
pecunie generaliter respiciat creditorez.
creditor tn ex hoc no excusat a peccato
usuraz. tex est extra de usur. c. nauigā
ti. i. rns. z sic bodie iste titul9 corrept9 ē.

TRAIECTITIA. Illa di
cit pecunia traiectitia que
transmare uehit piculo cre
ditoris hic & res ex ea cōpa
te ut creditoris piculo trans

portant. b. d. ¶ Licita est argumen
tatio ab ethimologia uocabuli & ualida in
iure q pz qa traiectitia appellat si thicit z
ubi n thicit nec ē traiectitia. d hoc aut uis
s. si cer. pc. l. ii. q. appellata. & p Bar.
l. i. j. de tut. & l. i. in prin. de acq. pos.

HABEO. Vbi no supelst plona
que interpellari possit. debz cre
ditor hoc ptestari q habet uina
petitiois. b. d. ¶ Et no. huc tex. ad eos
qui no ualent appellare ppter iudicis me
tu ul eius absentia uel alia iustaz causaz
nam ptestari debz zc. q no possunt. fa
cit. l. ii. ¶ c. de his qui p me. iud. non ap.
& extra de appel. c. uli. Et no. q tex.
hic dicit hoc haberi p petitione q summe
notat. ¶ Ex glo. denuciabit. i. fi. ibi. ar.
g. dic. f. ad id qd dicit denuciatōz esse
necessaria. Sed solue ut no. p Dy. de re.
iur. in. c. euz q incertus in. vi. f. q ubi de
nunciatio est d subltatia no sufficit sim
plex snia. l. denuciasse. j. de adult. Sed
ubi sola sciencia est de subā no denucia
tio. tūc simplex snia sufficit s. de acti.
emp. l. i. in fi. d edili edic. l. i. q. si intel
ligatur. Indubio dicit psumenduz scien
tiam poti9 q denuciatōz esse de subā. &
isto casu loqtur fm eū dicta regula eum
qui certus. Sed Bar. in dicta. l. denuci
asse sentit i casu dubii inspicienda pba. l.

Naz denūciatio qñz fit ut solū sciat quo casu sufficit scia. Qñq denūciatio fit nō solū ut sciat sed etiā ut aliqd ð nouo fiat. & isto casu nō sufficit scia. sed requiratur denūciatio dicta .l. denūciasse. Et ex hoc collige q nō sufficit uenditorē scire licē motā emptori nisi & ei denūciēt qā fit nō solū ad effectū scie. sed etiā ut ueniat ad defendendū q est utile ad id qd glo. tangit in l. emptori. C. de cuicti. de quo etiā aliqd ibi p Cy. & Dy. in dcā regula euz qui certus. An aut in hac denūciatōe regratē scriptura uidet tex. q sic in clemen. causam. extra de electio.

IN NAUTICA. Periculū pecunie nautice spectat ad creditores a die inchoati nauigiū. h. d. Et de ista faciebā mentōz. s. eo. in Rxi. in his que pmittebā ad declaratōz tituli.

NICHIL INTEREST. A quo tpe piculū pecunie traiectione ad creditore nō spectauit uel spectare desuit nō pōt deberi usura maior legitima. b. d. Ibi mai⁹ legitima usura pōt intelligi. i. maior centesima que etiā maior fm istas. l. pmitti poterat. ut pbatur C. de usu. l. eos. & in traiectionis ubi casus. & ita uidet uenire textū. ul scdo pōt intelligi fm iura noua q loquat de usura maiore legitima. i. ð centesima que equalit sorti in anno. C. Nō. ergo q cā pmittens stipulari maior erat piculū qd sufficiebat creditor quo cessante cessat effectus ipsi⁹ puihois legalis & ideo pōt allegari q cessante causa priuilegiū cessat priuilegiū ut probatur. j. del. ii. l. titia scio. & usuras ubi casus regularis qui cotidie allegatur. C. Florianus.

NEC PIGNORA. Non pōt creditor usurā p singulis diebus uel opis serui missi gratia pecunie traiectione stipulando maiore centesima stipulari. h. d. cuz se. Et sic nō. q sub colore aliquo nō pōt deueniri ad extorsioz improbatā a lege. & fm hoc possit facere. immo faceret ad questōz de phibito uedere mensurā uini ultra certā qtitatem nolente cā uendere nisi & quid aliud secuz uendat. propter quod repitur uinuz maiori pretio uenditum idez in simili de qua p Bar. relantq babentis. C. manda. l. ab Anastasio. C. Florianus.

PERICVLI. Summa hui⁹ collige ex his que dixi s. eo. sup Rxi. ul dic sic. Si creditor recipiat in se piculū pecunie mutuate si aliqua conditio nō existat & ea existente paciscat ad ipm reddi cum usura centesima ualet ad instar pecunie nautice. & hoc casu uenit usura etiā nudo pacto. b. d. Sic ergo nō. per hanc. l. induci duo spalia. unum q ex nudo pacto in qctibus stricti iuris debeat usura. & in hoc cōcor. j. eo. l. in qbusdaz. Aliud est q debitor generis liberat interitu contra regulā. l. incendium. si cer. pe. C. q tñ intellige ut declarui. s. eo. sup R. & allr bec. l. ad hoc in. l. q te si cer. pe. & l. si ex legati causa. de jbo. obli. C. Flo.

PENERATOR. Perempta pecunia traiectione intra die intra qua creditor piculū in se suscipat perit piculo ipsius creditoris. & iō dissoluit ius obligationis creditori questuz. etiā in aliis rebus nō pcutibus. qsi de fecerit stipulationis conditio. C. Nō. ergo q dissoluta principali obligatione dissoluitur & obligatō accessoria pignoz facit C. de reli. pigno. l. intelligere. C. Flo.

SIN Q VIBVSDAM. In mutuo pecunie nautice uenit usure etiā ex nudo pacto. b. d. cōcor. s. eo. l. piculū in fi & sic patet hic unū speciale q regulā. l. quis. C. de usur. ut etiā dixi in dicta. l. piculū. C. Flo.

SER VVS AIT. Si stat p creditore quo minus ad diez statu pecuniā recipiat nō pōt petere usuras cōuentas in casu quo in solutione cessaret. b. d. Nō. usurā apiri penā. cōcor. s. de neg. ges. qui sine. & j. li. & hoc est utile ad materiā. l. & si p tres. si qs cau. & l. si insulā. de j. ob. C. Scdo. nō. q ubi creditor nō uult debitū recipere nō dicit debitor in mora. C. In glo. ut ar. s. de pigno. ibi nō ergo q sola obligatio. circa hoc uid qd dixi. s. ti. i. l. i. & fi.

SI TRAIECTITIE. Licet tpe soluende uel restituende pecunie traiectione non supsit persona que soluere possit. tñ pena cōuenta qmittitur. b. d. Et nō. casuz hic q hñs iustaz ignorantie cāz dicit cōmittere morā. ita pbatur hic. & l. ad diez. de j. ob. & sic

videt casus contra no. s. si cer. pe. l. q. re.
 & ibi tex. Sed pot. rñderi. f. ut dicamus
 q. hñs iustaz caz ignorantie no. comittit
 mora ut in grio & .j. ut in pos. lega. is
 cui. & cessatu. & hoc put mora est deli
 ctu culpabile. & sic culpa includit ut in
 grio no. sed pena couentional que non
 principaliter est mora. sed ex euentu co
 ditionis uenit comittenda bn comittitur
 dato q. debitor no. fit in culpa ut hic. &
 dicta. l. ad die. & eo. ti. in illa. ¶ V nuz
 tn no. q. licet pena comittat ut dcñ est
 tamē ex iusta ignoratie ca. concedit resti
 tutio ex clausula general. ut no. glo. de
 de regu. iur. q. in alteri. & p. Dy. extra
 de regu. iur. euz qui in ius alterius succe
 dit. in. vi. ¶ V nū adde q. ubi obligatio
 uenit comitteda ex mora euetus diei uel
 termini appositū solutioi no. constituit de
 bitorē in mora si creditor no. uenit ad lo
 cuz solutioi destinatu casus est no. s. de
 cost. pec. in. l. itez. in prin. circa q. uide
 qd ibi no.

De pbatioib⁹ & psumptioib⁹

¶ Pro declaratiōe prime ptis Rēice. qā
 ut testat Tuli⁹ officioꝝ. i. Omnis que a
 rōe suscipit de aliqua re institutio debz
 a diffinitioe p̄ficisci. ut intelligat qd sit
 illud de quo disputet. Ideo primo quid
 sit pbatio. & dic q. pbatio est rei dubie
 p̄ argumēta oñsio. fm az. & ac. C. eo. in
 Rēica. hāc etiā posuit Damasius canoni
 sta in summis suis. ut refert Io. an. Sed
 huic diffinitioi obstat de jo. sig. forus. &
 cā. ubi dicit cā argumēto. aut pbatōe cō
 stat argumentū nunq̄ testib⁹ nunq̄ tabu
 lis dat pbatōz. Sed sola inuestigatiōe ue
 nit ad ueritatē vñ dcñ est argumentuz
 q̄si argute inuentū qā ad p̄positū. pbatō
 aut testibus & fide tabularū cōstat. unde
 licz hec diffinitio locū habeat in his que
 p̄bant p̄ instantiā disputadi no. tn habz
 locū in his que in iudicio p̄bant qā illa
 p̄bant p̄ testes ul̄ instrumēta. & p̄lexqz
 p̄ p̄sumptōz & inditiā. unde dic q. p̄
 batio est rei dubie p̄ testes ul̄ instrumēta
 & p̄lexqz p̄ inditiā & p̄sumptioes osten
 sio. P̄lexqz ideo dixi qā & si i caulis pe
 cuniariis & ciuilib⁹ p̄sumptioes & indit
 iā p̄bent. C. de fide instru. l. sicut. ex
 tra de p̄sump. p̄totū. Ita ut p̄ eas si certe

fuerit ul̄ uolēte ad finiaz p̄cedat. xxxii.
 q. i. dixit dñs. extra d̄ p̄sump. c. litteris.
 ubi exempla. s. de his q. sunt sui uel alie.
 iur. l. filiu. no. tn in criminalib⁹ sufficiūt
 ad cōdemnatoriā in eis enī no. p̄ceditur
 ad penā ex p̄sumptionib⁹. j. de penis. l.
 absentē. & extra de p̄sump. c. litteras. nī
 si essent inditiā luce clariora. C. eo. l. sci
 ant. uel terciō dic q. p̄batio ē arguta rei
 demonstratio. arguta. i. cōcludens p̄ neces
 sariū argumētuz. extra eo. c. in p̄ntia. C.
 eo. l. ad p̄batōz. Ad hoc facit qd no. s. d̄
 of. p̄cu. cesa. l. frubi dz dcñ a rōe differ
 re. & ibi glo. singularis. ¶ Dicit aut p̄ba
 tio a p̄be aduerbio fm glo. C. eo. in Rēi
 ga p̄befacit q. p̄bat qd intēdit. nā p̄ hoc
 penas no. p̄bantiū euitāt. Itēz in petitiōz
 a se obtinet. ¶ Pro declaratiōe aut scōde p̄
 tis Rēice. duz dicit de p̄sumptioib⁹. dic
 lati⁹ q̄ glo. hic dicat q. quedā est p̄sump
 tio iuris tm̄. exemplū. j. eo. l. cū de inde
 bito. z. l. si cirogrosuz. & xxxii. q. i. dix
 it dñs. & xxxvii. q. i. c. nec aliq̄. ubi si
 uir diu cohabitauit uxori p̄sumit ab eo
 cognita. z. q̄ talē p̄sumptōz p̄batō admit
 tit. ll. s. allegat. & extra de p̄bac. c. p̄po
 sisti. Et hec p̄sumptio causat a mult⁹.
 Qñqz enī a natā C. d̄ codi. l. nec codicil
 los. ubi qlibz p̄sumit sane mentē. Itēz cū
 ex heredo filiu p̄pter rōz naturalē p̄sumi
 tur q. iniuste. & sic q̄ me. ideo heredibus
 incūbit necessitas p̄bandi ex hereditōz
 iuste factā. C. de libe. p̄ter. uel ex here.
 aut. no. licet. & aut. ex cā. qñqz causat
 ab hoīe ul̄ a loco. s. q. me. cā. l. si in pri.
 C. d̄ his q. p̄ me. iud. no. ap. l. i. ul̄ cū p̄su
 mit q̄ aliqz p̄ter malā famā & q̄ hāc etiā
 admittit p̄batio. ut p̄dictis. l. & extra d̄
 spon. c. cū in tua. ii. q. v. p̄sbiter si. & c.
 si mala fama. extra de pur. can. euz Io.
 ¶ Quandoqz catur a facto p̄terito circa
 futura ut q. oliz bon⁹ zc. l. no. oñs. & a
 barbaris. de re. mili. & q. oliz mal⁹ zc. d̄
 senato. l. cassius. & q. semel calumniat⁹
 semp p̄sumit calumniari. d̄ accu. l. si cui
 & eisdez. extra de p̄sump. c. mādato. &
 c. scribā. ubi de hoc articulo plen⁹. & p̄
 Archi. xliiii. dif. mult⁹. qñqz catur a scō
 sublequēti circa p̄terita ut si aliq. fuerūt
 accusati de adulterio qd̄ excludebat pre
 textu affinitatē & p̄ximitatis. si p̄stea
 in matrimonium cōcuerint. manifeste

de p̄bendit̄ facin̄ de quo fuerūt accusati
 Ita q̄ ex primis p̄bationib⁹ que ualide
 remanēt cōdemnat̄ reus. C. de adult. l. si
 q̄s adulteriū facit. j. eo. l. nō est. & s. ad
 macedo. l. sed & iulian⁹. §. interdū. &
 talib⁹ p̄sumptionib⁹ stat̄ donec gr̄iuz p̄
 beā. una tñ p̄sumptio tollit aliā. l. Diu.
 s. de in integ. resti. & dcā. l. si. q̄ me. cā.
 ut. extra de spō. c. is qui. ubi glo. & dicta
 l. si q̄. C. de adult. ¶ Est & alia p̄sump
 tio iuris & de iure exemplū. C. ad uelle.
 l. mulier. de re. uxo. ac. l. i. in prin. Itēz
 exemplū in arrogato q̄ semp̄ uidet̄ stipu
 latus q̄rtaz de bonis arrogatoris si emāci
 peā. s. de adop. l. si arrogat̄. Itē pone ca
 lūz in matrimōio p̄sumpto. extra d̄ spō.
 c. is q̄. ubi de materia uide bonā glo. h̄ is
 p̄sumptio. xi. q. i. si q̄ clericorū. extra qui
 matri. accu. pos. c. insup. & de spō. c. ad
 id qd̄. & de iudeis. c. uli. & l. iiii. di. fra
 ternitate ubi uide de hoc mēbro. & l. di.
 fere. Et q̄ hāc p̄sumptōz nō admittit̄ p̄
 batio ut dc̄s iurib⁹ q̄ itellige nisi p̄ q̄sel
 siōz p̄t̄ ut. nō. C. d̄ dona. añ. nup. aut̄. s. z
 iā necesse. & incorpoer un̄ sumit̄. & ibi
 p̄ Cy. de eqli. dotiū. §. illud. ubi glo. sin
 gularis. & p̄bat̄ extra d̄ tēpo. ordi. c. cū
 dilect⁹. & d̄ etate & quali. c. uli. ¶ Est
 & alia p̄sumptio quā fictiōz appellam⁹
 & istā nō admittit̄ p̄batōz in gr̄ium. &
 in hoc cōuenit cū p̄sumptioe iuris & d̄ iu
 re. Differt aut̄ ab ea q̄ p̄sumptio iuris
 & de iure fit sub dubio. fictio aut̄ sup̄ cer
 to & q̄ ueritatē ut captū ab hostib⁹ q̄ re
 dit̄ nūq̄ fuisse captū. Est z alia p̄sump
 tio q̄ pōt appellari temeraria quā qdem
 appellat̄ suspitōz. & huic nō d̄z stat̄. C.
 de accu. l. si. ¶ Est & p̄batio semiple
 na que fit p̄ unū testē ul̄ priuatā scriptu
 raz. & huic nō stat̄ nisi aliis adminicul⁹
 adiuuet̄. C. eo. l. instrūa. uel iuramentū
 deferēt. l. amonēdi. s. de iureiur. & extra
 de iureiur. c. uli. ¶ Est & inditiū qd̄ nō
 est p̄sumptio sed adminiculū p̄sumptio
 nis fm̄ Butri. z Cy. C. eo. l. siue posside
 tis. ubi aliqd̄ tangūt d̄ hac mā. & hec in
 ditiā ex p̄rib⁹ insurgere possunt in ciuī
 libus. In criminalib⁹ aut̄ qd̄ faciat suffi
 ciens inditiū uide tactū. p̄ Ia. bu. C. de
 custo. & exebi. reo. l. si q̄s in eo. & p̄ Cy.
 in. l. si. C. d̄ questio. & p̄ Bar. in. l. si. j.
 de questio. Adde tñ q̄libz inditiū debere

p̄bari p̄ duos testes. glo. ē nō. C. fa. ber.
 l. si. p̄ Inno. extra de simo. c. sic. adeo q̄
 cōfessio extorta in tormētis & etiā in ea
 si sit p̄seueratū. & lz etiā nō subit̄ idez t̄
 mor tormētōz tñ inditiis nō p̄cedētibus
 nulla est. d̄ quo. j. eo. l. q̄ntus. Adde etiā
 p̄dictis q̄ ex plurib⁹ p̄sumptionib⁹ pōt
 iudicari fm̄ Inno. extra de pigno. c. illo
 uos. Itē ex pluribus adminicul⁹. extra de
 succel. ab inte. c. cū dilect⁹. Itē ex pluri
 bus argumētis. j. t̄. i. l. iiii. §. eiusdē. & ali
 bi dicit̄ glo. nō. q̄ etiā due p̄sumptioes pōt
 sunt facere plenā p̄batōz cum aliis indi
 tiis. in. l. ii. §. i. de excu. tuto. q̄ intelligo
 uez in cā ciuili. sec⁹ aut̄ in criminali nisi
 forte essent inditiā uehēmētia ut ibi uidet̄
 sentirc Dy. ¶ Ultio nō. p̄ doctrina circa
 p̄dicta q̄ magis est t̄panda sn̄ia cū iudi
 cat̄ ex inditiis q̄ qn̄ ex certa p̄batōe. ex
 tra de p̄sump. c. q̄a uerisile. p̄ Inno.

QUOTIENS. Qualitas
 p̄sone inherēs dz a p̄ponen
 te p̄bari ita pōt allegari.
 & nō. uel sic allegas origi
 nez dz illā p̄bare. b. d. In
 tex. ibi euz. f. q̄ dicit̄ se eē d̄ aliquo gene
 re uel gente. ¶ Nō. ergo q̄ si dicā me d̄
 aliqua agnatiōe ut succedā. uel si ago q̄
 aliq̄ tanq̄ nobilē & de domo comitū ul̄
 militari zc̄. debeo hoc p̄bare. nam tales
 q̄litates nō p̄sumunt̄. facit. j. de uen. in
 pos. mitten. l. i. §. si ea. Sic & si dicat q̄s
 se p̄curatorē eē. lz in actis cōtineat̄ talis
 p̄ducator nō. tñ p̄ hoc p̄bat̄ q̄ sit ita nisi
 p̄curatur p̄curatoriū. & idez in iudice
 delegato. sec⁹ in ordinario p̄ quo p̄sumi
 tur. ita nō. de of. delega. cū in iure. & ex
 tra d̄ p̄ba. c. qm̄ q̄ fallaz. ubi p̄ Inno. &
 p̄ Ia. d̄ are. i. l. optimā. C. d̄ q̄. z cōgm̄t.
 stip. Sic & si dicat q̄s se maritū uel filiū
 uel filēz dz illud p̄bare uere. unde suffi
 q̄si possessionis p̄batio. fm̄ Inno. extra d̄
 p̄sump. c. illud. ubi glo. singularis. qd̄ tñ
 declara ut dicā. j. eo. l. qdam. ¶ Pro de
 claratiōe aut̄ littere querit̄ an priuilegia
 t̄i ut tales gaudeat̄ priuilegio eoz q̄ p̄rie
 sunt tales. uidet̄ q̄ nō q̄a istō priuilegiū
 est fictio quedā & imp̄rietas ergo zc̄. l.
 iiii. §. hec j̄ba. de neg. ges. & qd̄ ibi nō.
 Pro quo etiā pōt adduci qd̄ nō. in. l. si
 marit⁹. §. legis iulie. j. de adult. ubi per
 doc. in oppositū fac̄ q̄a statuta extēdunt̄

ad casuz q̄ idēz est ex priuilegio. q̄a pri
 uilegiū egpollet natē ita nō. Io. an. d̄ cō
 sue. c. ul̄ti. in no. sec⁹ ergo si casuz finge
 ret̄ idēz ex odio. j. de iur. fi. l. statius. &
 cornelio. & ibi sume exemplū. Nam ad
 illū casuz nō extendit̄ statutū. d̄ p̄ ob. l.
 ex ea. & i. sulā. z hoc tenēdo potes r̄ndere
 ad. & hec p̄ba. & si. q̄a loquunt̄ q̄n erat fi
 ctio absq̄ p̄uilegio r̄p̄sentatiōis eiusedē
 effectus. secus q̄n est iucta cū priuilegio
 ¶ In glo. i. que incipit̄ p̄t̄ q̄ri ibi p̄pter
 q̄tuor liberos. sc̄dm hoc ergo nō. q̄ nomē
 gētis uidet̄ uerificari in q̄tuor p̄sonis. &
 sic facit̄ ad statutū si q̄s accessit̄ ad domū
 alteri⁹ cū gēte zc̄. ut si accedat cū q̄tuor
 hōinib⁹ dicat̄ cū gēte accedere & sic hāt
 locū pena statutū. sed certe hoc nō uidet̄
 lege p̄bari q̄ q̄tuor hoies gentē faciāt. uñ
 puto q̄ potius a filii regrat̄ ad min⁹. x.
 hoies ut dicat̄ etiā turba. l. p̄tor. el. ii. &
 i. j. uī bo. rap. ubi per Bar. Adde t̄n nō.
 glo. extra d̄ elec. c. i. q̄ dicit̄ q̄ duo faciūt
 cōgregatōz & multitudinē insti. d̄ iure.
 p̄fo. in fi. tres collegiū. x. populū. ¶ Ea.
 glo. in fi. nunqd̄ aut̄ sit dare q̄si possessō
 riu⁹ agnatiōis uel cognatiōis uel fraterni
 tatis uel sororitatis & si. sic est dare pos
 sessoriū filiatiōis. uide Cy. C. eo. l. non
 epl̄is. dicā. j. eo. l. q̄daz. Itē nunqd̄ p̄ in
 strumentū dotis p̄bet̄ matrimoniūz Ino.
 q̄ nō de p̄sump. c. illud. Inq̄riuz fac. C.
 de nālī lib. l. cū q̄s. & l. nup. & q̄d nō in
 autēn. itē si q̄s. ibi appofita. & in autēn.
 de here. ab inte. & i. & clarius. insti. de
 nup. & fi. Restat hoc mane duo nobilia
 dicā in seq̄nti. dic̄ ergo p̄ concordia q̄ p̄
 instrū dotis nō p̄bat̄ matrimoniū q̄tuz
 ad eē ipsius matrimoniū. & q̄tū ad hoc
 ut p̄ tale instrū p̄bet̄ matrimoniū si alte
 ri matrimoniō fieret̄ p̄iuditiū. & ita intel
 ligo Inno. nudo enī cōsensu p̄ficiūt sine
 scriptura ut nō. ut dicto. & fi. & uide. l.
 impialis. C. de nup. q̄ bona est ad p̄posi
 tū. sed p̄ instrū dotis q̄d seq̄tur matrimo
 niū bñ inducit̄ & p̄bat̄ legitimatio p̄ce
 dentiū filioz ut in q̄riis de quo p̄ glo. in
 dicto. & fi. insti. d̄ nup. aliqd̄ tangit̄ in
 l. q̄bitur. s. de p̄igno. ¶ Vñ nō. q̄a q̄d
 dixi p̄ instrū dotis p̄bari legitimatōz fi
 lioz zc̄. intelligo q̄n matrimoniū q̄bitur
 in ultio mort̄ articulo. secus si in utroq̄
 uiuete & stante in cōalescentia q̄a tunc

regri uidet̄ & tertiu. f. q̄ adfit̄ & spes p̄
 lis. Ita uidet̄ p̄bari p̄ casuz d̄c. l. nup.
 & hoc uidet̄ sentisse Io. an. extra q̄ filii
 sint legi. c. tata. Nunqd̄ aut̄ p̄bat̄o filia
 tiōis scā cū uno faciat̄ ius quo ad om̄s tā
 git̄. de sta. bo. s. l. ingenuuz. dic̄ q̄ ius
 facit̄ quo ad om̄s si sup̄ ea sit p̄nunciatū
 p̄bat̄. j. d̄ lib. agno. l. ii. & fi. cū se. & nō.
 in glo. l. i. C. quoz bono. quā uide. & In
 no. extra q̄ fi. sint le. c. causamq̄. cl.
 ii. ubi nōnter subdit̄ q̄ secus in cā legiti
 mitat̄ uel nō legitimitatis q̄a hoc nusq̄ inue
 nitur exp̄ssuz. hec sunt uerba Inno. Idē
 eēt in cā falsi. naz si uno agēte fuerit in
 strū falsuz p̄nunciatū nō p̄iudicabit al
 teri idēz instrū postea p̄ducenti q̄a mō
 est alia cā fm̄ Inno. ibi & p̄ hoc ultio ui
 det̄ casuz. in. l. ii. C. de fide instrū. ¶
 Ultimo adde q̄ si opponat̄ q̄ aliq̄z q̄ sit
 illegitim⁹ q̄s debeat p̄bare. uide. q̄. in filii
 disputatā plene p̄ Io. an. sup̄ reglā in fa
 mibus. de regu. iur. li. vi. ¶ Florianus.

SINCUMBIT. Affirmanti
 nō negati incubit p̄bationis on⁹
 hoc dicit̄. Est aut̄ rō huius. l. q̄a
 negationū nulle sunt cāe nec hāt princī
 piū & ideo in talib⁹ negatiuis nō cadit̄
 p̄batio q̄a quodammō nō hāt subiectum
 ita nō. glo. vi. q̄. ul̄ti. actor. & nō. in. l.
 actor. C. eo. que canonizata est i d̄cā de
 cretalī actor. & ibi p̄ Cy. ¶ In glo. maḡ
 in prin. ibi si p̄sumptio. itellige iuris nō
 hois. circa q̄d uide Dy. in. l. absentē. j. d̄
 pen. ¶ Ea. ibi siue possidet̄. & j. d̄ libe.
 cā. l. liberis. & fi. ubi meli⁹ p̄bat̄. ¶ Ea.
 ibi que est p̄ affirmatiua. uel dic̄ ideo ne
 gās p̄bat̄ q̄a q̄ se hz naturalē p̄sumptōz.
 naz q̄libet hō p̄sumit̄ discretus nisi q̄riū
 p̄bet̄ cuz sit aīal rōnale. Butr. Adde ex
 tra glo. q̄ ista reglā fallit ubicunq̄. l. p̄
 sumit̄ q̄ negantē. C. de sicca. l. i. de inu
 riis. l. h. nō cōuitū. cū si. Itē fallit in ca
 sibus illis in q̄bus negatiua p̄bat̄ p̄ sacra
 mentū ex cōmissiōe legis ut in aut̄. d̄ be
 re. & falsi. & si uero absunt. & C. d̄ his
 q̄ ad ec. cōfu. l. p̄nti. & fi. Illud t̄n magis
 p̄t̄ dici sarcam̄tuz purgatiōis q̄ p̄batio
 nis. C. de iure delibe. l. fi. & licentia. Itē
 fallit cū actor p̄bat̄ suā affirmatiuā quā
 reus p̄bat̄ uerā. C. d̄ q̄ben. & cōmit. sti.
 l. optimā i fi. Et ex his cōclude q̄ reglā
 h⁹. l. est uera q̄ fallit i q̄tuor exceptiōibus

& nō in alijs nulla distinctiōe habita in
ter has negatiās fm Dy. q̄ secut⁹ ē Cy.
C. eo. l. actor. sed tu dic aliter ut. j. pate
bit. ¶ Ea glo. l. ubi intellige ut ibi nō.
Cy. ¶ Ea. ibi. sed illi sunt spāles. s. i eo
q̄ actori & reo indicat onus p̄bationis.
sed nō q̄ p̄bet negatiua. imo ibi p̄batur
aliqd affirmatiuū. & iō glo. in hoc male
dixit. fm Butri. ¶ Ea. ibi. quociēs nega
tio cōsistit in iure. & rō est q̄a tūc impli
cat scm̄ affirmatiū circa qd̄ uide qd̄ nō.
j. del. i. l. Lutus. & in testamto. & ext̄
de R̄p. in clemē ultri. ¶ Eadē ibi. l. uti
frui. Meli⁹ dic fm Butri. q̄ ibi p̄bo ali
qd̄ affirmatiū. s. me dñm quo p̄bato ad
uerfari⁹ succūbet nec p̄bet fuitutē deberi
cū om̄e p̄iuditiū p̄sumat libez. j. c. l. cir
ca. & sic male dixit glo. que dixit ibi spe
ciali. ¶ Ea. ibi insulā. & est hec negati
ua quā appellam⁹ p̄gnantē. ext̄ d̄ renū.
c. sup hoc. ¶ Ea. ibi nec nō & sed q̄ eis
post zc. hoc intellige uex in his que sunt
d̄ genere p̄missoz. lz in spē p̄hibita quo
calū negās debet p̄bare scm̄ nō ius quia
illud certū & finitū. ut. l. s. allegatis. Se
cus in his que sunt de genere p̄hibitorū.
q̄a tūc cū negās hz intentōz suā fundatā
a iure cōi affirmās oppositu debz p̄bare
exemplū summe. j. de colle. illicitis. l. i.
& ii. ¶ Ea. glo. ibi. l. si uero. & q̄ p̄ rei
qualitatē. tu aut dic clar⁹ in hoc articu
lo. x. negatiua qlitatē est duplex. quedaz
qualitatis extrinsece. quedā intrinsece. s.
intrinsece tūc aut est qlitas nālīs ut puta
nego que sane mentis qd̄ est q̄ natura. cū
hoc sui nā rōnalis p̄sumat tūc p̄babit ne
gās cū intērio affirmatis sit fundata a iu
re cōi. dcā. l. nec eodicallos. sic & cū dico
que castū pacificuz sobriū q̄a hoc p̄sumit
a iure. uñ negās p̄babit. sic intelligit ex
tra de p̄sump. c. dudū. & de scrutinio. c.
i. ubi plene d̄ hoc. aut est qualitas accidē
talis ut scia. tūc si dicat q̄ se iurispitum
hoc p̄bet qd̄ p̄bare poterit offerēdo se ex
amini. & lic p̄ act⁹ exteriores p̄babit in
trinseca. C. de p̄fesso. & medi. l. si. li. x.
& l. i. q̄ mili. nō possunt. li. xii. & l. ii. d̄
of. magi. officio. postq̄ tñ p̄batus est uo
lens eū dicere minus pitum hoc p̄bet. &
audiat. ar. j. de excu. tut. l. sed reprobari
¶ Sed si loquamur in negatiua qlitatis
extrinsece ut in diuitiis in hoc glo. uidet

uariare. nam hic uidet sentire q̄ negans
debeat p̄bare siue negz diuitias siue pau
ptatem sed in. l. si uero. & q̄ p̄ rei qlita
te hic alle. cōcludit q̄ ille q̄ p̄pter paupta
tem uult ad aliqd̄ admitti illā p̄bet. sic
& p̄pter diuitias & illa est p̄fecta doctri
na que cōiter approbatur. nec ob. huic do
ctri. j. eo. l. cū de lege. & ibi dicā. & si
dicat q̄ pauptas nō uideat posse p̄bari.
pōt enī habere pecuniā in abscondito alle
gans pauptatē q̄ nescit. R̄nde q̄ postq̄
nō pōt haberi necessaria p̄batio assummi
debet p̄babilis. ar. C. de repu. l. cōsensu.
ext̄ de testi. c. uen. es. el. ii. ubi bon⁹ casus
q̄ de gestis i caplo testificant̄ existentes
in eo. p̄babitur ergo q̄ uadit mendicādo
uel querēdo panē & elimosinaz ut sunt
soliti facere paupes. & male uadit indut
nihil uidet habere in domo. Itz p̄batur
ex uulgi opinioē. j. de flumi. l. i. que cōis
opinio qliter p̄bet nō. p̄ Guif. in spec. d̄
p̄ba. & i. j. illd̄ aut. dicā j. eo. l. si arbit
tē & si d̄ cat̄ hoc nō esse necessarie p̄ba
ri. q̄a cū qlibz nascat nud⁹. & sic paup
ergo semp paup p̄sumendus nisi doceat
zc. R̄nde q̄ licz paup nascat & nudus
tñ ut laboriosus & industrius p̄sumit
querere. C. an fuis ex suo scō. l. p̄t. &
arbi. tute. l. si defunct⁹. ¶ Ea. ibi loci ul
tpis. q̄a dicūt q̄ suffic tñ loci quoz opi.
refert p̄ Cy. in. l. actor. iiii. q̄. exempluz
pone ut q̄a dico nō mutuasti mihi bona
& testes dicūt q̄ habuerūt tantaz cōuer
satōz mecū Florentie q̄ nō potuisset ex
ire de ciuitate qn ipsi sciuissent. Conclu
dūt ergo q̄ ubi cū negatiua cadit in sen
suz testis de ea pōt reddere rōez ut quia
dico titiū nō possidere talē funduz & te
stes dicūt q̄ adeo sunt uicini fundo q̄
ad eū titius uenire nō posset qn eū uide
rent. ubicūqz ergo testis pōt reddere rōez
de negatiua est p̄babilis p̄ istoz opi. uī
detur facere glo. ordinaria. del. i. & i. d̄
itine. actuqz priua. quā signabis in libro
lz nō credo uerā. dic ergo sed certa istoz
opi. nō uidet uera nisi sit omnimō choar
tatio etiā tpis. q̄a cū testis de scō suo im
possibile est illud scm̄ cōtinuo p̄stari. i.
q̄ semp steterim ad uidendū intret fun
duz uel nō. ar. s. de fui. urba. p̄di. l. fora
men ergo zc. & in hac pte inclinare uī
detur Dy. & Cy. in dcā. l. actor. licz nō

multū clare. in. iiii. q. & clarius. C. de erro. aduo. l. ii. ubi etiā glo. bona. plus dico q̄ hoc testimoniū est ualde suspectū nā p̄pter sui latitudinez & generalitatē ista est uniuersalis negatiua. & omnis uniuersalis negatiua i teite est suspecta ut nō. ext̄ d̄ ca. pos. & p̄prie. c. cū ecclesia futtrina. imo nō solū de magno tpe sed etiā de quo puta de mense est suspect⁹ null⁹ enim p̄ter me pōt hoc p̄babiliter scire cū potueriz ire eo dormire & nō uidete. s̄. loca. l. locatiōis. & idēo caue ab illa glo. que est in dcā. l. i. §. i. de itine. actuq̄ priua. sed quō p̄babitur hec negatiua in interrogatiue dic tribus mōis. Quidōq̄ p̄ inclusaz affirmatiua. & tūc si habz unā spēs tm̄ oppositā planū ē. fui puta mutine ergo nō florentie. sed si hz plures spēs oppositas ut si dico nō est sane mētis q̄ pōt esse q̄ furiosus uel mēte captus. tūc hoc d̄ in articulo uel positione exprimi ut q̄a dico q̄ est nō sane mētis q̄a furios⁹ & quō p̄betur furor uide. ext̄ d̄ succel. ab inte. c. ulti. ubi glo. singularis. q̄nq̄ p̄batur p̄ adiectōz loci & t̄pis. tūc si actus nō est iterabilis ut homicidiū sufficit mera negatio ut si dico Tit⁹ nō occidit gaium. q̄a fuit in loco ubi p̄ aliū fuit interfect⁹ hoc sufficit ad p̄bandū. sed si act⁹ sit reiterabilis ut uuln⁹ tūc p̄bato p̄ adiectōz loci & t̄pis ut si dicat q̄ Tit⁹ fuit uulneratus tali mense tali loco ego potero p̄bare q̄ fui alibi p̄ testes q̄ dicēt q̄ singulis diebus me rome uiderut. & sic in loco ita remoto a loco delicti q̄ nō posset in una die uenisse ad locū delicti z optie p̄cedit. sed si locus sit magis pxim⁹ tūc adiciēt etiā hora & sic magis restringēt tempus. & dicēt testes q̄ illa hora erant cū Tit⁹ & q̄ res est abiq̄ eo q̄ Tit⁹ fuerit in loco ubi fuerit uulnerat⁹. Et p̄dicta p̄cedūt q̄n negatiua facti ut dcm̄ est al̄ mera negatiua. s̄. nō cobartata nō pōt p̄bari ut hic i glo. cū p̄bato fiat p̄ spēs & differentias. sed q̄ nō est ut mera negatiua nō habet spēs nec differentias. qualitates aut nō possunt esse sine subiecto. l. ei⁹ q̄ in p̄uincia. s̄. si cer. pe. ¶ Itē pōt alligari i subtilior ratio. q̄a fm̄ regulā p̄horz id q̄d est impossibile esse in sensu. imposibile est esse in intellectu maxime testis q̄a in testibus requiritur p̄ntia & sensus ut

nō. glo. in. l. q̄ meo. §. si uenditerē. j. de acq. pos. q̄ tū dixi hanc negatiua improbabilem intellige nisi forte posset impunitari culpa reo. ut si renūciauit exceptiōi nō numerate pecunie. uel lapsum est bienniū ad ipsaz opponēduz q̄a tūc p̄bat nō numeratā fm̄ glo. l. nō intra. C. de non nu. pec. Et plenius de hoc ultimo. in. l. si ex cautioe in eo. ti sed Bar. dixit q̄ talis negatiua etiā nō cobartata nō est oio improbabilis. nāz poterit implorari iudicis officiū ut faciat fieri p̄ nuncios solemnez inuestigatōz & exploratiōz an talis fuerit citatus uel nō sicut & in fili fit discussio bonoz principal̄ p̄ hoc uide tex. del. ii. l. cū q̄da; §. si. cū. l. se. ubi hoc doctrina. & de p̄. ob. l. ita stipulatus. p̄. q̄ si abinitio. & sufficit si nuntii referat se p̄quisiuisse diligēter ab omnib⁹ q̄ uerisiter scire dāt & repisse q̄ talis nunq̄ fuit citatus. uel nō uenit bon. & filia. Poterit etiā & aliter iudex ingrere. s̄. fm̄ formaz l. magis puto. §. nō passim. j. de reb⁹ eo. & si referat nuntius se diligēter inuestigasse & nō posse reddi certū p̄sumit pro negate. j. ad trebel. l. ex polt fco. §. pe. ubi casus hoc p̄bans. in hiis enī casib⁹ in qb⁹ clara p̄batio nō pōt haberi sufficit si ex uehemētib⁹ oppinōib⁹ se informat. l. nō om̄s. §. ab arboris. de re. mili. Ita uoluit Bar. de p̄bo. obli. l. hoc iure. & illa que simul legunt ad unū ballū. ¶ Cui enī incūbit p̄batio hui⁹ negatiue tangit aliqd p̄ Inno. ext̄ de p̄ba. c. terciō loco. Conclufiue dic q̄ si q̄ aliq̄ est p̄sumptio ei incūbit & est rō. q̄a p̄sumptio iur̄ que est cōtra aliq̄e semp̄ transfert in eū on⁹ p̄bandi. C. co. l. siue possidetis. extra de p̄scrip. c. i. in. vi. de resti. spo. c. ulti. eo. li. ¶ Ex quo nō. pulcrā cōclufiōz q̄ ubi p̄posita negatiua ex iuris dispositioe d̄z cōstare p̄ scripturā de actu affirmatiuo ḡrio. tūc nunq̄ negati incūbit onus p̄badi. sed ḡriuz affirmati. extra de appel. c. cordi. in. vi. ubi exemplū. & patz in fili bus casibus nōtis in. l. cū trahit. s̄. d̄ pigno. & pleni⁹. extra de cenf. c. i. in. vi. ubi hēq̄. xxviii. uel. xxx. casus p̄ Io. an. enumeratos. nā ex quo ius disponit scripturā necessariā in casu aliquo. & actus ille nō p̄sumit nisi d̄ scriptura appareat cū iurisdifpositioe hec solemnitas cū sit

extrínseca nō presumat̄. s̄. de publici. l. quecūq; in fi. & sic dcā p̄sumptio facit. p̄ negatē cōtra affirmatēz ideo affirmas p̄bet. Ita nōnter dixit Io. calde. extra de elec. c. bone memorie. adde tñ Inno. de eo qui fur. ordi. suscepit. c. innotuit. circa fi. glo. uide etiā qđ tangit Io. an. d̄ re iudi. c. sicut. ad fi. sed si qđ nullū est p̄sumptio tūc onus incūbit ei qđ inde suadat intentōz suā siue sit actor siue reus. unde si ex cā actionis actor p̄bet illā dīcta. l. hoc iure. & l. ita stipulat̄. p̄. qđ si ab inicio. & est casus. C. de fabricē. l. si qs. li. xi. Idez si est cā exercitiū mee actio nis ut qđ nō possuz agere cōtra pignoz possessores nisi cū principal nō est soluedo. hoc p̄babo. probabitur aut̄ fcā discufsiōe s̄z aut̄. hoc si debitor. & qđ ibi nō. C. de pig. & de fideiuf. aut̄. p̄nte. uel si esset notoriū ipsuz nō esse soluendo s̄m nōta. s̄. si cer. pet. l. fi. ubi casus. & l. de cem. de p̄. ob. siue sit cā exceptiōis puta nō debes audiri qđ nō fuisti in exercitu nō soluisi gabellā collectas & similia. p̄bat enim hoc excipiens s̄m Bar. in. l. hoc iure p̄alle. & Butri. hīc Inno. & Hostiē. ext. de accusa. c. super hīs. Et hec nō. quia faciūt ad m̄lta. C. Ea. circa fi. ibi ext. de testi. ex tenore. Et ibi de ista indirecta probatione uide bonum casum & ibi etiā Inno. tangitur etiā per glo. iiii. q. iiii. si quis testibus. in glo. ii. C. VI timo nō. ad materiā huius glo. qđ plus creditur duobus testibus asserentibus affirmatiuam q̄ centum astruentibus negatiuam. Item nō. Inno. de uer. si. c. ueniens & c. quid per nouale. & hoc sentit glo. i. l. d̄sem p̄ferre. & si plures. s̄. de arbi. & de p̄scrip. ext. c. i. in vi. ubi glo. ordi. Ratio quia negatiua non ita se offert sensui ut dictum est in alio articulo. s̄. Idē indeponentibus super consciēciā uel aīo alterius scđm eundem Inno. extra de renunq. c. quia propter. Et hec sufficiant circa. l. istam. Florianus.

QUAM TACITUM. Tacitū fideicommissum in secundo testō intelligitur repetituz nec presumitur mutata uoluntas. b. d. Et nō. hāc l. quia uidetur facere qđ si in testamento est factum alicui relictum cum prohibitiōe ne alienetur ext. familiam & postea

in secundo testō est relictum simpliciter qđ uidetur repetita prohibitiō alienationis. ad idem facit. l. statuis. in prin. j. de iure fil. Ad idem etiā uidet̄. j. de adim. lega. l. legatum. Contrariū tamē tenuit dy. quia uoluntates sunt diuerse idez & Bar. ar. del. iiii. l. si de iure. non ob. hec l. et. l. statuis. qđ hīc et in illa odium heredis qui tacitam fidem assumpsit de restituendo non capaci non obstat etiā. l. legatum quia loquitur quando fit translatiō legati in alium non autem est uolūtatis mutatiō. Sed questiō p̄posita qñ tota uoluntas cassatur et ad aliam peruenitur. ita rñdet Bar. in dicta. l. statuis. quem uide. Ex glo. magna circa. fi. ibi & agit fiscus. dic̄ circa hoc latius Aut quis defertur ab extraneo. Aut a se ipso Aut ab extraneo & etiāz a se ipso. Si ab extraneo tunc extraneus habet terciā ei⁹ quod applicatur fisco. l. edicto. & estat. de iure filii. & hec ueritas quicqđ dixerit glo. in. l. iiii. C. ad l. fal. Si a se ipso. tūc Aut ipse qui se defert erat incapax p̄pter suum delictuz nīl habet dato qđ se deferat dicta. l. edicto. & eos. Aut erat incapax ex alio iure qđ p̄pter suum delictuz tunc distinguit̄ heres a fideicommissario naz Aut heres non erat rogatus de restituendo. & lucratur dimidiā. l. senatus & senatus. j. de iure fil. Aut erat rogatus Tunc si ipse heres erat capax sed is cui debebatur fieri restitutiō erat incapax. tunc debet habere terciā om̄z bonoruz C. de hīs qui se d. fe. l. i. li. x. ubi casus Fallit in uxore defuncti que dimidiāz consequitur ut ibi. Sed si tam heres q̄ is cui est restitutiō fīda erat in capax tūc glo. uidetur uelle qđ habeat dimidiā per dictū. & senatus. Sed pe. in. d. l. i. tenuit qđ. ex eo quia tunc incapax esset melioris conditionis q̄ capax cū capax consequit̄ solum terciā ut dixi. Idem ergo dicit̄ in utroq; casu ut terciā tantū consequat̄ Sin aut̄ fideicommissarius se deferat tunc habeat dimidiā dōdratis l. cum tacitū de iure filii. hīc all. & hīc in prima glo. Tercio casu principalī quando ambo cōcurrunt ad deferendū ipse & ali⁹ Tūc si hec delatiō fit ante aptas tabulas prefertur se deferens Si post apertas melior est occupantis conditiō dicta. l. edicto.

Et cum ante tenementi ista uerba quae est una extranea materia ¶ Florianus.

EMPTOREM. Ista .l. dicitur iun-
gi cum .l. cum probatio .j. eo. nam hec .l.
dicitur cui incubit onus probandi. illa
autem quod probet pro qua euidentia promitte quod
uidentis seruum morbosum uel fugitiuum uel al-
uiciosum tenet id emptori exprimere et ei ca-
uere .s. de edili. edic. l. i. §. i. et. l. si uen-
ditor. al. pot. agi redibitoria ut fiat redi-
bitio. i. gētus retentatio & exempto & q̄to
mioris. l. pot. agi poterit etiam peti exti-
matio reze ablatay p̄ ipm seruū si fugit
apud ēptorē. eo. ti. l. q̄ro Et ex hīs colligē
ge utilitatē istay duay legū & b. d. p̄ba-
re seruū anq̄ emeret fuisse fugitiuum ipec-
tat ad emptorē q̄ si alr p̄bari nō pōt po-
terit seruus torq̄ri et eius cōfessioi stabit
b. d. cū. l. cōpbatō. j. c. itex. ibi fugisse. i.
fugitiuū fuisse. ¶ In glo. l. cū p̄batio q̄
erat necessē ibi semiplena p̄batio dic de
hoc ut. s. ¶ Ea. ibi nō incipit imo ḡfessio
extorta nō p̄iudicat nō p̄cedētib⁹ iudiciis
etiā si in ea p̄seueret. j. de questio. l. pe.
ubi singl̄ris caus̄ fm unā lect. fm bar. ibi
q̄ singl̄riter noto & p̄ hoc sel̄ defensabā
unū tpe dñi guelfi de prato. ¶ Sup̄ glo.
in. l. cū p̄batio & sic dicitur delictū ibi t̄ide
iussoris Dol. pōt dici hoc speciale ne facul-
tas p̄batinuz angustet. C. de here. l. q̄m
uel dic latid fm dy. i. prin. in dcā. l. i. de
aucto. tut. q̄ q̄n aliqd p̄ se sepatuz ab alio
est p̄hibitū si id necessario sequit̄ ad po-
sitioz alteri⁹ p̄missi q̄ nō licz directo li-
cet p̄ gniaz ut ibi & s. de pact. l. si un⁹
& illud & de usucap. l. si aliena. §. hoc
iure. & de libe. le. l. si is q̄ duos in. ti. &
s. de inintegr. restitū. l. nō solū & de ac-
cep. l. & p̄ iulur. §. & si fideiussori Si uō
id p̄hibitū nō sequit̄ necessario ad p̄mis-
sum tūc quod nō licz directo nec per ḡse-
quētiaz .s. de hīs. q̄. no. in. fa. l. atteletas
& siue aut. j. de dona. iter uī. & uxō. l. si
sponsi. §. i. cū sy. Item p̄missū non pōt
p̄cedere sine p̄hibito quod nō licz direct-
o licet p̄ cōsequētiam. C. de iudic. l. quot.
hee sūt tres cōclusioēs quas ex isto brocar-
do sumo ex dy. & bar. uel dic alr fm pe.
q̄ ubi gnā est necessaria tūc quod nō fit
directo p̄ obliq̄z cōcedit̄ dcā. l. i. i. pri.
de auct. tut. Secus ubi non est necessaria
s. d. tut. zcur. datj ab hīs. l. scire opz. §. i.

posset & alr dici q̄ ubi p̄hibitio fit i odi-
um p̄hibiti tūc quod p̄hibet directo p̄-
hibet & in gnā ut. l. s. alr tis p̄ hac pte
sed ubi nō est in odiū p̄hibiti tūc si utro-
biq̄ est eadē causa p̄hibitiois ad huc idē
.l. q̄ uno p̄hibito zc. s. de trasac. l. cū hū
& si cū lis. s. ubi nō est eadē cā p̄hibitio-
nis nō uidet̄ p̄hibituz. l. in gnām dcā. l.
.i. in pri. de aut. tuto. x. j. ad trebel. l. i.
& fuit questum. ¶ Florianus.

IN B EA PARTE. Qui negat
ius dicitur p̄bare ad hoc alr. z ita al-
legauit glo. s. eo. l. ii. fit aut̄ hec
p̄batio p̄bando factū ut ibi fuit notatu
uel sic in iudiciis & ext̄ allegas qd factū
ext̄ ius uel solemnitatē deficere dicit̄ illud
p̄bare Inno. ita sentit ad intellectū hui⁹
.l. ext̄ de hīs q̄ fur. ord. iul. c. innotuit
in fi. nō ergo q̄ ubiq̄q̄ allegat̄ factū de
iure nō tenere negati incubit onus p̄-
badi. & sic si dicā gētū nō tenere q̄a suz
mior debeo p̄bare similit̄er si dicā sniaz
nō tenere q̄a iudex erat excoicat⁹ debeo
hoc p̄bare ext̄ de rei iudic. c. ad p̄bandū
Quid aut̄ si neget̄ iudic⁹ iurisdictionē glo.
hic uidet̄ scire q̄ idē. l. allegas p̄bet hoc
aut̄ p̄cedere pōt si esset p̄sumptio q̄ negā-
tem ut q̄a iudex esset in possessione uel
quasi officii sui alr non oportz p̄bari ne-
gatiuā q̄a officium nō p̄sumit nisi p̄bet
fac qd nō in. l. i. C. qui & ad uers. quos
ubi nō. glo. q̄ singularis est et de ista ne-
gatiā officii tu nō es iudex nō tabellio zc
Vide Inno. in c. i. ext̄ de fide istrū. p̄ cy
aliqud i. l. cōpatōes. C. d. fide istrū. & eti-
am aliquid in. l. barbari philipp⁹. s. de
offi. p̄tor p̄dictis adde q̄ tales exceptōes
opposite iudici q̄ sit infamis suus uel mu-
lier uel alit̄ morib⁹ uel legib⁹ p̄hibeat̄.
cum sint declinatorie iudiciū an̄ litē ḡtes.
sunt p̄ponende & p̄bade secus in hīs q̄
natura p̄hibet̄ ut turioso cū iura natura-
lia sint immutabilia & sic q̄ncunq̄ op-
poni possunt insti. d. iur. nali §. ius nale
v. di. in prin. itē secus in hīs q̄ iudicio p̄-
hibetur ut in puberes fm. Inno. ext̄ de
Bxp. c. fuscitatj. ubi oio de hac mā uide
¶ In glo. sup̄ uerbo alr specialiter incipit
ut q̄a est litis redemptor ibi p̄sumit fieri
posse de iur. hoc intellige quo ad solem-
nitatem intrinsecay & formalem que est
uniformis secus autē quo ad solemnitatē

materialē ut est q̄tuz ad q̄tuz uenditio-
nis p̄tuz q̄d nō p̄sumit̄ interuenisse icer-
tum nisi hoc appareat. insti. de q̄ben-
emp & pretiū. & hoc qa bec solemnitas
malis est dātoris. Naz pretiū p̄t esse
multiplex hanc rōz ponit Cy. polt Pe. in
l. i. C. de q̄ben. & cōmit. stip. ubi Cy.
& Bar. in l. sciendū. de p̄. ob. Itē q̄d dīc-
hic glo. līmita. ut j. dicā. ¶ Ea. ibi. C. d̄
fide instr. & iure ast. fil. l. i. z. ii. aduer-
te qa ibi loq̄tur d̄ solemnitate extrinseca.
& tñ illa f̄m glo. dū ipsaz allegat p̄ cō-
cordātia p̄sumit̄ q̄ est cōtra regulā. que
cunq̄. in fi. ubi intrinsece nō extrinsece
p̄sumit̄ solemnitas. s̄. de publi. sed glo.
ibi in dcā. l. i. d̄ fide instr. & iure ast. fil.
li. x. dīc̄ eaz p̄sumit̄. s̄. si de ea in instru-
mēto sit mentio q̄ intellige f̄m Butri. q̄n
tpe cōfecti instrui illa solemnitas potuit
intercessisse. insti. de fideiul. & fi. als nō
p̄baret p̄ autj. si qs i aliquo documto. C.
de edendo. & in tali solemnitate est uerq̄
q̄d dicit illa glo. s̄. d̄ limitatiōe Butri. po-
ne exemplū. ut qa d̄r in scriptura. Vīso
instrūo debiti habita fide q̄ tale est iustū
p̄tuz rei scā subastatiōe zc̄. certe hoc
instrūm p̄bat q̄ de debito cōstet q̄ & illd̄
est iustū p̄tuz. qa hoc tpe uenditiōis po-
tuit fieri sed nō p̄bat subastatōz. qa illa
nō potuit fieri illo tpe cū debuerit stare
xx. dieb̄. dcā. l. de fide instr. & dīc̄ ut
ibi & de ordine tenēdo in uenditiōe rei
fiscalis ubi glo. magna. Ita intelligebat
Butri illā glo. ut nō. p̄. eū. in. l. optimā.
C. de q̄ben. & cōmit. stip. & l. ii. j. d̄ fi
de instr. adde tñ Inno. de sta mā. ext̄
de testi. c. albericus. in. iii. glo. & de off.
del. c. cum in iure. in glo. hic uidet̄. p̄.
alii aut dīcūt zc̄. sed forte & alio modo
posset intelligi illa glo. s̄. ut dicam̄ q̄ lo-
quat̄ q̄n decretū interuenit & tūc. ut cū
decretū interponat̄ demū cā cognita. l.
cū hīi & uult̄ igit̄ oratio. & q̄. si p̄tor. &
q̄d ibi nō d̄ transac. & sic demū p̄ceden-
tibus omnibus solemnitatibus substantia-
libus ad q̄tū p̄sumant̄ oīa solemniter p̄-
cessisse & agitata fuisse etiāz si illa cōcer-
nant solemnitatez extrinsecā secus si ad
q̄tuz sit deuentū & legitime. nō tñ inter-
uenit decretū qa tunc subastatiō & filia
nō p̄sumunt̄ nisi f̄m p̄dicta in quo tñ co-
gita qa erit magni effect̄. sed q̄ p̄dicta

uidet̄ dcā. l. optimā. ubi scriptura p̄bat
inter easdez p̄sonas etiā ea que nō potu-
erūt tūc interuenire. sed r̄nde q̄ illa. l.
d̄z intelligi q̄ uerba enūciatiua solemnī-
tatis cui p̄tes possent renūciare als secus
exemplū si mīor uel ecclesia uēdidit &
d̄r instrūm uenditiōis ecclesie p̄cedentib̄
tractatibus. ul̄ in instrūo uenditiōis rei
mīoris sit mētio alicuius solemnitat̄ que
nō potuit tūc interuenire. certe nō p̄bat
qa nō possz illi renūciare. l. doli. p̄. diuer-
sum. de nouatio. q̄d nō. & nō. in. l. de tu-
tela. d̄ in integ. resti. mi. fac̄ q̄d nō. Inno.
ext̄ de p̄ba. c. q̄m cōtra falsaz. als esset
inuēta uia fraudādi mīores. ar. s̄. d̄ trāf.
l. cū hīi. & si cū līs. Itē cōtra p̄dicta uide-
tur facere q̄ imo etiā solemnitas extrin-
seca p̄sumat̄. ext̄ de hīs q̄ fi. a p̄la. sine
cōsen. capi. c. cognoscit̄. ubi cap̄m p̄su-
mit̄ cōsentire. sed illud p̄t dīcere cōtin-
gere p̄pter p̄ntiaz & taciturnitatē cap̄lī
ut in silī d̄r in filia. in. l. ii. & in uolūta-
te. j. so. ma. secus si nō esset p̄ns. & ex pre-
dictis. & dcā. l. optimā. terminari uidet̄
q̄ si appareat p̄missio q̄ titi tibi centū
p̄misit tanq̄ fideiussor gay. q̄ gāius ē ob-
ligatus tibi a dcā centuz ex cā mutui q̄
tale instrūm p̄bet obligatōz principalis.
Itē sunt utilia ad questōz petentj execu-
tionē instrūi cōseruatiōis idemnitatis ut
nō teneat̄ p̄bare se alii obligasse p̄ dicto
agēte si d̄ illa obligatiōe sit mētio in dcō
instrūo. q̄ est nōnduz & secundū predi-
cta uidet̄ intelligendum q̄d glo. dīcūt in
l. sciendū. de p̄. ob. ¶ In glo. magna in
fi. cōclude latī si dubitet̄ an solemnitas
p̄sumat̄. qa aut q̄ris de extrinseca. aut d̄
intrinseca. Primo casu si d̄ ea nō sit mē-
tio in instrūo nō p̄sumit̄. l. quecūq̄. i. fi.
de publici. ubi calus. sed si de ea sit men-
tio p̄ uerba enūciatiua. s̄. uis̄ subastatio-
nibus & si. tūc si est possibile eā interue-
nisse tpe cōfecti instrui stat̄ instrūo insti-
tu. de fideiul. & fi. & ita intelligit̄ glo.
C. de fide instr. & iure aste. fi. l. i. li. x.
& ita limitauit Butri. in dcā. l. optimā.
uel aliter illa glo. posset intelligi. ut. s̄.
dixi in. p̄. sed forte. & alio mō. sed si nō
fuit possibile solemnitate illā tūc intrerue-
nisse cū instrūm cōficīt. dīc̄ tunc q̄ inter
easdez p̄sonas p̄sumit̄ dcā. l. optimā. q̄ in-
tellige si ē talis solēnitas cui p̄tes possent

renunciare al's secus. ut. s. Inter al's autē
 psonas non psumit aut. si q's in aliquo.
 C. de edendo. Scdo casu principali d in
 trínseca solemnitate dic aut de máli nō
 psumit ut p'riuz. insti. de cōtrahē emp.
 §. p'riuz. aut de formali. & psumit p in
 itm. dicta. l. sciendū. aut de ea quā na
 tura uerb. x est apta cōprehendere ut d
 solemnitate a teste plata. tūc dic in testi
 bus nō psummi nisi pbet. l. i. C. d. usur.
 ubi casus. sed in instruo intelligit insti.
 de in utili. stip. §. si scriptū. & que sit
 rō differētie inter testes & instrua. uide
 Cy. in dicta. l. i. de usur. & Bar. in dcā
 l. sciendū. ubi dicūt q' cū testis d. beat te
 stificari de his q' sensu pcepit. l. q' testā.
 de testamētis ubi casus non pōt sensu pci
 pere qd sit fideiubere uel stipulari cū sit
 nomē iuris. sed ps pōt scribere q' fideiuf
 sit ul' mādare notario q' scribat & stabit
 q' se tali scripture. uel pōt dici q' est alia
 rō q' d. m. testis d. z. necessario concludere
 ut pbet. C. eo. ad pbatōz. al' interpretat q'
 pferentē. ext d. pba. in pntia. C. Ultmo
 ad materiā huius. l. aduerte qd dic Inno.
 q' in ext iudicialibus psumit solemnitas
 secus in iudicialibus. & hec intellige in
 trínseca nō extrínseca. unde si apparet
 iniatuz nō p'pterea psumit iniaz lata sic
 regit. l. si. de sen. expi. reci. uel alia acta
 solemnitate p'cise nisi pbet. ext de pba.
 c. qm q'. Item si appareat appellatio in
 actis. nō p'pterea psumit interposita in
 scriptis. & hec uera nisi in his q' reliquē
 iudicis arbitrio ut in dilatiōib' & si. j.
 de iure delibe. l. i. §. si. Itē in his que pti
 nent ad eius officiū ut in restitutioe fru
 ctuū & impensaz in lite factaz. insti.
 de offi. iudi. §. i. & p totū. s. de rei uen.
 l. plane. ubi de fructibus rei petite p tali
 bus enī psumit lz in iudicio fiāt. & sic li
 mitat qd nūc dixi. Ita dic nō. Inno. ext
 de eo q' de fur. ordi. sus. c. innotuit. & p
 hoc facit qd alibi ipe idez notat q' in di
 lat. oib' arbitrariis sicut sunt dilatiōes ad
 cōcludendū in cā. & om's alie in qbus ex
 p'sse nō cauet q' nō sint arbitrarie. Iudex
 nō tenet seruare solemnitatē citationū.
 nec poterit appellari p'pterea q' psumit
 p iudice in his que sunt in suo arbitrio.
 ita dicit notāter Inno. ext de accus. ad
 petito. ad ti. glo. Subdit aut in dcā de

cretali innotuit q' cōtra p'batōes q' p'ce
 dūt ex p'sumptionibus tm d' facili admit
 titur p'batō in cōtrariū & etiā de facili
 iudex ingrit. sed cōtra p'dictā doctrinaz
 Inno. q' dicit in extrasolemnitatibus pre
 summi & nō in iudicialibus. uideēt casus
 j. de fideiuf. l. cū oñdim' §. si. ubi fortid'
 psumit p actu iudiciali q' ext iudiciali.
 sed pōt rñderi q' hoc opetur ibi pupilloz
 fauor qui est in duob' ut ibi. C. Flo.

PATRONVM. Quis fraudem
 allegat tenet ipam manifeste p
 bare. b. d. uel sic. si patron' reuo
 cat alienata p libertū in fraudē. fraudem
 & dolū p'bare d. b. d. nō. casum in quo
 regrit manifesta p'batō dr aut māifesta
 p'batō p'sumptio iuris. fm glo. nō. q' tñ
 p singl' allegat. C. de pi. tut. l. si tutor.
 quā nō. in li. tuo. nō tñ puto q' talis p'ba
 tio sit ap'issima uel dubitata. ut p'bat in
 l. sciāt. C. e. gūcta glo. sua q' ult' ē. z gū
 cta. l. si q' adulteriū. C. d. adulteriis. unū
 adde q' ubi lex regrit p'batōz māifestā nō
 stat p'is iuramto. C. d. pig. acti. si credi
 tor. & ibi Bar. hīc. Idez si lex regrat p'ba
 tiōes legitimas nō glo. j. eo. cū indebita.
 in prin. Cōtra hoc tñ uideēt facere qd nō.
 glo. in autj. ut iudī. sine quoq' suffra. §.
 necessitate. sup uerbo furat'. oñdet q' dic
 uel p testes uel p sacramentū. & idez sen
 tit in. l. si. §. in cōputatione. C. de iure
 delibe. sed pōt dici q' in illis nō regrebat
 p'batō legitia. i. cū hoc adiucto legitia.
 Quid aut si regrat p'batō ap'issima uid
 qd nō. in. l. si. in prin. s. q' me. cā. Item
 an euident & māifesta p'batō egpolleat
 nō. C. de iure delibe. l. qm fororē. & del.
 i. l. licet. & l. si uero §. q' p rei q'itate. q'
 fa. da. cogā. Itē q' sit differētia inter p
 babile & manifestū. uide nōta extra de
 p. sig. c. cū olīm. & p Archi. xi. q. iiii. c.
 eoz. C. In glo. inter uiuos aliogn zc. ibi
 §. si q's impubes. melius. j. d. fal. l. si q's le
 gatū in fi. C. Ea. ibi. §. luti'. & illū tex.
 nō. q' cotidie allegat q' iufficit libellū pre
 sumptiue gcludere. & aduerte q' qd glo.
 dicit de alienate totū uideēt idem dicen
 dum si nō oia sed q' totū patrimoniūz
 alienauit. ar. j. del. iiii. l. nomē. §. filio.
 ubi hoc uideēt p'bari cōiuncta ibi glo. q'
 incipit ex hoc. Conclude ergo p'dicta oia
 q' querit de alienatiōe inter uiuos debz

patronus probare fraudem ut hic nisi sint
 omnia bona alienata quia tunc fraus presumitur
 dicto. & lutiis. ul. quasi omnia. ar. dicti &
 filio. & quod ibi non. sed si querit de aliena
 tione in ultima voluntate uel de libertatibus
 fideicommissariis tunc sufficit solus euentus
 si quod recipiat diminutum patrimonium nec hinc
 aliquid necesse probare patronus. l. i. & i. si
 quod in fra. pa. & in his locis non potest. l. ista.
 sed si loquimur in libertatibus directis tunc
 tunc competant ipso iure oportet fraudem pro
 bari. & sic posset loqui lex ista. & sic ea
 exemplificabat. Ia. bu. & aduerte quod glo.
 hic loquitur de omni alienatione. sed. & lutiis.
 solum in donatione quia titulo lucratio trans
 ferunt. pro hoc fac quod non. j. eo. l. q. testum.
 ¶ In glo. ultima ibi per fauianam de ista &

de aliis reuocatoriis uide plena &
 bona glo. l. i. si quod in fra. patronus
VM PROBATIO. Lecta fu
 et cum. l. iiii. s. eo. dic ut ibi.

SI FILIUS. Hec. l. uidez idez
 uelle quod. l. qdam. j. eo. dic tunc quod in
 hoc differunt quia hic negabat se fili
 um. sed in. l. qdam. dicebat se filium. sed
 non probabat. & ista hoc intendit quo ad
 onus transferende probationis attendit quod
 possessio. h. d. & per declaratioe huius. l.
 uide oio quod dica. j. eo. l. qdam. ¶ Flo.

SI PACTVM. Omnia pacta
 regulariter sunt adherende trans
 toria. ita allegat. uel sic Pactum
 in dubio non debet presumi personale sed
 reale & transmissibile. h. d. & loquitur hoc
 l. in pacto expisso. idez tunc in tacito quod in
 dubio etiam interpretat reale. s. de pac. l. ta
 le pactum. in prin. non. quod dicto plerumque fa
 cit regula cor. s. como. l. si ut certo. &
 com. dat. & est utile ad. l. iiii. & i. s. de
 offi. prefec. iurg. Itē non quod presumptio trans
 fert onus probandi in eum qui aliter probare non
 debet. & dixit Butri. quod ex hac. l. collig
 git ratio quare stipulatio condicionalis trans
 mittat ad heredem. insti. de p. ob. & ex co
 ditionali. & non legatum condicionali. l. i.
 & si aut sub conditioe. C. de cadu. toll.
 cuius est ratio. quia stipulatio condicionalis hinc
 ipse transmissibile legatum non. huius ratio
 colligitur ex hac. l. quia testator testando
 respicit solum personam legatarii contrahe
 tem presumit ita uelle prouidere heredi sic
 & ibi per banc. l. Itē non. pactum in dubio

reale ut dixi. Idez in concessione dic quia
 indubio presumit realis. extra de insti.
 c. cum uenissent. Idem etiam dicit quod
 in privilegiis quod indubio presumatur re
 ali & perpetua per l. forma. & q. j. de cen.
 quem casus non. In iuramento aut an sit
 reale uel personale. per Inno. extra de iure
 iuran. c. ueritatis. ubi dicit quod ex parte iu
 ratis est personale. sed ex parte eius cui iu
 ratur est in rem. & hoc facit natura iura
 menti. cum ex parte iuratis sit solum spale quod
 ab anima separari non potest secundum eum. & ideo
 heredes semper debent nouare iuramentum
 fidelitatis quia ad eos non transit iurame
 tum defuncti. ita non. s. de usufru. l. si cu
 ius. & i. facit. l. generaliter. C. de reb. cre
 di. Conclude tamen latius an pactum transeat
 ad heredem quia aut conficitur super obliga
 tione aut liberatione aut dominio uel tra
 ditione. Primo casu aut promittitur ius aut
 factum. si ius aut ius de sui natura non est
 transmissibile ut si promittitur usufructus.
 tunc est personale ex parte stipulatoris. l. sti
 pulatio ista. & si quis ita. de p. ob. c. b. de
 nouatio si usufructus. & ideo ad heredem
 non transmittitur ius usufructus. si tamen debi
 tor fuit in mora bene transmittitur ius
 agendi ad interesse pro preterito tempore. j. de
 usufru. l. si usufructus mihi in biennium.
 & idem in emphiteosi ecclesie ut non trans
 mittatur ad omnes sed ad quosdam tamen secundum
 naturam contractus emphiteosis & rei eccle
 siastice. nam ubi talis emphiteosis simpli
 citer conceditur non transferunt ultra terciam
 generatorem in aut. de non alie. & emphite
 olim uero. & j. so. ma. l. etiam quod uerum. ni
 si fiat mentio heredis in stipulatione em
 phiteosis. ut non. Ia. de are. & Cy. C. de
 oper. liber. l. liberti. sed spec. dicit quod etiam
 tunc non intelligitur de quolibet herede.
 ita non in spec. de testa. & i. s. sed pone.
 nam ex natura rei obligatio indiffinita
 cotrattatur ut tangit Dy. de p. ob. obli. l.
 in conuentionalibus. & ad Treb. l. ex fa
 cto. & si. facit quod non. Ia. de are. l. dani.
 de damno infec. sed si ius est sui natura
 transmissibile. tunc si promittitur pure trans
 mittitur idez si post mortem. C. ut actio.
 ab heredi. & contra here. l. i. si sub conditio
 ne aut stipulator purificat eam & idem.
 aut decessit conditioe non impleta. & tunc
 aut erat potestatiua. & in eius potestate

collata. & non transmittit. l. q. rome. §. augerius. de p. ob. fallit in. l. ii. C. d. pac. inter emp. & uen. d. quo Bar. in. l. si de cem. cū petiero facit magnū festū. & rō est q̄a ibi ex illo cōtractu aderat aduersario. ul' q̄a illud pactū est q̄dam capl' m cōtractus transmissibilis. & ideo sequit' eius naturā. & hec uidet' ueritas. licet quīdam intelligāt illā q̄n fuit scā mētio here dis. Circa q̄d adde q̄d nō. de cōdi. & de mon. l. a testatore. & p. Cy. d. cōdi. inser tis. l. si plures. sed si erat alio cōditio regulariter fit transmissio de in diem adie ctione. l. si predio. d. p. ob. l. q̄nta. §. si. ¶ Sin aut p̄mittitur factū tūc refert an sit tale q̄d sui natura coheret p̄sone & nō transmittitur. l. i. §. ne autem. C. de ca du. toll. ratio est quia obligatio naturaz imitat'. unde sic natura nō trāsīt in aliū nec obligatio. sed si nō coheret p̄sone tūc aut concipit' negatiue aut affirmatiue. si negatiue aut concipit' p̄ uerba de p̄nti ut p̄mitto furē nō esse tunc transmittit' ad heredem quia cōtinet' interesse. j. d. euic. l. si ita q̄s. aut p̄ uerba de futuro ut non impedire ire agere. tūc dic' q̄ si p̄cedit cō tractus de cuius natura obligatio transit ad heredez pactū censet' reale & trans mittet'. s. de acti. emp. l. emptorē. §. qui aut. & de usu. l. si stipulatus. sed si cōtra ctus talis nō p̄cedit tūc attende an ex parte stipulatoris ul' p̄missoris. f. forme' questio. q̄a si stipulatoris uidet' q̄ trāseat ut nō. d. p. ob. l. si sic. ubi p. Bar. uide. & uidetur p̄bari p̄ hūc tex. si p̄missoris tūc nō recedetur a p̄sone. ar. s. d. pac. l. iurif gentiuz. §. pactoz. & q̄d ibi fil' is distīn ctio. f. an p̄cedat alius cōtractus de cuius natura zc. habet' d. p. ob. l. stipulatio ista in prin. sed si concipiat' affirmatiue ut d. aliquo dando zc. tunc transit stipulatio ad heredes. d. cōtrahen. & comit. stip. l. ueteris. Ratio differentie quare magis trāsmittit' factū affirmatiue q̄ negatiue est quia negatim interim affert utilitatē affirmatim nō nisi transmittet' quia non trahit' secu' executoz sicut negatiuuz. Ita nō. Cy. in dicta. l. ueteris. ¶ Secō casu principali q̄n pactū est conceptuz sup li beratione uel defensione tunc si tale pactū est personale ut puta de nō petendo zc. nō egredit' personam. s. de pac. l. nisi.

& in. l. qui in futurū. §. i. sed si est in re uel in personale quia fit pactum simpli citer de non petendo uel est liberatoriuuz tunc transit in quemlibet etiāz singulare successorem. l. fluminuz. §. addicitur. de aqua plu. ar. & ibi nō. sed si dubitat' dic' aut est personale in uerbo obligatiuo & executiuo ut p̄mitto tibi q̄ non petam a te tunc non censetur transitorium. di cta. l. qui in futurum. & in hoc non ueri ficatur nostra. l. aut est personale in uer bo obligatiuo impersonale uero in execu tiuo ut promitto tibi q̄ amplius non pe tetur tunc dic' q̄ est reale quia persona uidetur adiecta loco demonstrationis & acquisitionis inchoande non limitande neq̄ ut artet pactum dicto. §. pactoz. aut est impersonalitas in uerbo obligati uo ad non petendum & in executiuo ut promitto amplius non peti tunc dic' idē l. q̄ erit reale quia persona subintelligit' in uerbo obligatiuo nō executiuo & maxi me quando pactum non est gratuitum ut est trāfactio. & l. cū mota. C. de trāf ac. sed si dubium qualiter uerba fuerint formata dic' puta testis se interfuisse q̄n titius fecit pactum de non petendo sed non recordat' sub qua forma uel nō fuit testis plus interrogatus tunc in dubio p̄ summo reale. dicto. §. pactoz. & hic. nec obstat q̄ dictum testis nō probet ex tra de proba. c. in p̄ntia. quia hic habet' pro certo & claro iuris presumptione. l. iurifgentiuz. §. q̄ fere. facit. C. de usu. l. i. & quod ibi nō. & quod nō. in. l. sti pulatio ista. §. id quoq̄. de p̄bo. obli. & sic probat testis uī addite presumptionis. ¶ Tercio & ultimo casu principali quā do pactum est conceptū super dominio uel traditione dic' tunc si dominū est di rectum transmittitur sui natura. d. acq. pos. l. cum heredes. extra de testa. c. Rai naldus. si est utile dominū ut ex cōtra ctu emphiteotico uel simili tunc regula riter scōm naturā contractus. facit. s. d. pigno. l. lex uectigali fundo dicta. & q̄d nō. s. de peti. here. l. item uidenduz. C. fami. her. l. si familie. & per Cy dicta. l. liberti. per Bar. in. l. ut iurifurandi. §. si liberi. j. de opi. liber. sed si celebrat' contractus qui non habet singulare nāz super transmissione tunc dic' ius ex illo

quesitū transmitti facit de p. ob. l. eum
 qui ita. §. q. ita. del. i. l. in optōne. de se
 cundis nup. l. si qs prioris. §. i. de p. ob.
 l. si ita quis. §. ea lege. Vltimo adde pre
 dictis q. expōitō p. priū nominis futuri he
 redis in pacto nō opatur quo minus pa
 ctum transeat in aliū heredē & p. ter spē
 defuncti succedentē. casus est nō. s. de
 pac. l. tale pactū. §. si. que nō. Itēz adde
 q. qui p. uidet heredē principaliter intelli
 gitur p. uidere sibi p. i. casus est nō. C. d.
 cōtrahen. & cōmit. stip. l. iiii. an aut per
 pactū possit & quō q. illud transeat ad
 nū heredū tm̄ recurre ad nō. in. l. auus
 s. de pactis. ubi de materia. ¶ Florian⁹

SENSVS. Pro intelligētia hui⁹
 l. dic q. pōt intelligi duobus mo
 dis. Vno mō qn̄ scriptura est de
 substantia exemplū in. l. cōtractus. C. d.
 fide instr. & l. i. de iure emphi. C. &
 in si. multj. & tūc scriptura p. ualet ut hic
 uel Scdo q. loquat de p. batione fienda d̄
 remotis. nam cū p. scripturā melius reti
 neatur memoriē q. p. hoies. l. hac cōsultif
 sima. §. cū humana fragilitas. C. q. testā
 facere possunt. p. ualet scriptura ita dicit
 Butri. ¶ In glo. ibi cū uox uiua & scrip
 tura erant ex una pte zc. q. si dicat q. nō
 cōtradicat eo q. p. batio testiu sit dignior
 ul' plenior q. instruoꝝ. sed dicit q. uox ui
 ua & mortua zc. una pte p. ualet mortue
 . i. scripture tm̄ ex altera ut ibi nō. & il
 lud ideo q. duplex rō uicit unā in autj.
 de cōsang. & uterī fratri. §. i. & ita per
 Cy. in gr̄io. in. l. in exercendis. ¶ Quid
 aut si cōtradicat scriptura scripture uel
 testis scripture uel testis testi. tangit p.
 Cy. in. l. in exercendis. dicā. j. eo. l. cū d̄
 etate ubi glo. tangit. ¶ Extra glo. nō.
 tex. q. cōiuncta glo. uidet facere q. libri
 cēsuales. i. in qbus census scribunt epōꝝ
 ecclesiaz ciuitatū uel si. qbus continent
 reddit⁹ affectus uel census q. debent ep̄a
 tui uel ecclesie zc. licet tales libri nō sint
 scripti manu publica nec forma publica
 sufficiēt tm̄ ad p. bandū p. ipso ep̄o uel ec
 clesia q. eū a quo petit tales redditus uel
 affectus ad idē fac. C. d. fide instr. autj.
 ad hec. In oppositū facit regula. l. exem
 plo. C. eo. q. p. prie scripture nō credatur
 Circa qd̄ dixit Nicho d̄ matta q. si utit̄
 tali scriptura q. hoies nō sui territorii nō

stat ei q. nō hz ea q. regunt in p. batoria
 scripta & q. tūc etiā si eēt res publica q.
 uteret uteret iure p. uati. l. i. C. d. peti. he
 re. si q. hoies eiusdez territorii tūc i trib⁹
 casib⁹ hētur p. publica & fac. p. batōz pub
 licā. Prim⁹ qn̄ talis scriptura ibi adeo ha
 bet p. publica q. inter al' s. scripturas pub
 licas gseruat & custodit in loco ad hoc
 publice deputato & p. publicos officiales
 ad hoc deputatos ut sunt libri estimato
 rum ad q. estīma ponunt collecte cōis &
 si. & de his loq̄t dcā autj. ad hec. de fide
 instr. & de iure fi. l. in fraude. §. quoti
 ens. Scds casus qn̄ adeo hētur p. publicis
 q. indifferēter etiā alie p. lone eis utunt.
 & eis stat tanq. publicas. & autēticas cōi
 ter ut in legib⁹ mūicipalibus & in g. sue
 tudinibus scriptj in ciuitatib⁹ qn̄ scripte
 repiunt ut est in roma. & in ciuitate pi
 sana fm̄ eū p. hoc hū fac. q. error cōis fac.
 ius & p. stat autoritatē p. lone & scripture
 ut intelligat publica & autētica. l. barba
 rius. de offi. p. ti. C. de censu. l. ii. & ibi d̄
 scriptura. Terci⁹ & ultim⁹ casus est qn̄
 longo tpe talis scripta habita est p. pub
 lica uel autētica ponit exemplū in libris
 poetaz & phōꝝ qui nullaz hnt p. batōz
 q. ab eis sint cōpositi nisi q. ab antiquo
 p. talibus hnt sunt & tales sunt scriptu
 re antiq. in qbus cōtinent p. uilegia & iu
 ra ciuitatū p. latoꝝ zc. in suis territoriiis
 & quo ad p. lonas sui territorii & hoc est
 q. magna est autoritas antiq. cu uicē
 legis optineat pacti & principis. d̄ aqua
 plu. ar. l. i. §. p. t. C. de testa. l. testā oia.
 & l. sanctim⁹. ad hec ext de fide instr.
 c. cāz. & est rō q. i suo territorio tales au
 toritates. f. loci cōis obfuantia z lōgitudi
 nis tps p. iuditiū inducūt nō aut ext ter
 ritoriiū sic d̄r in antoritate iudiciaria. s.
 de iur. o. iudi. l. fi. & de talib⁹ libris cen
 sualibus & q. eis credat. uide glo. ext de
 p. scrip. c. ad audientia. & ibi p. Inno. uī
 de etiā glo. de p. ba. cū cāz. & Cy. in dcā
 autj. ad hec. & l. pacta nouissima. d̄ pac.
 uide etiā Bar. in. l. forma cēsuali. d̄ cēs.
 & l. i. §. domini ad fill. Idē etiā tenuit
 spec. in ti. de p. ba. §. uidentū. p. nono.
 p. libros. adde etiā Inno. de p. cur. c. i.

NON EST NECESSE. Pro
 uidentia hui⁹ l. p. mitte q. magi
 stratibus de iure incumbit dare

tutores idoneos & ab eis idoneos exigere fideiussores quibus receptis excusantur. licet postea tutor uel fideiussor facultatibus laborat uel teneret si a principio esset non soluendus. l. i. §. si magistratus. j. de magis. coue. cu. si. si tñ dubitet utz ab inicio idonei fuerit uel no. an pupillus debeat probare eos non fuisse soluendo uel magistratus qd soluendo erat hic decidit qd magistratus & hic est casus no. & hoc intendit. ¶ Ex pñti tpe sumit presumptio in pterituz. h. d. In tex. ibi fideiussor. intellige qd nunc sunt non soluendo alio non posset pupillus conquiri qd p pterito hz regressuz qd eu. no. ergo qd qd hodie non est idoneus si r presumit nec retro idoneus fuisse ut hic. Interdu tñ ex pterito fco presumit in pterituz plusq pfectu & sic ascendit presumptio. i. se respicit retro. Interdu eq descendit qd ex pterito presumit ex pñti in his q solo tractu tps no mutant p Dy. de excu. tu. l. spadone. §. q absolutus. adde tñ qd no. p Cy. de rei uxo. actio. autj. sed quis. in ultia. q. ubi dicit qd in casu illi autj. qñ pater. f. allegat diminitoz patrimonii. pater dz pbare cladem & rei diminitoz p tex. in corpe. Ex quo arguit ad no. que stoz. qd si dicat qd se deceptu uel dimidia iusti pñti qd considerari dz fm tps gctus. ut no. in. l. ii. C. d. rescin. uen. si testes deponat rem ualuisse tñ p annu an tps gctus tñ f. ut arguat deceptio ultra dimidia qd p sumptiue sit fundata agētis intetio. naz ex quo ualor rei fuit tñ an gctuz. i. ascen debat presumit qd & tpe gctuz sic fuerit nisi pbe res deterrorata. vn iudex dz inspicere uluz regiois & diuturnitate tps de quo testes deponeret & qliter res sunt cariores uel uiliores nuc qd tuc fuerit. & ita sunt facta fm qd dz informare conscientia sua z uidere utz sit pbatu & presumptiue nec ne p tex. i. corpe un sumit illa auten. & p tex. huius legis. Ita sensit ibi Ia. de raue. & Cy. Ex pdictis ergo cocludatur ex pñti plumm pteritu ita cotidie bec. l. allegat. ita no. C. eo. l. ex psona. & l. i. §. si magistratus. hic z. s. allegata. ¶ Sed qd bec uidet facere. s. eo. l. iiii. ubi qd hodie fugit no presumit retro fugisse. i. fugitiu fuisse. Circa hoc aduerte qd Oldra. in qda dispu. dicit qd qñ pñs stat rei est gnexus tpe pterito tuc de pñti presumit in pteritu

in autem. de resti. & ea q parit. §. unuz liquidē. ubi filr pñt presumit in pteritu iuri cognouisse. qñqz no est conexus & tuc aut pñs status hz in pteritu necessari co traria ueritate exemplū l; fuus hodie fugiat tñ in pteritu de necessitate ponitur tps quo uez est ipm no fugisse. f. qñ erat pupillus tuc de pñti no presumit pterituz dca. l. iiii. qñqz no hz pteritu necessari co traria ueritate ut in paupate & diuitiis. pot eni esse qd qd semp fuit diues uel paup. & tuc de pñti presumit in pterituz casus est hic cu cocor. & p hoc arguit contra Dy. q dicebat i dicto. §. si magistratus. ar. qd qd hodie codemnat ut hereticus presumat & retro hereticus qd est fallum fm eu cu istu habeat i pteritu necessari co traria ueritate. sed certe bec doctrina Oldra. no uidet uera nec in oi sua pte uera ut. j. patebit. io aduerte naz qñz ex eo qd est in pñti uolumus presumere in pterituz illud idez. qñz aliud. Primo casu aut pñs tps hz se ad pteritu in qd uolo presumere sic finis ad inciu & tuc de pñti presumimus in pteritu. l. sed iul. §. pñde s. ad mace. ubi si filius couertit in rez patris pecunia mutuo acceptaz presumit ab inciu illo aio recepisse. & sic no contra mace. ad idez d agri. & cenf. l. litibus. libro x. ubi si colonus rndet mibi de fructibus presumitur coluisse retro noie meo & idez in fil i qñz pñs status rei no hz se ad pteritu eo mo. tuc si id qd est in pñti hz in pteritu gtraria necessitate ueritate. tuc in pteritu n presumim. dca. l. iiii. s. c. l. si n hz tuc aut pñs statutū hz se ad ee aut n ee si n ee ex pñti presumim i pteritu. ut hic cu si. s. alle. si ad ee ex pñti no presumim exemplū si hodie possideo no plumm retro possidisse. l. sup longo. de pscrip. lon. tem. z si hodie suz dñs no plumm retro fuisse dñs. l. si mater. §. candez. d excep. rei iudi. cu si. Quod tñ sup dixi qñ hz se ad no ee intellige simpliciter. na si haberet se ad no esse p moz cuiusda priuatiois ut si dicerē me ee liberatū no presume in pteritu imo inferē eius gtrariū qd ad priuatiois priuatōz seqtur positio hitus. l. de cem. de p. b. & ibi. & l. manumissioes. de iusti. & iure. Scdo casu principali qñ ex pñti uolo presumere aliud in pteritum tuc si presens infert aliud in preteritum

d' necessitate exemplū si ml'r hodie pepit
 ex hoc infert necessario q' infra tps. ix.
 mēsiuz retro pteritū ipa hoiez cognouit.
 in autj. de resti. & ea q' p'it & unū sigdez
 uel pone exemplū in l' i' ut qa fruct' in
 dustriales sunt pcepti. nā seqt' ergo q' in
 dustria fuit adhibita t'pibus cōgruentib' &
 eadez rōe si uinea fac fructus leg' de ne
 cessitate q' in pteritū fuerit ibi salti trib'
 ānis. sed si pns statutū nō infert in pteri
 tū de necessitate tūc d' pnti nō psumim'
 in pteritū reglariter ut fac plenā pbatōz
 C. eo. l. matrē. & l. neqz natales. Fallit
 in casu. C. de adult. l. si q' adulterii. pōt
 tñ cōtingere q' qnz faciat qualē q'lez su
 spitōz in cōrio. l. in ciuile. C. de turtis.

QUINQVAGINTA. Actor
 intentioe fundata succūbit reus
 nisi excipiat & excipiēdo pbet
 b. d. Nō. ergo q' actus nunq' psumit fru
 stratorius uel in ānis nisi pbet. Scdo nō.
 q' negatiua solutiois nō est pbāda ab agē
 te. sed reus hz pbare affirmatiua q' pul
 cerrime discutit Inno. ext' d' accu. c. iup
 bis. in glo. ad accipiēdu ul' mediū tāgit
 p Guil. in spec. ti. de loca. & nūc aliq.
 p. xxxi. qd' uide tactū p Cy. in l. ii. C.
 de iure emphi. & p Bar. in l. hoc iure. d'
 p. ob. tetigi in l. ii. s. eo. ubi plene d' mā
 negatiue. adde tñ qd' nō. Inno. ext' d' cle.
 excō. admini. c. pposuit. Item nō. q' ubi
 due scripture uel uolūtates dispositōz in
 ducetes pducunt pbat duplicitatē debi
 ti & sic fac q' si appareat d' numeratiōe.
 p testes z postea appareat pmissio diuer
 so tpe de eadē q'ritate p stipulatōz q' di
 uerla debita psumant fm Bar. Idez for
 te si appareāt due cōfessioes in iudicio q'
 dispositōz inducūt. ar. h' d' l. secus si ext'
 iuditiū sine stipulatōe. s. pbet cōfessio qa
 tūc de eadē q'ritate intelligit. nā cōfessio
 nō est uera dispositio. sed pbatō. l. pub
 lia. i. si. depositi. & sic erit idē. l. in casu
 isto. q' si d' eodē debito hntur plures pba
 tiōes. j. del. ii. l. sempronij. ita dixit bar.
 d' p. ob. l. triticū. ubi uide lati'. sed certe
 qcqd' Bar. dicat nō uideēt urgēs rō quare
 magj in q'ctib' stipulatōe uallat psumat.
 eadez q'ritas q' in aliis. nec obstat. l. si di
 uortio. & l. q' bis. q's ipē allegat qa in q'li
 bet illaz ponit p q'stati q' summa erat ea
 de; nō diuersa. Itē nec uideēt diuersitas

inter cōfessioz iudicialē. & ext' iudicialē
 qn emānauit pte pnte. & ex certa cā. nā
 ita ex ea orit' actio sic ex iudiciali. l. ge
 neralit. & ibi nō. & l. si ex cautōe. de nō
 nume. pec. & nō. j. eo. l. cū de indebito.
 & si. quare dic. q' ubi apparēt pl'es scrip
 ture eandē q'ritatē nūcro q'tinētes tunc si
 ille scripte facte sūt diuersis t'pib' semp
 in dubio psumit diuersitas sumax ut hic
 sed ubi nō apparēt pl'itas scripturaz sz
 multiplicatio obligatiōis absqz scriptura
 ul' etiā pl'es apparēt pcedētes absqz scrip
 tura & una subseqtur p scripturā q'tinēs
 eadē summa & ex eadē cā tūc psumit una
 summa tñ & nō pl'es psumit eni ad scrip
 turā deuentū solū ppter faciliōre pbatōz
 j. de fur. l. qdaz tabulaz. C. d' cōdi. sine
 cā. l. dissolute que rō nō hz locū ubi semp
 scriptura facta est qa sufficit una scripta
 creditorī. Itē nō hz locū ubi nullatenus
 interuenit scriptura. nā tūc idemptitas
 q'ritatis & esse inducūt psumptōz eiuf
 dem sume. naz psumit pluralitas pmiss
 ionū emanasse. ut hic actor posset magj
 clare suā intentōz pbare. & hoc mō pot
 intelligi dicta. l. q' bis. l. in eo q' ex eadez
 cā eadē q'ritatē bis pmissit sine scriptura.
CIn glo. aliter in fi. quasi dicat glo. q'
 licet duplicitas uolūtatis inducat dupli
 citatōz relictū qn est factū simpliciter si
 ne cōmemoratiōe eius qd' est in testō reli
 ctū tñ hoc est uerū nisi sit factū legatuz
 p certa cā. tūc enī cū nō duplicet cā nō
 duplicat effectus legatū qd' nō. ad multa
 puta si legent mille p dote i diuersis uo
 lūtātibus & idez in fi. Cōclude ergo aut
 pducunt duo testā & nō uideēt in scdo
 repetitū reglariter nisi i duob' casibus.
 Prim' qn tacitū fideicomissuz fuit i pri
 mo. s. e. l. cū tacitū. Scds qn in fo exp'sse
 qfirmat' relicta i prio. j. ad treb. l. si q's p
 ore ubi cas' aut pducūt due scripte di
 uerse ut testm z codicill'. tūc uideēt scā re
 petitio ut hic nisi rō legatū iducat ut solū
 iel' deat. l. libertj. hic all. z. l. dñs. & i. s.
 d' usuf. aut iducit unū testm i quo pl'ries
 ē legatū d' quo dic ut i. l. plāe. & ii. del. i.
 z del. ii. l. sempronij. qn aut aliqd' deberet
 iter uiuos. & tātūde legat' i ultia uolūta
 te an p hoc inducat duplicatio p'statiōis
 uide qd' nō. i. l. filie legatoz. C. de lega.
 z i. l. cū pater. j. d' iure dotiū. ubi text'.

QUAM DE ETATE. Pro
 intelligentia premittit q̄ bec. l.
 propter contrariū de. l. scripture
 potest dupliciter intelligi. Vno modo in
 testibus tantum. alio etiam in scripturis
 sed a diuersis partibus productis de quo
 j. in ultima glo. et hoc intēdit in summa
 ¶ Si de hominis etate queratur & instru-
 menta hinc inde contraria p̄ducant̄ qui-
 dam dixerunt ei. l. probationi potissime
 stari que nocet. Alii & uerius hoc totum
 iudici cōmitti. b. d. sc̄dm bu. Vel sic ubi
 probationes partium sunt contrarie non
 est presumendum in deteriorem partem
 sed in credibiliorē & uerisimiliorem in-
 clinandū maxime super etate b. d. sc̄dm
 utrāq; lectu. tam per testes q̄ per instru-
 menta. In tex. ibi nocet. quasi dicat si
 producant̄ instrumēta contraria utrūq;
 reicitur et sic succumbit qui p̄bare debet
 cum nil probasse reperitur. Ibi ex eo.
 .l. testificato ul' probato licz glo. habuerit
 bonam mentez Nō. hic q̄ probationes
 non sunt elidende. Sed potius uerisimili-
 bus interpretationibus corroborande seu
 adiuuande seu coadiuuande uel confirmā-
 de Secundo nō. q̄ uerisimilitudines &
 coniecture faciunt unam plenā probatōz
 preponderari alteri probationi contrarie
 q̄ est notandum ¶ Tercio nō. hanc. l.
 per quam apparet falsum quod uulgo dī-
 citur q̄ in dubio interpretanduz est con-
 trā cum qui uult probare nam non est uerū
 q̄ probatio semper interpretetur in dete-
 riorem partem. Illud enī est intelligen-
 dum ubi uerū uel simile non apparet. Se-
 cus ergo ubi uerisimile appareret ut hic.
 & j. de testi. l. obcarmen. & si testes. de
 quo per Inno. ex̄ de testi. c. cum causaz
 Item nō. hic q̄ uerisimilitudo multū at-
 tenditur in probationib⁹ maxime etatis
 unde aspect⁹ corporis ratione uerisimili-
 tudinis presumptionē inducit pro etate
 ut nō. de minori. l. de etate. Et ratio est
 propter difficultatem probationis naz tēp⁹
 de facili labitur de memoria hominis nō.
 Innoc. de accusa. c. qualiter propter istā
 ergo difficultatē recurrit ad coniecturas
 ar. c. de repudiis. l. consensu. et. j. de re.
 mili. l. non omnes. & a barbaris. ¶ In
 glo. i. ibi a diuersis partib⁹. & sic nō ob-
 g. l. scripture de quo. j. in ultima glo.

¶ In fine. ii. uel. iii. glo. non curo ad quā
 applices. Nō q̄ probatio etatis ualet in
 omnibus que ab etate regulantur Idē nō
 glo. i. l. ii. s. de feriis. Aduerte tamē quia
 quod hic dicit̄ de matrimonio uel simili
 causa intelligo si probatiōes sint recepte
 corā ecclesiastico. ex̄ de ordi. cog. c. tuaz
 & qui filii sint legitimi. c. lator. Itē & tal'
 probatio ualet quo ad omnes si fit facta
 ad eternam rei memoriā q̄ tamen uideēt
 uerū quo ad excipiendum tantū non quo
 ad agendum sc̄dm nōta per Inno. de
 testi. c. significauit. ubi per eundem uide
 et per Bar. in. l. de etate. post principiu
 & in ultima columna. s. de mino. Circa
 probationem tamen etatis cui incumbat
 uidentur iura uaria. nam glo. in dicta. l.
 de etate dixit q̄ minor etas presumitur
 per. l. siue possidetis. Nam ubi qui olim
 possedit & hodie presumitur que glo. cō-
 muniter non tenetur quia ea que cursu
 temporis mutantur non presumunt esse
 in statu que semel fuerunt. l. spadonem
 & absolutus. de. excusa. tuto. unde in cōi
 concluditur q̄ siue sit actor siue reus qui
 inde fundat intentionē suam illaz p̄bet
 .l. si minorem. c. de in inte. resti. mi. &
 probat̄ in. l. i. & i. de itin. actuz. priua.
 nō. in. dcā. l. de etate. Cy. tangit. c. eo.
 l. cum te. Bar. in. l. i. j. de exerci. Tu tñ
 dic clarius & plenius attendendum quō
 allegatur nam quandoq; allegatur priua-
 tue. i. ad priuandum uel impugnanduz
 ut quia contra promotum obicitur q̄ nō
 est etatis legitime tunc opponens debet
 probare quia impugnat personaz seu ac-
 tum respectu persone. probatur ex̄. de
 elec. c. si forte in. vi. & nō. per Io. an. in
 mercuri. super regula in famibus. in. vi.
 ubi de hac materia omnino uide. Et hoc
 ubi quis impugnat aliū tamq̄ minorem.
 Idem si minor impugnat contractuz iu-
 diciū ul' prescriptionē ratione minoris
 etatis. Nam cum alleget minorē etatem
 ad impugnandum debet probare. c. eo.
 .l. cū te. Et potest esse ratio quia ubicūz
 actus habet formam debitā ibi presumit̄
 pro habilitate persone. s. eo. l. ab ea parte
 Quandoq; allegatur ad iustificationem
 alicuius actus ut quia allegatur dationē
 tutoris uel curatoris nullā quia datus est
 maiori q̄ pupillo ul' adulto. l. seie agresse

de tuto. & cura. datis ab hijs tunc p mi
nori etate presumitur et tenementi hunc
casum nam illa iustificat actum cui coho
peratur iudicis decretum pro quo presu
mendum donec contrarium probetur. l. mi
nor uiginti. v. anis ex aspectu s. de mino
Quandoq; allegatur & tercio ut possit
quis tamq; abilis consequi administratoz
aliquax rex uel suo nomine uel admini
stratorio ut tutorio uel curatorio tunc at
tedit quia si etas ponitur in conditione
ut quia mandauit testator hereditate re
stitui cum erit etatis legitime. i. uiginti
quinque annoz tunc alleganti conditioez
.i. etatem istaz debet probare eius existē
ciam ita intelligitur. s. de usu. l. in fidei
comissi. §. cum pollidius. C. quando dies
legati cedit. l. ex hijs. Idem si superior
mandet alicui prouideri de bnficio si est
etatis legitime nam & tunc allegas eta
tez legitimam illam probare debet Sed si
non ponitur conditionaliter sed respicit
habilitatem persone secundum naturam
actus tunc dic q si quis uelit consequi
aliquid ex etate debet illa probare si hoc
tendat in alterius preiudiciu Sed si uult
cosequi qd no tedit in preiudiciu alteri
sed potius in fauore sicut est administra
re officiu in Republica tunc dixit not
pe. C. eo. l. cum te. q presumitur ydone
ita etate sicut & moribus quia utrumq;
procedit a natura. Circa hanc materiam
uide butri. C. de in inte. resti. mi. l. si mi
norem. Qualiter autem ista etas probet
et maior et minor plene per Bar. in de a
.l. de etate. nam minor multuz difficilis
est maior non. ¶ In glo. fi. que incipit
ut in fraude. ibi sed professionibus testiu
scdm azo. quasi dicat q orium loquitur
in instrumentis in quibus est quid impu
teu producenti quia sibi potuit prouidere
hic autem in testibus in quibus prouidere
non potuit quia nesciebat quid dicturi
essent. et ex hac sol. sume unam lec. q lo
quatur in testibus. Ea ibi hic diuersis.
hinc sume aliam lec. de quibus. s. dixi in
prinq. ¶ Ea. in fi. de hac materia tan
gitur per Io. an. & glo. extra de testi. in
nostra. Tu dic q soli testes sibi inuicem
contradicant quo casu non distinguitur
an ab eade parte uel & diuersa quia nil
potest imputari producenti. Tunc dic

Aut unus & idem testis sibi ipsi qdicit
& eius dictum reicitur. ar. l. ubi repug
nancia. de reg. iur. probatur. j. ti. ii. l. in
testibus. & l. qui falsa. & hoc si non pot
aliqua diuisione iuari q intellige ut in
sequentibus. Aut plures testes sibi contra
dicunt tunc Aut unus contradicit p fib9
& pro nullo habetur y mo reicitur. C. de
testi. l. iusiurandū. scdm Ia. de are. Aut
sunt plures qui sibi contradicunt et tunc
si possunt ad concordiaz reduci intellige
do unum proprie alium improprie ut in
possessione & detentatione. tunc planuz
est q reducuntur ad concordia. l. stipula
tio ista. §. hec quoq; et ibi no. de uer. ob
& s. de iure. iur. l. sed & si possessori. §.
sed & si ueru. & ibi per butri. Item con
cordanter eximendo partez a toto exem
plum in. l. lex cornelia. §. domu de iniu
riis. quoniam deponens de parte domus
potest reduci cum deponete de parte ut
.l. i. §. penul. de hijs qui deiece. uel effu.
Et aduerte quia ad concordiam reducū
tur ut non incidant in falsum non ut p
bent scdm but. hic & dea. l. sed & si pos
sessori. & in prima constitutioe. C. q ui
detur procedere de iure ciuili. Sec9 cano
nico scdm q concordari uidetur & ut p
bent ext de testi. c. cu tu. Ita dicit Bar.
in. l. ii. s. si cer. peta. & ibi allegat illum
tex. hoc autem uidetur ibi probari no. ibi
Quidam testes deponerent sententia ex
communicationis latam post appellatione
Testes aduersarii q ante appellationem
papa iudicat illam sententia non ualere
quia utruq; esse potuit & q post prima
appellationem & ante secunda sententia
lata fuit & sic ibi ualuit probatio ex ui
papal interpretationis. Sed certe illa de
cretalis istud quod allegatur non probat
naz ibi hinc inde principalr erat pbatu
ab uno q excommunicatio precesserat a
papa ab alio q appellatio precesserat
excommunicatione ppter quod papa ibi
interpretatur bis appellatu. Ex quo con
sequenter sequitur nullitas excomunicati
onis non ergo ex ui ualiditate pbatonis
sed ex ui interpettare appellationis. uel
forte posset dici q licet ibi fingatur act9
duplicatus etiam quo ad probandū tam
hoc contingat ibi ea ratiōe ne pars note
tur de excommunicatione uel irregulari

29

tate. Scrus ergo si res aliqua peteret quā
numquam fieret talis interpretatio ad effec-
tum habende probationis in preiudiciū
partis. Primum tamen reputo uerius &
subtilius quo ad illum tex. Adde incidē-
ter predictis quod licet dictūz testis reduca-
tur ad concordiam ut contrarietatez eui-
tet ut dictū est hoc tamē fieri non debet
stante contrarietate inter testes & dictū
partis. Nam dictum partis nullam fidē
facit pro se. C. eo. exemplo. Ita dicit nō.
Inno. de offi. delega. cum contingat. cca
princi. ubi etiam sentit quod talis concordia
non fit faciēda nisi ubi probatiōes sint
pares numero uel dignitate hoc tamē ca-
su dicit Bar. tucius quod iudex iterūz requi-
rat testes ut dictū suū declarat quod potest
ut no. glo. in aucten. de testibus. §. quia
uero. in glo. magna. & est casus extra de
testi. c. cum clamor. Ita consuluit Bar. in
.l. ii. §. si cer. peta. ubi facit mentionē de
hoc dicto Innoc. Sequit modo aliud mē-
brum quando inter instrumenta est con-
trarietas cras perficiā. C. Aliquando in-
strumenta uel scripture sibi inuicem con-
tradiciunt & tunc Aut est cōtrarietas in
eodem instrumento uel in eadem scrip-
tura uel diuersis. Si in eadem scriptura uel
instrmento dicit si potest aliqua diuisione
adiuari & non fit cōtraria sed diuersa
iuuetur ut in sua remaneat firmitate quā
quod potest diuisione iuari non est con-
trarium ut patet in prima constitutione
.C. §. quibus. et per hoc arguitur eodem
modo concordari dicam dicta iura con-
sultoz. §. de peti. here. l. Item ueniunt. et
.l. illud cum sy. Idem si possit iuari ali-
qua humana interpretatiōe scdm naturā
contractus. l. si uno. §. i. §. loca. Et hoc si
fit talis subdiuissio seu interpretatio que
fit uerisimilis ut dicit in fili glo. in scrip-
turis. C. eo. scripture. quod est nō. scdm Ia.
de are. cuius est hec limitatio. Sed si non
potest aliquo modo iuari quia aperta
et manifesta tunc non adhibetur ei fidel
ar. j. de reg. iur. ubi repugnātia. & quia
si testi contrario non creditur ut dixi er-
go nec instrumento. ar. l. in exercendis.
de fide instru. maxime cuz tabellio repu-
tetur testis scdm aliquos ext de testa. c.
ranutius. & nō. in. l. domitius labeo. de
testa. Secundo casu quando est contrarie

tas in diuersis scripturis tunc aut produ-
cuntur ab eodem & si posset concordari
concordantur ut dixi si non utrumque re-
icitur & sibi imputet qui contraria pro-
duxit deā. l. scripture. quod intelligit ibi Ia.
de are. siue ambe scripture sint priuate.
siue una publica & una priuata licet nō
fit idez quo ad conuincendū aduersariū
Aut producantur a diuersis tunc habet
locū ista. l. ut considerari debeat que sit
dignior ut si sit pro una publica alia pri-
uata preualeat publica. C. qui po. in pig-
ha. l. scripturas. Si ambe sunt publice tūc
dic considerandas auctoritates tabellionū
ar. j. ti. i. l. ii. & l. iii. §. i. Sed si non ap-
pareat quod debeat preferri tūc preualet
quod noceat. l. ut ambobus instrumentis
reicctis succumbat is qui pbare debebat
.l. apud celsum. §. marcellus. de doli. ex-
cep. & sic cum nil sit probatum fertur
in dubio sentētia pro reo. Insti. de inter-
dic. §. comodū. nisi forte in causa libera-
li cuius fauore pro ea fertur sentētia ar.
j. de reg. iur. l. inter pares. & hic etiā ca-
sus posset itelligi. l. scripture. §. alle. scdz
Ia. de are. ibi et butri. hic. Aliquando te-
stes contradiciunt scripture uel instrumē-
to & tunc glo. in. l. in exercendis. uideēt
distinguere inter instrumentū publicum
& priuatum ut duo testes reprobent pri-
uatum per. l. optimam de ghen. et comit
stip. Sed aduerte quia illa. l. loquitur quā
probatur directe scdm oppy. cōez rō. in
spec. de instru. edi. §. restat. §. sed pone
Vnde scdm hoc potest etiā loqui in pub-
lico instrumento. Sed ad reprobationem
publice requirantur tres uel quatuor per
.l. cum precibus. C. eo. & ext de fide. in-
stru. c. cū Ioannes. que iura uere hoc nō
probant. Ideo in hoc articulo doc. uariāt
& exorbitant ab antiquis. Quidam enīz
ut Simon uicentinus. & Ia. de ra. & pe-
uidentur uelle quod cum de hoc non possit
dari certa doctrina sit iudici relinquēdū
ar. j. ti. i. l. iii. §. i. Alii. aliter. Tu autem
dic omnium quasi oppy. uerificentur cō-
clude. Aut testis repugnans est de nūero
necessario. ut quia in testamēto sunt. vii.
testes tantuz & unus ex illis contradicit
testamento tunc uiciatur testamentuz. l.
.i. in fi. quēadmo testa. ape. & ibi Bar.
hanc materiā ponit. Et hoc habet locum

In quocumq; instrumēto quando aliquis de necessariis contradicit scdm cōmunez oppy. licet Io dixerit in testamento speciale q̄ non est uerum. Quia ex quo contradicit scripture quocumq; fit facit illā suspectaz ut non probet quia calūpniosa scriptura zc. j. ti. i. l. ii. Aut non repugnat aliqs de numero necessario. ut quia in instrumēto sunt plures testes q̄ requirantur & existentes ext̄ numeruz repugnant uel non sunt descripti in instrumēto. Tunc dixit Ia. de are. q̄ si erat unus tantū & eius uox nullius est. C. de testi. l. i. iusiurandum. Sed si sunt plures dixit q̄ duo faciunt uacillare fidem instrumēti. naz si comparatio litteraz que est mior q̄ assertio testiū. in aut. de fide. instru. §. i. facit uacillare fidem instrumenti ut ea. aut. in prinj. ergo multo magis duo testes licet non sint inserti. l. in instrum. Sed butri. distinguit ut si possint concordari concordetur si non tunc si testes uolunt directo impugnare instrumentuz ut falsum & sunt tres reprobant ut. l. optimaz. Si sunt duo tunc sunt pares. l. in instrum. l. in exercendis. & ideo utrūz reicitur & succumbit qui probare debeat ar. huius. l. Sed si uolunt impugnare per indirectum ut quia dicunt testes tali die me abfuisse de quo in instrumēto fit mētio tunc tres reprobant duo sunt pares. Vnde utrūq; reicitur. l. quādo sunt duo tantum. q̄ uerū in hiis que sunt de proximo. Sed in hiis que sunt de remoto nō putat duos testes impugnare instrumentuz nec facere q̄ reiciatur y mo ei stabit ar. l. hac consultissima. §. at cum hūana C. qui testa. fa. pos. Aut uolo probare errorem contra instrumentū et non possuz per testes sed per instrumentū. l. generaliter de non. nu. pec. Adbuc tene menti istum casum. Aut uolo probare simalationē instrumenti quia si dicit de renditi one uolo pbare q̄ pignus sit. & possum etiam per testes quia non uenio directo contra instrumentum confiteor eniz oia ibi scriptura dicta fuisse sed aliud agebatur inter nos Et ex hoc collige q̄ glo. q̄ est in dicta. l. generaliter. que ponens exemplum in simulatione dicit ipsam per scripturam debere probari male dicit & contra cōem oppy. quia y mo sufficiunt

duo testes & illa glosa debet intelligi in uolente probare errorem de quo. s̄. dixi scdm butri. ibi. Et de hoc ultimo. l. q̄ si simulatio p̄ testes possit probari. uide nō. glo. in. l. illicitas. §. ueritas. de offi. presi. que hoc concludit quaz tene quicquid dicat illa. l. generaliter. s̄. all. Sed certe in precedenti dubio. l. utrum per testes impugnetur instrumentū et per quot dixit Inno. ext̄. de fi. instru. c. cum Iohannes q̄ instrumento quantūcumq; publice cōfecto & quantūcumq; testes in scriptos habeat derogatur per duos testes uel ad plus per tres qui probent illum cōtractuz de quo confectum est instrumentuz non fuisse celebratum uel illos. qui dicant cōtraxisse ibi non fuisse presentes ea ratiōe quia instrumentū non habet auctoritatē nisi a notario et huic auctoritati iustum est preferri dictum duoz testium. et hec uera nisi testes supersint. qui asseuerent uerū quod in instrumento continetur uel collatione testiū uel contrahentuz probari possit q̄ testes in instrumento scripti uere interfuerūt contractui ar. in aut. de fide. instru. §. & si non moriatur & §. quesita. C. Et si diceretur si in instrumento sunt scripti decem testes uel plures nonne credendum est. eos. affuisse contractui cum notarius fidez faciat omnibus que in instrumēto continent̄ ppter publicum officium quod habet si sic ergo non pauciores testes preiudicabūt instrumēto quā sint in iplo descripti. Bndet q̄ illud uerū q̄ diu non debilitatur fides instrumenti sed ex quo probatur est falsum scriptum est in instrumēto tota uis instrumēti debilitatur alleg. viii. distin. si ad scripturas. Vnde de cetero non credant q̄ testes fuerint presentes probata enim qualicumq; falsitate tollitur auctoritas scriptoris instrumenti & sic aliis q̄ instrumento continentur auctoritatē prestare non potest. ut in. d. c. si ad scripturas. Item nec ob. predictis. C. & si min. se maio. dix. l. alterius. de suffra. l. i. & cā. l. generaliter. de non. nu. pec. cum simi. In quibus dicitur q̄ melior est probatio instrumentoz q̄ testiū quia illud uerum ubi instrumentū non negatur uerū secus ergo ubi dicit̄ falsum scdz eundē Inno. Predictis adde quod dixi per testes pro

bari contra instrumentuz. Fallit ubi est presumptio iuris & de iure. C. ad uelle. l. antique. & arbi. tut. l. fi. Itē adde predictis Quid si testis diceret se non recordari an instrumento ul' contractui inter fuerit sed non firmiter asserit. dicit enim non recordor. In quo dixit Inno. standū instrumento quia dubitatio non habz tantam uim q̄ possit facere illud suspectum ymo & in benigniorem ptem ex quo nō est suspectus debet iudex inclinare ut. l. concordet instrumento ar. de testi. l. cuz tu. & de spon. l. iuuenis. Et pro hoc optime facit glo. in dcā. l. i. in fi. quēadmo testa. ape. & ibi tex. quam ibi Bar. multum nō. & ibi per eundem. de precedēt materia ubi glo. dicit q̄ si testis dicit se non recognoscere sigillum si tamen sigillum apparet non remanet suspectuz per tale dictum testis. ¶ Item adde quid si testis examinatus dicat se numq̄ dixisse q̄ scriptum reperitur per notarium cui magis debeat credere de quo tangit per Ia. de are. in dicta. l. i. in fi. quemadmo. testa. ape. per guil. in spec. de teste. §. i. §. sed pone ecce iudex. per cy. C. de fal. l. si quis decurio. qui uidetur cōmuniter concludere. q̄ si tabellio sit ydoneus et bone fame ei magis credatur al. secus. Sed aduerte qa hec fuit questio dnical. xlviii scōz Io. an. que incipit cuz tabellio publicaretur zc. Et q̄ magis credatur tabellioni uidetur calus extra de p̄scrip. .c. adueniam. ubi hec questio uidetur solui siue per quem. Ad idē. j. de car. edic. l. iiii. §. edicto. §. si ge. ibi aut illata querfia. Ex quo colligit q̄ testis examinatus nō potest mutare conciliū in preiudiciū partis. Guil. autem dixit q̄ si tabellio fuerat solus in examinādo testem q̄ ei nō creditur all. tex. in aut. de fide instru. §. hec & si instrumenta. dicit tamē ibi stari dicto tabellionis de facto licet forte aliud sit de iure. Si tamē iudex interfuisset examinationi una cum notario tunc creditur scripture notarii. scōm Ia. bal. ibidez ut tamen notes q̄ si testes accusarentur de falso ad hanc falsitatem probandam nō stareēt dicto tabellionis nec scripture eius quia de crimie agitur ita dicit guil. de instru. edic. §. restat. §. quid si dū at testationes. & duobus. §. ibi se. & in illo

§. restat. dicit q̄ in sua priuata hoc tenuerunt omnes doc. q̄ etiā sequitur Io. an. in dicto. c. ad audienciam. Et hec sufficiant in. l. ista & hee questiones replent bursam.

IRCA EVMQVI. On9

probandi non imponit possessori sed petitori nisi possessor se sponte ad onus probandi astringat. h. d. Vel sic ad tex. qui est in quasi possessione status ppter illam transfert onus probandi in aduersarium nisi sponte ipse respondeat. h. d. ¶ Nō. ergo regularem. l. que uult q̄ possessio releuat quez ab onere probandi & transfert in aduersariū q̄ uidetur intelligendum si possessio fuit longeva secus in recenti q̄ arbitrariuz puto. Ita uidetur intuenti subtiliter esse de mente pe. in auct. si seruus. C. de epi. & cleri. Item hoc uerū qn allegatur quasi possessio alicuius cōpetentis quasi de iure cōi sec9 si allegetur q̄si possessio alicuius iuris puta priuilegii & sic competentis de iure speciali. Nā illa non releuat aliquem contra ius cōe sicut nec quasi possessio seruitutis real' releuat quem a probatione in petitorio. l. sicuti. §. sed si querañ. & §. aristo si serui. uen. cū omnis res sit ab origine libera de quo statim super glo. dicam. Vnde si dicat quis se in aliquo priuilegiatum dato q̄ fuerit & sit in quasi possessione illius priuilegii habet tamē de priuilegio docere Ita est hodie tex. de priuil. c. cum plone in vi. Et hoc est quod uoluit pe. & post eum Cy. C. de fide instru. l. si solennib9 q̄ tene menti ad conductores datioz & alios allegantes sibi ius competere aliqd exigendi q̄ ius commune nam eorū intērtionez non fundat quasi possessio. Adde tamen quia quod dicit hic q̄ quasi possessio releuat ab onere probandi est uerū in seruitutib9 personarū & cca personas Secus ergo in realib9 ut. s. tetigi que tñ sit diuersitatis ratio dicam. j. super glo. sed cur. ¶ Item nō. hanc. l. per quā dicit Inno. q̄ si quis porrexerit libellum in quo petit rem aliquā uel iura aliqua uel aliquem dixit sibi obligatum q̄ ille contra quem agitur etiā de iure suo p̄bare potest & ita potest pro eo ferri sententia hac si ipse pro eisdem rebus uel

suribus egisset. ar. s. de iure iur. l. sed & si possessori. nā sicut oritur actio ex iuramento iuranti suam Ita & hic ex sententia sed si non probauerit de iure suo nihil sibi adiudicabitur. Sed tantum absoluetur a petitione actoris cum & ipse nihil de iure suo probauerit. Ita dicit Inno. ext. de offi. delega. c. cū contingat in glo. f. presumptiue. s. hoc non uidetur michi sanum consilium. Et clarius de resti. spo. c. ex conuisione. aliter tamē uidetur sensisse extra de probat. licet causam. in glo. quid ad rem. in fi. In hoc tamen plus insisto primū tamen credo uerum. Itē per hanc. l. uidetur probari quod si aliquis sit in plenaria possessione libertatis & nullus eum turbet si tamen timeat in seruitute uocari forte propter alicuius proba quod ipse possit se in libertate uendicare. Sed contrariū est uerum quia possidenti & detinenti non est prodita actio in rem. Insti. de actio. s. ea que. Vnde dicitur quod possessio uel detentio subdit aliquē rei uendicationi. C. de alie. iud. mu. cau. fa. l. i. Non ob. hęc l. quia hic actor intentabat contra reum actionem in rem & ideo non est inconueniens ut reus possit assumere in se onus probandi & in libertatem proclamet ita dixit Cy. & tenuit. C. ubi cā. sta. l. i.

In glo. sed cur ad fi. quasi dicat ista glo. quod cum predio non potuerit seruitus superuenire nisi perfectus extrinsecus non presumitur nisi probetur ar. l. denique. s. ex quibus. cau. maio. ubi que sunt facti non presumuntur habet ergo fundus necessario productum principium libertatis in se quod in homine non sequitur secundum primū in iuriis. Et si dicas sicut homo naturaliter nascitur sane mentis qui & furiosus nasci potest & tamen non presumitur furiosus nisi probetur. C. de codi. l. neque codi. cillos. quare non sic libertate ut presumatur in dubio liber licet possit seruus nasci. Vnde secundum but. quia ius naturale secundum quod homo ratione utitur nullam correptionem recipit & ideo indistincte presumitur sane mentis nisi contrariū probetur circa hoc tamen uide quod tangit cy. C. de serui. & aqua. l. ii. et. iii. q. et bar. plenius in. l. prius. j. de oper. noui. nunc. in tertia particula in. iii. & iii. op. C. In glo. imo uidetur in fi. Item hoc intellige

saluo quod in causa petitionis operarum que naturaliter non sunt debite. naz & tunc semper patronus probat. j. eo. l. quod in prin. & no. in. l. quod. hic. all. ubi hoc contrariū formatur. C. In glo. i. consuetudine ibi quod si possessor. uel aliter possit exponi ut dicat. i. boni mores id suadet & permittunt. C. In glo. fi. ibi naz preiudicaret omnibus zc. quod intelligo quoniam est lata cum iudiciorie legitimo & non in contumacia et interuenerunt alia que notatur per butri. in. l. ii. C. qui res iud. non. no. C. Ea. glo. ibi quod quidam negat Pro istox oppy. quam & quidam tenuerunt facit quia cum utraq. causa siue probet siue non consequatur absolutoria. C. de eden. l. qui accusare. Insti. de interd. s. commodum. non uidetur sua interesse et ideo non audiendus. C. eo. l. ad probationem. ita dixit dy. in regula non licet. ext. de reg. iur. in. vi. quod & cy. retulit C. eo. l. actor. v. q. C. Ea. glo. ibi falsum est. zc. Et hec pars uera nec. obstat ratio all. in oppositū quod non interfit quia ymo interest nam si probet rem suam esse consequetur ius agendi al. solum ius excipiendi. ar. de. l. sed & si possessori. s. de iur. iur. Pro hoc facit quia quod licet actori regulariter licere debet & reo ut non in. d. regula non licet. & ibi hanc partem tenet dy. quod & sequitur cy. in. d. l. actor. v. q. C. Ea. ibi. Io. idem in aliis zc. hanc partem tenet Inno. de resti. spo. c. ex. cō. uisione. Circa quod uide quod tetigi. s. circa. tex. in. notabilibus. Ea. ibi quis primo debeat audiri. Et uidetur quod reus quia in re pari fauorabiliores zc. in regula iur. fauorabiliores. & est regula in pari eo. ti. in. vi. & de uer. ob. l. si seruus. s. sequitur. ubi. etiam regula adhuc. Et uidetur expressum. C. de inoffi. testa. l. liberi. in. prin. ubi casus. & j. de libe. ca. l. cui necessitas. & hic ista iura induxit dy. Oppi. tamen azo. que sequitur est communis & uera pro qua dy. induxit. C. de fal. l. fi. Si tamē reus consentit potest simul sibi & actori assignari dilatio ad probandum. & hoc in iudicio ordinario. In summaris autez potentius est iudicis officium & propter abreuiandas lites potest simul utriusque parti statuere terminum quantum incumbit. clem. sepe. de

uerbo .sy. Vnum nō. q̄ quando didicita
 testificata excluderent defensionem rei
 dabet dari termino utriq̄ parti ne impe
 diatur facultas probationis ita nō. C. eo
 aut. qui semel. ubi Bar. de hoc festum fa
 cit dicens hanc esse bonam doctrinam .
C Ea. ibi sic transferendo in se. uideba
 tur q̄ sic quia sicut actor deficiēs in sua
 probatione carebit intentione sua dcā .l.
 qui accusare .l. actor. sic & reus qui uolu
 it probare & defecit. **C** Ea. ibi Bēdeo
 non. dic & hec uera & communis quam
 tenuit. pe. ar. C. de excu. tut. l. uoluntarie
 nec obstat ratio formata per .l. qui accu
 sare quia reus habet duo iura. unū q̄ ac
 tore non probante absoluitur. Aliud q̄
 ipso probante pronuncietur res sua. dcā.
 .l. si possessori. licet ergo in uno deficiat
 non tamen aliud uidetur remittere .ar.
 s̄. de serui. urba. predi. l. si domus. & hac
 partem concludit Cy. in dicta. l. actor.
 Et pro ista glo. etiaz potest adduci quia
 ius cōmune uel presumptio facit pro reo
 unde non noceat q̄ se astrinxerit. Secus
 ergo forte si pro se non haberet ius cōe
 nec presumptionem quia tunc nocet ei q̄
 se astringit. s̄. de instit. l. habebat. Adde
 predictis q̄ si actor probauit se dominū
 nec probauit reum possidere debet ferri
 declaratoria super iure actoris licet non
 possit ferri condemnatoria ad restitutōz
 possessionis. casus est singlaris. j. de exc.
 rei. iudi. l. si a te & i. scdm unam lecturā
 Adde tamen quia de iure canonico uide
 tur tex. dicere q̄ hoc casu ferri debeat
 absolutoria quia non est probatum quod
 incubebat. Ita uidetur tex. ext. de testa.
 .c. raynaldus. §. penl. s̄. de rei. uendi. l.
 qui petitorio. in prin. q̄. ubi datur cōsiliuz
 agenti reali ut faciat peti si conuentus
 possidet uel dolo desiit possidere.

QUIDAM QVASI. factuz
 per errorem extra iudiciū nō
 impedit in iudicio detegi ue
 ritatez. h. d. uel magis ad litte
 ram Quasi possessio filiationis transfert
 in aduersarium onus probandi illū filiū
 non esse. h. d. Nō. ergo q̄ naturalia uin
 cula consanguinitatū quasi possident sic
 & .s̄. eo. l. filius. & C. eo. l. non nudis.
 Scdo nō. hic q̄ q̄si possessio filiatōis suffi
 cit donec q̄rium probetur quod uidetur

mirabile & contra id quod habetur. j. eo
 .l. si. Sed dic q̄ istud ius filiationis hic
 ueniebat in iudicio incidenter quia prin
 cipaliter agebatur de hereditate facit dic
 ta. l. non nudis. C. eo. Secus ergo si non
 uellet principaliter agere ut pronunciet
 filius quia tunc ista quasi possessio non
 sufficeret dicta. l. non nudis. & ita debet
 intelligi dicta. l. si. j. eo. facit quod nō.
 Inno. extra de presump. c. illud tetigi. s̄
 eo. l. i. Qualiter autem filiatio probet dic
 q̄ primo probatur scdm formam .l. filiū
 s̄. de hiis qui sunt sui uel alie. iur. l. pro
 bato matrimonio et conuersatione uiri et
 uxoris et natiuitate filii in domo uicinis
 scientibus. Et hec appellatur p̄batio pro
 babilis que sufficit ubi necessaria non po
 test haberi. l. consensu. C. de repu. ubi ca
 sus. Necessaria autem non est quia con
 trarium potest probari dicta. l. filiuz. ubi
 casus & de isto casu tetigit glo. s̄. eo. l. i.
 & isto modo dicitur probari proprietates
 filiationis. Et aduerte q̄ dixi contrariuz
 posse probari p̄ter hoc dicimus q̄ positio
 ni negatiue qua ponitur q̄ non sit filius
 tenetur respondere quia probabilis est ut
 hic & dicta. l. filium. C. eo. l. non nudis
 cum sy. ergo ponibilis. Scdo modo p̄bat
 filiatio per uulgi oppy. ar. l. cuz delatio
 nis. §. a sinam. de fun. instru. Tercio mō
 probatur p̄batio. q̄ An. & Be. tractaue
 rit ut filiū & ipse eos ut parentes p̄ hoc
 tamen non probatur proprietates. Sed q̄si
 possessio filiationis que habet effectū trās
 ferendi probationē in aduersariū & hoc
 communiter tenetur hec omnia tria de
 ducuntur in positionibus uel capitulis.
 Necessaria autem filiatio potest probari
 per confessionem partis quia si confiteat
 me filiuz satis est. Nec obstat si dicatur
 q̄ talis positio non debet admitti cū oīa
 sint ponibilia que & probabilia. nō. de
 confess. c. i. in. vi. & l. ii. §. obseruari. C.
 de iur. calump. ubi per docto. Sed filiatio
 uere probari non potest ergo & positio
 super ea non debet admitti quia rīdeo
 ymo certe probari potest nam ponēdo q̄
 sum filius uideor ponere q̄ sim nat⁹ ex
 legitimis nupciis in domo zc. ut dicta
 l. filium. & hec probabitur per sufficiētē
 rationez dicti licet capitulo non sit exp̄s
 sa. Caucius tamen est diuidere capitula

& declarare ut primo ponatur quomodo
A. contraxit matrimoniū cum B. Item
q̄ ex eis filius natus est uicinis scientib⁹
Item q̄ filius fuit tentus & reputat⁹ ut
filius. Item dicit hic butri. q̄ filiatio pro
batur necessario probato q̄ A. & B. stete
runt. xx. mensibus in carceribus inclusi
et bene custoditi ita q̄ nullus intrauit et
isto tamen tempore B. filiu⁹ peperit. Et
hoc ultimū sequitur Bar. in. l. i. C. quoz
bo. ubi uide. Hec tamen probatio est sat
dura quia impossibile est q̄ custodes sp̄
fuerint uigilantes ad hostiū ar. s. de ser.
urba. predi. l. foramen. & l. seruitutes. &
ibi nō de seruitu. ti. generali. Iuxta. pre
dicā qd̄ dicit but. se uidisse de facto q̄ si
probet se natuz ex defuncto in domo ui
cinis scientibus & agnatus defuncti uel
alius ad excludendum eum a successiōe
defuncti probet eum fuisse tentū & trac
tatum ut filiu⁹ a prespitero q̄ nichilomi
nus filius optinet quia probauit proprie
tatem filiationis aduersari⁹ uero probat
solam quasi possessionem ita dici optētū
de facto. ¶ Sed quid si pono substāciā
filiationis ut quia articulo q̄ sum filius
& probō de accidenti tantuz puta de fa
ma uel uulgi oppy. uel probō q̄ sic fuit
tentus uel tractatus an potero obtinere
multi. q̄ non quia p̄posui proprietatez
& probauit solum de possessione uel quasi
pro quib⁹ potest adduci quia testes depo
nentes super hoc in accidenti uident̄ de
ponere non iurati ergo. l. iurisiuradi. C.
de testi. Sed tu dic q̄ ymo talis p̄batio
releuat scd̄z butri. hic qui dicit q̄ ubi est
questio possessionis & proprietatis iudex
ex officio potest uidere cui iniungat on⁹
probandi ut. j. eo. l. si quis liberum. & s.
eo. l. cum de etate. per probationem ergo
quasi possessionis quaz feci iniunget on⁹
aduersario probandi & si non probet ego
ex quasi possessione iuuabor ut hic & s.
eo. l. si filius. Et hec est cōmunis oppy.
nec obstat q̄ testis deponat non iuratus
zē. quia iurans super capitulo filiationis
satis potest dici iurasse super omnibus cō
cernentibus illius probationez per nō in
ly. in. l. momētānec. qui legi. C. pro socio
de quo declarauit hoc anno in. l. si duo. &
iul. s. de iure. iuran. Predicta tamen in
telligo nisi principaliter teneretur ad re

portandum pro me sententiā super fi
liatione ut dixi. s. circa prin⁹. in. ii. nō.
predictis adde quod. j. dicam sup glo.
¶ In glo. qua fuerūt confessi. et sic emis
sa confessio super tali articulo qui non re
quirit causam ut cum sit super realibus
ut quia confiteor te dñm istoz bonorum
uel te esse fratrem meum quo casu ualet
confessio ad probandum ita potest intel
ligi hec. l. & l. ultra. j. eo. scd̄m Cy. C. eo
non epl̄is. Adde omnino quod per eum
nō. eo. ti. l. non nudis. in. iiii. & iiii. q̄tōe.
¶ In glo. ul̄ti. ibi cum ipse sit in quasi
possessione quomodo autez probetur ista
quasi possessio & quid releuet uide quod
s. dixi cca. tex. Adde predictis nunquid
sit dare quasi possessoriu⁹ fraternitatis &
sororitatis sicut est dare possessoriu⁹ filia
tionis q̄ reperitur in. l. i. §. hoc interdic
tum. de libe. agno. & tetigi. s. eo. l. i. &
etiam super hac. l. Quidam dixerunt
q̄ non quia tunc est reperire possessoriu⁹
cum est reperire petitorium al̄ non. ar.
de acqui. poss. j. l. i. in prin⁹. & quoz
lega. l. ul̄ti. Sed inter patrem & filiu⁹ ē
reperire petitorium. s. de rei. uen. l. i. §.
per hanc. ubi casus ergo & possessorium
hoc tamen non reperitur in fratre. f. q̄
possit fratrez uendicare al̄ eo modo dici
posset q̄ esset reperire quasi possessorium
uicinitatis q̄ iure non reperitur scd̄z Ia.
de are. Sed pe tenuit ḡrium. f. q̄ sit dare
quasi possessionem etiā fraternitatis cui⁹
probatio sufficit donec. ḡ. probetur. Naz
inter fratrem & fratrem iura cognatiōis
ḡbuntur ergo reperuntur iura realia &
sic possessoria simul procedunt. f. cū illis
realib⁹. l. i. in fi. & l. sc. & se. de libe. ag.
pro hoc uide glo. fi. que hoc uidetur uolu
isse. C. eo. l. non epl̄is. ubi de hac. q. p. cy.
Adde predictis q̄ etiam reperire quasi
possessionem matrimoniū ymo & sponia
liū de futuro q̄ plus est ut si puella xii.
annoꝝ ducta est ad domū sponfi & si
uī uel clam surripatur habet officium iu
dicis pro recuperatione sed in uxore p⁹
carnalem copulam habetur interdictum
quasi unde uī. Ita nō. Inno. ext̄ de resti
spo. c. ex parte. ubi uide.

ETIAM MATRIS. mater
admittitur ad probandū de etate
filii b. d. in nbe. q̄a non declarat

qualis quanta sit ista probatio Idem est etiam in auo. **C**In glo. magna ibi pponenda etate. Nō. hanc expositionē scdm quaz hic est casus q scriptura natalicōz confectorum a parentibus iuuat in pbatōne etatis. Ea. in fi. dicunt quidam q hic est speciale. s. q stēt testimonio mris quia melius nouit uirtutem quoz oppy. refert hic butri. Alii ut Bar. intelligunt hanc. l. q faciat semiplenam probatiōnē Alii dicunt q admittitur ad aliqualem informationem iudicis non ad plenam probatiōnem ut hic sensit glo. & hoc est multum in usu scdm butri. Cui uidetur concordari Inno. qui dicit q non ualet dictum horum tamq testiu. s. aui & matris sed facit presumptionē tantuz. unde etiam post aperturam testium tales querendi sunt et ante productionem testiu ar. optimū. xx. q. iiii. p̄sens. Ita dicit In. ex. de accus. c. cum dilectus. potest tam ista. l. aliter praticari. s. q probata etate alicuius per duos testes forte eius propin quos si tamen eorum bonafidei in aliquo detrahebatur ad probatiōnem supplendā probatio siue confessio matris recipitur. & iste sit casus hic. Adde predictis ex. de testi. c. super eo. & quod ibi notat.

QUOD DE LEGE falcidia. Si heres dicat esse locum falcidie debet hoc pbare al cōdem nabit in soliduz. h. d. in nube

Sed uidetur hec probatio incumbens heredi impossibilis. & sic sibi non cōpetere l. ii. s. eo. Nam allegans esse locum falcidie asserit patrimoniū non esse q est impossibile probari naz si testis dicat q habet in patrimonio talia & talia bona nō sequitur q non habeat alia ergo non concludit necessario. Et si dicat q nō habet p̄ in domo non sequitur q non habeat plus allibi ppter hoc intellectus huius. l. potest pluribus modis uariari. Vno nō intelligendo q non erat hic questio de quantitate patrimoniū ymo concordabāt de quantitate bonorum heres. s. & legatarius. sed heres dicebat tot esse legata que afforbebant patrimoniū. & hoc pbabit heres. ul probabitur hec negatiua per aduersarii confessionē. nam licet positio negatiua non possit fieri parti cum interrogat de facto q uerū intelligo nisi iudici

uideatur ut patet hodie de confess. li. vi. c. i. ubi casus. tamen si respondeat ualet eius confessio. Alio modo potest intelligi scdm butri. q hic erat questio de extimatiōne fundoz defuncti quantū ualcrent ul erat questio de bonis & probatur per cōmunem oppy. cum enim de facili non possit haberi uera probatio admittimus probabilez. l. consensu. in fi. C. de repu. Alio modo posset dici q ista negatiua pbetur indirecete exemplum si produciuntur estimum testatoris in. C. & legata sunt facta de. C. ut per hoc dicamus q appareat falcidiaz imminere quia non presumitur plus esse in bonis q appareat in estimio. Sed certe ista pbatio non est bona quia in estimio non consueuerunt p̄ mobilia ymo & multa tacentur & celantur ideo allibi dicitur q oportet uicinos interrogari ita nō. in. l. ii. C. quādo fiscus uel priua. debitor debitori sui. zc.

QUOD VOCIENS. In petitione que uere debite non sunt incūbit probatio eas exigenti & asserenti se esse patronum. h. d.

Vel sic Attēdit ius patrimoniāq ubi de eo queritur quod non sequitur ius patronatus ad hoc all. per dñm Iaco. de but.

CQUI DOLO. Allegans dolo agendo uel excipiēdo debet illum probare. h. d. **C**In glo. i. in fi. primam oppy. Io firmat glo in. l. creditor hic allegata pro qua uidetur tex. Insti. qui. mo. re. q. obli. §. fi. Sed oppy. bul. latius declarata in. l. creditor. quam sequitur ibi Ia. de are. l. 3. alia forma facit scdm quod ibi refert cy. ubi uide. Alii in hac materia glo. uariat dicentes q debitor debet primo probare q creditor fuerit in dolo ul in culpa quo probato poterit creditor probare fortuitū casum. ita. nō. s. loca. l. si quis fundū §. imperator. & de eden. l. si quis ex argēta riis. §. ultro. hoc autem reprobatur. quia si debitor ita probaret condemnaretur creditor. ar. C. eo. l. ad. probatiōnē Alibi glo in dcō. §. fi. Insti. qui. mo. re. q. ob. dicit q si ad pignus agatur creditor probabit amissionem & modum amissionis & tūc si debitor uelit dicere q p̄ dolum ul culpā amisit hoc poterit dicere & probare. & hoc sequitur pe. per istū tex. & cy refert in dicta. l. si creditor. Adde circa hoc qd

nō. Bar. in dicta. l. si quis ex argenta. & si ubi declarat quis probet amissionem. scdo ea probata quis probet uel aduersari us dolum uel culpam uel iste casum. Itē & quomodo perditio possit manifeste p bari. ¶ In glo. si. ibi. & nō. hanc regulaz Pro cui⁹ regule declaratione. aduerte ga Aut loquimur in delictis. Aut in q̄tib⁹ uel quasi. primo casu. Aut sunt de gene re prohibitorum ut uulnerare zc. tunc si actus percussionis erat ordinatus ad mer tem ut quia uulnerat cum gladio bñ acu to apto ad interimendum tunc presumi tur dol⁹. l. i. C. de ficca. ubi casus. qui nō est per nō. in. l. aurelius. de libe. leg. per Bar. al. enim oportet nos in homine fa tuitatem presumere uel furorem. g. l. nec codicillos. C. de codicil. Sed si actus per cussionis non erat ordinatus ad mortem ut quia percutit cum manubrio ensis uel cum pede manu uacua & sy. Tunc non presumitur dolus. l. i. & diuus. j. de ficca & ibi nō. probatur ext de homi. c. signi ficasti. qui melior tex. est qui sit in iure. quem bene nō. Aut sunt de genere pmis sorū licet in specie prohibita tunc si fiat palam dolus non presumitur secus si clā j. de ritu. nup. l. si. ubi nō. casus ad hoc. de admini. tu. l. non existimo. Scdo casu principali quando loquimur in contrac tibus uel q̄si tunc nō presumitur dolus nī si probetur ut hic & j. delega. ii. l. cū ita legatū. & species. Sed fallere uidetur spe cialiter in cōmetariense ut debeat proba re se dolo carere. l. milites. j. de custo. reo. et. C. in eo. ti. l. ad cōmetarienses. hec eti am uidentur fallere in casu. l. dolus. s. manda. & l. i. & non. tamen. & l. si quis inficiat. s. depositi. Florianus. ¶ **INTERROGATIONIS** facte. Qui allegat aduersarium tacuisse uel ne gasse debz hoc pbare. h. d. Sz certe uidet̄ impossibilis hec probat̄ o de qua hic naz non respondere est tacere & dicere quez non respondisse est negare factum ergo probari non potest. l. ii. s. eo. Rñdeo fa tendo q̄ mera negatiua non potest pro bari quia omnis probatio debet fieri per species & diferencias. sed q̄ negatū nō est et q̄ non est non habz species nec dif ferētias. sed qualitas non potest esse sine subiecto. l. eius qui in prouinciam. s. si

cer. peta. et de fur. l. si quis uxori. & neq̄ uero. ergo probari nō potest. Sed hec nō est mera negatiua quia determinationez habet loci & temporis dico enim te non respondidisse tunc cum iudex te interro gabat. nec obstat q̄ si dicatur q̄ de hoc debet apparere per scripturam actorum ergo cū sit iudici notum superuacua est probatio quia potest dici q̄ forte hoc pro ducebatur in alia causa. Et ex hoc dixit butri. in. l. de etate. & i. de interro. actio. s. q̄ si est mentitus una causa nō debeat uincere in eadem causa quia prim⁹ li bellus non sufficit oportet ergo nouā cāz inchoari & in ea producent̄ acta prime cause ut per ea probetur mendacium uel posset aliter rñderi ut hic glo. sensit. l. q̄ iudex non recordatur si recordatur non tamen scriptura. unde probatio est neces saria adde tamē quod statim dicā super glo. ¶ In glo. hec si coram in prin. Nō duo. ex ista glo. in. l. quoniā. C. de here. de quo tangit. C. de arbi. l. ne in arbitris in fi. de re. iu. l. gesta. ext de probat̄. c. quoniā. contra. & ibi habetis. Scdo nō. qd̄ glo. sensit q̄ iudex possit testificari de hiis que coram eo acta sunt & hoc te net glo. in arbitro. in dicta. l. ne in arbi tris & ibi cy. tangit et butri. glo. etiā tan git ext. de testi. c. cum a nobis. in iii. glo. & Inno. de procur. c. in nostra. in glosa. qualiter recipiuntur. circa fi. ubi simplr dicit iudices posse uocari ut ferant testio nium de hiis que acta sunt coram eis tā gitur etiam in. c. ii. de arbi. in glo. i. per grāz. & de elec. c. cum dilecti. in glo. isti non sunt testes. ubi uidetur tenere q̄ ar bitri possint esse testes si de eorum laudo agatur tangitur etiam de hoc aliquid de accusa. c. cum dilecti. de excess. piela. c. inter dilectos & p̄teia in. c. fi. de testi. in vi. & per archi. ii. q. vi. statuendum. Or modo pro omnium conclusione sub do conclusionē longam quam in sequen ti lectione dimittā quia uideo uos esse fa tigatos. ¶ Circa hoc autem conclude in iudice uel in arbitro. Aut uult esse testis super negocio principali. Aut sup actis gestis. primo casu. Aut eius officiu⁹ erat finitum. Aut non Si erat finitum. Aut per eius diffinitiuam sententiā & ampli us non potest esse testis ydoncus. C. de

appellacio. l. eos. presumpcio enim est q
 uellet suam sententiaz ratam haberi pro
 batur in dicto. c. statuendum. Aut erat
 finitum tunc poterit esse super principa
 li negocio siue lis sit contestata siue non
 dum tamen testes non fuerint ante coram
 eo producti. ex. de testi. c. dilecto. de ac
 cusa. c. cum dilecti. j. ti. ii. l. ob carme. &
 .i. ubi de hoc aliquid per butri. Secus si
 ante eius depositionez fuissent testes pro
 ducti coram eo quia tunc cum de causa
 cognouit non est amplius ydoneus testis
 s. super ipso negocio principali super quo
 antea potuisset testificari. Si uero eius of
 ficium non sit finitum dic tunc non pot
 esse testis quia non potest fungi duplici
 officio. ar. C. de postu. l. quisquis. Itz ga
 iudicare debet scdm all. probat. l. illicitas
 & ueritas. de offi. presi. & iii. q. vii. uidi
 cet. Item quia testes debent moneri ut iu
 rent al. si testis sponte iurat non ual. ei
 dictum. ut no. in. l. post legatuz. & is ue
 ro. de his qui. ut in dig. facit. l. iii. i. prin
 s. de iur. iur. & illaz allegat Gui. de teste
 qui non debet se offerre. Sed iudex non
 potest sibi met iurare. l. penl. s. de arbit.
 ergo zc. Secundo casu principali quando
 inducitur ut testis separatis gestis coram
 se. tunc si hoc facit ut iudex no ei credit
 dicta. l. ne in arbitris. in fi & ibi no. qd
 intelligo nisi qtenus appareat legitimis
 documētis facit. l. i. C. de rela. et est tex.
 ex. de proba. c. qm q falsaz in fi. Sed si
 hoc facit ut testis tunc si de habitis coram
 se ei creditur ut un. testi. ex. de elec. c.
 cum dilecti. Ita potest intelligi dicta. l.
 ob carmen. & item senatus. Sed si indu
 citur ut testis ut reddat testimonium de
 his que gessit tunc non potest nisi cont
 se testificaretur ar. ex. de accusa. c. ii. &
 no. glo. in dicto. c. statuendum. ii. q. vi.
 Hoc ueruz nisi uellet testificari ad decla
 randum uel interpretandum uerbum du
 bium uel ambiguum a se prolatum & sic
 uult declarare intentionez animi sui que
 sub uerbis laudi uel sentencie possit inclu
 di tunc enim auditur. ar. j. de appella. l.
 ab executore. & eius qd notat glo. in .d.
 l. ne in arbitris. in glo. naz uos. cca prin.
 pro quo etiam facit quia de opposito. l.
 non cauet ergo zc. j. de testi. l. i. ¶ No
 tate bene istas conclusiones quia cu mag

no labore recollegi & pridie doc in colle
 gio cum esset datum in punctis dictum
 c. statuendi. fatebantur istum articulum
 magis esse intricatuz q alium in corpore
 iuris canonici cui opposui de dicto. c. cu
 dilecti. de elec. ¶ Florianus.

IN EXCEPTIONIBUS.
 Qui exceptionē proponit eaz
 probare debet. h. d. Vel sic In
 exceptionibus rei dicuntur acto
 res. ad hoc all. & l. i. ff. de excep. Vnde
 sicut in actionib9 debet actor proponere
 factum certū cum agit ita & reus in ex
 ceptione. & ita sentit glo. in dicta. l. i.
 Et ideo sicut libellus generalis no admittit
 exceptione proposita nisi specificet
 C. de an. excep. l. si ex multis quam &
 pueri etiam sciunt ideo non ignorete. et
 no. ex. de libel. porre. c. i. Ita nec admittit
 exceptio generalis si contra eam re
 plicetur de generalitate. pro hoc uidetur
 casus. in. l. i. & labeo. s. de flumi. que tene
 menti. Iste est unus effectus. Item sicut
 cum proponitur crimen per modum ac
 cusationis debet inseri locus et tempus. l.
 libelloru. & j. de in iuris. l. pretor edixit
 ita etiam cum deducitur per modum ex
 ceptionis q puto uerum ubicumq; excep
 tio opponitur non solum ad repellenduz
 sed etiam ad defensam & hoc uidetur te
 nere Io. an. de testi. c. presentium in. vi.
 Sed si obicitur solum ad repellenduz tunc
 non requiritur tanta specificatio ut pbatur
 in corpore quomodo oportet. episcopus.
 & si quis autem talis. coll. i. quez p deo
 no. quia de iplo sum lucratus magnam
 cappam. Vnu no. q in modo proponen
 di differt actor a reo quia actor debz fac
 tum suum proponere in scriptis libellus
 enim in scriptis dari debet. ut in auc. of
 feratur. C. de lit. conte. Secus in excepti
 one que potest obici etiam sine scriptis.
 licz iudex illam redigi faciat in actus. d.
 c. qm q falsam ex. de proba. hoc tenuit
 Bar. per. l. scire oportet. & oportet. de ex
 cusa. tuto. Sed Inno quem Bar. non. all. t
 tenet contrarium. s. q debeat proponi in
 scriptis in. c. duduz ecclesia. ex. de elec.
 Sed pro concordia oppy. dic q si excipi
 ens hoc faciat sponte quia non prouoca
 tur ad causam exempluz pone cum quis
 obicit contra electuz tunc cu illa exceptio

uim actionis obtineat debz in scriptis of
ferri. Ita intelligatur Inno. pro hoc facit
j. de re. iudi. l. a diuo pio & si super. &
quod ibi de tercio prouocato uel iponte
ueniente & uidetur casus. C. de non. nu.
pe. aut. hanc autem querelaz. Sed ubi ex
cipiens est uocatus ad causam tunc pot
eam proponere sine scriptis dcō. & oport
et. et ita Bar. Ex predictis potest infer
ri an in exceptōe debeat cōcludi & glo.
uidetur sentire q̄ sic sicut actor in libel
lo in dicta. l. i. in glo. i. j. de excep. q̄. Sed
aduerte q̄ illa conclusio potest fieri du
pliciter. Vno modo specificē. Alio modo
presumptiue. sicut in actore dicimus in
l. omnes. & luci. de his que in frau. cre.
quem casum ibi nō. & hec conclusio pre
sumptiua in reo est ex sola facti narrati
one ut nō. glo. C. de transac. l. ubi pactū
& nō in dicta. l. i. & lateo. de flu. & .l.
.ii. j. de doli excep. C. In si. prime glo.
differunt tamen iste in modum prescri
bendi scōm nōta. in dicta. l. ii. hic alf .
C. In glo. ii. nō. primā solutionez & ad
statuta ibi Sol. ibi ex uera. dic nō. glo.
cui consonat alia decisio. l. i. j. et hec doc
trina est nō. pro statutis loquentibus de
actione que dicunt intelligi scōm ppriaz
significationē l. iiii. & hec uerba. de neg.
ges. Sed cōtra hoc uidetur quod nō. glo.
C. de iur. et fac. igno. l. i. ubi dicit q̄ age
re proprie ponit pro defendere. Sed hec
uera assumēdo agere pro ut sumit. Insti.
de acti. in prin. Sed si sumatur pro quo
libet actu prout loici tunc est ueruz q̄ ex
cipere pprie est acti. et ita glo. l. i. s. alf
Sed q̄ appellatione actionis cōtineatur
exceptio uidetur tex. clar. s. de dolo. l. i.
& ait pretor. Pro sol. autem dic q̄ quan
doq̄ uerbum actionis refertur ad id qd̄
expeditur extra iudiciū et tunc exponit
actio. i. actus autq̄. hoc ius porrectum. de
sa. sanc. eccle. quandoq̄ refertur ad acti
onez que exercetur officio uel potest exer
ceri in differenter in iudicio & extra. &
tunc Aduerte quia Aut loquimur in mā
odiosa & uerbū actus tūc stricte sumitur
exempluz. Creditor uolenter perdit acti
onem. l. sed & ptus. & i. & l. extat. s. q̄
metus causa. & C. unde ui. l. si quis in
tantam. cum sy. Tamen si quid sibi sol
uatur habet exceptionez nec ab eo aliqd̄

potest repeti. l. si pene causa. in prin. de
condic. inde. & ibi nō. Idē in legibz que
dicūt q̄ nudo pacto non oritur actio nā
per hoc non tollit exceptio quia esset hoc
odiosum & contra naturalem equitatem
Sed si loquimur in materia fauorabili
tūc appellatione actionis continet exceptō
exemplum in dicta. l. i. & ait pretor. naz
fauore rei est inductum ut non detur de
dolo si alia conpetat ideo intelligit large
ut etiam exceptōz cōprehendat & omnē
facultatem perueniendi ad suum uel sibi
debitum. l. eleganter. in prin. eo. ti. Sic
et hic dicit lex q̄ ei qui agit incūbit onz
probandi certe intelligitur agere etiaz q̄
excipit ut hic. Nam al. sequeretur q̄ reo
in his que dicit non incumberet onus p
bandi q̄ esset iniquū & odiosum. C. Ea
ibi ab alio negat. Nō. rationem quā etiā
glo. assignat in dicta. l. i. j. de excep. q̄. &
hec ratio differentie probatur per. l. asser
uatio. C. de non nu. pec. & hanc rationē
sequitur Dy. et Bar. in dicta. l. i. secūdu
Pe. in. l. si ex cautione de non nu. pecu.
aliter dicit. uidelicet q̄ ubicuzq̄ negatiua
potest probari debz probari per eum qui
inde fundat intentionem suam. & hoc ē
regulare. Fallit tamen in hac exceptione
non nu. pec. ex eo quia debitores indigē
tes pecunia consueuerunt confiteri & p
mittere ad uoluntatem creditoris sub spe
future numerationis ideo statuerūt iura
ppter bonum publicum ut debitores pos
sint excipere usq̄ ad biennium & credi
tores deberent probare. ar. d. l. asseruatio
& j. de pen. l. aut facta. & s. de legi. l.
nam ad ea & ita ibi pe. Idem ibi butri.
scōm quem is fuit eis magis consulendū
q̄ aliis. s. ut tamen compelleretur probare
q̄ excipiunt contra regulam huius. l. q̄
hec fac. presumptio. que est pro reo sicut
cō quando est pro actore transfert in eū
onus probandi. l. siue possidetis. s. eo. ti.
C. CVM QVIS. Allegans impedi
mentum debet illud probare sic & oppo
nens exceptionem procuratoriam solutio
nis compensatiōis ius iurandi rei iudica
te uel similes illas tenetur probare. b. d.
ad tex. C. In glo. ut in pplari. ibi. & ad
crimen. Qualis autē sit ista exceptō glo.
nostra dicit eam dilatoriā & sic q̄ debet
opponi ante litez contestatā tantū unde

postea opposita nō inuādat retro gesta ita nō. glo. C. de adul. l. quamuis indubitatū. & in. c. i. de iudi. in vi. quod sumit Guil. in spec. in ti. de procur. §. i. jo. sed pone. & Idem Io. mona. in dicto. c. i. & Archi. de procu. c. generaliter. eo. li. Sed alii contra quia ualerent agitata cum eo nec posset repelli. s. nec post litem contestatam ergo ad diffinitiuam posset procedi sed hoc fieri non potest quia non contra procuratorē. l. fi. C. de iniuriis. nec cōtra principalem absentem. l. absentē. §. i. de pen. & C. in eo. ti. l. absentē. & hoc tenuit Fran. Accur. q̄ simpliciter seq̄t̄ Cy. in dicta. l. quāuis. pro hac oppy. forcius facit quia tex. uidetur resistere interuentū procuratoris in dicto. §. ad crimē & si non resistit salteq̄ uidetur declarare interuentum procuratoris nullum dū dicit frustra interuenit. & sic interuentus ipso iure nullus. C. de transac. l. cū causa & l. cū donationis & ideo non ualet q̄ quid sequitur ex eo uel ob id. s. de legi. non dubium. al. non interueniret frustra si processum tener et exceptione non opposita. Itē probat apte quia rationes que prohibent procur. interuentum respiciūt uniformiter quācumq̄ partem iudicii ergo in quilibet ei⁹ parte debet opponi posse ut dicit in sy. butri. in exceptione q̄ quis non audiatur in. l. & elegāter. §. si quis post. s. de condic. inde. Que autem sint ille rationes tangitur per Bar. in dcō. §. ad crimē. Et ego latius in repetitōe. l. reos. C. de accu. Tercio pro hoc facit tex. in dicto. §. ad crimē. in. jo. persequēdū nam inchoatio fit per contestationem. l. amplius. rem. ra. hab. & in aut. de litig. §. si uero nutiū. Et dictio per. posita añ uerbum sequendum perfectionem notat l. urbana familia. §. per noctare. & ledificia. §. perfecisse. de uer. sy. Cum igitur ibi ad persequendum probibeatur probibetur ad principium medium & finem ita in simili intelligit butri. uerbum persequendū in. l. pcuratoribus. C. de pcur. Et hanc partem puto ueram ut scripsi in repetitōe dicte. l. reos. in ultima. q. ubi uide R. ad obiecta.

SIQVIS LIBR.VM . Vio
lenta possessio non releuat peti
torem ab onere probandi. b. d.

In nube. & sic pone casum. Et pro intelligenā. l. aduerte q̄ hec. l. potest uarie exemplificari. Vno modo quando iudicium non dum est institutum quia nemo uult constituere se actorē sed armata manu dimicare quo casu iudex etiā sine libello inquirit de possessione & constituit illuz actorē qui non possidet tex. est nō. j. de libe. cā. l. liberis. §. fi. Alio modo potest exemplificari quando iudicium iam est inchoatum & hoc dupliciter. Vel in actione iudiciali & sic queritur de causa status ut illegittimus possessor grauetur onere probandi se circa uel in possessorio ut quia petit iste qd in seruis se non turbari in possessione status nam in talibus iuribus iniusta possessio succumbit iuste. probatur ext. de probaq. l. licet causam. & quod ibi nō. Et sic habetis practicaq̄ huius. l. in modū figurandi caluz in spe Nō. q̄ iniusta possessio non iuuat possesorem unde & alibi dicitur q̄ ubi possessio impugnatur a iure cōi ul. a presumptione non iuuat possessorez nisi probetur de titulo ul. priuilegio. ext. de resti. spo. c. ad decimas. & de prescrip. c. i. in vi. Item aduerte q̄ quidam dixerunt q̄ in odium talis inualoris probata sola inuafione uel uiolencia nisi ipse conuentus probet se dominū condemnabit in rei uendicatione pro hoc. l. si quis emptōis. §. sed hoc sup. illis. de prescrip. tri. uel qua. an. & hoc tenuit nico. de matta. i. l. ius ei⁹ C. eo. Sed pe. ibi tenuit conē. per nō. per glo. s. eo. l. circa. & hoc uidet̄ uerius Nā dominiuz & delictum sunt separata nec potest quis declarari domin⁹ de cui⁹ dominio non apparet probatuz. Item quia scdm hoc sequeretur q̄ reus qui uere esset dominus perderet dominū licet non cōueniretur conditione. l. si quis in tantam q̄ uidetur falsuz. l. q̄ priuetur. Et ad. §. sed hoc super illis. potest rīderi q̄ ibi expulsi habeat pro se duas presumptiones unam antique possessionis quia diu ante possiderat Aliam uiolentie ex quibus cōiunctis resultat una sufficiens presumptio que non potest resultare ex altera earuz tantum ut ex uiolencia. Sed uidetur q̄ hec. l. non possit procedere nam regula ē q̄ possessori non incumbit on⁹ probandi C. eo. l. ii. & C. de rei. uen. l. fi. cum sy.

propter quod Innocentius . se multum inuoluit
 ext. de ser. non ordi. c. ii. ubi finaliter ui
 detur intelligere. l. istaz q̄ sit speciale in
 libero homine ut in eo non acquirat quis
 seruitutis possessionez uel alicuius iuris si
 dolo malo cepit possidere uel tenere pro
 hoc facit quia liber homo non potest a sci
 ente possideri. l. cu heredes. in fi. de. acq.
 poss. de stip. suo. l. si seruus testor. & ideo
 uiolenta possessio non sufficit quia non e
 possessio secus si possideret alienum seruū
 uel alienam rem que possideri possit. Sed
 certe q̄ uiolenta possessio non releuet pos
 sessorem ab onere probandi puto uerum
 indistincte ymo plus q̄ uendicanti etiā
 per rei uendicationem debeat oīo res re
 stitui nec potest referri quō dominiū. per
 dictam. l. si quis emptionis. p̄. sed hec su
 per illis. Sz in alio uere possessore iniusto
 absq̄ uiolentia sit uerum dictum Inno.
 .f. q̄ in libero homine talis possessio iniu
 sta non sufficiat quia non est possessio se
 cus in aliis rebus. l. si. s. de rei uendi. Et
 sic cum reuerencia restringo dictū Inno
 Itez aduerte q̄ quando res per uim pos
 sessa a me uendicat̄ & ego possessor suc
 cumbo ex eo quia non possuz referre qōz
 dominiū non ex eo q̄ actor p̄bet ut. dco
 q̄. sed hoc super illis. puto q̄ hoc casu re
 restituta potero agere rei uendicatione q̄
 illū qui egit contra me non obstante pri
 ma sententia et idem puto ubicumq̄ pos
 sessor non potest referre questionem dñi
 quia ubicumq̄ ius aliquod non potest ex
 aminari in una instancia p̄pter naturaz
 cause illud intelligitur reseruatur in alio
 iudicio. l. ille a quo. q̄. si de testamento .
 ad trebel. & .l. iii. q̄. ibidem. s. ad exite.
 quod tamen dico euz posse uendicare in
 telligo non obstante prima sententia. ut
 autē alie exceptiones que opponi possent
 non examino modo .

UERIVS ESSE existimo .
 Legatarius allegans testatorez
 legantē sciuisse rem quam le
 gabat aliena uel alit̄ obliga
 tam hoc probare debet. h. d. ad tex. Vel
 sic. Allegans sententia eaz probet. butri.
 Et pro euidencia premitte casum. l. cum
 alienam. C. de lega. ¶ In glo. nam quā
 do sciuit. ibi & nō. ar. Sed certe hoc est
 falsum scdm butri. i. falsa doctrina dicit

enim q̄ ymo sciencia probatur hic tribus
 rationibus . Primo quia iste qui allegat
 scienciaz est actor ideo debet probare in
 tencionem uel replicationez suam. C. eo.
 l. actor. Scdo quia heres negat dum dicit
 defunctum ignorasse quia uerba negatia
 & priuatiua sunt paria. C. de acqui. pos
 l. ii. & legatari⁹ affirmat ergo debet pro
 bare. s. eo. l. ii. Tercio quia intencio lega
 tarii fundata ex sciencia testatoris ideo
 illam probet ar. eius quod nō. s. de eden.
 l. ueluti butri. Et ideo ad intelligenciam
 huius aduerte q̄ ex qualitate quancq̄
 presumitur sciencia ut quando factū est
 publice notum. C. de peri. tuto. l. si tute
 s. de insti. l. sed & si pupill⁹ q̄. p̄scribere
 Quandoq̄ econtra presumit̄ ignorancia
 ut circa ea que occulte fiunt ut in regl̄a
 presumitur de regl̄. iur. in. vi. ubi uide de
 hoc. & ibi dicit dy. q̄ ubicumq̄ dicitur
 ignorancia presumi locum habet ignorā
 cia facti non iuris ut ibi in regula & in
 eo. ti. c. ignorancia . Qualiter autem hec
 ignorancia probetur uide tres modos tra
 ditos per Io. an. in dicta regula presumi
 tur. inter quos nō. unū quottidianuz. .f. p̄
 sacramentū ignoranciaz allegantis. quod
 tenuit glo. ordinaria. lxxx. di. c. p̄posuisti
 in fi. pro qua facit de re. mili. l. non cims
 q̄. a barbaris. Circa qd̄ nō. q̄ ubi factuz
 esset publice notum non admitteretur cs
 ad probanduz ignorancia per iuramentū
 facit quod nō. in dicta regula ignorācia
 & potest assignari triplex ratio . Prima
 quia allegans talem ignoranciaz allegat
 suam turpitudinem. i. dolum presumpū
 siue latam culpam. unde non debet audi
 ri excusari a delicto pretedendo aliud de
 lictum cum scire debuerit esto q̄ re uera
 fuisset ignoras ar. eius quod nō. in. l. q̄ te
 s. si cer. peta. ubi paria sunt scire ul̄ scire
 debere. Itē quia non potest quis ignoran
 ciam allegare in facto tam publico quia
 non est singulis sigillatim intimandū
 sed ipsi uulgo per quod presumitur per
 uenisse ad eum quem tangit negocū ut
 in. c. i. de postu. prela. i. q. i. q̄ dicitis de
 cle. excomu. admī. illud . Item quia iura
 mentum non ualet nisi a iudice deferañ
 in. c. fi. de iureiur. & de probaq. c. sicut
 & s. de iureiuran. amonendi. & .l. in bo
 ne fidei. C. de rebus creditis. Sed iudex

non debet deferre iuramentum in defectum probationis ei contra quem est uehemens presumptio ex facti qualitate siue notorietate. C. qui. & aduer. quos l. i. & quod ibi nō. Et sic omnia iura que dicunt ignoranciam posse probari per iuramentum debent intelligi quando est ignorancia uerisimilis que est quando causat ex probabilibus coniecturis uel argumentis factum quod nō. extra de cler. exco. adm. c. ad apostolice. de consti. c. ut animarum in. vi. ubi per archi. de hoc facit etiam. j. q. ui. aut clam. l. competit. §. hoc interdictum. & si quis testa. libe. esse. iul. fue. l. i. in fi. & quod nō. glo. in. l. i. j. de excep. & qd nō. de uer. sy. l. late. i. rñso. et. l. mag. neg. ligēcia. et oia nō. cca pbatōz h9 negatiē

OMNIA VM. QVI. Variatio nō presumit nisi probetur ad hoc allegatur. Vel sic. Alleganti uoluntate mutata incumbit ei probandi hoc dicit.

ANTE . OMNIA . Creditor agens ypotecaria debet probare tria debitum subesse. rem ypotecatam. & in bonis debitoris tunc fuisse cum ypoteca fuit h. d. Et hoc in speciali ypoteca sed in generali sufficit quoadcumq; rem fuisse in bonis debitoris dum tamen post ipotecationem factum. h. d. cum glo. C. In glo. ultima in fi. Pro intelligēcia autem huius materie aduerte qd in hoc dubio. an agēs ypotecaria debeat pbare de dominio uel quasi dominio debitoris an sufficiat probari de sola eius possessione. glosatores & iura uidentur uarie loqui nam tex. hic dicit qd debet probare rem p̄tinere ad debitorem. Alibi in. l. i. & que non dum. §. qd dicitur. s. de pigno. dicit qd debet probare rem fuisse in bonis debitoris tempore obligationis contracte. Sed glo. in. l. rem alienam. de pigno. ac. dicit qd requiritur probatio possessionis cum titulo & bona fide. Alibi dicit qd requiritur p̄batio domini. i. qd obligans esset dominus ita nō. glo. Insti. de acti. §. itez seruiana. & C. de sal. inter. l. i. & de pigno. l. usucapio. C. facit quod nō. in. l. de accessionibus. j. de diu. & tem. prescrip. Alibi uidetur dici qd sufficiat probari nudam possessionem debitoris. s. de pignor. l. si inter. §.

.i. Alibi dicitur qd sufficiat creditori pbare omne ius quod prodesset debitori. s. de pign. l. si ab eo. que regularis. l. est in materia. propter quod in hac uarietate post multa Bar. conclusit in dicta. l. rem alienam. qd ubi agitur ypotecaria contra debitore qd agens debet ponere debitore fuisse dominum sed sufficit probari de eius possessione qua probata presumitur do. i. fuisse. s. obligans. Sed si agatur qd terciuz tunc siue causaz habuerit a debitore siue non est necesse probare titulum uel longissimi temporis possessionem. Sed potest lacius loqui. s. ut distinguamus ut Cy. in materia sensit. quia Aut agitur cōtra debitorem. i. ipsum obligantem & tunc sufficit probare simplicem possessionem. dcā. l. si inter. §. i. Aut agitur contra heredes & tunc Aut heres utitur adminiculo solius testatoris & idem quod in defuncto. l. in hiis. §. non debeo de reg. iur. Aut utitur iure proprio uel speciali titulo & tunc si testator fuit mentitus in dominio ad huc idem casus est de pigno. ac. l. rez alienam. §. sed si conuenisset scdm unuz intellectum. Sed si non fuit mentitus in domio tunc heres potest allegare ius suuz propriū & singulare. dcā. l. rem alienam. i. rñso. et. l. an uiciū. §. ex facto. de diu. & tempo. prescri. Aut agitur contra singularem successorem & tunc Aut preten dit causam onerosam & non sufficit probatio solius possessionis. Aut lucratiua & sufficit. & hoc tenuit Cy. in. l. cum res. q. res pig. obli. pos. Et hoc habet locum qm actor fuit in dolo nam dolus nocet habēti causam lucratiuam secus si non fuisset in dolo. Nam tunc titulus successoris excludit probationē nude possessionis propter publicianam quam habet ad repetendum. unde habet exceptionem dolo facti. Aut agitur ypotecaria contra extraneuz tunc aduerte qd ypotecaria non confert tituluz & ideo ypotecaria debet fundari in titulo actoris prout ergo actor. i. debitor esset tuendus contra possessorez ita et creditor dicta. l. si ab eo. & ubi oporteret debitorem probare dominium ibi & creditori hoc erit necessarium & ubi sufficeret debitori probare quasi dominium ibi et creditori quod declara ut. l. penl. et fi. s. de publi. Quidaz tamen dixerunt qd ubi cū

obligatiōe pignoris est constitutō p̄carū
 semper sufficit creditori p̄bare de posses-
 sione non tamē debet creditor intentare
 ypotecriā sed conditione ex lege fi. C.
 de acqui. pos. Sed q̄ recuperet posses-
 sionē & postea agat ad illam de quo ibi
 per butri. & latius in. l. creditores. C. de
 pigno. Et adde qd̄ ipse idez nō. in aut.
 hoc idez. eo. ti. Adde predictis q̄ in hac
 materia ypotecrie necesse est probari q̄
 debitor fuerit in mora soluendi debitum
 l. si debitor. & quod ibi nō. C. de pigno.
 Item sc̄dm omnes precedere debet excus-
 sio bonorum debitoris. ut nō. in dicta. l.
 rem alienam. ubi Bar. & dicta aut. hoc
 ita cum sy. Itē iuxta predicta adde que-
 stionem quotidianā quid si fit questio
 inter emptorem & credit. rem quia emp-
 tor pretendit priorem emptionē creditor
 priorem ypotecriā quis probet. Et uidet̄.
 q̄ actor nō possessor. ar. insti. de interdi-
 c. comoduz. Sed Ia. de are. dixit q̄ indi-
 stincte debet probare creditor allegat. C.
 de dona. ante. nup. l. de rebus. & ratio ē
 quia quocumq; tempore emerit dominus
 est unde absq; differētia temporis ha-
 bet ius fundatuz sed creditor non potest
 habere ypotecriam nisi probet q̄ ante uen-
 ditionem & traditioez res fuerit sibi ob-
 ligata & ideo fundat se ex tēpore debet
 ergo probare ut hic. C. eo. l. matrē. q̄ est
 nō. Secus si questio esset inter duos de
 dominio tunc enim hincinde unū domi-
 niuz eneruat aliud & ideo neuter magis
 fundat intentionez suam q̄ alter. Sed in
 casu ypotece & dominioz est fundatum
 quomodocumq; & restat questio uelatiōis
 solius ypotece et ideo siue pponat actio
 ypotecria siue exceptio ypotecria cre-
 ditor debet p̄bare dicta. l. & que nūduz
 §. q̄ dicitur. Hec nō. quia uobis quotti-
 die contiget.

SI. CIROGROPHVM.
 Si reperiatur instrumentū de
 bitū cancellatuz presumitur de-
 bitor liberatus. nisi creditor p̄-
 bauerit sibi deberi. h. d. in nube. In tex.
 ibi fuerit apud creditorem. secus si debi-
 torem quia tunc non probat plenam libe-
 rationem. sed inducit qualem presump-
 tionem sc̄dm butri. hic. Sed certe eadem
 uidetur ratio in utroq; ut hic sensit glo.

l. & j. subdaz. ¶ Nō hic coniecta glo.
 magna in fi. q̄ ubi quis iuuat presump-
 tione ualida uel etiam quali quali q̄ ad
 talem presumptionem requiritur manife-
 sta probatio q̄ est utile ad nō s. eo. l. pa-
 tronum ubi uide. ¶ Ea. in fi. conclude
 latius quia Aut probatur q̄ creditor red-
 dit debitori instrumentū debiti & uidet̄
 tacite debitum remisisse. s. de pac. l. labeo
 ubi casus. Aut non probatur redditū tūc
 sc̄dm butri. Aut reperitur cancellatuz pe-
 nes creditorez & presumitur liberatio ut
 hic. Aut penes debitorem & tunc si debi-
 tor erat domesticus creditoris non presu-
 mitur liberatus. dicta. l. i. §. ille etiaz. de
 lati. liber. tol. hic in glo. all. Sed si non
 erat amicus creditoris ul' domesticus tūc
 licet non probet plenam liberationem tūc
 qualem qualem presumptionem inducit
 ut hic sc̄dm eum hic. & dicta. l. labeo.
 Sz certe in eo qd̄ facit differētia an pe-
 nes creditorem uel debitorem quam etiā
 uidetur sentire glo. in dicta. l. labeo. non
 uidetur bene dictum cum eadez sit ratio
 in utroq;. Ideo Ia. de are. cca hoc distig-
 uit. Aut debitor qui habet instrumentuz
 cancellatum allegat se liberatū pacto &
 non probat nisi probetur redditū instru-
 mentum. dicta. l. labeo in tex. & in glo.
 Aut allegat se liberatum solutione et tūc
 si erat persona domestica debitoris que
 uerisimiliter posset instrumentum subtra-
 here non presumitur facta solutio. dicto
 §. ille autem. de lati. liber. toll. Sed si nō
 erat domestica presumitur liberatus solu-
 tione ut hic & j. de fur. l. fullo. uel sarcī-
 nator. §. fi. Et que sit ratio diuersitatis
 quando allegat se liberatum pacto uel so-
 lutione uide per eum. C. eo. l. si de posses-
 sione. ubi hec refert. Cy. & hanc doctrī-
 nam Ia. de are. formaliter sequitur Bar.
 in dicta. l. labeo.

QUVM DE INDEBITO.
 Presumptō transfert hincinde
 onus p̄badi in aduersariū & si
 cōcurrat p̄sumptio in spē tollit
 presumptionē in genere. h. d. tota. l. sc̄dz
 butri. Vel sic & plenius ad litteram. Si
 allegetur solutum indebitum & is qui re-
 cepisse dicitur de receptione conuicat̄ q̄
 negabat in odium sue negationis cōpelli-
 tur probare fuisse debitum quod recepit.

sed si ab inicio confiteatur receptōne sed dicat sibi debitum fuisse solutum tūc presumptione faciente pro eo compellet solvens maxime diligens probare indebitū se soluisse nisi qualitas persone onus probandi in recipientez transferat q̄ potest ubi totum solutum pretendet in debitum secus si pars tantum & grauatus onere probationis de calumpnia iurans potest aduersario deferente iuramentum reseruata sibi potestate reseruandi. b. d. usq; ad. §. sed hec ubi. et quasi in terminis. et in summa. In tex. ibi iustam causam ignorancie. que presumit eo ipso q̄ probat indebituz fuisse. ¶ In tex. ibi legitimis probationib9. nō. coniuncta glo. q̄ ubi. l. requirit probationē legitimam non sufficit iuramentuz facit ad nō. s. eo. l. patronum. & quod ibi dixi. Scdo nō. q̄ quis potest uti in eodez iudicio duabus defensionib9 contrariis Nam hic primo se defendebat negando postea se defendit cōfitemdo solutuz. dicit tamen fuisse debitū unde grauatur onere hoc probadi & ita etiam loquitur aut. q̄ qui propriā. de nō. nu. pec. scdm Bar. qui per hoc terminat q̄ is qui negauit se homicidiuz cōmississe postea cōuictō potest dicere q̄ ad sui defensionem fecit licet dy. aliter dixerit in regula nullus pluribus. de quo plene per Bar. in. l. nemo. j. de excep. Sz in hoc aduerte quia hanc oppy. q̄ quis possit pponere exceptiones contrarias uidetur sentire glo in dicta. l. nemo. quam tenent canoniste. ext. de prescrip. c. auditis. & de excep. c. cum olim. Sed glo. alibi dicit q̄ quis non potest pponere exceptiones contrarias nisi in casibus in quibus de iure reperitur contraui. f. q̄ possit. ita glo. in l. nemo de regl. iur. Dy. autem in dcā regl'a null9. simpliciter dicit q̄ sicut actor non auditur proponens contrarias actōs l. i. C. de fur. ita nec reus proponens exceptiones per. l. ii. quando appel. fit. Sed tu potes concludere quia Aut reus proponendo exceptiones contrarias est sibi perplexus ex eo q̄ unum capud exceptōnis ab excipiēdo eum excludit tunc numq̄ auditur proponens exceptiones contrarias & ita dicta. l. ii. quando appel. fit. Aut non est sibi perplex9 predicto modo sed exceptiones bene sunt perplexe & tales

q̄ quelibet probata facit eum uincere exemplum. Cum reus dicit se soluisse iuras se & prescriptione tutum & sibi factum pactum tunc dic q̄ si proponunt eodem tempore non admittitur proponēs ppter repugnanciā. l. ubi repugnancia. de regl. iur. Sed ubi diuersis temporibus admittitur et ita glo. in. l. nemo. s. aff. Fallit ubi ex. propositione prime exceptionis quis delinquit quia tunc cum delictum sit cōsumatur aduersario ius quesituz perfecte non est locus penitencie & sic aut. q̄ qui propriaz & aut. Item si possessor. qui po. in pig. ha. & s. de rei uen. l. fi. Ad omne tamen dubium tollendum debent pponi conditionaliter & audietur proponēs ut nō. glo. in. l. & si quidem. C. de excep. q̄. & Dy. in dicta regula. nullus pluribus. ¶ Tercio nō. tex. in quo dicit Bar. esse casum q̄ ille qui confitetur soluisse non uidetur confiteri intentionem aduersarii si aduersarius negat solutionem et q̄ ille qui negat solutionem allegatam p aduersarium non potest ex illa mentionez suā fundare. ad qd̄ facit. s. de condic. inde. l. iul. uex debitorē. in prin. scdm unaz lec. ibi in glo. positaz. Secus si aduersari9 solutionem confiteretur ut hic in fo. rīso Tu potes dicere clarius q̄ ubi excipiēns nil ponit nec sine dubio fit uerum scdm omnes q̄ non intelligitur confiteri intentionez actoris ubi uero excipiēdo aliqd̄ ponit ut quia obicit exceptionem pacti de non petēdo uel solutionis prescriptōis & sy. tunc intelligitur confiteri intentiōez actoris nisi forte proponat conditionaliter puta quia nego michi pecuniaz numeratam et in quantū probaretur numerata dico michi factum pactum uel me soluisse zc. & ita tenz glo. in. l. non utiq; j. de excep. & C. de excep. l. siquidem. & in. c. exceptionez obiciens. de regl. iur. in vi. Sed lo. an. ibi tenet contrariuz uz q̄ nec etiam si exceptō proponatur pure quis intelligatur fateri intentionem actoris & ibi etiam tangit incidenter An actor replicans intelligatur fateri exceptōez excipientis. Sed pro concordia oppy. dic q̄ si actor negat exceptionem propositā esse uerā tunc fit uera oppi. Io. an. & qd̄ dixit Bar. etiam. s. & est ratio quia non potest actor se iuuare exceptione quam

negauit sicut nec potest quis nisi expositione negata non spec. in ti. depo. §. c. ta uo. post prin. & hoc probatur per regulam iuris non debet quis premium consequi. de reg. iur. sed ubi actor non negat illam exceptionem tunc fit uera alia oppi. per casuz huius. l. in prin. ¶ Adde predictis dubium quod possit formari. An confessio possit scindi et pro parte acceptari pro parte non. Circa quod uide glo. ordinariarum & quod ibi non. Cy. C. de dona. ante. nup. l. iii. incipit si preside. Bar. autem in. l. aurelius. §. idem quesit. de libe. lega. format questionem de illo qui confessus fuit se fecisse homicidium sed dicit quod fecit ad sui defensionem an ista confessio possit percuriam scindi et tenet quod sic quia presumptio iuris est contra confitentem. l. si non couitii. C. de iniuriis. & l. i. C. de sicca. ¶ In glo. iiii. in fi. incipit. uide ergo dic clarus in hoc dubio utrum post testificata didicita admittantur alie probationes quia Aut loquimur post didicita testificata instrumentorum. Aut testium. Primo casu admittitur quodlibet genus probandi. et ita glo. in. l. officium. hic all. & non. in. l. i. §. edenda sunt omnia. §. de ededo. fac quod non. glo. in clemen. sepe. de uer. sy. Secundo casu dic. Aut testes non sunt rite recepti & tunc possunt recipi ipsi & alii ut. non. glo. ext. de testi. c. cuz causaz & probatur in clem. testibus. a sensu contrario eo. ti. Aut sunt rite recepti et tunc Aut attestaciones eorum ualent in effectu de quo agitur. Aut non ualent. Si non ualent possunt tam ipsi quam alii deduci. casus & exemplum patet. ext. de testi. c. ueniens. el. ii. Sed si ualent in effectu de quo est lis tunc. Aut quis uult probare per similem speciem probationis. i. testes. Aut per dissimilem. i. per instrumenta. Primo casu aut uult probare nouum capitulum in attestacionibus non inclusum puta prescriptionem uel pactum de non petendo uel simile et potest ut hic et. C. de excep. l. sigdez. Nam quo ad hoc capitulum res est integra quia testes super hoc numquam fuerunt producti neque examinati. facit. C. de tempo. appel. l. per hanc. & quod ibi non. Aut uult probare idem capitulum uel directio contrarium quod quando fit uide glo. ponentem exemplum in dicta clemen. testibus

& tunc non potest ita loqui tex. in §. quia uero. & quod ibi in aut. de testi. fal lit. §. de mino. l. minor. xxv. anis obmissam & quod ibi. Si uero uult quod probare per dissimilem speciem puta per instrumenta hoc potest per illam glo. in. l. officium et in clemen. sepe. quia instrumenta semper possunt produci usque ad sententiam ext. de fide instru. c. cum dilectus. & l. amo nendi. §. de iure iura. Vnum tamen non. quod iudex ex officio potest semper repetere testem ut dictum suum obscurum declarat ut non. in aut. de testi. §. penult. & §. de iur. iura. l. duobus. §. si ei qui. & ibi Bar. et de hoc casus ext. de testi. c. cum clamor. Item adde quod si testis deposuit super prescriptione potest repeti etiam post publicationem processus ut interrogetur de titulo & de continuatione temporis bona fide & sy. de quibus non fuit interrogatus nam talis interrogatio incumbat iudici secundum Inno. de testi. c. quid tuas. ad fi. ubi omnino uide. ¶ In glo. propter presumptionem sciencie. ibi ut sicut apparet uel apparet debitum aliam iam solutum. Itaque debet probare quod per dolum aduersarii etc. & hoc probabitur presumptione iuris cum repetens certet de damno uitando aduersarius uero de lucro. pro hoc etiam uide casus. C. de iur. & fac. igno. l. si post diuisionem. tangitur etiam in. l. de etate. §. qui iusto. §. de interro. actio. et per Bar. plene in. l. non fatetur. j. de confes. Quid autem si non est habita relatio ad scripturam quomodo probabitur. Rnde scilicet bui. quod probabitur per antecedencia uerba ut si dicas te tali die procuratori meo numerasse probabo eum alibi fuisse. Insti. de inuti. stip. §. preterea. §. de interro. acti. l. si defensor. Sed probato non debito presumitur ignorancia nisi contrariuz probet per aduersarium. ¶ Ea. ibi ignorancia presumptiue. non ipsam ex qua collige quod si debitor agit condicione indebiti et probat quod indebitum soluit ex productioe testamenti quod apparet inuallidum uel alio modo probet presumitur per ignorancia soluisse nisi creditor qui recepit probet quod sciens indebitum soluerit & sic probato indebito presumitur solutum per errorem nisi sententia probetur.

tenet & est nō. q̄ ex ista confessione ori-
tur actio licet sit species probatiōis quod
est speciale cum regulariter ex nlla sp̄e
probatōis oriatur actio excepta confes-
sione & iuramento ita nō. glo. singularis
in l. sed & si possessori. §. si. s. de iure.
iur. que non est alibi. ¶ Ea. ibi. B̄ndeo
non ualet. & potest esse ratio quia inter
absentes non pōt contrahi obligatio nisi
per nuncium uel epistolam ut nōt. s. de
ōhen. emp. l. i. et idē quod hic tenet glo.
ext. de confes. c. ex pre. & ibi hoc tenent
canoniste. Sed pe. in hoc articulo aliter
uideēt sensisse uidelicet q̄ si confessio ten-
dit ad liberandum requirat partis p̄ciā
quia dispositiōē inducit & sicut & alie
dispositiōes sic & ista requirat presenciaz
partis dicta. l. tale pactuz. in prin. s. de
pac. & j. de dona. l. nuda. & de solu. l.
si cum cornelius qd̄ est uerū q̄tū ad actū
dispositū. Sed si tendat ad obligatiōez
tunc non requirat presenciam partis q̄
dispositiōez non inducit ita refert Cy.
C. de non nu. pec. l. generalr. in. iiii. q.
ubi de hoc uide lasius oppy. tamen glo.
cōmunis est. ¶ In glo. nō. exigī probat̄
in scriptis ibi. i. iiii. Casus autē plures in
quibus requiratur scriptura dicaz. j. ti. i.
l. ii. & ibi dabo remissiones. ¶ Ea. ibi
aut ad obligandum. & l. in contractib9.
dic in hoc q̄ glo. facit differenciaz an cō-
fessio emanet ex causa mutui an ex alia
causa dicit butri. q̄ male dicit quia. l. in
ōctibus. loquitur in confessione facta de
preterito quo casu preiudicat scdm̄ tēpa
illius. l. Sed si fiat de futuro tunc nō p̄i-
dicat statim sed demū post bienniu9 est
ratio differencie quia quando confiteor
ex causa de preterito non speratur aliq̄
numeratio scienda nec nouus spectat̄ con-
sensus sed su9 pure obligatus habeo tamē
exceptionem doli perpetuam probando
simulatiōem uel aliud. Sed quando con-
fiteor ex causa de futuro sum obligatus
sub conditione usq̄ ad bienniu9 & habeo
exceptionem non numerate pecunie usq̄
ad illud tempus tantum. Et ratio quare
hoc casu habeo solum exceptiōē usq̄ ad
bienniu9 sed superiori casu perpetuo est
quia isto casu est in potestate rei excep-
tionem non numerate pecunie opponere
q̄ est contra cōmunem regulam excepti-

onum. dcā. l. in contractibus. Ideo nimis
si excludatur biennio plus dicit q̄ nō pu-
tat quicqd̄ dicat glo. q̄ post bienniu9 ullo
modo possit opponi exceptio non nume-
rate pecunie quia creditor non agit ex
numeratiōe nec dicit se numerasse sed
agit ex obligatiōe uerborum. sed superi-
ori casu non est in potestate rei excipere
scdm̄ cōmunem regulam. l. petende. de
tempo. in inte. resti. peten. & ideo habet
exceptiōem doli perpetuam. ¶ Ea. ibi
s. de interro. actio. l. i. dic ut ibi in ultia
glo. nō. Tamen circa stipulationem an
ualeat sine causa dic. Aut stipulatio est
facta pretextu cause improbate a iure et
non ualet. probatur. s. de pac. l. iurigen-
ciū. §. si ob maleficiū. Aut est facta p̄tex-
tu cause in ualide puta ex causa nude
obligatiōis precedentis zc. & tunc per
stipulationez ualidatur causa & ualet. l.
ex placito. C. de re. per mu. Aut est habi-
tus respectus in stipulatione ad causam
que putabat̄ subesse & non subē. & nō uz
l. iurigenicum. §. sed cum nulla. Aut nō
est habitus respectus ad illam causam et
tunc aut fit ex certa sciencia & presumi-
tur causa donationis. l. cāpanus. de ope.
libe. de regl. iur. cuius per errorem. Aut
si per errorem & non ualet. l. ii. §. circa
de doli. excep. In dubio presumitur erras-
se & sic stipulatio non ualet cum nemo
p̄sumatur suum iactare ut hic nisi quali-
tas personarum & quantitas pecunie in-
ducat presumptionem donationis ut in
simili tetigit glo. in. l. cuz quid. s. si cer-
peta. Vbi ex istis deprenditur donatio
& non mutuum. l. que dotis. j. solu. mat.
& probatur. j. de dona. inter. uix & ux.
l. sed & si seruus cōmunis. ubi casus.

PROCVLA. Ex coniuētiōe
personarum & obmissione pro-
prii iuris presumitur ei9 remis-
sio. h. d. nō. Et dicit butri. hic nō
mirabilem presumptionē remissionis quā
inducit hec. l. Nō. ergo q̄ ex computati-
one rationum sepius facta & ex cessatiōe
longi temporis & taciturnitate fideicom-
missi uidetur fideicommissum tacite remis-
sum quoz si quod defecerit. non insurge-
ret hec presumptio ita nō. j. de alimē. &
eiba. lega. l. libertis quos. §. i. ubi glo. sic
hanc. l. declarat & etiaz Bar. & adde tñ

& aliud hic concurrens. s. psonaz nimia
proximitas ut hic patet & hanc. l. uide
per glo. allegatam in. l. que dotis j. solu.
matri. ¶ Item nō. hanc. l. per quaz qdā
dixerunt ut Mar. de fano q̄ si frater ha
bebat cum sorore bona coīa pro indiuiso
& eā dotauit de talib⁹ bonis indiuisis q̄
frater uideatur donasse ad quod etiā fac
l. aurclius. & ticius testamēto. de libe. le.
Alii tamen contrarium dixerunt de quib⁹
bus per Cy. ple. C. de dotis. pmi. l. si. in
iii q. tangit etiā in. l. i. & accedat. de rei.
uxo. acti ubi non determinat sed in dcā
l. si. concludit esse tuc⁹ q̄ frater p̄tēctē
ne contra eū insurgat aliqua presumptio
donationis. ¶ Item adde ad hanc. l. q̄
Guill. s. de transac. l. de hīs. ubi notāter
dicit q̄ si fratres maritāt sororez cui erat
relictuz pro dote in testamento paterno
& soror uocauit se contentā et asoluit eos
pro eo quod erat in testamento relictum
q̄ non obstante generali remissione ipsa
soror possit agere ad supplementuz legit
time. Nam scdm eum ius legitime non
collitur nisi specialiter ex certa sciencia
remittatur. primum probat. l. si quando.
in fi. C. de in offi. test. Scdm probat ar.
dicte. l. de hīs. s. de transac. Et ideo est
consilium q̄ quando sorores renūctiant
fratrib⁹ q̄ faciunt fieri expressam men
tionem de legitima. ¶ In glo. una ibi
l. iutio. Sol. ut nō. de alimē. et ciba. lega.
l. liberti. la. ii. & i.

VI TESTAMENTUM.

Confessio que manauit inter
prohibitos est prohibita & pre
sumitur simulata & in fraudē
legū facta. b. d. casus nō. Vel sic & ma
gis ad litteram. Si aliquid legat̄ p̄testu
debiti probato debito peti potest ut debi
tum sed debito non probato ualet solum
ut legatum nisi sit relictum non capaci
ut in casu isto. b. d. ad tex. ¶ Nō. prio
casum probantem q̄ licet testator in tes
tamento confiteatur se debere rem tamē
illud non capet legatarius ut debitum s̄
ut legatum nisi probet esse debitū ut hic
ad idem de libe. lega. l. legatū. que loquit̄
quando relinquitur etiā capaci qd̄ est
notandum. Et ex hoc sequitur q̄ tale le
gatum non capit ante alios legatarios &
q̄ de eo detrahatur falcidia. sicut & de

aliis legatis secus est post probacionē zc.
quia ut debitum petitur. ¶ Scdo nō. l.
que uidetur probare q̄ ea que puenerūt
ad aliquem de bonis concubine sue tenent
reddere ei⁹ filio naturali. Istud enī erat
illud debituz quod testator dicebat se ag
noscere de quo loquitur bec. l. ¶ Tercio
nō. hanc. l. que uidetur probare q̄ inter
prohibitos nunq̄ presumatur fieri in piā
causam. Sed potius presumantur uerba
in fraudem apposita ut si dicat dono ul
lego tali spurio amore dei. Intelligo etiā
in contractu inter uiuos. per id quod sta
tim uidebitis in glo. Et ideo licz per sta
tutum loci contra talia ad piās causas re
licta nil possit opponi tamē hoc bene po
terit opponi. s. q̄ presumatur in fraudez
quia talia uerba apposita que sonant in
piam causaz adiecta uidentur in fraudē
ut hic. Or. hoc faciat uobis honorem cre
datis. ¶ Ad finem prime glo. licet aut
naturalis ul spurius prohibeat succedere
patri ut in glo. ista non tamen p̄hibetur
succedere fratri suo pupillo ex iudicio pa
tris. casus est. nō. j. de uulg. & pupil. l.
si is qui ex bonis. que loquit̄ in naturali
& de spurio nō. glo. in autj quibus mo.
na. effi. sui. & fi. Cui autem deferatur id
quod natural non potest capere. nō. C.
de scdis nup. l. i. & Bar. examinat pleni
us in quodam suo consilio quod incipit
dominicus de spolecto. Item an natura
les uel spurii ex diuersis matrib⁹ succe
dant sibi ad inuicem ab intestato. uide
glo. singularem tenentez q̄ non in. l. hac
parte. j. unde cogna. Adde qd̄ de nepo
te legitimo ex filio naturali utruz possit
auo succedere. & dic q̄ non stantibus le
gittimis filiis potest succedere in uniuers
suz ex testamēto casus est nō. C. de natu
libe. l. si. Et tamen non est in potestate
aui paterni ut ibi probatur & s. māda.
l. lucius. ymo & tutela talis nepotis non
pertinet ad ipsum auū paternū ut p̄bat̄
in dicta. l. lucius. facit. l. si. in fi. quando
mu. offi. tu. fun. pos. Item adde quid de
nepote naturali uel legitimo ex filio spurio
an possit succedere auo & dic q̄ ei non
succedit nec ex testamento ul ab intesta
to cum pater eius non faciet ei stipitem
quia natus est de damnato coitu. & hoc
tenuit odof. & tangit Cy. in dicta. l. si.

de natu. libe. ubi glo. hoc dubiuz non ter-
minat. Circa quod uide Bar. in. l. gallus
& quid si is. de libe. & postu. Item quid
de nepote ex naturali filio uel spurio ul-
etiam de nepote ex spurio ex filio legit-
timo An possit matri succedere sicut suc-
cedit filio spurio nisi mater esset illustris
l. si qua illustris. C. ad orfici. Et ad hoc
tenuit odof. q. succedat scdz Cy. in dca
l. si. de quo etiaz glo. dubitauit & p hoc
Insti. ad orfi. in fi. & j. unde cogna. l. i.
q. intellige dummo talis filius spurio no
fit natus ex damnato coitu. Quid autez
in filio sacerdotis uel alterius existeritis
in sacris dic q. tal non potest succedere
matri cu dicatur incestuclus ita r. d. glo.
in. l. ii. de epi. & cleri. in glo. ante recep-
ti. & de tali filio uide glo. in aut. quibus
mo. na. effi. sui. & pens. coll. vii. Simile
nec etiam patri potest succedere ut dca
iuribus facit. C. de incestis. nup. l. qui coe
& l. si qua incesti. & in aut. ex coplexu
Nec potest pater aliqd eis dare. aut do-
nare. & si quid dederit legitime soboli
aut fratri aut sorori reddetur. C. de natu
libe. l. ii. & sic est prohibita donatio et le-
gatum. Sic nec poterit ei aliquid in dotē
dare & ita Bar. consuluit in dco cōsilio.
C In glo. idē si nichil poterat ibi respō
deo secus quia hic in ultima uolūrate zē
Nō istam glo. Contra eam tamē dispu-
tando tenuit Ia. de bel. cuius oppy Bar.
sequitur in dicta. l. si is qui. de uul. et pu
Ex eo quia eo ipso q. spurius reperitur
possidere bona paterna presumūtur abe-
nationes facte in fraudem. C. de natu.
libe. l. i. benefacit. l. iiii. ante fi. eo. ti. & l.
i. et. ii. C. de repu. here. et. j. de acq. here.
l. si is qui bonis. presumitur ergo facilius
fraus commissa in contractibus q. in ulti-
mis uoluntatibus. l. ex hoc edicto. §. sed
heredem. §. de alie. iud. mu. cá. facta. Et
cum hoc transeo quia uidetur iustius. Et
hoc puto uerum indubitanter in his que
habent perpetuaz causam phibitionis cu
quibus semper presumit fraus ut hic pro-
batur. Secus ergo uidetur si non habent
perpetuam causam phibitionis Vnde
si uir constante matrimonio confiteatur
se dotem recepisse non uidetur presumē-
da fraus etiam si constante matrimonio
fiat hec cōfessio ut dixi. p hoc. j. de iure

doc. l. si ego. §. i. & quod nō. glo. in. l. cū
hic status §. circa. & l. q. autem. §. elle-
ganter. de dona. inter uir. & uir. Circa
quod cogita & uide Cy. in aut. sed iam
necesse in fi. de dona. ante nup. & quod
Bar. tangit in. l. si constante. in princ.
solu. ma. C. Ea. in fi. ibi §. iustius. Nō.
hanc glo. ex qua habemus q. sicut in do-
natione omnium bonorū fraus presumit
ut in §. iustius. hic all. ita & in alienatōe
non gratuita ut uenditione facit. s. eo. l.
patronum. & quod ibi & quod uideatur
tenere Cy. in. l. i. si quid. in frau. patro.
in magna. distinc. Quid autem si uendi-
di omnia bona mea non sub ista appella-
tione omnia sed singulariter illaz & illā
rem ita q. nichil michi remansit. an ha-
beat locum presumptō de qua in dco §.
iustius. Vide tex. cōiuncta glo. in. l. nomē
& filio. del. iiii. ubi uidetur q. fit idem
C Demum ad materiam huius. l. aduer-
te q. ad hoc ut pater possit filioz spurioz
instituire ita q. in toto tempore uite sue
habeat hereditatem reperitur Ia. de are.
consuluisse q. eum instituat sub hac cō-
ditiōe cum ei licitum fuerit capere uel
cum a principe fuerit legitimatuz & si
contingerit eum non fieri capax toto
tempore sue uite substituat filiu ipsius
spurii natum uel nasciturum uel aliū ei9
amicum & interim ipsum spurium det
curatores bonis suis & sic cūeniet q. spu-
rius toto tempore sue uite administrabit
licet non fiat capax & interim alius nō
admittat. in aut. ut liceat matri & auē
& i. & post mortem suam admittet sub-
stitutus nec interim eo uiuo erit heres. s.
substitutus ille y mo tenebit illa bona ut
curator ut quidaz habent per Ia. de are.
in. l. libertas testamēto dari de ma. testa.
aliqd in. l. in tempus. de here. insti. Alius
modus instituendi traditur per dy. s. q.
pater faciat filium suum spurioz contra-
here societatez omniū bonorū cum quodā
amico postea illum amicum suuz heredē
instituat nam ppter personaz illius capa-
cis. s. amici spurioz ipse licet incapax ad
capiendum admittetur. Ita consuluit p-
casum. l. si is qui duos. de libe. lega. con-
iuncta. l. iiii. §. i. s. pro socio. ubi omnia
cōmunicantur zē. Pro quo fac quod nō.
glo. in. l. iiii. j. de lega. prestan. bo. posses.

¶ tabul. petita. super uerbo portō. Et ad de quod idem Dy. tangit in dubio quō pater possit ei relinquere in. l. ita fidei. §. i. j. de iure. fi. ubi etiam Bar. aliquid. & laci⁹ in. l. si. de hīs qui. ut in dig. ubi uide ibi enim tenet q̄ filie etiam spurie pater possit relinquere pro dote. ¶ Vltimo adde predictis q̄ bastardi siue naturales et spurii non dicuntur de domo nobilitum siue loquamur in fauorabilioribus siue odiosis & ita consuluit dy. qui dix. q̄ nullam agnationem uel cognationem habent ex parte patris. j. unde cogna. l. si spurius. et illum tex. all. cuius consiliū Incipit In xpī nomine amen. diligenter considerata zc. Ad hoc facit quod nō. in simili in clement. i. de baptismo. Et in spuris q̄ non participant de honore parentum nec appellandi sint de domo. nō. bal. in. l. ex libera. C. de suis & legit. Ex quo ibi infert q̄ si non continentur ipsi bastardi multo minus & nepotes et legitimi ex bastardis quia nulla cōsequētia potest esse bona legitima ex illicito nascendi principio & radice corrupta. C. de natu. libe. l. si. pro hoc benefac̄ quod dicūt canon. q̄ ex infecta radice fructus non producitur & non bono per aguntur exitu que malo sunt inchoata principio. i. q. i. c. principat⁹. & c. uulnerator. Nec in hoc iuuat aliqd nobilitas matris quia eius nobilitas non consideratur sed patris. l. cum legitime. s. de sta. homi. Or. de hīs sum contentus. Flo.

S I ARBITER. Memoriam stare probatur per uisus & auditum sed memoria nō stare probatur per cōmunem oppi. q̄ non extat aliquis qui uiderit uel audierit. b. d. Vel sic sicut agens aque pluuie arcende ad eius uictoriam debet duo probare. f. opus manu factum & operis extare memoriam absq̄ aliqua probatōe diei uel consulis ita econtra reus si uult absolui debet duo probare. f. non extare memoriam operis facti & q̄ omnium sic opinio operis facti memoriaz non stare b. d. ad plenum & duo facit Primo enī declarat quid p̄bare debeat actor ut optineat in actione aque pluuie arcende. Scdo quid reus ut absoluator. fa. ibi. sed cum omnium. Et pro euidentia huius. l.

premitte q̄ in actione aque pluuie arcende debet actor duo probare. f. op⁹ manu factū. & q̄ memoria extat inchoati opis & potest agere quia in futurum timeat sibi damnum ab aqua pluuia iufferi. re⁹ uero ad sui defensionem habet remcuere vnum illorum tantum. f. probando opus esse naturale uel memoriaz non extare et alterum probare ei sufficit. Nam hoc est regulare q̄ ubicumq̄ actor ad sui intentionez habet plura probare reus uincit si vnum illorum tantuz excludat ita dicit Rosfe. in materia actionuz. scdm butri. qui eum allegat Secus autem esset si plura proponerentur quoz quodlibet sufficeret ad fundandam intentionem actoris nam tunc sufficit alterum tantum p̄bari scdm nō. j. de re. uendi. l. diuus. & p̄bat ext. de preben. c. cum iam dudum. y mo est ibi casus. ¶ Nō. primo q̄ q̄n principaliter non agitur de probando tempore non est necesse q̄ testis deponat de tēpe de quo tangitur. C. de testi. l. testium. & dicitur in. l. ob carmen. & si testes. j. de testi. ¶ Scdo nō. casum in quo admittit testimonium de auditu y mo etiam testis deponens de auditu auditus probat & ē speciale scdm aliquos in hoc iudicio aque pluuie arcende. f. memoriaz extare ul nō extare. alii tamen contra de quo. j. super glo. dicam. ¶ Item nō. q̄ memoria probatur per non uisum & non audituz q̄ concurrat cois oppy. q̄ non uidit nec audiuit qui uiderit uel recordetur opus factum zc. Item nō. tex. qui uidetur p̄bare q̄ possit probari mera negatiua. f. memoriam non extare. Sed butri. dicit q̄ ista est potius affirmatiua quia p̄bat q̄ cuius est opinio memoriaz non extare. Circa quam probationem uide. Inno. extra de uer. fi. c. ueniens. & c. quid per nouale. intelligatur. & Io. an. de prescrip. c. i. in ultima glo. in vi. ubi etiam notanter dicit q̄ si uterq̄ probauit preferunt testes magis y donei & qui dicunt aptiora & sic preferuntur qui dicunt se uidisse contrarium quia asserunt affirmatiuam q̄ nō. Et ex hīs collige formā probandi innocenciam nam debet articulari de publica uoce & fama q̄ talis sit innocens & q̄ delictuz non cōmiserit & sic est affirmatiua quia dico eum innocentē & in hoc

uide Bar. in. l. i. §. idem labeo. de aqua.
plu. arcen. & talis probatio fiet per audi-
tum cum ueritas non possit aliter melius
percipi quam per auditum. Vnde si per
statutum de maleficio commissio post sonum
campane iudex potest ingredi. ut est hic
testis dicens scio quod talis commisit homici-
dium quia uidi & bene probat delictum
Sed non probat illud commissum post sonum
campane & ideo iudex non poterit ingre-
dere nisi testis dicat audiuisti sonum campane
& post sonum uidi tunc committere male-
f. cium. ¶ Item non. tex. ibi. sed cum
est hec oppo. Nam uidetur probare quod
sufficiat testem deponentem de fama di-
cere maiorem partem populi hoc dicere
& hoc uidetur tenere glo. in. l. iii. §. eius-
dem. j. de. testi. Sed certe quia oportet
quod testis deponat aliquid quod ex sensu
percipiat corpore. l. qui testamento §. fi.
j. de testa. & non. Inno. de testi. c. cum casus
oportet quod reddat causam dicti sui. s. dico
maiorem partem populi hoc sentire quia
audiui maiorem partem populi hoc dicere
& ita debet intelligi hec. l. & quod non.
Inno. de uer. fi. c. ueniens. al. tenet quod non
esset probata fama nam maiorem partem
populi hoc sentire posset comprehendere ex
alio quam ex uoce & sic non esset fama pro-
batur in l. labeo. de supelle. lega. Et hoc
tenuit Bar. in materia fame in. l. de mi-
nore. §. tormenta. j. de questi. Circa quod
adde quod dicatur in dicta. l. iii. §. eiusdem
j. de testi. ¶ In glo. magna que incipit
i. iudex ordinaris. circa fi. ibi. & certe ymo
non uidetur speciale. hanc partem quod non
sit speciale in actione ista aque pluuie
arcende tenuit butr. quia semper debeat
admitti illa probatio per quam melius col-
ligitur id de quo agitur cum ergo memo-
ria melius per auditum colligatur quam per
alium sensum ideo eius testimonium reci-
pitur & ideo cum testis deponeret quod quin-
tadecima die mensis fuerit & interroga-
retur quomodo sciret quod esset quintusdecim-
us dies respondeat quia habeo menti. i.
memorie. Certe dicebat eum bene depo-
nere quia per alium sensum corporis non
potest colligi quot dies mensis sint elapsi
nisi per memoriam. Circa hoc tamen ui-
de quod Cy. non. C. de testi. l. testium. &
per Inno extra de testi. c. cum causam. co-

munis tamen oppo. est quod sit speciale. ¶
Ea. ibi. c. super. et xxxv. q. vi. de paren-
tela. & ext. de testi. c. licet ex quadam in pn.
¶ Ea. ibi per consiliu. s. per dictam de
cretalem licet ex quadam. quia hodie usque
ad quartum gradum prohibetur matrimo-
niu. c. non debet. ext. de consang. et affi.
¶ Ea. ibi in fi. sed si non constet ma-
factum. Non. hanc singularem glo. scdm
Ray. quod quod dicit unum uidetur dicere omne
id per quod peruenit ad illud. ad quod
facit. j. de acqui. here. l. illud. ¶ Ultimo
ad hanc. l. & predicta uide quod tangit
Inno. in. c. fi. ext. de iura. calump.

IMPERATORES. Per episcopum
stolam probatur quasi filiatio. s.
presumptiue sicut per publicum
instrumentum. h. d. tex. cum glo.
Vel sic Scriptura priuata facit semiple-
nam probationem & sic cum aliis admi-
nicul. probat. h. d. scdm eodem intellectu
& communem modum allegandi. Circa
hunc casum uide quod non. insti. de inge-
nuit. i. fi. ¶ In glo. sed non multum in
fi. ibi sed semiplenam. & hoc est uerius
scdm butr. & doc. Circa hanc tamen pro-
bationem & eius officium uide omnino
quod dixi. s. eo. l. quidam. & adde Inno.
qui fi. sint legit. c. transmissa. Floria.
¶ **MULIER GRAUIDA.** Tur-
batio matris non preiudicat filio. ita potest
allegari. Vel sic. Vxor que est pregnans
presumit ex marito grauida non obstan-
te eius assertionem contraria. h. d. quo ad lit-
teram. ¶ Non. ergo quod assertio matris
super filiacione non preiudicat filio
& sic facit ad nota per Cy. in. l. si uicinis
C. de nup. ubi uide ¶ Non. hic in fi. na-
inducitur per butr. contra fumantes qui
faciunt uenire matrem coram iudice &
dicere ei quasi in presentia quod iste non fuit
filius fumantis mariti sui sed prebiteri
et sic non debet ut fumans reputari nam
reuera hoc sibi non prodest ut hic probatur
¶ Tercio non. hanc. l. quia facit in ar. quod
familiares expulsi a domo non admittantur
ad testificandum contra dominum quia
presumitur testificari ex ira & odio de
quo tangitur per Ia. de are. in. l. etiam. C.
de testi. demum quia hec. l. loquitur in pro-
fessione matris. Adde quid de professione
patris an noceat uel profit filio. de quo

per Bar. in. l. ii. de libe. agno. certe mltō minus nocet quia minus noticiam habet pater quam mater de partu. Flo.

De Fide Instrumentoz Bica .

CIn fi. glo. Bica. ibi quam per uocem uiuam fit dic forte ex eo quia probatio per scripturam melius retinetur memorie Vel quod dicit hic glo. intellige uerum in casibus in quibus scriptura requiritur q nō supra de pigno. l. contrahitur. et alios plures addam. j. eo. l. ii. **C**Demum pro euidencia tituli premittit q appellatio instrumenti est generalis quia multa continentur ut hic in. l. i. nō Sed in hoc titulo sume instrumentum pro cartis uel scripturis non alio modo. **C** Florianus .

ISTRUMENTOꝝ.
Instrumentū scdm ethimologiam uocabuli compndit omne genus probatōnis ex quo iudex instruitur in hoc tamen titulo sumit p publica carta tantum. b. d. **C**In tex. ibi instrumentoruz. in quorum confectōne debet apponi dies & locus ut nō in aut. qui. mo. na. effi. legit q. illud. & in aut. ut prepo. nomen impe. in princ. & q. si qua. & ibi per Ia. de bel. qui exprimit omnia que requiruntur & per. Cy. in. l. siqua. de diuersis rescrip. Tangitur etiaz de conuen. fisci. debit. l. ii. li. x. & in .c. abbate ad fi. de re iudi. in vi. ubi glo. ordinaria Io. an. Circa tamen eorum solemnitatem conclude attendi consuetudinem loci ubi fit ut nō. in. q. si. in aut. ut prepo. nomen impera. facit. **C** de testa. l. si non speciali. & l. ii. **C** quemad. test. aperit. **C** Nō. hunc tex. q. allegatur ab allusione uocabuli sumatur propria significatio et sic facit ad questionem statuti dicentis q. producens falsum instrumentum debeat puniri. s. q. producens falsuz testem etiam debeat puniri. Nam statutum secundum suum propriuz significatum sumitur ab ethimologia uocabuli ut j. de uerbo. sy. l. pupillus. q. interterritoruz ut appellatione instrumentorū continentur testes ut hic & de testibus cogendis. c. peruenit ergo zc. Sed certe hoc nō est

uerum nec hec. l. hoc probat quia loquitur improprie nec obstat ratio supradicta q. uerum est q. proprium significatū sumitur ab ethimologia nisi repugnet diffinitio uel modus loquendi qui est seruandus l. labeo. de suppellec. lega. & ita est hic. quia instrumenta appellantur solū carte publice & ita fuit hic de facto iudicatur scdm butri. De hoc tamen an arguatur ab allusione uocabuli & an ex ea sumatur propria significatio uel non. uide per bar. tactam in. l. ii. q. appellata. s. si cer. pet. & l. i. j. de fur. & l. i. j. de testa. & laci⁹ in repetitione omnes populū. in questioe. Illa de interpretatōe declaratiua quomō in statutis cadat zc. Et ex hiis potest inferri ad dubium An appellatione filiorū contineantur nepotes ex propria significatione. & butri. disputans tenuit q. sic Nam propria significatio sumit ab ethimologia uel allusione uocabuli ut hic & dicta. l. ii. q. appellata. & l. pupillus q. territorium. de uer. sy. sed scdm allusionē appellatio filii comprehendit nepotes quia filius dicitur a filio quod est amor. quia amor est in nepotibus. l. liberorū. de uer. sy. ergo zc. Preterea glo. insti. qui daretu. poss. in fi. dicit q. leges que dicunt q. appellatione filiorum non continentur nepotes loquuntur secunduz cōem usum loquendi. Sed communis usus loquendi non est intellectus proprius sed figuratus & interpretatus. l. cum delamonis. q. affnam. de fun. instruc. & l. labeo. de suppellec. lega. ergo zc. Preterea communis usus loquendi non potest alterare propriū rei significatum. l. ii. s. de usufru. ea. re. que. ulu. consu. ergo remanet q. nepotes ex propria significatione comprehendant scdm eum pro quo facit bene tex. in dcā l. liberorum. in princ. ibi ubi continentur Contrariū tamen tenuit Dy. in. l. iusta. in eo. ti. de uer. sy. et Bar. in dicta. l. liberorum. Vbi concludunt q. ex interpretatione tantuz q. est utile scire ppter statuta. **C** Vltimo quia hic loquitur de instrumento si per statutum prouidetur q. cōt instrumentum non possit opponi nisi exceptio solutionis et falsitatis an alie similes opponi possint. Vide quod nō. Bar. q. i. j. q. ui. aut. clam. & Cy. tangit de adul. l. ita nobis pudor. quibus adde illā

singularem glo extra de sequest. poss. & fruc. clement. i. Vbi q̄ semper exceptio nullitatis opponi potest licet per statutū omnes alie remoueantur & loquitur ibi de incompetencia iudicis.

QUICVMQVE. Originalia faciunt fidem non exempla. b. dicit. concor. extra eo. c. i. & ii. ubi uide de materia huius legis

CIn tex. ibi a fisco subaudi etiaz. q. d. q̄ ne dum a priuato sed ideo de fisco dicit quia plus uidebatur in eo cuz habeat alia priuilegia q̄ priuatus. sic ergo nō. exemplo non credi. quod uerum intellege nisi contra eum qui dedit exemplū l. in fraudem. §. neq. j. de iur. fi. Item hoc uerum nisi contra eum qui producit exemplum et dicat se originale perdidit se et probet tunc exemplum faceret semiplenam probationez & sic posset iuramentum deferri q̄ est notabile. C. eo. l. sicut iniquum. quam signa. et bar. sequitur eā ut notandam in. l. amonendi. s. de iure. iuran.

CIn glo. tria sunt nomina. ibi originalia. ideo significancia. **C**Ea. ibi tria nomina sunt. & etiam idem significant ista tria. **C**Ea. ibi que non continentur in exemplo. potest addi & alia ratio. quia tabellioni non creditur nisi de gestis tempore confecti instrumenti & sic de hiis que tunc uidit & audiuit sed ista que fuerunt gesta in alio instrumento non fuerunt tunc gesta quando istud l. exemplatum fuit factum. Item nec ab istis testibus uisa ergo istud solum pbat Item potest interuenisse fraus quia forte fuit ostensum instrumentum falsum in quo erat nomen tabellionis mortui non ergo posset probari suspectum originale per comparisonem litterarum si exemplo credatur. ad hoc. l. compationes. C. eo. et in aut. de fide. instru. §. oportet. ita uult butri. in dicta aut. Item nullo documento

CEa. ibi nisi fuerit offitio iudicis publicatuz. intellige competentis ut. j. subda

CEa. ibi & parte aduersa legitime citata. Nō ergo q̄ etiā i insinuatōe instrumenti debet uocari aduersarius Idem tenet hic butri. & dicta aut. si quis in alio quo documento. ubi etiā Cy. idem ppter uitandam predictam fraudem de qua nunc dixi. Sic etiā contingit circa testes

productos ad eternā rei memoriam. in aut. de testi. §. penf. C. detesti. aut. si qs ab aliquo. j. de aqua plu. arcen. l. in concedendo. pro quo satis facit regula. l. de uno quoq. de re. iudi. et de adop. l. nam ita diuus. & hoc etiam Cy. tenuit. Idez tenuit Inno. in utroq. dicto ext. de testi. c. albericus. etiam si tractetur de publicacione priuilegii uel alterius littere ut spicitur cuius interest facit ad idem quod nō. ipse Inno. ext. eo. c. cum. p. tabellio. Et ex hiis collige q̄ priuilegiū per quod derogatur iuri episcopoz non possit publicari coram iudice seculari quia non potest citare episcopum uel alium clericum coram se ut in aut. statuimus. de epi. & cle. & extra de fo. compe. c. si diligenti. & eo. ti. c. romana. §. contrabētes. in. vi. Ergo dicta insinuatō uel autenticatio reperiretur facta absq. citatione et sic esset nulla. vnum nō. q̄ si producat priuilegium longo tempore sumptuz de originali uel exemplo cum auctoritate iudicis competentis non apparet tamen citatos fuisse citados presumuntur citati ut dispositio potius ualeat q̄ pereat. Ita tenet Io. an. de testi. c. albericus. in nouella in ultima glo. & uide in spec. hoc eo. ti. §. ostenso. ubi de hac. q. j. sed si quis potest. & in ti. de senten. §. ut autem j. et nō. **C**An autem priuilegium exemplatum ab exemplo probet ita q̄ in iudicio ei fides adhibeatur & hic uidetur casus q̄ non. & in dicta aut. si quis in aliquo & extra eo. c. i. & ii. Sol. dic q̄ si citatis citandis debito modo cum cause cognitione & cum auctoritate iudicis sit sumptum scdm predicta faciat plenam fidez pro hoc uidetur casus extra de priuill. c. cum olim. el. i. inducendo sic nam parez uim habent testes & instrumēta. l. in exercendis. C. eo. Sed certū est q̄ si ammissum est priuilegium & probatur per testes tenor priuilegii bulla & subscriptio & q̄ ipsum priuilegium in nulla parte erat uiciatum tale priuilegium debet renouari et transcribi adeo q̄ sic transcriptum probat ut ibi ergo si producat priuilegium exemplatum ab exemplo quod exemplum erat sumptuz de originali & sic probat originale sic se habuisse ergo & ipsum sumptum debet fidem facere

dummodo sit sumptum debito modo & auctoritate iudicis competentis ut dictum est. Or. consideratis si ille tex. hoc probat multi prima facie dicentur gruz. ¶ Et quia de publicatione uel infinuatiōe dictū est potest dubitari que sit eius forma dic ergo q̄ fiet per tres notarios ad minus quorum primus dicet q̄ hoc est exemplum cuiusdam instrumenti sic incipientis & ponet totum instrumentum de uerbo ad uerbum & postea in subscriptione dicet Ego petrus tabellio hoc instrumentum fideliter exemplavi & exempla unicum tabellionibus infrascriptis coram iudice & testibus diligenter ascultavi. Et quia inueni illud concordare cum originali ideo mandato iudicis me subscripsi & eodem modo dicet alter tabellio se ascultasse diligenter zc. similiter dicet & tertius tabellio. & quilibet tabellio faciet mentionem aliorum tabellionum & testium & se subscribet. & mandabitur per iudicem de cetero fidem adhibendam tali exemplo et tali instrumento ad nō debet statari licet originale non ostendatur. scdm̄ doctores cōmuniter. licet quidā aliter dixerint de quibus uide relatum per Cy. in dicta aut. si quis aliquo in. iiii. q. ¶ An autem instrumentum uel scripta ex quo semel est infinuatum amplius possit infinuari cōmuniter tenetur q̄ non p̄ l. sanctimus. C. de diuer. rescrip. Item & per rationem quia tempus suppletū non recipit supplementationem. s̄. ex. quibus causis ma. l. nec non. §. si quis sepius. ergo nec ista scripta suppleta recipit. zc. ¶ Ea. ubi circa si. necesse fieri in scriptis. dic q̄ est in casibus notatis. s̄. de pigno. l. cont. hitur. & uiginti octo casus in quibus uide tur requiri scriptura uide enumerationes per Io. an. de censibus. c. i. in vi. in glo. que incipit per casus. ¶ Ultimo ad materiam huius. l. sciendum est q̄ originali statur ut hic & C. de probat. l. cu. precibus. Fallit si reddatur suspectum q̄ potest contingere uel re ipsa ut quia rasum. in locum de quo est questio tunc non probat nisi approbet. l. si. C. de edic. diu. adri. tol. C. de testa. l. si unus. & ibi nō. ul. etiam ex persona utentis ut quia est usus producere falsa instrumenta & tunc ei non credit nisi alius non suspectus edat

uel ducat secum uel se subscribat edic. i. s̄. de edendo. l. si quis ex argentariis. §. i. Potest etiam reddi suspectum ex persona scribentis & hoc duobus modis uel quia de presenti conuincitur q̄ in hoc instrumento scripsit aliquid falsum & tunc clarum q̄ nil probat nec fidem facit. uel quia al fecit talia instrumenta & de hoc conuictus & condemnatus est de falso & sic non posset scripturas facere sicut nec testificari. §. ti. i. l. iiii. §. lege iul. fac. C. de her. aut. credetes. i. si. Idē si ei depositio erat notoria. l. ii. §. miles. de infami. fac. quod nō. Inno. de elec. c. nichil. ubi potest de gestis per prelatum depositum. Secus si eius depositio foret occulta Nam tunc eius instrumenta tenerent ita nō. glo. de senten. excom. c. decernimus in vi. quam pro deo nō. Adde q̄ si post instrumentum iam confectum tabellio condemnaretur de falso non iudicaret michi uel instrumento meo nisi forte me sciete & tacere fuisset condemnatus quia de uno tempore presumptio trahitur ad aliud ut. l. si cui §. eisdem de accusa. & l. si quis aliquid C. de iuste. & archa. li. x. Et ex hiis deciditur q̄ sententia de falso lata contra notarium non nocet parti si non fuit citata & hoc Bar. tenuit in. l. iiii. de puari §. ubi uide. Simile dixit Cy. in sententia lata de falso contra testem q̄ non nocet parti ita nō. per eum in. l. i. C. qui accu. non pos. Adde predictis q̄ notarius de falso condemnatus poterit rogationes primas in publicā formam redigere glo. est singularis extra de here. c. ut officiu. in vi. quaz singulariter nō. Compelletur tamen ad petitionem partis protocollo ut nō. glo. singularis. in. l. si ex argentariis §. ii. s̄. de eden. et intellige de rogationibus ante scriptis per eum preter illas de quibus est condemnatus de falso. Nam illud instrumentum numquam redigit in mundum. tex. probat extra de heret. c. fraternitatis. et ibi per Inno. ¶ Ultimo adde an instrumentum a me productum possim ut falsum impugnare de quo uide per Bar. tactum in. l. post legatum. §. i. §. de hiis qui. ut indig. & per Inno. ext. de cens. c. cuz olim. & plenius de exceptionibus. c. cum uenerabilis. Or. notatis ista quia utilia.

REPETITA. Repetitio dies in instrumento est falsum committere. h. d. Vel sic Creditori precedenti in ordine uel tempore non derogatur per instrumentum posterius in quo apponitur Falsa dies tam ipsi qui participant in eadem falsitate unus alterum non accusat. h. d. Ista est ois substantia littere. In tex. ibi ad eos. s. creditorem & debitorem. Ibi non uideri. qtu ad hoc ut unus possit alium accusare. No. q. quando sunt plures participes in eodem crimine unus non potest aliu accusare etiam in crimine falsi q. est notandum. Circa quod uide quod no. extra. e. ueniens. el. i. Et aduerte q. hec. l. uide. intelligenda in priuata scriptura licz glo. i. aliter. Nam si intelligetur in publica notarius qui scriberet instrumentum & apponeret aliam diem confessionis sine dubio committeret falsum. Item intellige q. hic fuit apposita dies in scriptura no. uera sed antiquior. intelligo. s. de die cofecte scripte. Na. si scriptura contineret uerum diem hoc modo quia hodie confiteor q. mutuasti michi centum iam est annus. sub obligatione bonorum tunc in instrumentum non esset falsum sed confessio debitoris non est dubia q. nichil posset preiudicare alteri creditori cui prius obligauerit & cui ius quesitum est.

REGULARITER. Regulariter scriptura non est de substantia rei geste & ideo regulariter par est probatio instrumentorum & testium h. d. cum se. Fallit tam in casibus quos dixi s. e. l. ii. ubi uide. C. No. ex ista. l. in. l. fi. q. de esse matrimonii. no. est scriptura cocor. l. neq. el. i. hic all. Quar. de q. tamen licz in nuptiis non requirant scriptura tamen circa eas scriptura est necessaria puta in confectione dotaliu instrumentorum que requiruntur ad legitimamtionem precedentium filiorum q. die ue Insti. de nup. s. fi. et quod ibi no. Circa q. omnino uide quod dixi. s. de proba. q.

HIDE TRIBVLIS. Tabule testameti debent deponi penes digniorem. h. d. Inno. alibi facit festuz de isto tex. Vel sic Ceteris paribus seniores sunt iunioribus

preferendi. h. d. C. In glo. pens. ut in honoribus. in fi. dic ymo hodie etiam in aliquibus patet differentia & dic ut ibi. No. hanc. l. per quam dicit Inno. q. quando uniuersitas uel collegium non habet rectorem q. ille qui est antiquior in collegio potest collegium conuocare & tenentur alii ire. Si tamen non uadunt non possunt per eum mulctari. Si eis amplius non requisitis procedi potest ad electioz uel filies actus pro hoc etia. fac. j. de albo. scrib. l. i. Vbi Bar. hoc tangit. Ad idem etiam de sen. perfec. preto. l. ii. li. xii. C. de offi. mag. offi. l. ii. cuz. sy. sedz Inno. extra de maio. & obe. c. i. Item allegatur hec. l. ad statutum q. mulier uel minor no. possit contrahere sine consensu proxime. s. ut preferantur antiquiores iunioribus ut hic. Et aduerte quia quod ista. l. dicit q. senior preferatur zc. intelligit ceteris paribus & ita debet intelligi iura. s. all. & quod no. glo. in. l. cum quid. s. si certeta. Nam si constaret de alterius pleniore fide uel uirtute tunc etatez uel annoz numeram non curant sed eligitur habens maiorem fidem uel uirtutez. ita debet intelligi in auten. de mona. s. fi. & C. de offi. rec. prouin. l. potioris. Item & si no. constat de alterius pleniore fide si tamen etas unius est magis apta nature rei de qua agitur ille preferatur. s. de edil. edic. l. precipuit. & j. ti. proximo. l. ob carme. s. finali. C. Florianus.

De. Testibus. Rica.

TESTIMONIOR VM. Primo potit utilitate tituli propter frequentem usum ipsius. Secundo declarat qui precipue admittant in testes. Tercio in quibus causis Quarto generalis regula qui admittant Quinto quot numero sufficiant. Sexto & ultimo proximi dicti rationem annectit. partes sunt clare. Casus. Dicere testimoniu est de genere permissorum & ideo quilibet intelligitur admissus nisi pbetur prohibitus maxime si eius fides non uacillat. h. d. butri. Vel sic Testes sunt necessarii tam in criminalibus q. in ciuilibus & quilibet potest esse testis nisi inueniat

per legem prohibitus et iudex debet testi-
um multitudinē refrenari. b. d. ¶ Nō
primo usum testium necessariū. Et ideo
bene deciditur q̄ non ualet pactum quo
partes conueniunt q̄ non possit solutio
nisi per instrumentum probari quia auc-
toritati testium per pactum derogari nō
potest ut nō. glo. in aut. ut sine probi-
mat. debi. & credi. & quia uero. Et ita
tenet Alber. galeo. in margarita de teste
ubi dicit q̄ istud pactum non excludit
probationem testium sed agrauat. Scđo
nō. ibi uacillat. fidem adhiberi testibus
cum non uacillant si tamen uacillarent
non per hoc a testimonio repelluntur lz
eis minus credatur ut hic in glo. & nō.
j. eo. l. i. in princ. Vnum tamen nō. q̄
iudex debet facere scribere in actis mōz
uacillandi. s. dubitando. tremendo. uel
sudando testes loquebantur ita nō. Inno
extra de probac. c. quoniam contra. in glo.
per hoc dicunt quidam zc. ad fi. ubi de
hoc omnino uide. & etiam Bar. in l. de
minore. & tormenta. j. de quest. Et ideo
dicit alibi Bar. q̄ ualet rñsio testis repe-
titi coram iudice qui dixit testificor pro
ut in alia testificatione iam dixi ita nō.
Bar. in l. eos. j. de fal. tangit in l. legata
inutiliter. del. i. ubi tamē non determinat
Sed certe puto q̄ iudex posset nolle ad-
mittere talem testificationem ut uideretur
qua fronte zc. quo casu consuli testi ut
petat sibi exhiberi copia eius quod al. de
posuit et debet dari scđm eundem in dic-
ta. l. eos. q̄ credo uerum nisi tales testes
essent suspecti & uacillantes quia tunc
tal. copia dari non debet ymo iudex de-
bet conari capere eos in uerbis. s. ut puni-
at eos de falsitate ita dic. nō. azo. in sum-
ma co. ti. Item nō. ibi interdicitur zc. q̄
hoc edictum est prohibitorium certarum
personarum tantuz. unde omnes sunt ha-
biles nisi probentur in habiles. s. de pba.
l. ab ea parte. & l. in exceptionibus. &
penul. & nō. glo. C. de here. l. quoniam in
fi. & extra. eo. c. fi. in glo. iiii. in vi. file
dicit in l. mutus. & i. s. de procu. Nō.
quarto ibi excusantur q̄ regulariter tam
in ciuilibus q̄ in criminalibus possunt in-
uiti compelli ad testificandum nā si hii.
qui habent excusationez non compellun-
tur ut hic ergo alii compelluntur. Fallit

in quibusdam qui inuiti non coguntur
j. eo. l. lege iulia. An autez iure canonico
quis compellatur testificari in uitis &
quando uide quod nō. ext. de testi. cogē.
c. dilectorum ubi glo. & adde quod nō.
Cy. C. eo. l. si quando. Si tamē testis uo-
catus ad testificandū deneget comparere
consulit allibi Bar. q̄ iudex formet contē-
eum inquisitionem de falso. s. dicendo q̄
acceperunt pecuniam ne testificentur &
sic falsum committunt ueritatem tacēdo
ita consulit in l. in princ. jo. sed & si
quis. j. de fal. per illuz tex. pro quo bene
facit extra. de fal. c. i. Sed contra hoc ui-
detur facere quia tunc testis est falsus cū
esset periu. C. de epi. & cle. l. presbiteri
Ille ergo qui numq̄ iurauit non uideatur
posse incidere crimen falsi. fac. quod nō.
s. de infami. l. lucius. ppter quod uideatur
dicendum q̄ melius esset testē aliter extē
ordinem puniri propter contumaciam.
Tene menti dictum Bar. ¶ Demuz no-
ta hanc probationem testium admitti in
omnibus causis et in hoc differt a proba-
tione mortua per instrumentum nam in-
strumenta non sufficiunt in qualibet cā
quia non in criminalib9 magnis. Vnde
licet dicant tabellioni q̄ faciat instru-
mentum quomodo ticius occidit. p. p. hoc
non probabitur homicidium nam & in
criminalibus debent examinari testes p
iudicem & si expedierit torquentur. Sen-
tit tamen hic butri. sub dubio forte q̄ in
paruis criminibus probabit ut si dicatur
tabellioni q̄ faciat instrumentuz quomō-
de nuntio. T. q̄ non ingrediatur fundū
meum me inuito et si ingrediatur michi
uiolenciam facit de hoc tamen uide. C.
de probac. l. si. ubi per Cy. & Bar. in
l. in senatus. j. ad turpill. tangam in l.
iii. & idem diuus. j. c. ¶ Demuz nō. hic
in ultima parte tex. q̄ ad iudicem spec-
tat refrenare numerum testiuuz ut hic. &
in clemen. sepe. post princ. de uer. signi-
& quod notatur. extra de uerbo signifi-
c. licet. & extra. e. c. cum causam. Refre-
nabit autem iudex uidendo dicta testiuū
ut si uiderit q̄ bene probent articulos su-
per quibus inducuntur prohibebit ulterioz
produci non tamen dicit parti q̄ hoc fa-
ciat eo quia bene probabit quod intendit
quia male faceret. Prudenter tamen faci-

at ad talem refrenationez non procedere
nisi prius faciat partem contra qua ppe
ditur renunctiare quod nichil dicit con
tra testes uel ea admissa ad dicendum ap
pareat testes no probatos q bene potest
facere. extra. de proba. licet causam. Itz
numq procedat ad talem refrenationez
nisi ubi constat q dicta productioz testi
um non possunt retractari. Effrenata au
tem multitudo dicitur secunduz extima
tionem iudicis ut hic. ita dicit notanter
Inno. extra eo. c. cum causam. in glo. ite
alio. ¶ In glo. impprie hec uocabula ibi
Sed lis ante litem conte. tantum. hanc te
net butri hic et in orio ut etiam dicit col
ligi ex glo. dicte. l. causas. Nec ob. ista
littera scdm euz quia iurifconsultus fecit
causa pulchrioris ornatus ne bis idem re
peteret. Sed Bar. in. l. causas tenet q ca
sit nomē generale & sic uerificetur an
litem conte. & post. Sed lis dicatur post
litem conte. tantum ut dicta autq. qui se
mel & dicit esse casum extra de uer. sy.
c. ex parte. el. ii. Sunt tamē ibi alia uer
ba quia diem litis mote. Et hoc scire est
utile Ad statutum q si aduocatus cause
se absentauerit reipubli. causa stet in sus
penso causa. ¶ In glo. l. duoru. hoc pri
mum non est uerū quia licet regulariter
quis non compellatur nisi duos testes p
ducere tamen non prohibetur producere
plures. Quid enim si aduersarius meus
producit quinqz testes certe ego qui uelle
eum uincere si non possum producere ni
si duos nichil faciam. Et ideo iudex da
bit michi licenciam producendi septem
uel octo ut sic uincere possim. Sed si ad
uersarius nullos produxisset tunc iudex
non paciē me tot producere sed mode
rabit numerum testium scdm qualitatez
cause ut si maior est causa maior nume
rus admittatur ita declarat glo. odoffre.
extra eo. c. cum causam. & uide qd ibi.
Or. credatis q sine istis non intelligitis
istaz. l. Et ex hiis patet q id quod seqt.
in glo. uerius est dum dicit uel id quod
uidebitur iudici. ¶ Florianus.

IN TESTIBVS. Primo po
nit theorica. Scdo in. l. testiu
practicam. Tercio ibi idecq.
probat per multa rescripta. s.
practicā illā et hoc intēdit i joba. hac lege

expressa intestibus attenduntur & uacil
lantibus non creditur. b. d. ¶ Nō. ergo
non credi testi uacillanti q intellige ut
dixi. s. l. prox. Est autem differēcia in
ter uariare. cōtradicere. & uacillare. Nā
dicitur testem uariare qui primo aliquid
dixit & postea dicit contrarium nullaz
causam assignans. Contradicere autem
quādo primo dixit duo incompatibilia
ut quia dixit se sciuisse contractum cele
bratum & in tali loco. & postea interro
gatus ubi illa die fuit dicit se alibi fuisse
Vacillare uero quādo dubitando et timē
do loquitur. Item & quando uarie loqui
tur ut hic & j. eo. l. qui falsa. & j. de fal
l. eos qui. Horum autem testimoniū nō
ualet ut hic. y mo punitur. ¶ de testi. l.
nullā. Ita dicit Inno. exi. de testi. cogē.
c. preterea. Item nō. q qui laborat cōtra
suam fidez non auditur. Et sic uidetur
hic esse casus q si statutum disponit q
obligationi minoris debeat interesse un
de agnatis bone oppinionis & fame &
interuenerit agnatus qui fenerator erat
q contractus non teneat quia y mo fene
rator non est bone fame. y mo infaman
dus. l. improbum. ¶ de infam. Sed cont
rarium tenuit butri. qui dixit talē agnatū
admitti considerata mente statuti. Statu
tum enim non habuit respectuz circa si
dem erga deum sed circa mundum. s. q
scit bene custodire suum & non iacet
nec ob. dicta. l. improbum. quia illa uult
q per sentenciam infametur. Vnde an
non erit infamis & licet mutuet ad usu
ras non ppretea sequitur q sit infidelis
& hoc concludit hic. & in dicta. l. imp
bum. Contrarium tamen fuit consultum
per canonistas aliquos qui dixerūt q li
cet al. deberet admitti tamen in casu no
stro cū statutū nō requirat homines bone
fame. An pauper qui est fidelis debeat
ad testimoniuz admitti tangit hic butri
dicam. j. l. pxima. ¶ Florianus.

QUANTUM FIDES. Pōt
practicam quomodo iudex de
bet testes examiare & que sint
consideranda circa qualitatem
ipsorum testiu. ¶ Nō. ergo que explo
rantur in testibus per ipsum iudicem &
puto q hoc poterit ex officio iudicis fieri
etiam parte non opponente. j. de magi.

conue. l. i. §. si preses. ¶ Nō. secūdo potissimam fidem attendi. Quid autem si tempore iuramenti testis erat nuius conditionis tempore uero quo deponit est effectus alterius conditionis quod tempus inspici debeat uide nō. per azo. de testi. in ultima columna. Et guil. in spec. de teste. §. i. p. quid si erat. tangitur. C. de testa. l. i. uide quod dicam. j. ea. l. §. lege iulia. ¶ Nō. ibi et reprēfibilis quia uide tur probare q̄ infamis infamia facti a testimonio repellatur nam uite reprehensibilis est omnis qui laborat infamia facti s̄. de infam. l. ob hec uerba. de hoc tamē uide glo. s̄. de sena. l. cassius. & l. i. de sum trini. Communis uidetur esse conclusio q̄ tal' infamia facti a testimonio nō repellat tamen fidem testis attenuet. l. i. §. due cāe. & ibi nō. j. de car. edic. adeo q̄ scdm quosdaz non admittitur nisi in subsidium & tunc cum tormentis ut in aut. de testi. §. si uero. coll. vii. & hoc de iure ciuili. De iure autem canonico sec⁹ uidetur q̄ dic ut extra de testi. c. ut testi monium. Circa quod uide Innoq. extra de testi. cogen. c. preterea. ubi dubitatiue uidetur dicere q̄ possit testificari & q̄ tangam. j. c. l. §. lege iulia. Quid autem de infamato ppter usurariam prauitatez an ad testimoniuz admittatur & sic an in aliquo sibi credatur uide per Cy. tac tum in. l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cle. Vbi post Ia. de raue. & Pe. dicit q̄ minus est sibi credendū quia animam dedit diabolo propter diuicias. Itē nō. tex. ibi uel amicus zc. qui uidetur p bare q̄ amicitia repellat quem a testimo nio q̄ primo intelligo de nimia amicitia non autē de qualibet amicitia. s̄. de usu. l. sciendum. q̄ totuz puto iudicis arbitrio relinqui. non tamen puto q̄ aliqua amicitia faciat quem repellit sed detrahatur in fide plus & minus scdm quantitatem amicitie & hoc sentit butri. hoc idem tenuit pe. ut refert Cy. in. l. iiii. C. eo. quem ibi sequitur. ¶ In glo. ii. in fi. Adde sic & magis creditur ei qui est in dignitate. Et ex hoc dicunt canoiste q̄ si duo essent electi & haberent uoces in numero equales q̄ preferri debet ille qui habet uoces illorum qui sunt in dignitate. facit quod nō. extra de elec. c. dudum. el. i. & c. ec

clesia uestra. Sic & al' dicunt q̄ ceteris paribus potius confertur beneficium nobili q̄ plebeio. diuiti q̄ pauperi. ita nō. extra. de appel. c. constitutis. ubi glo. ordi. que dubiū mouet. ¶ In glo. nō. pauper. ibi admittitur tamen. & ibi quā ex fide. pro hoc. j. de uer. ob. l. si quis stipulatus sit. §. si qui ita. ubi tex. Circa hoc tamen Conclude q̄ in illis in quibus requiritur ydoneitas circa diuicias fides non potest facere pauperez ydoneum unde creditor potest aliquem fideiussores nolle licet fidelez si nichil habet in bonis. l. creditores j. de priuileg. credi. et. s̄. qui satis. cogan. l. si uero. §. qui pro rei qualitate. a contrario sensu. Sed in illis in quibus requiritur ydoneitas circa fidem tunc pauper fidelis admittit ut in iuribus hic al'. In illis autē in quibus requiritur ydoneitas mixta l. fidei & diuiciarum ut in tutela. nō. omnino reicitur pauper sed quia aliquantum suspectus est curator ei adiungitur l. suspectum. j. de suspect. tut. C. in. eo. ti. l. pietatis. Insti. eo. §. penl. & s̄. l. prox. & quod ibi. Adde tamen quod. nō. bu. s̄. manda. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ¶ In glo. ibi. i. mortalis inimicitie. Nō. ergo q̄ dicitur inimicitie repellere debet intelligitur de capitali al' enim nō. repellit ut nō. s̄. de arb. l. licet. & ibi nō. q̄ inimicitia appellatur capitalis si mortem sibi minati sunt per quam glo. al' audiui fuisse consultum q̄ uolens testem ut inimicum a testimonio repellere debz ei cominari mortem q̄ non placet. quia secundum hoc esset parata uia fraudib⁹ Adde quod dixi de inimicitia capitali Idem si sit de magna quantitate pecunie uel de maiori parte bonorum. Insti. de excus. tut. §. inimicitie. j. eo. ti. l. ppter litem in princ. & nō. glo. C. eo. aut. si dicitur. Sz si inimicitie nō. essent capitales tunc secundum omnes non repelluntur sed detrahunt eis in fide unde duo testes non sufficerent. Circa hoc tamen uide Innoq. extra de re. iud. c. cum. l. & A. de accus. cum oporteat. in glo. capitales. & quod nō. in. §. si uero quis. in aut. eo. Aduerte tamen q̄ licet detrahatur quandoq̄ fidei testium ut dixi potest tamen eorum probatio aliis adiuuari. & adiuuatur quandoq̄ ex numero ut si detraant

esse duo si fuissent integre fidei nūc sunt tres sic & al' suplet numerus .j. eo. l. ob carmen .§. si testes. & nō. glo. j. ea. l. §. eiusdem . Item adiuuatur quandoq; ex dignitate ut quia licet testes aliqualem inimicitiam uel amicitiam haberent ppter quam eorum fidei detraheretur tamē dignitas uel auctoritas supplet diminutionē fidei ut non sit uerisimile q; a uero discedat pro talibus & tunc tollit presumptionem & diminutionē fidei causatam ab inimicitias quia inimicitie sunt presumptiones in genere hec est in spē. si dignitas & ideo eam tollit. ar. s. de proba. cuz de indebito. Item & tercio iuuatur qnq; per famam da qua & eius effectu uide quod dicam. j. ea. l. §. eiusdem. ¶ In ea glo. ibi zc. Nō. hanc glo. que facit ad questionem utrum in causa criminali iudex possit producere testes a parte non productos. Qualiter autē istas cōditiōes & noticias possit iudex inuestigare rñdz Bar. qui tradit hanc doctrinaz q; quedā sunt conditiones de quibus dicitur hic q; non continent turpitudinem testium & de illis ipsemet testis poterit interrogari. Quedam sunt que continent turpitudinez testium & tunc non debēt interrogari quia non debet quis turpitudinem suam detegere ab alio non detectam scdm rō. s. de iur. iuran. alias. Sed iudex ex officio suo & ad partis petitionem debet interrogari uicinos quod est nō. scdz Bar. Ad predicta facit quod nō. in. l. qui iuraf se. §. si pater. s. de iure iur. & per Inno. de elec. c. dudum. el. ii. in glo. super pcesu. Circa hoc tamen de teste utrum teneatur respondere si criminose zc. uide bonam glo. extra de testi. c. cum causam in glo. que incipit de causa sciencie zc. ¶ In glo. admittend9. Nō. singulariter ex ista glo. q; licet testis ex aliqua causa repellatur ut suspectus tamen saltem facit indicium. ¶ Florianus.

¶ IDEOQ; VE DIUVS. Hic est alia pars in qua quod supra dixerat incipit probare ueruz per exempla diuersa rescripta. ¶ Nō. textum qui quotidie allegatur q; presumitur contra cum qui profert unum & eundem sermonem est enim timor q; subernatus fuerit de quo in spec. i. ti. de teste §. nūc tractem9. §.

cautum quoq; & .§. se. In substantia tamen debz esse inter testes conformitas. j. de penis. l. qui sententiaz. facit extra de conuer. coniug. c. dudum. & conclude in hoc & aliis. totū promotuz iudicis declarandum ut hic & j. ea. l. §. eiusdē in fi. Et aduerte q; licet propter hanc premeditationem sit derogatū in aliquo fidei testium fides tamen potest suppleri numero & aliis de quib9 dixi. s. in prin. hui9 l. in iiii. glo. ¶ Ultimo quia allegatur quotidie q; iudici committetur utruz debeat adhiberi fides testi uel non. Aduerte quia alibi dicit Inno. q; quia apta cause principalis quandoq; sunt examinanda in causa appellatōis tucius est q; cause suspicionis uel uacillationum testium appareant in actis ita nō. per Inno. de proba. c. quonia 9. in glo. per hoc dicit ubi uide. nō. etiam de testibus constitutis. ¶ In glo. fides ibi grum est. scdm azo. hoc intelligo ueruz in probatione frienda per testes secus si per instrumenta quia tunc sufficiūt etiā ignoti in aut de test. §. licet & nō. glo. in dicto. §. sin autem. Aduerte tamen quia si testis diceret se cognoscere si uideret debet pars sibi exhiberi ar. de publica. l. cum sibi exhibuisset & nō. glo. s. si ex nox. cā. aga. l. i. in prin. facit extra eo. c. cum causam. quod tamē debet limitari per istam nō. glo. quando interrogatur de facto eius contra quem producit alias secus q; tunc ferret testimonium etiam ignotus ut hac glo. ¶ In glo. ex tempore. in prin. Nō. ergo testem interrogari de tempore q; pe. tenuit. Bar. uero remittit ad nō. in. l. testimoniu9. ¶ eo. Tu conclude tamen scdm. Ia. de are. q; si testis inducitur ad probandum certum tempus tunc debet dicere initium & finē ipsius temporis ar. C. de prescri. xxx. an. l. cum notissimi. §. sin autem. et §. si. facit quod nō. glo. j. eo. l. ob carmen in glo. ultima. Sed si ad hoc non inducitur tunc si testis non interrogatur de tempore ualet eius testimonium etiaz sine tempore quia nō. debet esse uerbosus. ar. C. de pci. impa. offe. l. si. & qd nō. C. eo. l. scribent. ubi glo. Pro hoc facit quod testi iniungit ut dicat q; de negocio nouit non q; de tempore deponat non interrogatus. C. de epi & cle. & l. si presbiteri. & aut. q;

iudex. & .C. eo. l. quoniam. in aut. e. §. si uero hoc etiā potest perpēdi ex forma interrogationis que ponitur .C. de aro. mili. ano. l. per hanc li. xii. ibi uniusq; zc. & in aut. de here. et fal. §. si uero ad stat]. Sed ubi de tempore interrogantur tunc si uariant quia unus dicit de uno alius de alio eis non creditur in. q. viii. nichilominus. ubi uide nō. glo. & Inno. extra. de accus. c. qualiter & quādo post princ]. Sed si dicat se non recordari de tēpore dicit q; si sint al. note fidei eis creditur cum facilius perdatur memoria tēporis q; substantia negocii. l. iii. §. eidez j de aqua. plu. ar. & ita loquitur ext de fide instru. c. cum Io. Sed si non sint ita note fidei tunc nisi deponant de tempore interrogati de illo nō est eis adhibēda fides extra. e. c. cum causam. & hic fallit in casu dicti. §. cuz labeo. del. iii. de aq. plu. ar. cen. Numquid autez debeat deponere de loco uide extra. e. c. cum causam el. primo. ¶ Florianus.

¶ **EIVSDEM QVOQ; VE.** Hic etiam probat per aliud rescriptum. Et primo querit que probationes sint admittende. Secundo qualem fidem iudex debet sumere ex probationibus. Nō. primo ex tex. q; in materia probationum debet quilibet articulo admitti. i. capitulu siue ex eo resultet plena probatio siue semiplena siue etiam adminiculetur tantum & pro hoc Ia. butri. obtinuit q; in iudicio possessorio debeat admitti articulus proprietatis quia multum adminiculari potest duobus enim pariter de possessione probantibus obtinebit qui probabit de proprietate tamq; habens duplicata iura ar. in aut]. de consang. & uteri. fra. §. i. & aut. itaq; .C. Coia de success. & hoc uerū scdm eum. licet multi cont. per. l. natura liter. §. nichil coe. de acqui. poss. Et hec nō. ad statuta disponencia q; positioib; impertinentibus non respondeatur nam impertinentes non dicuntur si quouis mō facere possint ad causam. ar. predictoruz Secundo nō. q; fama per se nō est sufficiens probatio. sed dicitur confirmare alia probationem & ideo dixit alibi Inno. q; nec inducit uiolentam presumptionem extra. e. c. preterea. ubi glo. de hoc tamē j. super glo. uide etiam eundez de spon.

e. cum in tua proueniens. quod declara scdm Bar. in. l. de minore. §. tormenta. j. de questi. Tercio nō. q; una integra probatio potest sumi ex plurib; imperfectis speciebus probationis. Secus autē in pluribus imperfectis speciebus exceptionis quia non faciunt unam plenam exceptionem. l. i. .C. qui nu. tutel. Et ratio huius colligit ex isto tex. qui hoc melius pbat q; alius qui habeatur in iure. s. quia quis non astringit ad unam speciem probationis circa quod uide quod nō. Bar. in. l. i. §. idē cornelio. j. de questi. & in. l. amonendi ante fi. in ultima colump. de iure. iura. ubi omnino uide circa hunc articulum. ¶ Quarto nō. q; probatio iudicat ex sententia animi ipsius iudicantis Et sic uidetur hic casus q; sit arbitrariuz in causa criminis. Vtrum vnum indicium sufficiat ad torturam an uero requirantur plura ut. s. consideretur an indicia sint generalia & remota & tunc plura requirantur. Secus si esset propinquum & attingens negocium de quo queritur ut est testis de uisu & sy. quod declara ut prosequitur Bar. in. l. fi. j. de questi. & Cy. in. l. fi. .C. de questi. Adde tamen q; cuz hec pendeat a sententia animi iudicis hanc animi sui sententiam iudex a quo debet intimare iudici appellationis. Ita nō. Inno. & post eum Io. an. qui refert in nouella ext in. c. causamq; de re iudi. ¶ Quinto nō. istum tex. ad fi. ibi. aut parum zc. quem butri. adduxit contra ultramō. dicētes q; nō est dare semiplenam probationem quia Aut iudex habet fidē testibus & probant plene. Aut non habz fidem & nichil probant. hoc enim non est uerum quia potest iudex habere fidē testibus non tamen plenam ut hic. Itēz nō. q; in illis in quibus non potest dari pfecta doctrina sufficit subiecta rñsio & hoc extra tex. istum. ¶ In glo. dicit fama probare. ibi non sufficiat. s. in casibus qui sequuntur. ¶ Ea ibi. ut. B. mortuum. Nō. ergo glo. que sentit mortem posse probari per famam. probatur etiaz probato uxorem indutam de nigro & consanguineos luctum fecisse ista est enī uerisimilis presumptio cui est standum scdz Bar. s. de infam. l. genero. mors enī probatur per ea que mortuis accidunt ita

q̄ non uiuentib⁹ ut quia uisus est p̄duci
 ad sepulturam ul' quia uisus est non ha-
 bere sensum nec motum & per alia sy .
 per que quilibet etiā grossus intelligeret
 ipsum mortuum de hoc tamen latius p̄
 Cy. C. solu. matrī. l. si quidem. & Bar .
 latius in. l. ii. §. si dubitet. j. quemad. tes.
 ape. C. Ea. ibi regulariter. preterq̄ in ca-
 sibus predictis. C. Ea. glo. zc. Nō. ipsa
 & ita uidetur sentire in. l. amonendi. &
 in. l. in bone fidei. Idem etiā extra de
 appel. c. i. ubi glo. facit quod nō. in. l. ii.
 §. i. j. de excu. tut. sed. glo. alibi uidetur
 uelle q̄ faciat plenam fidem. s. de negj.
 gēst. arqui nača. §. cum me habente. in
 prin. magne glo. C. de proba. l. iiii. quā
 glo. nō. pro redeuntib⁹. zc. & C. de iur.
 do. ubi ad huc. Alii autem dicunt q̄ fa-
 ma nullo modo probat. s. de se sed proba-
 tiones iam factas confirmat. Vnde si ex
 utraqz essent probationes equales & alte-
 ra haberet famam per se pars illa uince-
 ret ar. huius tex. ibi consencienis fama. et
 scdm istos unus testis & fama non faci-
 unt probationem plenam quia fama ha-
 bet confirmare probationem iam factam
 Sed dictum unius testis non est probatō
 ergo non potest a fama confirmari &
 hoc tenuit Ia. de are. & butri. hic p̄terq̄
 in ciuilibus mediis uel minimis & hec ē
 una limitatio huius glo. Dy. autez. in. d.
 l. ii. §. i. de excusa. tut. uidetur dicere q̄
 fama cum uno teste faciat plenaz proba-
 tionem inciuilibus. non in criminalibus.
 in quibus requiruntur probationes luce
 clariores. l. fi. C. de proba. Et istud se-
 quitur Cy. in. l. fi. C. de quest. & l. iiii.
 C. de proba. Quod tamen dixi de crimi-
 nalibus intellige idem in ciuilibus mag-
 nis ar. de excu. tut. §. item inimicie .
 Bar. autem in hoc articulo dixit q̄ que-
 daz sunt in quibus sufficit sic cum fama
 licet in ueritate non sit & tunc sufficit
 probatio fame. l. barbarius. & l. i. C. de
 testa. C. de senten. l. ii. in iudice. zc. s.
 ad macedo. l. iiii. in filiofa. zc. Quoniam
 requiritur probatō ueritatis q̄ sit ita tūc
 in hiis in quibus fama ueritatem induc
 sufficit probatio fame. l. i. §. de flumi. de
 suppellec. le. l. labeo. et. l. cū delamois. §.
 afinā d̄ fun. instr. ubi suffic esse sic cōsuetū
 zc Sz in hiis in qbus non inducit uerita

tem tunc si fama est probata solū ex uo-
 ce populi non ex aliqua presumptione
 ex qua fama originem traxit. tunc non
 probat sed potius dicitur uana uox ppli
 que non est audienda. C. de pen. l. decu-
 rionem. choadiuuat tamen probationem
 iam factam ut hic. Sed si fama est pro-
 bata que traxit originem ex plurib⁹ pro-
 bationibus precedentibus tunc in aliqui-
 bus facit plenam probationem ut in cau-
 sis leuiorib⁹ uel modici preiudicii ita in-
 telligat glo. l. ubi ad huc. Quandoqz ha-
 bet effectum q̄ transfert onus probando
 in aliam partem ut in causis. in quibus
 cōmunis oppinio seu fama constituit ali-
 quem in possessione alicui⁹ libertatis ser-
 uitutum et sy. C. ne de stat. defunc. l. si
 matrī. Vel dicit q̄ hec fama non facit ple-
 nam probationez. Sed an faciat semiple-
 nam ita q̄ cum uno teste probet dic con-
 sideranda indicia & presumptiones ex
 quibus traxit originem & scdm illa faci-
 at semiplenam uel non Ita debet intelli-
 gi iste tex. et quod nō. glo. in dicta. l. ii.
 §. i. de excu. tut. Et ex hiis collige An
 fama sit sufficiens ad torturam de quo
 per Bar. in dicto §. tormēta. C. Ea. ibi
 hec autem. Nō. ipsam quam sequuntur
 docto. & Bar. in dicto. §. tormenta. nisi
 ex forma statuti requirerentur plures.
 C. Eadem ibi maiorem partem po-
 puli. hoc uidetur uerum in magnis nego-
 ciis in quibus requiritur fama tocus ciui-
 tatis puta si quis magnus sit mortuus in
 ciuitate uel si quid aliud magnum occur-
 ret ibi al' autem sufficit q̄ fama sit inter
 maiorem partem hominum illius uicinis
 quod declara ut Bar. sequit in dicto §.
 tormenta. C. Ea. ibi hoc sentire. Sed per
 hoc non uidetur testis probare quia non
 deponit de eo quod percipit sensu & iō
 qualiter deponere debeat uide quod dixi
 s. ti. ii. l. si arbiter. C. In glo. fi. ibi Itez
 per domesticam scripturam. zc. hec oīa
 plene examina ut. l. amonēdi. s. de iure
 iuran. & in. l. in bone fidei. C. de re-
 bus creditis. C. Florianus.
ITEM DIUVS. Non creditur
 scripturis testium ad iudicem missis sed
 ipsi testes sunt per iudicem interrogandi
 & examinandi. b. d. cum se. lego tamen
 de per se Et dicit hic butri. q̄ hic uidet

quodammodo quedam exceptio a .*fo*. que argumeta ponendo que recipere non debet. ¶ In tex. ibi non testimoniis. i. dictis testium extra iudicium uel. i. testimonio de alieno audito. s. de proba. l. si arbiter. ¶ Nō. primo tex. qui uidetur probare duz dicit non testimoniis. q. per instrumentuz non possit probari maleficiū ad idem facit. j. de custo. reo. l. diuus. In contrarium facit quod nō. j. ad tur. l. in senatus. & l. contra negantez. ¶ ad l. acquil. & l. ii. ¶ quo ap. non reci. de quo per Cy. in l. ultima. ¶ de proba. q. ubi ponit disputatōnem Ia. de are. Bar. tangit in dicta. l. in senatus. Circa quod potest concludi q. si loquimur de delicto in fabricando instrumentum ul. fabricari faciendo tunc per instrumentum probatur. l. iubemus. §. yconomus. ¶ de sac. sanc. eccle. in aut. de non. alie §. quia uero leonis. j. de fal. l. si quis legatum. Et sic quando maleficiū consistit ex instrumento probatur per instrumentum. Sed si consistat extrinsecus tunc non probat directo per instrumentū. quod est uerum plene. facit tamen adminiculum. Item hoc uerum nisi sit instrumentum confessionis facte in iudicio uel sentencie condemnatorie quia per talia instrumenta legitime confecta plene probatur maleficiū. ita potest loqui. l. si. ¶ de proba. q. ibi uel instructa apertissimis documentis zc. scdm Bal. ibi adde butri. s. eo. l. i. & quod ibi dixi post eum. ¶ Secundo nō. q. accusator qui non probat per legitimas probatōnes debet puniri nec excusant eū a pena calumpnie probatōnes non rite recepte nec testes non reddentes legitiaz causam puta de auditu alieno. ubi debet reddere de uisu ut hic. scdm diuersas lec. quod est notandum. Credatis quod est utile. ¶ Tercio nō. q. in causa criminali examinatio testium non potest alteri committi sic &. ¶ de fide instru. aut apud eloquentissimum ubi casus. ¶ In glo. sume ergo. ibi ut in marito. idem in matre tutore & aliis de quibus per glo. ¶ de calump. l. ii. & plenius in l. atheletas. §. calumpniator. s. de infami. Et hanc oppy. etiam sequitur glo. in l. i. §. i. ad turpil. & in dicta. l. ii. ¶ de calūp. Sed glo. in dicto. §. calumpniator. meli9

loquitur ut dicamus q. in casu hic exceptuato p. glo. & sy. non presumat calumpnia contra non probantem al. reglr. contra non probantem est presumptio calumpnie non tamen est iuris & de iure quia admittitur probatio in contrariū et hinc est q. dicit tex. in dicta. l. i. §. i. ad tur. quod potest esse quia ostendet iustum errorem. Iustus autem error erit fama publica. j. de adult. l. miles. §. mulier. Vel si esset ei dictum a personis fidedignis & ideo iudex anteq. condempnet de calumpnia debet assignare parti terminum sup. hoc ad faciendum suas defensiones & hec uidetur bona conclusio quam Bar. tenet in dicta. l. i. §. i. licet Cy. aliter dicat in l. i. ¶ de aduo. diuerso iudicio. in iii. questione. ¶ Florianus. ¶ SABINO QVOQVE. Hic probat per aliud exemplum rescriptum q. non debet credi testimoniis Et nō. hunc tex. contra aliquos simplices qui cum testes sunt recessuri faciunt eos examinari coram honestis personis & eorum dicta postea iudici producant nam ista dicta appellantur testimonia que nil probant ut hic que tene menti. ¶ Secundo nō. q. producens testem debet euz alimētare Et aduerte q. hec impendia debent ministrari testi anteq. pedez moueat de domo sua. l. penul. ¶ C. eo. sicut in aduocato ar. l. properandū. §. illo. ¶ de iudi. scdm Pe. in dicta. l. penul. & hec est bona conclusio. ¶ Aduerte tamen quia tales sumtus & impendia debent intelligi de hiis quos non erat factur9 in domo sua. s. de peti. here. l. sed & si lege. §. q. autem qs Quod intelligo nisi esset tal. persona que domi lucrata esset expensas operibus suis s. ad exhiben. l. sed & si hereditas. §. plane pascere. facit quod nō. butri. in l. si res. s. de rei uen. Isti autez sumptus taxabuntur ad arbitrium boni uiri. ar. j. de alimen. lega. l. cum unus §. si. fo. sed in conditione persone zc. & hoc tenuit pet. et Cy. ¶ C. eo. l. quoniam liberi. Adde predictis q. testis non soluz debet habere impendia ymo q. plus est debet habere mercedem dierum quibus steterit occupatus pro testimonio scdm butri. ¶ C. eo. l. si qn. ubi hoc probatur in. fo. difficultates. Itcz adde q. sicut iste expense ministrantur

testi ita & iudici & tabellioni qui quan-
 doq; ad testes mittuntur extra de iudi-
 c. ii. in. vi. ubi notatur. ¶ In glo. dic ca-
 sum. ibi forte coram aliis bonis uiris. Et
 ideo non faciunt probationem sed indi-
 cium. l. quero. s. de edil. edic. & sic non
 ob. q; credatur testimoniis etiam in alia
 instancia scdm. glo. in. l. gesta. C. de re-
 iudi. & uidetur casus in. l. fi. C. de testi-
 et. l. cum antea. §. fi. de arb. Alii tamen
 intelligunt in testimoniis in iudicio re-
 ceptis & dicunt q; quando testes sunt in-
 ducti uel ad perpetuam rei memoriam
 ut in. l. lege acquil. si deletum. s. ad. l.
 acquil. uel recepti ordinarie & publica-
 ta sunt eorum dicta tunc probant coram
 alio iudice ut in contratio. s. in causa ci-
 uili potest tamen iudex facere uenire illos
 coram se Sed in criminalibus non probant
 ut hic. & C. de fide instru. aut. apd elo-
 quentissimum. Sed tu pro ueritate adiu-
 ge utramq; oppy. simul. ¶ Ea. glo. ibi.
 l. quoniam liberi. Ad unum aduerte q;
 si producam per me testes tu poteris illos
 pro te producere ita tamen q; primo ex-
 aminentur pro me producente meis ex-
 pensis. postea pro te tuis expensis scdm
 Ia. de are. quod est uerum super diuersis
 articulis sed super productis a me de-
 deponere etiam pro te meis expensis q;
 debent testificari & ueruz dicere p; utq;
 parte. C. de here. l. quoniam. Vnde q; tu
 ad expensas testiu; inspiciatur soluz prin-
 cipalis producens tex. est cum glo. no.
 extra de rescrip. c. statutum §. fi. li. vi.
 ¶ **LEGE IULIA.** Hic ponit de
 quibusdam qui a testimonio repelluntur
 Quidam ppter personarum reuerenciam
 repelluntur. Quidam propter etatem lu-
 bricum. Quidam propter notam & infamiam.
 hec est intentio huius particule alle-
 gabilis. ¶ No. q; mulier publice pstituta
 est in famis & sic facit utrum possit
 restari & an admittatur ad denuncian-
 dum crimen uel non. Primo casu sic. l.
 si. de secu. nup. l. i. §. si is qui. j. de testa
 Secundo non ut hic est casus. ¶ Secundo
 no. q; non ualet testimonium detenti in
 carcerem siue sit ibi detentus ex famosa
 causa siue non. Adde quod. j. dicaz sup
 glo. ¶ Tercio no. dampnatum de crimi-
 ne publico inhabilem ad testimonium et

idem uidetur si tantum pendeat accusa-
 tio de crimine & non debeat audiri in
 criminali causa sed ciuili sic tex. est ex
 eo. c. ultimo. coniuncta glo. & eodem mo-
 debet distingui in iam condempnato q;
 tamen appellatio pendet scdm quod tan-
 gitur ibi per glo. Inno. & Io. an. de quo
 uide glo. s. de infam. l. furti & quod ibi.
 Quid autem si inter iuramentum & de-
 positionem superueniat hoc uel simile im-
 pedimentum in persona testis an ad tes-
 timonium admittatur uide per Bar. tac-
 tum in. l. ad testium in prin. j. de testa.
 & per Guil. in spec. de teste. §. i. j. sed
 quid si testis aliquid etiam tetigi. s. e. l.
 in prin. ¶ Item no. personas que repel-
 luntur a testimonio quod intelligo quo
 ad plenam fidem An autem saltem fa-
 ciant indicium dic q; si testis non debuit
 examinari propter reuerenciam personarum
 tunc examinatus non facit indicium. l.
 maritus. j. de questi. & in eo. ti. l. diuus.
 & l. i. §. diuus. & §. idem seuerus. Sed
 si testis non debuit examinari propter
 lubricum etatis tunc examinatus non fa-
 cit indicium plenum sed quale quale. l.
 i. §. impuberes. §. ad sylle. no. in. l. fi. in
 prima glo. C. ad sylle. Et idez dicendu
 de teste qui non debuit examinari ppter
 sexum ut in muliere eadem ratione. Si
 uero testis examinari non debuit ppter
 infamiam tunc examinatus facit quale
 quale indicium. j. de pen. l. qui ultimo.
 Adde q; quando testis non debuit exami-
 nari propter inimicitias tunc examinatus
 facit uel non facit indicium scdm quali-
 tatem inimicitie de qua. s. dixi. ea. l. in
 prin. hoc probatur. j. de questi. l. i. §. i.
 Quandoq; etiam non debuit examinari
 ratione ordinis ut quia parte non citata
 uel ante litem contestata tunc Bar. dixit
 q; non faciebat indicium per. l. si quis ad-
 ulterius. de adul. C. de testi. l. si quando
 in fi. j. de questi. l. fi. Ita tenuit Bar. in
 dicta. l. maritus. de questi. ubi de hoc per
 eundem. & Cy. C. de accusa. l. fi. Adde
 j. eo. l. inuiti. & quod ibi uidebitis & qd
 dixi. s. ea. l. in fi. prin. super ultima glo.
 ¶ In glo. no. ergo non posse. ibi uidetur
 q; non. l. i. in fi. de fal. mo. hanc oppi. q;
 testificari non possit tenuit Io. extra de
 prescrip. c. cum nobis. ut ibi in. iiii. glo.

nō. Idem etiam tenuit iii. q. viii. c. testes ubi alia glo. ¶ Ea. ibi sed dic contra. scdm Io. hanc oppi. firmat glo. etiam in .§. testes. hic all. & l. ad testiū. §. i. j. de testa. & l. notionem. §. instrumentoz. de. uer. si. hic all. Idez tenuit Io. xxvii. di. relatum. quod etiam sequitur Io. an. ext. de cor. uicia. c. ex parte. el. i. Et hec uidetur communis oppi. hoc tamen intel lige uerum si tunc cum uidit uel audiuit impubes erat tal. etatis q. cognoscere poterat quod agebatur & memorie comen dare ut quia erat proximus pubertati & doli capax & ita debet intelligi & limi tari illa glo. pro hoc. j. ad fil. l. excipit. §. i. Vbi etia idem uoluit dy. & hoc icē Bar. sequitur in dicta. l. ad testiū. Ad de tamen q. eadem ratione effectus cec. poterit testificari de hiis que antea uidit nisi sit in eo defectus infamie de quo re mittit ad spec. in ti. de teste. §. i. j. sed numquid factum impubes ¶ Ea. ibi. l. notionem. §. instrumentoz. Ex ista glo. collige q. inspicitur conditio testis scdm tepus quo deponit facit. s. ea. l. in prin. & quod nō. glo. in l. iiii. §. due cause. j. de car. edic. quod ueruz nisi testis muta uerit conditionem suam in fraudez testi monii tex. est nō. j. de questi. l. i. §. item unio. & §. si seruus. Vbi Bar. dicit nō. ad plura que ibi uide. Et hec etiam faciunt ad notata. per glo. & doct. in l. furti. in prin. in. iiii. glo. s. de infa. hanc considerationem bene nō. ¶ Ea. ibi hec autez sunt uera. Ex hoc sume cō clusionem talem q. ubicumq. ad substan ciam actus qui geritur requiritur certus numerus testiū tales a principio debet esse ydonei nec sufficit q. habilitas super ueniat ex post facto. vnum tamen nō. q. ubicumq. actus potest expediri sine testi bus. potest & cum testibus non ydoneis & in habilibus. glo. est nō. in l. qui testa menta. in prin. j. de testa. per quam in fertur q. sicut iudex certificari potest de fama iuris ordine non seruato scdm nō. extra de coha. cleri. & mulie. c. tua. et. c. urā. Ita et per testes inhabiles ut meretri ces lenones & sy. facit. C. ad sylle. l. fi. & quod nō. Inno. extra de spon. c. cum in tua. & de presump. c. dudum. Or tene

te menti. ¶ Ea. glo. ibi. quia quidam cō tradicunt enim quo ad deuz. Hec oppi. uera. s. q. semel periurus quancumq. penitenciaz egerit non recipiatur ampli us ad testimoniū. Pro qua oppy. uide. tex. extra eo. c. testimoniū. & vi. q. i. quicumq. & xxii. q. v. paruuli. hoc tene atis conclusiue pro uero. Qualiter autem probari possit quem emendatū de crimie quia difficilis uidetur probatio dic. q. p. babitur per propriū sacerdotem. l. dist. in capite. ii. q. i. si peccauerit. in fi. extra de simo. c. nemo. & hoc doc. tenet in d. c. testimoniū. & uide quod ibi nō. in ul tima glo. Vtruz testis cui obicitur crimē periurii uel aliud simile possit excipere contra obicientē q. fit criminof. ¶ Ea. glo. in fi. & de hoc dic ut in dicto. c. tes timoniū. Ad vnum tamen aduerte q. quando contra teste excipitur q. fit cri minofus debent in exceptione pponi om nes circumstancie criminis sicut in accu satione extra de testi. c. presentii. li. vi. que tene menti. ¶ In glo. propter priua tam autem zc. Adde q. nec confessio facta in carcere ualet casus est scdm unā lec. s. q. me. causa. l. qui in carcerē quod est uerum in causa criminali & ideo du cuntur extra carcerem ut probatur. in l. ii. C. de custo. reo. Vnum tamen nō. q. si licite forte propter debitum esset quis intrusus in carcerem et aliquid promitte ret ut ex inde extraheretur bene ualeret promissio quam faceret alii non ei ad c. petitionem fuisset in carcerem detrusus. & hoc tenuit butri. in dicta. l. qui in car cerez. & hec ueritas. ¶ In glo. super uer bo palam ibi. §. non tantuz. hoc intellige nisi postq. destitisset esset a principe resti tuta. nam per restitutionem uidetur sub lata omnis macula. C. de nup. l. impial. & ar. j. de nata. resti. l. quero. & l. fi. ¶ Ea. glo. ibi que pariter infamat. hec nō. quia facit q. exceptio infamie opposita contra teste tollatur replicatione infamie Circa quod uide quod nō. per bar. j. sol. matri. l. cum mulier. ¶ Ea. ibi turpes. i. infames de facto de quibus dixi. s. ea. l. in prin. dic ut ibi. ¶ Eadē. glo. in fi. Conclude clarius An infamis repellatur Aut enim est infamis infamia iuris. tuc

siue sit irrogata ipso facto & hoc probat
 .i. factum siue per sententiam & per eā
 hoc probat tunc omnino repellitur. Aut
 est infamis infamia facti & tunc admie
 titur cum tormentis .j. eo. l. ob carmen.
 §. si testes. quod tamen declara ut dixi
 s. ca. l. in prin. A dignitate uero indist
 incte repellitur. C. de digni. l. quotiens.
 li. xii. Et eadem ratione dico q̄ nec aliq̄
 publica exercebit officia ut nō. glo in. l. ii
 §. miles. s. de infam. quam nō. ex ea ge
 neralem doctrinā. Attende ergo in prac
 tica q̄ quando est infamis ipso facto suf
 ficit solum probari factum. l. quid ergo.
 §. quantum. s. de infam. Sed si est tale
 crimen ex quo non infamatur nisi con
 dempnatus tunc oportet probari delictū
 & condemnationem factam uel solum
 condemnationem solum enim delictum
 probari non sufficit cum per hoc non sit
 infamis. Adde quid de eo qui accepit pe
 cuniam ne ferret testimonium & dic q̄
 si antequam deponeret condemnatus
 esset affectus & ideo repelleretur Sed si
 post eius depositionē sequatur sententiā
 non nocet depositioni tene hoc menti Si
 tamen in isto eodem iudicio uolo sibi ob
 icere de crimine & probare possum & fa
 ciam cum repelli et talis prolatio nocet
 soluz inter nos litigantes non inter alios
 s. de infam. l. lucius. Or. ista sufficiat uo
 bis circa istam partem quam nō.
TESTES. Testes non sunt de re
 motis partibus trabendi ad testimoniū
 perhibenduz nisi aliud per consuetudinē
 sit inductū. b. d. C. Nō. primo optimū
 tex. q̄ consuetudo potest alicui dare iuris
 dictionem citandi extra territorium p̄riū
 quod est nō. dignum. & utile ad nō. in
 l. extra territorium. cum materia sua. s.
 de iuris. om. iudi. C. Secundo allegatur
 per Bar. iste tex. q̄ quando allegatur ali
 quid de consuetudine non fuisse seruatiū
 iudex potest a se ipso interrogare tabelli
 ones an fuerit ita de consuetudine serua
 tum. C. Tercio nō. ibi prouinciam zc.
 q̄ in hiis que spectant ad litis ordinatio
 nē debz inspici ḡsuetudo loci ubi lis agit̄
 ut hic et. l. ii. circa fi. C. de iura. calump.
 et. C. quemad. test. ape. l. ii. Secus in hiis
 que spectant ad litis decisionem. l. i. in

prinq. s. de usur. l. si fur. dus. s. de euic.
 Ad predicta facit. C. de epi. & cle. l. cuz
 clericis. in fi. ubi de hec. tangitur etiā in
 dicta. l. ii. quemad. testa. ape. per decto.
 An autem hec locum habeant in clericis
 ut. s. in concernentibus ordinem procedē
 di subiciantur statuto ul' consuetudini lo
 ci ubi lis agitur fuit questio disputata p̄
 Io. de calde. que incipit statuto ciuitatis
 cauetur zc. Vbi concludit q̄ sic.

. Florianus .

IN REGE IVLIA. Contra p
 sonas hic numeratas non cogit
 quis testimonium dicere b. d.
 Hic enumerat quasdam perso
 nas que non compelluntur inuite ad tes
 tificandum zc. Alie enumerantur. j. eo.
 l. inuiti. el. i. e. el. ii. Regulariter autem
 cum officium testis sit publicum cōpelli
 quis in uitus ad testificandum. s. eo. l. i.
In tex. bi socrum. Quid autem de so
 cru fuit hic de facto dubitatum. sed dic
 idez per. l. iurisconsultus in prin. cōiuncta
 l. non facile. §. ad fines. j. de gradi. &
 ita fuit hic iudicatum. C. Nota hanc. l.
 nam cum mulier non possit accusare de
 publico crimine nisi cum sequitur suam
 uel suorum iniuriam. C. qui accu. non
 pos. l. senatus. & l. nō ignerat hic decla
 ratur qui contineantur appellatione suo
 rum nam continentur hi qui inuiti nō
 dicunt testimoniu & dicit butri. q̄ sunt
 usqz ad quintum gradum sed glo. alibi
 uidetur intelligere q̄ cōtineatur usqz ad
 septimum. C. ad turpill. l. si femina. Se
 cundo nō. ibi ne in uito denunciēt zc.
 Inuit enim q̄ possint uolentes admitti
 & sic uidetur iste textus probare q̄ licet
 testis se ingerat ad testificandum non p̄
 hoc a testimonio repellatur de quo uide
 per Bar. in. l. post legatum. j. de his qui.
 ut in dig. Circa quod potes dicere q̄ ua
 let testimonium sponte prestum i. teste
 non citato nec monito si iudex ei detulit
 iuramentum secus si iurasset sine delatōe
 ad hoc quod nō. per archi. v. q. v. nulli.
 plus dico q̄ si in actis reperitur talis tes
 tis iuratus zc. omnia presumuntur solēp
 niter acta per. l. sciendum. j. de uer. obli.
 & ibi nō. Pro hoc tamen preumo partez
 citataz uel presentem. C. eo. l. si quando

quia de substancialibus est hoc zc. & p id quod no. s. de in ius uocan. Dicitur autem testis inuitus & presumit inuitus eo ipso qd est citatus scdm aliquos Bar. et alios quos uide relatum per Cy. in autj. presbiteros. C. de epi. & cleri. quod non puto uerum quia si citatus non allegat beneficium legis & priuilegium suum non dicitur inuitus. l. i. in prin. s. de fer. Secus si alleget & hoc non obstante compellatur ad testimonium quia tunc dicitur inuitus & hoc tenet butri. hic. ¶ Item no. ex secunda parte. qd quis non potest producere in testem aliquem subditum suum qd qualiter intelligat dic ut dic. j. eo. l. idonei. ¶ Itē nō. hūc tex. ibi q ue p pore zc. ex quo collige qd illd qd cōcē dīr ratiōe remotioris gēd mīto forcīd uideēt qcedī rōe prioris grad⁹ ut hic et. l. iiii. j. de pari. & p hoc dico qd id qd dīspōit iste tex. in psonis hīc enumeratis habet locū in fratre qui non compellit esse testis contra fratrem & in marito qui non compellitur testificari contra uxorem nec econtr. de quo tangitur. C. eo. l. ii. & l. parentes quod nō. qd est magne utilitatis. ¶ In glo. ab aliquo. ibi. l. qd fauore. doctrina doc. est qd quando solus fauor est impedimento qd non possit ferri testimonium cōtra certas personas tunc pro eis admittantur ar. dicte. l. qd fauore. Sed quando cā impediens est fauor et reuerencia ut in liberto tunc pro eis non admittantur & ita intelligatur decisio glo. hic facit quod nō. Cy. C. eo. in. l. ii. in. fi. ¶ In glo. so brini. zc. ibi respondeo utiq. Circa hoc uide quod dixi supra circa textum. in notabilibus. Florianus.

IN LEGIBVS. Hec. l. pōt legi continuatiue quia uenit ad declarationē .l. precedentis declarans id quod ibi est dictū in genero & socero uerificari in eo qui nondum est gener uel socer sed spe tantum. Iste est effectus huius littere ¶ In tex. ibi soceri. subaudi appellatione contineri placet. ¶ Nō. ergo ex isto tex. qd idem iuris est in affinitate iniiciata quod & de perfecta facit. s. de condic. ob cau. l. qd seruus. C. de bonisq. li. l. non sine. quod est utile ad plura. Pone exempluz in statuto prohibente aliquem de tali af

finitate eligi in potestatem. Flo. **D**ONEY. Iudicatur non esse testis ydoneus cui impare possim. b. d. Et facit iste tex. qd Rex. Comes. ul. sy nō possint in testez producere aliquē de regno ul. de eius comitatu quod tamen intellege ut dicā j. super glo. Idez dicit butri. qd quidam in fraudem huius. l. expellūt familiarem suum ut possit pro eis testificari sed certe postquaz faciunt in fraudē debet haberi pro inde ac si non repulsissent per casuz. l. penl. C. de adul. & hec est eius intentio. Qualiter autem & ex quibus deprendatur hec fraus uide quod ponit. Cy. C. eo. l. ii. in. iiii. q. & Bal. etiam in. l. i. q. itez unio. & q. sc. j. de qsti. ¶ In glo. siue liberi. ibi obedientie. i. ut in monaco. ¶ Ea. ibi uel iurisdictionis Sed hoc hic uidetur casus qd rex ul. comes non possit producere testem de regno uel comitatu suo qd communiter non placet modernis quia ex hoc sequerēt absurduz & inconueniens qd forte non possent habere testem Nec ob. iste tex. quia debet intelligi de subiectis ratione dominice ul. patrie potestatis non ratione iurisdictionis quicqd hic dicat glo Et hoc sequitur pe. et post eum Cy. C. eo. l. iiii. et hec est communis oppy. Forte non esset absurdum distinguere qualitatem superioris. Vtrum sit talis qui inferat minacem feruore nec ne. ar. C. si rect. prouin. l. i. & C. si quacūq. predi. pote. l. i. ibi minacez feruorem. Quid autem econtra numqd dominus possit esse testis pro subdito uideatur casus in simili qui uidetur qd non extra de offi. deleg. c. causamq. Forte illa similitudo non est bona. or pro nunc transeo ultra. ¶ Item per hanc glo. uideatur terminari qd uasallus non possit esse testis in causa domini sui quam questionem uide per Guil. in spec. eo. ti. q. i. p sed numquid uasallus. Et ibi in addici. dicit. Io. an. qd consideranda est qualitas persone domini uel uasalli & attenda qd tate credet uel nō ut. s. eo. l. iiii. in prin. & q. i. ¶ Ea. ibi sed in causa uniuersitatis possunt. hoc intellige uerum quādo testificatur super eo qd afferre possit com modum toti uniuersitati in communi. Secus si in singulari ut in questione nemoz

Vnde singuli lingua incidunt uel pas-
 cuum unde singulorum bestie pascuntur
 tunc enim testificari non possunt .ar. l.
 in tantum .§. uniuersitatis .j. de re diu.
 & de in ius uo. l. sed si hac .§. qui manu
 mittitur .& ita concludit Cy .C. eo. l. pa-
 rentes .in fi. & Guill. & butri .in dicto.
 §. uniuersitatis .Idē etiā Io. an. in spec.
 eo. ti. §. i. p. sed numquid in causa uni-
 uersitatis . ¶ Eadem ibi testimonium
 pro collegio .hoc potest intelligi in hiis q̄
 gesta sunt in capitulo in quibus illi de
 capitulo admittuntur quia alias de facili
 non posset tale factum probari .ar. C. de
 repu. l. consensu .§. penul. & est tex. ext̄
 eo. c. ueniens .cl. ii. In hiis autem que ge-
 sta sunt extra capitulū distingue ut p̄x-
 ime dixi in alio dubio uniuersitatis zc̄ .
 In negotio autem ecclesie omnino admit-
 tuntur extra eo. c. cum nunciis . y mo di-
 cit Inno. q̄ cogendi sunt ad testimoniu
 tam p̄ ecclesia q̄ q̄ eā deficientibus aliis
 probationibus . Aduerte tamē quia quod
 dicitur q̄ admittantur est uerum in cā
 ciuili . Secus in criminali . xiiii. q. ii. super
 prudentia . & illuz tex. all. pro casu nisi
 forte aliqs de uniuersitate accusaret pre-
 latum quia tunc quilibet de uniuersitate
 recipitur ad testimoniu . ii. q. vii. lator
 extra de elec. c. per inquisitionem . nam
 par affectio tollit causam suspicionis ita
 nō . Inno. in dicto . c. cum nunciis .

Florianus .

PER VIRE SPONSO. Ille
 qui alias non esset testis ydo-
 neus admittitur in subsidium
 ad hoc all. Et intellige q̄ con-
 currere debent duo . i. q̄ inditia precedat
 & hoc tenuit glo. s̄. de proba. l. cum pro-
 batio . licet dicat hic q̄ alii aliter & uide
 omnino quod ibi dixi . Requiritur & se-
 cunduz q̄ ueritas aliter haberi non possit
 Plus quidam dixerunt q̄ non est testimo-
 nium sed indicium unde duo serui istoꝝ
 faciunt solum indicium non testimoniu
 Sed hiis uidetur resistere tex. hic in . p̄ .
 credendum . Rationem autem quare ser-
 uus non dicitur ydoneus testis collige ex
 tex. extra de uer. sy. c. forus . §. si .

Florianus .

NVITI. Hic enumerat alias
 personas que inuite non compel-
 luntur ad testimoniu proferen-
 dum . Et ad intelligentia huius
 l. uide extra de testi. cogen. c. dilectorum
 ubi optima glo. Et pro euidencia p̄mitte
 q̄ hec . l. potest intelligi dupliciter . V no
 modo q̄ isti nullo modo cogatur testimo-
 niu dicere & ita sensit hic glo. Alio mō
 scdm mar. de fill. v. q̄ non compellantur
 uenire sed ad domum ipsorum mittatur
 tabellio & ibi compellantur testificari .
 ¶ In tex. ibi non cogantur . Ex hoc nō
 q̄ regulariter possunt testes cogi ad testi-
 ficandum . de quo dixi . s̄. eo. l. i. ¶ Scdo
 nō . in . p̄ . & ualitudinariū . q̄ hic uidetur
 probari mulieres pregnantēs non compel-
 li ad testimoniu quasi sint ualitudina-
 rie uel eis similes ut probatur . s̄. si quis
 cau. l. ii. §. si non propter . ¶ In glo. i.
 in prin. Pro intelligentia dic q̄ sex sunt
 etates hominis . Prima etas hominis est
 infantia usq̄ ad septē annos . l. si infanti
 . C. de iur. deli. Secunda est ex inde usq̄
 ad decimum quartum annum que appel-
 latur pueritia . i. pura nondum ad genera-
 dum apta . Tercia est adolescentia ad ge-
 nerandum apta & adulta que porrigit̄
 usq̄ ad uigesimalū octauuz annū . Quarta
 est iuuentus firmissima omnium etatum
 finiēns in quinquagesimo anno . Quinta
 est etas senioris . i. grauitas que est decli-
 natio a iuuentute in senectutem non dū
 senectus sed nec iam iuuentus quia seni-
 oris etas est que etas a quinquagesimo in-
 cipiēns septuagesimo terminatur ut hic
 in glo. Sexta & ultima est senectus que
 nullo annorum termino finitur . Senium
 autem est ultima pars senectutis dictuz
 quia sit terminus sexte etatis & secūduz
 hanc doctrinam debet intelligi quod nō
 glo. in . l. hereditatum . j. ad . l. falci. V nū
 tamen nō . q̄ licet quo ad munera dicat̄
 senex qui est in septuagesimo anno ut
 hic dicit glo. que ibi debet intelligi tamē
 quo ad belluz excusatur qui est quinqu-
 ginta quinq̄ annorum . Ita nō . glo. in . l.
 ii. C. de hiis qui non imple. stipen. sacra
 solu. sunt li. x. Quam nō . pro uxorantib⁹
 se in illa etate y mo potius contra ipsos q̄
 semel uni allegauit in tali proposito quia

excusabatur a bello temporali. ¶ In glo
 fi. ibi ne angustetur facultas. Pro hac rōe
 facit. C. de naufra. l. quociens. & de sub
 merfis. l. i. li. xi. Conclude tamen circa
 hoc. Nam quidam sunt qui repelluntur
 ex uilitate persone & isti admittuntur
 in defectuz. s. eo. l. serui. j. eo. l. ob carne
 §. ii. Idem si repellantur uitio suo ut he
 refis. C. de here. l. quoniaz. Quidam sunt
 qui excusantur fauore publico ut magis
 tratus & isti non excusantur si alia publi
 ca utilitas suadeat eos admitti et compelli
 puta in defectum probationis. l. ut gra
 datiz. §. & si lege. j. de mu. et hono. Qui
 dam sunt qui excusantur proprio priuile
 gio ut senex et isti non coguntur ad testi
 monium. s. ut cogantur uenire coram iudice
 sed in defectu mittetur tabellio ad
 domum eorum & ita uidetur intelligen
 dus iste tex. scdm Mar. filly. & Ia. de
 butri. eius discipulum. Et sic credo uerz.

Floriantus.

GESTIS. YDONEVS.
 Pater non testificat pro filio
 nec econtra. h. d. Et hanc. l.
 uide declaratam. in. l. qui tes
 tamento. §. i. j. de testa. Quidam tamen
 dicunt qd pater potest esse testis pro filio
 nisi de facto filii querat quia tunc no pos
 set. ar. l. questu. s. de in ius uocan. & j.
 de obsequiis. l. licet. §. i. Sed quando de
 filii facto non queritur licet filius esset p
 curator in causa pater potest esse testis
 ar. j. de testa. l. ad testium. in princ. Et
 sic est differentia inter patrem & filium
 quia filius potest esse testis in causa in q
 pater agit procuratorio nomine alterius
 siue queratur de facto patris siue non si
 tamen patri nichil queritur. Sed pater no
 potest esse testis filii etiam in causa quaz
 agit procuratorio nomine si tamen de fi
 lii facto queratur. Et in hoc differt et ita
 debet intelligi lec. Io. posita in dicta. l. q
 testamento. & in hoc effectuz residz Bar.
 ibi. Pe. autem indistincte tenuit qd testio
 nium parentis. s. pro filio non faciat ple
 nam nec semiplenam fidem nisi in casu
 s. de proba. etiam. nec ob. l. qui testameto
 §. i. quia ibi in causa heredis. scdm glo.
 C. eo. l. parentes. ubi hoc. uide relatuz per
 Cy. Communis tamen oppy. est Bar. &

Dy. quam supra retuli. Quid autem in
 emancipato an pater possit esse testis pro
 illo & uidetur qd sic. ar. j. de fal. l. in pu
 beri. §. i. j. sed & si emancipato. & hic
 quidam tenuerunt quos Cy. refert in. d.
 l. parentes. quia per emancipationem de
 finit habere ius in eo. Alii uero tenuerunt
 contrarium per dictam. l. parentes. & qa
 post emancipationem nichilominus durat
 affectio. Item quia maior reuerencia est
 in patre quam in persona domestica que
 tamen repellitur. C. eo. l. ii. Nec ob. l. im
 puberi. quia loquitur in scribente testame
 tum. in quo aliud est quam testificari de
 quo j. subdam. & hoc Bar tenuit. Quid
 autem in patre per prelationem ut abate
 prelato zc. an possit testificari pro subdi
 to capitulo uel contra. uide casum extra
 eo. c. cum nunciis. & quod ibi. & ibi di
 stinguuntur An bona sint distincta ul no
 Item quid in patre spiritali ut in com
 patre uel crismante quia tenuit eum in
 confirmatione. i. in crismate. uel leuauit
 eum de sacro fonte. dic qd potest testifi
 cari quia non reperitur testificatio probi
 bita de uno ad alium ergo zc. Cum hoc
 edictum sit prohibitorium ut dixi. s. eo.
 l. i. ¶ Item quid in patre nutritio. ut
 balio de quo loquitur. l. nutritoribus. C.
 Coia. de succ. dic qd talis non uidetur ad
 mitti donec durat domesticitas maxime
 in graui causa. ar. l. ii. C. eo. quia censet
 domesticus zc. uerius puto qd attendatur
 conditio persone & qd eius testimoniu no
 repellatur licet detrahi possit per no. in
 simili. s. eo. l. iii. in princ. Or. habetis de
 claratam primam partem. l. Modo opz
 uoluere mantellum. ¶ No. demum ex
 secunda parte qd filius non testificat pro
 patre qd quidam limitant ueruz si est in
 potestate Secus si est emancipatus. Idez
 quidam tenuerunt quos Cy. sequitur in
 dicta. l. parentis. sed glo. in dicta. l. qui
 testamento. dicit qd in testamento patris
 non potest esse testis in distincte. In aliis
 uero negociis distinguit. An querat ali
 quid patri uel filio. Et tunc non potest
 An neutri queratur & tunc potest. Et
 quod ibi dic de aliis negociis itelligit ibi
 Ia. de are. non pertinentibus ad patrem
 ut quia agit pater procuratorio nomine

alterius quo casu distingue ut dixi Sed si negotium est pertinens ad patrem filius indistincte non potest esse testis siue per istud aliquid patri queratur siue no Restat modo declarari an econtra hec .l. habeat locum in emancipato & uidetur q non per .l. impuberi .§. i .j. de fal. et qd ibi no .Dy .j. de autj .tut. l. q dicimus in fi .ubi dicit q filius potest scribere instrumentum patri . Contrarium comuniter tenetur & hoc firmat glo .C .eo .l. parentes . Pro hoc quia emancipat9 debet reuerenciam patri .j. de obse .liberto . & ad contraria responde q loquunt in notario scribente . Est autem aliud scribere . aliud testificari .j. de testa . l. domitius . Ratio est quia notario adhibetur fides ut publica persona ad scribendum de uoluntate utriusq pars ideo cessat suspitio nam etiaz si utraq pars uellet q filius testificaretur ualere eius testimonium . C .eo .l. si quis testibus . Item propter auctoritatem publicam quam habet ab eo qui eum tabellionem creauit eius persona uidetur in hec approbata . l. i .s . de offi . preto . hec est comunis oppy . omnium . Quid in spurio . uidetur admitti quia non dicitur filius p no .s . de proba . l. qui testamentum . Contrarium puto uerum quia inter eum & patrem est naturalis affectio . quod aut naturale est nulla iuris constitutio potest mutari . unde dicit tex . q natura comunis est . l. hos accusare . § . omnibus . j . de accusa . ratione ergo affectionis repellitur facit quod no . Inno . de restitu . c . nonnulli & de exc . p . c . cum uenerabilis . Quid de fratre an pro fratre testis esse possit . uide glo . C .eo .l. parentes . que dicit q sic in civili dummodo non sit in eiusdem potestate de qua questione latius per guil . in spec . de teste . § . i .j . sed numquid frater & tangitur . j . l . proxima . Sed unum no q ubi dictum fratris fratri prodest & nemini nocet ut cum purgat fratrem de heresi tunc tenet eius testimonium tex . est no . de presum . l . litteras per quod potest inferri q frater de crimine inculpat9 potest ducere fratrem contra fiscuz ad probandum quod fecit ad sui defensionem quia per hoc non dicitur nocere fisco qui tractat de lucro penali & odioso & cum

alteri9 iactura ar . eius quod no .j . de fur . l . si is cui . § . i . Huic tamen adde & aliud singulare q Innocentia potest probari p domesticos et cubicularios . Ita spec . in ti . de inquisitione . § . i .j . sed numquid eas . que no . qa replebit uobis bursa . C . Iuxta predicta Quero quid in criminali ca Rnde q coniuictus pro coniuicto indistincte non admittitur intra gradum de quo in . l . lex cor . in princj . j . de iniur . & hoc uoluit tangere glo . in dicta . l . parentes . facit . s . de iuris . om . iud . l . qui iuris dictioni . Ratio est quia per iniuriarum factam coniuicto uidetur & michi aliqua facta iniuria unde tamquam in propria causa sum suspectus dicta . l . lex corn . & ibi no . Pro hoc facit quod dixi post Iabutri . s . eo . l . lege iulia . in fi . No . tamen q coniuictus inter duos equaliter coniuictos utputa unus frater inter duos fratres admittitur etiaz in criminali quia ppter paritatis consanguinitatez cessat suspitio l . non solum . § . i .j . de ritu nup . & . j . de questi . l . extraneo . § . i . fac . C . de questi . l . q placet . ubi seruus interrogatur . inter duos dominos . Et hec est etiam bona conclusio Que omnia notate circa istam paruum legem . C . Florianus .

MVLLVS . No . etiam istaz . l . que est ualde utilis . In re propria non potest quis testificari . ad hoc allegat . quod uidetur intelligendum siue sit sua ratione proprietatis siue utilitatis . l . cu miles . s . ex qui . cau . ma . C . No . tex . qui utitur uerbo intelligitur . sed . l . omnib9 . C . eo . que uidetur cum ista concor . dicit facultatem iura sumouerunt Et sic patet q non debet examinari ergo exceptio ad te pertinere commodum uel incommodum ex ea impedit examinationem per illum tex . licet Io . an . extra eo . c . ex parte . aliter dicat ubi tenet contrarium . & ita puto in omni alia exceptione contra personam patet . s . eo . l . lege iulia . ibi ne testimonium dicant & sic resistit principio & . C . eo . l . iurisiurandi . ibi non audiat . & . C . eo . autj . si dicat ubi hec aliqui habent ibi per Bar . C . In glo . illa . ibi secus in secundario . pro hac doctrina arguitur alibi q si un9 ex correis petat prius conueniri illum ad quem

peruenit pecunia q̄ petere potest ubi est
 casus. s̄. como. unde queritur. & ibi nō.
 q̄ ad pbandum q̄ ad illum tantū ex eis
 peruenerit pecunia poterit alium correū
 producere in testem quia non principali
 ter in re sua testatur ut hic dicit in glo.
 ista ar. j. de re. du. l. si quis ita. & .C. de
 testa. l. ditantibus. ubi post dy. hic firmat
 Cy. quod nō. quia practicabile multuz et
 utile. ¶ Ea. ibi q̄ potest esse testis in te
 stamento. In hoc articulo dicunt quidam
 q̄ hoc est uerum quando sententia lata
 contra heredem non perimit legatuz. Se
 cus si perimeret quia tunc apparet q̄ uti
 litas pertinet ad testes ideo repellentur.
 Possent tamē hec glo. simpliciter sustine
 ri attento q̄ illa utilitas nō uenit ex isto
 processu nec habet necessariam consequen
 tiam. Nam non sequitur si ualet heredis
 institutio ergo & legatum ar. j. de dote.
 prele. l. theopompus. & ita uidetur decla
 rare glo. in. l. oibus. C. eo. ex qua sumpsi
 istam saluationem. Ex qua colligo q̄ ex
 ceptio contra testem debet esse certa non
 pariter se habere ad esse & non esse. Sed
 aduerte q̄ Bar. alibi dixit q̄ licet hoc nō
 sequatur ualet heredis institutio ergo &
 legatuz tamen bene sequitur si non ualz
 testamentum ergo nec legatum in eo re
 lictum ergo legatariis interest saltim se
 cundario. preterea legatarii possunt appel
 lare. l. a sentetia. & .l. plusorio. de appel.
 & .l. si suspecta. s̄. de in offi testa. & itē
 dicit q̄ ideo admittitur is cuius secunda
 rio interest quia ibi reperitur magnus nu
 merus testiuuz qui ibi requiruntur & ideo
 si esset testamentum q̄ probaretur per du
 os testes tantū ut. l. hac. consultissima. &
 ex imperfecto. C. de test. non putat isto
 casu q̄ legatarii admitterentur al' de fa
 cili posset excogitari magna fraus. Or. te
 nete menti istam limitationem quia pul
 chram. & habet auctorem. ¶ Ea. glo.
 ibi nisi tunc quando non tenent. de euic
 tione. quidam tenuerunt contrarium ex
 eo quia secundum hoc posset excogitari
 fraus. s̄. q̄ uenditor semper uendat rem
 cum pacto q̄ de euictione non teneatur
 ut sic possit esse testis in causa eius qui
 nullo modo habet ab eo causam. z hoc te
 nuit Mar. silly. & butri. ita refert. C. eo

l. in omnibus. quasi dicat q̄ siue de euic
 tione teneatur siue non repellatur quia te
 stificatur de eo quod tangit ius uel factū
 suum nam & profoneta repellitur ratioe
 affectionis in aut. de testi. in. §. an penl.
 ita uolunt Cy. & doc. in dicta. l. in cib9
 & Gull. in. l. in heredi. in princ9 s̄. de
 pac. Ex hiis infertur ad questionē quot
 tidianam si habens vnum testem tantum
 cessit iura ex causa donationis hoc acto
 q̄ de euictioe non teneatur & sic ipse ce
 dens sit alius testis an poterit testificari
 q̄ uidetur ex quo de euictione non tenet
 per hanc glo. Et hoc tenuit odoff. q̄ ad
 mittatur nisi tamquam legalior persona
 citetur q̄ ueniat ad respondendum nam
 tunc sit pars. i. principalis. & repellitur.
 s̄. de procur. l. si actor. Communis tamē
 oppy. est q̄ nullo modo testificari possit
 per rationem predictam. s̄. affectionis. p
 hoc etiaz facit. s̄. ne uis fiat ei. l. i. & hoc
 sequitur Cy. in dicta. l. omnibus. et guil.
 in. l. heredes. §. nos autem. s̄. de pac. de
 quo plenius uide in spec. de procur. §. se
 quitur. in. fi. Et eadem ratione dicunt
 doct. q̄ donator non possit esse testis do
 natarii in causa rei donate. Adde quid
 in creditore an possit esse testis in causa
 debitoris sui. et uidetur q̄ non quia credi
 toris interest habere debitorem locupletē
 ergo zc. Contrarium tenuit butri. ar. s̄.
 de proc. l. non solum. §. queritur. ibi nec
 illis uerbis ad quem ea res pertinet credi
 tores contineri. zc. Sed pro prima parte
 facit. l. ab executore. §. i. in. fi. j. de apel.
 coniuncta glo. in. l. ii. §. sed si alius. j. q̄
 appel. sit Adde etiam quid in fideiussore
 utrum possit esse testis in causa eius pro
 quo fideiussit Bar. dubitauit in dicta. l.
 omnib9 per. l. a sentetia. de appel. Cy. te
 tigit. j. del. i. l. si cui. leget. §. fi. in spec.
 in. ti. de teste. §. i. s̄. sed numquid fide
 iussor. Et terminauit Aut principal' est
 soluendo Aut non per. l. itaq. j. de furt.
 Primo casu cessat suspitio. Secundo nō.
 Quid autem in procuratore ul' aduocato
 dic ut. j. dicam in. l. fi. ¶ Ea glo. in. fi.
 Melius quo ad hoc dic ut ibi nō. s̄. q̄ ali
 ud in causa finiuit. Aliud in causa euicti
 onis. Et ratio est ibi quia cum quilibz ha
 beat causam a uenditure parem uidetur

habere affectionem ad utrumque nam quod
 uni litigantium auferretur alteri applicatur
 & ideo tollit suspitio ar. j. de ritu. nup.
 l. penul. §. i. que ratio cessat in causa euic-
 tionis scdm Tho. de for. hic & Pe in. d.
 l. om. ibus. ¶ Ultimo restat dubium an
 socius in causa socii admittatur de quo te-
 stigat glo. & Cy. C. eo. l. quoniam. Circa
 quod dic qd si sunt socii ex conuentione
 ita qd omne lucrum & dampnum sit cce
 non potest unus testificari pro alio. Sed
 si sui t socii re ipsa. i. quando occurrit coio
 in re dixit Ia. de are. si est utriusq eade
 causa defensionis non potest testificari
 al secus ar. j. de appe. l. si quis sepratiq
 uel potes clariis concludere. i. qd si est
 quettio de iure indiuisibili ut seruitute
 non potest tunc unus pro alio testificari
 quia tangit utrumq forte predium. s. de
 neg. g. l. qui aliena. in fi. Si de diuisi. l. i.
 & contendit de sola parte consortis tuc
 si contenditur necum ut quia duo puo-
 cant me ad diuisionem quorum quilibet
 dicit partem ad se pertinere non possum
 testificari quia reus sed si inter ipsos do-
 minos est contentio ita qd non sim pars
 iudicii nec interest mea tunc possum. ces-
 sant eniz omnes rationes prohibentes ex
 quo nullum commodum ex hoc reporto
 Or. ista etiam sufficiant uobis in hac. l.
 Et ea notate quia sunt quotidiana &
 utilia.

Florianus

DE FIDEM REI. Non
 est regulariter necessarium qd
 testis ad actum adhibitus sit
 rogatus. b. d. ¶ In glo. una
 ibi in testamento zc. Vtrum autem in
 eo descripti presumanr rogati dic ut no.
 C. de testa. l. hac consultissima. §. penul.
 & per Bar. de uer. obi. l. sciendum. Item
 an idem in codicillis requiratur. i. qd sine
 rogati dic ut. l. fi. in fi. C. de codicil. ¶
 Ea ibi licet hoc non bene apperiat. y mo-
 nullo modo. vnde iste casus communiter
 no tenetur. nec placuit pe. ut refert Cy.
 in dicta aut. rogati. hic in fi. all. ¶ Ea
 ibi Alii tamen dicunt per dicta aut. zc.
 & male scdm omnes. ¶ Florianus

DE BINUMERVS. Plalis
 locutio uerificatur ex duobus
 b. d. Ibi duorum numero. &

illum numeruz. ad sui uerificationem ne-
 cessario requirit. l. si. ad trel. ¶ Flo.

DE VESIT VM. Id quod ob-
 mittitur a lege suppletur a iu-
 dice ad hoc allr. Ibi sed neq
 Hic primo allegat qd possint
 ibi veritamen. Hic ponitur soluto questi-
 onis cum responsione ad rationem supra
 all. in oppositum. ¶ No. ergo qd causa
 euitande absurditatis debet fieri estensio
 legis ad casum in ea non expressum ha-
 bentem similem rationem. Et ad hoc allr
 multociens Bar. hanc. l. ad materiaz sta-
 tuti. ¶ Secundo no. qd ne ius publicum
 ledatur infames ex offitio iudicis a testi-
 monio repelluntur et sic iudex supplet sic
 s. de postula. l. quos prohibet. & ibi no.
 per glo. & j. de magi. conue. l. i. §. si pre-
 ses. el. ii. & ibi etiam alia glo. Et ex hoc
 sume doctrinam qd iudex supplere potest
 ex offitio etiam parte non opponente ubi
 cumq ius publicum ledatur de quo no.
 in. l. i. C. ut que desunt adao. parti. Et
 idem dic ubicumq potest procedi lite no
 contestata nam & tunc iudex supplet d
 facto. Ita no. Inno. de arcus. c. ueniens.
 & Bar. tangit in. l. iiii. §. hoc autem. de
 damp. infec. Aliquid etiam in. §. ad cri-
 men. de publi. iudi. facit etiam quod no.
 per glo. in. l. ampliore. C. de appel. que
 dicit qd est speciale qd tamen non est ue-
 rum quia communiter reprenditur. al.
 autem ubi hec non concurrant nec offen-
 datur ius publicum sed priuatum pars
 debet excipere. C. eo. l. si quis testibus. &
 aut. si dicatur. ¶ Denum circa hanc
 l. dubitatur quid faciat statutuz qd testes
 recipiantur sub aliquo crimine ut adulte-
 rio zc. infamia non obstante an infames
 admittantur ad probandum adminiculū
 puta in casu proposito ad probandū ma-
 trimonium sine quo non est adulterium
 dic qd non quia licet requiratur qd uiolen-
 tum matrimonium tamen in matrimonio
 non consistit crimen sed in ipsa commi-
 sione und ipse actus comissionis tantuz
 probabit per infames sed non matrimo-
 nium uel alia adminicula ita dicit no.
 Bar. in. l. in questionib. j. ad. l. iul. ma.
 & allr ad hoc extra de simo. e. per tuas
 quod est no. ¶ In tex. ibi obmissum. i.

specialiter non declaratum. ¶ In glo. fi. in fi. ibi. l. nullum. & ibi uide casum singularē coniuncta prima glo. quo clericus delinquendo in iudicio se astringit foro iudicis laici quod est nō. An tamen sit uerum dic ut ibi. Florianus.

IN CIO QUIDEM. Dampnatus de publico crimine est inhabilis ad testimonium ferendum. h. d. cum prin. l. se.

¶ Nō. ergo dampnatum de adulterio siue sit laicus siue clericus ad modo non posse esse testez in aliqua causa. Secus autem si esset adulter uel homicida nondū condempnatus nam scdm. l. nullum crimen repellit testē non lata sententia nisi prius ut nō. s. de infam. l. luti. & est casus extra eo. c. testimonium. quod intellige quando opponitur crimen tantum. Secus autem si opponatur crimen cum infamia facti quo casu dic ut nō. s. de senatoribus. l. cassius. & c. de sum. tri. & fide catho. l. i. & scripsi in. l. iii. in prin. s. eo. quia tamen homicida uel aliud graue delictum committens p hoc efficitur uilis persona. C. ubi sena. ul. clarif. l. i. forte in graui facto non debebunt recipi sine tormentis per nō. in. l. lege iulia. & l. serui. s. eo. ubi uiles persone torquetur zc.

¶ In glo. cum ad huc non sit zc. in fi. ibi. l. quamuis. sed tunc nō repellitur ga donata sed quia mulier. ut. j. de test. qui testamenta & nō. j. eo. l. ex eo. ¶ Flo.

¶ HERMOFRONDITVS. Participans in utroq; sexu. iudicatur scdm illum in quo magis participat. h. d. uel sic et subtilius. Oppositum ex oppositis iudicatur in eo quod plus potest. h. d. concor. l. hermafroditia. s. de sta. hom. ¶ Ibi ostendit. intellige scdm. l. ex eo. j. eo. que hic ponit exempluz ut uides Sic ergo nō q magis potens trahit ad se minus potens & sic facit ad questionem de ciuitate unita ciuitati uel de castro castro unito uel ciuitati. s. q magis potens trahit ad se minus potens et facit illud regulari secundum se de quo per guil. et Bar. in. l. si conuenerit el. ii. s. de pigno. actio. §. i. tangitur etiam per Bar. C. de metropo. liber. l. i. li. x. facit glo. nō. extra de sede uacan. c. i. que clarius est in materia &

uide ipsam. ¶ Item nō ex hac. l. argumentum q si idem collegium sit ex clericis & laicis q dicatur collegium clericorū ul laicorum scdm q plures ibi inueniant quia a maiori parte numeri iudicatur res. Item etiam facit ad statutum disponens q femina non succedat extantib; masculis. Quid de hermafroditia satis declaratur hic. uel collige ex isto. §. & ex. l. q ritur hermafroditia. s. de statu homi.

Florianus.

QUI FALSA. Testis falsarius uel uacillans uel secreta reuelans est per iudicem puniendus. h. d. Or notabitis illa

tria. ¶ Nō. ergo q falsitas uel uariatio in teste repellit eius dictum & facit euz puniri q intellige quando ista falsitas ul uarietas contingit super circumstantiis q tangunt negotiuz principale. in aliis autem secus ita dicit nō. Guil. in spec. de teste. §. i. j. Item q aliud. & hoc dictuz didici a lo. an. in nouel. Item non debet intelligi ista. l. de uarietate testimonii inter unum testem & alium quia illa reducitur ad concordiam uel statum dignioribus. j. eo. l. ob carmen. §. fi. Sed debet intelligi q testimonia unius & eiusdem testis erant inter se diuersa & uaria quo casu loquitur ista. l. & l. eos. j. de fal. ¶ Demum nō. q testis qui falsum admiscet repellitur in totum ratio est quia dictuz testis fundatur super indiuiduis. s. super iuramento & ex quo eliditur iuramentū nullo modo ualet dictum. ¶ Item nō. q testis reuellans dictum suum secretuz añ publicationē debet puniri facit. j. de pe. l. si quis aliquid. §. instrumenta. Et per hunc tex. fit preceptum testibus ne ante publicationem reuelent dictum suum. Vtrum autem possint dictum suum corrigere qualiter & quando uide quod nō. Innoq. extra de testi. cogen. c. preterea. ante fi. & quod nō. glo. in autj. de testi. §. quia uero. in glo. magna ubi hec qstio Et Bar. tangit in dicta. l. eos. de fal. sed non ita plene. ¶ In glo. i. in fi. Quado testis dicatur uariare. titubare. & uacillare. tangitur etiam per Bar. in dicta. l. eos & per Inno. clarius in dicto. c. preterea. qd declarauit. s. eo. l. ii. ubi omnino uide

CIn glo. iiii. ibi. l. eos qui. Et aduerte
 q̄ per illam. l. in. ii. responso. consuluit
 ibi Bar. q̄ coram testibus extra iudiciuz
 interrogetur testis quid fecit de illo nego
 tio ut sic si aliud postea dixerit in iudi
 cio puniatur de falso. pro cuius dicto ui
 detur facere glo. ordi. extra de p̄sump. c.
 litteras. licet ad illam posset responderi
 q̄ ibi est speciale in causa matrimoniali
 ita loquatur illa glo. Sed contrarium au
 diui al fuisse consultuz per glo. extra eo.
 c. cum causam que inter. & per tex. in. c.
 i. de contentio. inter dominum et uasallu
 de inuesti. feu. & in. c. i. si de inuesti. inter
 dominum & uasal. l. s. oria. que tamen iu
 ra non uidentur multum facere. Sed ne
 lius facit tex. in. c. i. quid si de inuesti. &
 ibi Bal. inducit illum tex. ad hoc que no
 Pro hoc etiam induco. C. eo. l. solam. con
 iuncta glo. ubi dicit q̄ attestato testis fca
 coram uicinis nil releuat quia extra iudi
 cium & extra formam iudicialem. Or
 hec allegatio plus placuit assidenti q̄
 precedens. **C** Ultimo extra glo. adde
 Quid si falsum dictum testis non ualet
 an nichilominus puniat de falso de quo
 uide per Bar. tactum in. l. si quis legatuz
 j. de fal. ubi etiam no. Quid de notario
 qui fecit instrumentum falsum quod ta
 men apparet esse nullum an puniatur de
 falso.

C Florianus.

PATER ET FILIUS.

Inuicem coniuncti non probi
 bentur pro extraneo esse testes
 b. d. **C** Potuit autem esse du
 bitatio huius. l. quia pater & filii censen
 tur una persona. l. si. C. de impube. &
 aliis substi. & no. C. qui etate. l. ii. li. x.
 unde uidebatur q̄ dictum amboru esset
 dictum unius tantum. Contrariu tamen
 deciditur ut hic. **C** Qualiter autem hic
 nominati possint ad inuicem pro se testi
 ficari & quando. uide quod dixi. s. ea. l.
 testis ydoneus. **C** Florianus.

QUO. Argumentum a con
 trario sensu est de iure ualidu
 ad hoc allr. concor. l. i. §. h9
 rei de offi. eius cui. man. est.
 iurif. & l. conuenticulam. C. de epi. &
 cleri. uel sic. Id quod specialiter in uno
 casu prohibetur a contrario sensu regu

permitti uidetur. b. d. **C** No. casum hic
 q̄ in causa criminali mulier ad testioniu
 admittitur. Et sic uidetur casus contra
 no. extra eo. c. super eo. & c. cum ex lris
 Et ibi no. q̄ in causa criminali crimina
 liter mota mulier non possit testificari.
 Secus si ciuiler agetur de crimine. Sed
 responde q̄ illa iura procedunt scdm dis
 positionem canonicaꝝ secus ergo scdm dis
 positionem iuris ciuili scdm quaz admit
 titur ut hic. ita dicit glo. no. ext. de uer.
 si. c. forus. §. si. que sic dicit. Aliud de iu
 re canonico aliud de iure ciuili. Et hoc
 scire est utile ut sciatur quid seruanduz
 in terris ecclesie & imperii. nam in terris
 ecclesie seruabuntur iura canonica. In ter
 ris imperii iura ciuilia scdm quod no.
 Innoq. extra de op. no. nund. c. i.

IN VIII. Publicanus uel ex
 iusta causa absens uel aliter
 impeditus non compellit tel
 timoniuz dicere sic nec pupil
 lo denunciari potest ut dicat. b. d. Et
 intellige hanc. l. de absente ex necessaria
 causa alias enim compelleretur inuitus
 uenire ad testificandum. l. si quando. C.
 eo. & sic non haberet locum ista. l. Rato
 au tem h9. l. in publicano & aliter impe
 dito non fuit propter eorum fauorem sed
 fuit ipsa necessitas ne desistere cogantur
 ab officio suo. Or istud declarat modo ue
 bis litteram. **C** In glo. si. ibi Item hoc
 uidetur fallere. s. quod dictum est de pu
 pillo in causa ciuili. **C** Ea. ibi sed facit
 aliquod indicium. no. ipsam cui habes si
 mile. C. ad fille. l. si. in prima glo. Adde
 tamen an tales de quibus hic qui exami
 nari non debent examinati saltiz faciat
 indicium quod no. j. de questi. l. marit9.
 & clarius dixi. s. eo. l. iiii. §. lege iulia.
 ubi etiaz declarauit. Numquid pubes fac
 tus possit testificari de hiis que uidit in
 pupillari etate. uide ergo omnino ibi no
 tata. **C** Florianus.

IN TESTIMONIUM.
 In causa criminali non testi
 ficatur accusatus de crimine
 publico uel minor viginti an
 nis. b. d. Secus in ciuili ut no. per glo. ex
 tra eo. c. si. Et eadem fit ibi distinctio in
 causa appellationis ibi ergo oio uide.

CIn glo. si ibi hoc in criminali. Aduerte tamen q̄ licet non admittatur ad p̄bandum tamen ad aliquam instructionem iudicis admittitur etiam in criminali sc̄dm butr. non ut faciat inditium ad torturam ut quidam dicunt quia uix perfectus testis hoc faceret. j. de questi. l. maritus. ergo multominus ille qui est unus idest nudus propter defectum etatis nisi habeat alia secum puta famam que adiuuent & sy. Et dixit guido de suza. q̄ licet tunc minorem xx. annis ad petitionem partis iudex non teneatur recipere tamen debet recipere pro ueritate eruenda Et ideo fit cautus iudex qui uult eum recipere ut dicat se recipere ex officio. Sed contra predicta uidetur facere quia si pupillus facit inditium ut nō. s. l. proxima. ergo iste. cum in istum saltim cadat periurium quod non cadit in pupillum. s. de iur. iuran. l. qui iurasse. Sed responde q̄ glo. s. in. l. proxima debet intelligi in causa ciuili. non in criminali. al' non respōdebitis usq; ad cras hoc contrarium. Vel posset dici q̄ ille q̄ propter etatez non debuit examinari examinatus tamen facit inditium non plenum sed quale quale. l. i. s. impuberes. j. ad sylle. et nō glo. in. l. fi. C. ad sylle. ita uidetur sentire Bar. in dicta. l. maritus. Circa quod uide quod dixi in. l. iiii. s. lege iulia. s. eo. ubi dixi clarius. An testis tamen unus in criminali regulariter faciat sufficiens inditium uel quot requirantur. tangitur aliquid in dicta. l. maritus. Sed uide plene per Bar. in. l. fi. j. de questi. C. Adde numquid in criminalibus unus testis omni exceptione maior faciat semiplenam probationem & Cy. tenuit q̄ non. C. ad. l. iul. maie. l. iiii. Sed butri. tenuit conē. ubi deponat de uisu maleficii & hoc quia. duo probarent plene. Secus autem si de auditu qa tunc solum facit inditium non semiplenam probationem quia duo uel quatuor non facerent plenā ita dicit pleue. C. de custo. reo. l. si quis in ea. Et idem uidet̄ sentire Bar. in. l. fi. C. famberq. Or teneatis menti articulum istum quia notandum credatis michi quia lucrabimini.

Floríanus .

BCARMEN. Dampna

tus de famoso crimine non potest testificari. h. d. C. In glo. una in fi. dic Aduerte tamen quia simpliciter infamis potest testari ut probatur in eo. ti. s. de testa. l. ei9 qui. s. in. insulam. coniuicta. l. cognitio. num. s. minuitur. de uari. & extraor. cogni. facit. l. i. C. de secun. nup. C. Ab extra nō. quod dicit Innoq. q̄ infamia alicuius non probatur per testes sine red ditione cause quam reddere debent etiā si non interrogentur. Et hoc siue agat̄ de infamia quantum ad inquirendum siue quantum ad repellendum a dignitate uel offitio. Et ex hoc collige q̄ Articulus de infamia non probabitur per testem dicentem uera esse contenta in capitulo nisi reddat causam etiā si non interrogetur. Ita. nō. Inno. extra de accu. c. cum oporteat. quod singulariter nō.

Floríanus .

LLVD QVOQVE. Et

priatus & magistratus potest esse testis. h. d. C. In glo. ibi non admittitur si ad iudicatum est. Nō tamen q̄ si comittat̄ causa aliquibus iudicibus quoruz aliqui sciant ueritatem potest pars petere q̄ loco ipsorum alii surrogentur ut possit postea testificari ut extra eo. c. dilecto. ubi uide plene per Innoq. & canonistas. hoc est consilium uerum & bonum C. Ea. glo. in fi. Circa hoc conclude q̄ Aut magistratus non est nec fuit iudex cause ut si litigo coram potestate produco capitaneum in testez uel econtra tunc potest esse testis ut hic. quia in hoc non fungitur duplici offitio ymmo admittitur ut priuatus. Aut magistratus est iudex in hac causa tunc clarum q̄ in ea non potest esse testis quia in iurisdictione contentiosa quis non potest fungi duplici offitio. l. fi. C. de offi. assel. ubi casus. Aut fuit iudex cause sed non est quia ali9 ei successit & tunc si successit per appellationez habetur suspectus in illa causa cum queratur de iniquitate sue sententie & ideo sicut de appellatione ab eo interposita non potest cognoscere ita nec esse testis ar. C. de appel. l. eos. Sed si ei successit p

Surrogationem ut quia finitum erat eius officium uel pone exemplum in causarestitutionis in integrum tunc potest esse testis cum de eius iniquitate non queratur & ita dicit butri q̄ posset intelligi hec l. Tamen circa hunc articulum uide q̄d la rius dixi. s̄. de proba. l. quotiens. in fi.

Florianus.

SI EIUS REI. Vbi infamis in famia facti ad testimonium admittitur eius dicto sine tormentis non creditur. b. d. Sic ergo infamia facti detrahit infamato ut ad testimonium non admittatur nisi in subsidium & sic cum tormentis. & sic uideretur hic casus contra glo. in. l. cassius. s̄. de sena. Sed tu hoc declara ut dixi. s̄. eo. l. iiii. in princ̄. De dignitate autem non est dubium q̄ indistincte repellit. l. quotiens. C. de digni. li. xii.

Florianus.

SI TESTIS. In probatione testium prefertur illa que magis conuenit negotio de quo agitur. nec attenditur multitudo testium sed sinceritas et fides illorum. b. d. Iste. s̄. est multum regularis in hac materia testium. **Nō.** hic dum dicit non est ad multitudinem. quia magis consideratur dignitas quam numerus. unde dixit Iheronimus super zachariam. dicitur torum fidez ad eos a quibus dicta sunt referamus id est uadat scdm fidem. Ita Io. an. extra eo. c. in nostra Nec ob. predictis. s̄. de pac. l. maiorem. ubi prius consideratur numerus. quia ibi tractatur de proprio incommodo ideo zc̄. hic autem de fide testis & preiudicio alieno. Ex hoc collige ar. q̄ si potestas habet plures iudices nō debet stari dicto. maioris partis sed eius qui magis nouit uera & melius. Ita arguit butri. in dicta. l. maiorez. Item nec ob. predictis q̄ y mo numerus preferatur dignitati. s̄. eo. l. iiii. s̄. iusde ibi al. numerus zc̄. ubi ex ordine scripte uidetur numerus dignitati preferri. quia responde q̄ ordo illius scripture non debet attendi quia esset contra iuris dispositiones ut patet hic et in. l. necesse. j. de solu. & l. cum pater. s̄. fidei tue. j. del. j. Quod tamen dixi dignitatem in testibus preferri intellige nisi numerus nimium excederet ita nō. glo. ext eo. c. in nra

in ultima glo. & ibi nō. quando dicitur nimium excedere. s̄. q̄ hoc est arbitrarium **In glo.** intellige quando. ibi ul. ut ibi uel dic clarus ut dixi. s̄. super tex. **Ea.** glo. in fi. de quo dic ut per glo. ext eo. c. in nostra. & plene per Cy. C. de fi. instru. l. in exercendis. & plenius scripsi s̄. de proba. l. cum de etate. dic ergo ut ibi. **In glo.** magna in princ̄. dic. hic **Br.** q̄ hec glo. fuit additio ut putat. **Ea.** ibi in dantele et susanna. de quo uide daniel. xiii. **Ea.** glo. ibi quando de certo tempore est questio. facit ad id quod nō. per Cy. et Ia. de are. C. eo. l. testimonium. ubi declarat An & quando testis debeat deponere de tempore & an de aliis circumstantiis puta an tempus erat serenum uel nebulosum & circa hoc aliquid tetigi. s̄. eo. l. iiii. s̄. i. **Ea.** glo. ibi eorum tenet el. i. testimonium & eis statatur nisi sint singulares in dicto suo puta quia habeo vnum testem pro quo libet anno nam si sint duo quolibet ano tunc proba ita dixit Mar. de sylli. **Ea.** ibi q̄ omnes testes dicunt. Nō. ista uerba que faciunt a l. nō. per Cy. in. l. ii. in. ii. q. principali. C. que sit. lon. consue. **Ea.** glo. ad fi. Nō. ex ipsa q̄ testes non uidentur reici ut singulares licet de diuersis temporibus deponant quando ad super quo deponunt est reiterabile & ad hoc allegatur pro singulari glo. iiii. q. viii. nichilomin⁹. & hec. & hoc directo uoluit & ideo adde istaz. Circa quod omnino uide Inno. de accusa. c. quair. & quando. el. ii. post princ̄. Et ex his deciditur q̄ plures testes super adulterio deponentes q̄ successiue uiderunt & nō simul. probabunt adulterium. & hoc uidetur de mente butri. & Ia. de are quia uidentur de eodem actu continuato deponere & non de diuersis qui si simul impossibile fuit eis uidere ar. s̄. de pigno. l. si fundus. s̄. si duo. & s̄. de statu. homi. l. aratufa. & hoc sequitur Cy. C. eo. l. testimonium. in. v. q. in fi. ubi dicit q̄ tales testes non possunt appellari singulares quia omnes ad idem factum deponunt & si diuersitas facti non tempus facit eos singulares. Sic & si uelim probare quem sacerdotem & unus ex testibus deponat

q̄ tali die uidit eum celebrare missaz al
 ter q̄ alia die zc. certe prob. bunt et icē
 in sy. & de hac materia uide per Inno.
 c. qualiter & quando. & paul. de aliaza.
 in. q. quaz disputauit. que incipit contra
 instrumentum debiti ante fidem. ¶ VI
 timo ad declarationem huius tex. & ma
 terie nō aliquas conclusiones. ¶ Prima
 est q̄ per rationez uisus potest testis red
 dere rationez de quolibet sensu. quia sen
 sus uisus ponitur pro omni sensu genera
 liter glo. est singularis. iiii. q. viiii. testes.
 quam bene nō. ad multa. quia mirabilis
 est. unde si dicat testis latam sententiaz
 quia uidit probat. Ita dicit Inno. in di.
 c. qualiter & quando. el. ii. ¶ Secunda
 conclusio est q̄ si testis dicat factum ali
 quid se presente intelligitur & intelligē
 te licet non deponet hoc. Secus si depo
 nat de presentia alterius quia requiritur
 q̄ deponat etiā de eius intelligentia Ita
 nō. Io. an. extra eo. c. presentium. li. vi.
 & Bar. refert in. l. i. j. de auct. tut. ubi ui
 de. ¶ Tercia conclusio est q̄ si testis di
 cat scio quia certus sum non probat quia
 potest esse certus ex uehementi oppinōe
 que falsa est ita uidetur i rebari per tex
 j. de testa. tut. l. si quis ita. et ibi hoc i. o.
 bar. Tamen est ibi una dictio quasi vn̄
 non uidetur ille tex. facere. uidebitis per
 uos studendo. Quarta conclusio est q̄ si
 testis exminatus super extimatione zc.
 & interrogatus de causa deponat sine
 redditione cause non debet ei credi si de
 extimatione requiratur diligens inquisi
 tio puta de extimatōe libri uel equi rei
 Secus si non requiratur diligens inquisi
 tio sed sit talis extimatio que sit nota cu
 ilibet etiā grosso ut est ualor frumenti
 & uictualium quia tunc probat etiā si
 ne redditione cause unde si dicatur q̄ tā
 tum ualuit tali tempore. s. vinum & fru
 mentum & sy. licet non additiat quia ui
 di ita emi & uendi communiter statur
 eius testimonio. Ita dixit nō. Bar. in
 tractatu testium in quinto. c. quod inci
 pit Testis dixit aliquem dominū zc. in
 fine. ¶ Quinta & ultima conclusio est
 pro nunc q̄ non est necesse testem depo
 nentē super uulnere ul̄ homicidio cogno
 scere interfectum uel uulneratum sed suf

ficit q̄ sciat esse hominis corpus licet nes
 ciat quis sit glo. est que reputatur sin
 gularis. ii. q. viii. libellorum. & ibi est ca
 nonizata. l. libellorum. j. de accus. quod
 facit qd̄ nō. alia glo. l. si cum in exceptōe
 & in hac. s. q̄ me causa. & j. ad filie l.
 i. s. illud. Et per istas ultimas allegatōs
 obtinui in questione datiariorum zc. ut
 licet non fuisset probatum cui fuit uendi
 tum vinum pur fuit condempnat⁹ cath
 arica uenders quia probatum fuit el poue
 ro uendidisse. Florianus.

VRENT. Legitur ducl⁹
 modis in glo. Tercio modo
 scdm̄ butri extra glo. scd̄z glo
 b. d. Indices debent esse pie
 sentes quando testes examinantur & ha
 bere debet tabelliones qui scribant dicta
 testium uel si tabellionem non haberent
 possunt testes examinari sine scriptis co
 ram aliis testibus. b. d. scd̄z utramq̄ lec
 tenete menti istam scd̄az. ¶ In tex. it̄
 testari. i. testationes deponere. ¶ In glo
 magna ibi. ut subicit designatores zc.
 Tercio modo legitur ext̄ glo. scd̄z butri.
 scd̄z quem hoc uult. Sive uelit quis testa
 ri et uenientes ab intestato non permit
 tant tabellionem uel testes adhiberi In
 dex mittet huic familiam uel ipsemet
 ibit & ducet secum tabellionem & testes
 sufficientes. b. d. Et hec fuit intentio h⁹
 littere scd̄z eum quod nō. quia solen p̄ns
 lectu. est. ¶ Ea. glo. in fi. Circa hoc ui
 de quod nō. extra eo. c. significauit. &
 ut lite non contestata. c. quoniā frequen
 ter. Florianus.

RODVCI. Non potest
 summarī p̄ter lecturaz uari
 etatem ponitur terminus in
 nube. ¶ In glo. una ibi secus
 si in alia. Idem tamen esset & in eadem
 causa si tamen sit diuersum capitulū ar.
 j. de questi. l. repeti. scd̄z pe & Cy. ibi.
 l. in. d. l. si quis testibus. hic all. vnuz ad
 de q̄ si quis produxit testem tamē post
 ea non est usus eo quia non fecit eum iu
 rare nec deponere q̄ nichilomin⁹ intelli
 gitur personam eius approbasse adeo q̄
 non poterit in eius personam obicere si
 producat ab aduersario ita nō. Guif.
 in spec. de teste. s. sepe. s. sed quid si eū

Et hoc est pulchrum dictum quod nō.
CEa. glo. ibi. §. quia uero in aut. de
 testi. hoc uerum ubi causa est eadem. Se-
 cus si diuersa ul' uariatus fit modus agē-
 di quo casu super eo capitulo etiam pub-
 licatis attestacionibus possunt testes pro-
 duci extra eo. c. ueniens. et. ii. & ibi de
 hoc per glo. & Inno. Item in eadem cā
 possunt produci super alio capitulo. exte-
 ra. c. cum causam. Vtrum autem in cā
 matrimonii publicatis testibus alii pos-
 sint induci uide glo. ordi. extra de pba-
 c. iurauit. & extra de testi. c. cum in tua.
 f. q. possunt. **C**Ea. glo. ibi. l. repeti. Sz
 illud fiet ex iudicis officio quando testis
 obscure deposuit ut nō. in. d. §. quia ue-
 ro. in glo. magna. & est tex. extra eo. c.
 cum clamor. **C**Ea. glo. ibi. §. in autez
 scdm Io. Contrarium uidetur notari per
 glo. extra. eo. c. cum causam. el. i. in ul-
 ma glo. & eo. ti. c. constitutis. el. ii. **C**
Ea. in fi. Conclude predicta sic. Si que-
 ritur An testis productus iterum possit
 produci. Aut uolo in ea causa & tunc si
 super alio capitulo possum. l. si quis testi-
 bus. hic all. Si super eodem non possum
 ut hic nisi ad declarationem sui. & tunc
 ad instantiam iudicis tantum & non al-
 terius dicto. §. quia uero. & c. cū clamor
 Aut uolo inducere in noua instantia su-
 per eodem capitulo tunc rei contra quez
 producitur est electio uelit stare attesta-
 tionibus iam factis uel q. paciatur de no-
 uo testes recipi. **C**. eo. l. fi. & exte. eo. c.
 presentata. ubi simi. casus. quod ultimū
 puto uerum quando dicta nonduz erāt
 publicata uel erant producti testes corāz
 arbitro quo casu. l. fi. & e. presentata. s.
 all. Secus si dicta testium fuissent publi-
 cata in prima causa quia tunc probarēt
 in alia aduersario inuito. **C**. de re iudi-
 c. l. gesta. Or tenete mēti hanc conclusionē

TESTES. Improbatur fides
 domesticū testimoniū. b. d. **C**
 In glo. unica in fi. Per hec
 tamen iura non clare percipi-
 tur q. dicatur testimoniū domesticū
 Et ideo dic scdm Ni. de matta. q. dome-
 sticum dicitur duobus modis. s. ratōe te-
 stificationis et testificantis. Primū dicit
 domesticum priuatū. i. non publica auc-

toritate iudicis receptum sed aliter corā
 uicinis & talis fides im. pbatur. s. eo. l. iiii
 §. sabino. & nō. **C**. eo. l. solam. Alio mō
 dicitur ratione persone testificantis qn̄ tes-
 tificans contingit eum p. quo testificat
 per statum domus. j. defena. clau. cōsul.
 l. i. Quod est duobus modis uel qā prin-
 ceptus domus habet ius in persona eius ut
 filio liberto uel ascriptitio. uel quia al. ha-
 bet famulari & obedire in hiis que ad do-
 mum pertinent & per domū intellige eo
 habitacionem pluriū & coniunctim que
 consistit ex presidente subiacente & ad-
 ministrante ut est uir qui presidet in do-
 mo feminaq. subiacet & seruiores qui
 ministrat. i. dapiferi seu mercenarii nri
 ut nō. s. de pecul. l. uestimentum. unde
 omnes isti dicuntur domestici qsi domi-
 stantes quia in eis consistit status domi-
 idest familie. l. pnunciatio. j. de. uer. sy
 & per hoc ipsam domum q. ano partici-
 pant dū domino domus. i. cū presidente
 de talibus loquitur. §. furta domestica.
 hic all. & l. presente. §. sicubi. Hec aut
 participatio fit tribus modis. uel quia sub-
 sunt. uel quia circūstant. uel quia p̄sunt
 Isti ergo non testificant ita debet intel-
 ligi hec materia scdm Ni. de mat. in. d.
 l. etiaz. Aduerte tamen quia Inno. uidet
 intelligere. l. istam. in seruīs tantum uel
 in potestate patria constitutis. Alii aut
 familiares possunt licite reddere testimo-
 niū. xiiii. q. iiii. c. super prudentia. et exte.
 eo. c. nunciatus. Sed tñ iudex diligenter
 debet attendere honestatem personarū ut
 nisi sint honeste nullatenus eis credatur
 Et ideo dic q. familiares episcopi abba-
 tis uel alicuius honorabilis domini q. nō
 tenent nisi familiares discretos & bone
 oppinionis recipiuntur in testes. Secū si
 sint pauperes & uiles ut familiares scola-
 riū ul' berroarii et sy. ita dixit. nō. Inno.
 exte. e. c. in iris. & exte. de offi. del. c. in fi-
 nuate. Hic aut adde alia de qb. dixi. s.
 e. l. idonei. ubi plene. Adde tñ q. inter do-
 mesticos de qb. s. compndat uxor. qd
 idem in sponsa. s. de qd. c. b. l. q. serui.
 Idē in concubina quia non distat ab ux-
 ore in effectu sed solū in honore. j. del.
 iiii. l. idē legato. §. parui. & j. de uer. sy.
 l. pellicem. al. incipit massurius. **C** Flo.

MANDATIS. In iurisdictione
 coeuentia, q̄s nō pōt fungi uice
 duoz. b. d. butr. ¶ In glo. qd si
 nō prestiterint. circa fi. ibi. l. q̄ fauore.
 Sed certe hoc uidet̄ falsuz cuz testis de
 beat dicere ueritatē p̄ utraq̄ pte. C. co.
 l. si quis testibus ergo zc. nō s. e. l. lege
 Jul. Pro ista tñ glo. facit qd nō. glo. in
 fi. extra eo. c. ulri. in glo. iiii. ubi uide in
 vi. tenemēti istā glo. quā credo tenendā
 ¶ In glo. fi. ibi. q̄ si uero. d̄ fide instru.
 Nō. ergo glo. que tenet q̄ pcurator pōt
 esse testis in causa quā pcurat. sed q̄ruoz
 nō. j. de iure fi. l. deferre. s̄. idem decre
 uerit. ubi glo. circa qd qdam dicunt q̄ nō
 pōt esse testis in causa quaz pcurat. ut
 hic. sed in alia sic ut ibi. alii dicunt ibi in
 pcuratore ad iudicia ibi ad negocia. &
 has duas solu. simpliciter ponit hic butr.
 nō approbat nec improbat aliquā. alii di
 cunt q̄ hic durabat officiu ibi t̄nitu erat
 & hanc uidet̄ sequi Cy. in. l. qm̄ liberi.
 C. eo. tu potes pleni⁹ dicere q̄ si loq̄mur
 de pcuratore ad iudicia si quidem agit
 caulam ipse nō pōt interrogari ut testis
 ut hic. sicut nec tutor. l. qui testis. circa
 prin. & ibi nō. j. de testa. pōt tñ ut pars
 interrogari. s̄. d̄ pcur. l. nō solū. in prin.
 & dicto. q̄. idēz decreuerūt s̄m̄ intellectu
 glo. ibi. sed si causa eet̄ finita & degestis
 in illa causa interrogaret̄. dixit Bar. q̄
 est idem qd in pcuratore ad negocia qui
 interrogatur ut testis de eo qd ipse gessit
 quo calu distingue s̄m̄ eū. quia qnq̄ ad
 eum p̄tinet comodū uel incomodu & tūc
 nō est idoneus. s̄. eo. l. idoneus. & C. eo.
 l. omnibus. Exemplū uolo pbare q̄ tene
 aris mibi ad centū & hoc p̄bo p̄titiuz q̄
 dicet se portasse pecuniā tibi quā sibi de
 di tuo mādato iste nō est idoneus testis.
 qa si tibi tradidit est liberat⁹ a me si nō
 edidit rem inet obligatus & sic testificat̄
 in eo qd ad eū p̄tinz; s; si ad eū nō p̄tinz;
 comodū nec incomodu. tūc dicit idē q̄ nō
 pōt eē testis nisi uicq̄ pte uolēte sic d̄r in
 psoneta in autj. de testi. q̄. p̄t. & hoc te
 net glo. extra eo. c. fi. in. vi. ubi de hoc.
 & hoc uerē q̄ nō pōt eē testis p̄ eo p̄ quo
 fuit pcurator. sed q̄tra eū pōt p̄duci etiā
 eo inuito tex. est in dicto. s̄. idēz decre
 uerint. & hoc tenet Inno. extra eo. c. in
 sup. & hoc habetis etiā notare. ¶ S. d. si

aliquis uellet ducere in testem pcurato
 rem in alia causa quā ipse nō gessit tunc
 pōt. sicut dicit̄ in eo qui iam fuit famul⁹
 de quo p̄ Bar. in. l. i. q̄. si seruus. j. q̄stio.
 ¶ Et aduerte ad id qd de psoneta dem̄
 est qa licet cōiter dicat q̄ nō possit esse te
 stis nisi utraq̄ pte uolēte hoc uerē q̄tum
 ad hoc ut nō possit cogi nisi p̄ducat̄ ab
 utraq̄ pte tñ uolens pōt testificari p̄du
 ctus ab altera tñ. secus si a neutra ut di
 cto. q̄. p̄t. & dixit Bar. C. e. l. omnib⁹.
 q̄ hec est ueritas. q̄quid nō. glo. in autj.
 de stru. cau. & fi. q̄ in hoc coll. vi. Or.
 uolo uobis dixisse p̄ autoritate tanti iuri
 licet ipse non alleget. ¶ Ex p̄dictis etiā
 pōt inferri q̄ si ille qui fecit instrūm debi
 ti puta notarius sic factus pcurator illi⁹
 cause q̄ habebitur suspectus qa uidetur
 esse etiā testis in eodem instrūo & sic in
 eadem causa. l. domitius labeo. j. d̄ testa.
 z sic sis ibi nō credit̄ ubi uenit cū aliis te
 stibus multo fortius habebit̄ suspect⁹ ubi
 solus uenit ut hic. & hoc tenet hic Butr.
 licet dicat q̄ d̄ hoc uiderit multū dubita
 ri. ¶ Ea. glo. ibi. s̄. eo. l. ob carmen. in fi.
 de hoc ibi p̄ Ia. bu. & ibi lati⁹ dixi remi
 si. tangit̄ aliquid etiā in dicto. c. fi. ex
 tra de testi. l. vi.

¶ Sup rubro. in glo. ibi qui ignorat igno
 rabitur. & sic est uitupiu ignoratis. facit
 s̄. de origi. iur. l. ii. q̄. fuis. ibi nanq̄ eū
 dixisse turpe esse patritio zc. ¶ Ea. ibi.
 sic & hic duo copulant̄ allegat̄ cotidie
 hec glo. q̄ copula & inter diuersa poni
 debet. ¶ Ea. glo. in fi. & nō. hāc glo. ut
 magistrā cui adde filēm. j. de testa. l. de
 statu. ubi melius adhuc declarat. ¶ Flo.

IGNORANTIA. Igno
 rantia facti impedit tps cur
 rere in bonoz possessioe pe
 tendi sed iuris nō. b. d. to
 ta lex. uel sic impetēda bo
 norum possessione excusat ignorantia fa
 cti non iuris. ad hec alle. cotidie. & p̄ eui
 dentia p̄mitte duo q̄ qnq̄ deferēt̄ succes
 sio de gradu in gradu qnq̄ de capite in
 caput. ut hic uoluit glo. sup uerbo succes
 sorio quā uide. ¶ Scdo p̄mitte q̄ oliz in
 stitutus p̄ parte nō poterat clausis tabul
 adire nisi esset filius sed institut⁹ i totū

sic hodie autem potest indistincte adiri ut
hic in p[ri]m[is] glo. etiam clausis tab. Or. pono
modo casum. ¶ In glo. loquitur s[ecundum] sua t[em]p[or]a
ibi. §. g[er]ens. & t[ra]sumptiue aut[em] de
functo. ¶ ad tertul. & aduerte q[uod] dicit[ur]
cum isto fratre cōcurrere fratres ex utro
q[ue] parente locū habet in filiis eor[um] ita p[ro]
batur in corpe ut fra. filii §. i. coll. ix. &
hoc doc. cōiter tenet in dicta aut[em] defun
cto. q[uod] etiā ibi uidet[ur] sentire glo. sup[er] uer
bo uocantur. ¶ Florianus.

IN OMNI PARTE. In esse
ctu idem uult q[uod] l. precedēs dif
fuse d[ec]larauit. s. q[uod] error facti ex
cusat iuris nō. addit t[ame]n quō ius est certū
& finitū & hec est eius intentio. ¶ In
tex. ibi interpretatio. uide glo. hic positaz
de significatoe t[ame]n hui[us] uerbi interpretatio
dic ut nō. j. ad tertul. l. i. §. qui opas. ¶
Nō. ergo q[uod] ius d[icitur] certū & finitū & ei[us]
dem haberi notitia & p[re]sumit. s. haberi.
& hec est ratio quare p[ro] cōsequens ius cō
trariū primū tollit sec[undum] in cōluetudinib[us]
& statutis i[n] q[ui]bus cū sint facti & in facto
cōsistant cadit p[ro]babilis ignorātia. extra
de consti. c. i. in. vi. Idem in pactis. ext[ra]
de deci. c. ex multiplici ubi casus. idem
in priuilegiis extra de p[re]scrip. c. ueniēs.
cū sit eadez ratio que in statutis & hoc
tenet ibi Io. mo. ¶ Aduerte t[ame]n q[uod] quod
dixi de priuilegiis intellige uer[um] nisi pri
muz priuilegiū g[ra]tū sit clausuz in corpe
iuris q[uod] tūc reuocat p[ro] s[ecundum] g[ra]tū sicut &
cōstitutio. Ita nō. garfias. extra de elec.
ut circa. in. vi. ubi de hoc uide in glo. or
di. que incipit p[ro] hoc dicas q[uod] etiā tenuit
Io. an. de h[er]ed. c. i. in antiquis. ¶ Sec[un]do
pondera tex. ibi cū ius finitū zc. p[ro] quod
uidet[ur] ista. l. loqui in legibus redactis in
corpe iuris. & idem esset dicendū in sta
tutis redactis in uolumine statutoz sec[un]dum
in extrauagantibus in q[ui]bus uidet[ur] cadere
iusta causa ignorātie ex quo nō sunt re
dacta zc. dixit t[ame]n Butri. q[uod] cōis opi. est
q[uod] ligent st[atu]m cuz sunt publicata. ar. l.
sed si pupill[us]. §. p[re]scribere. s. de instituto
¶ A quo aut[em] t[em]p[or]e liget cōstitutio facta ul[ter]
statutum. uide q[uod] plene nō. in p[ro]hemio
dem. c[irca] fi. Bar. etiā plene examiat in
materia statutoz in repetitiōe l. omnes
populi. in. q. illa a quo t[em]p[or]e liget statutū.
¶ In glo. i. in fi. utrz aut[em] & q[ua]n[do] igno

rantia iuris excuset que a pena uide q[uod]
plene dicit. j. eo. l. regula. in prin. in ulti
ma glo. ad fi. ¶ In glo. de iure hoc de
clara. ut dixi. s. in tex. ¶ Florianus.

PLVRIMVM. Error facti
excusat si nō est sup[er]ius sed iur[is]
uō. b. d. in effectu. cū. l. nec sup[er]
na. & l. regula §. sed nec facti j. eo. ¶
Allegat ergo q[uod] imp[ro]prio facto nō est tolle
rabilis error sed in alio sic. q[uod] t[ame]n cōcor. l.
fi. j. p[ro] suo. & allegat hic in glo. al. hoc
t[ame]n q[uod] d[icitur] de errore alieni facti. bec. l. nō li
mitat. s. q[uod] debeat tollerari nisi sit nimis
sup[er]ius. ¶ Florianus.

IURIS IGNORANTIA.

In lucro captado causa alterius
iniuria iuris ignorātia nō p[ro]dest
sed facti sic. b. d. cum. l. iuris ignorātia.
j. eo. q. l. est mater istius s[ecundum] glo. ¶ Nō.
q[uod] error facti p[ro]dest etiā in accrendo etiā
si acquisitio lequi debeat cuz alterius in
iuria ut in usucapione & p[re]scriptiōe zc.
¶ In glo. vnica. in prin. ibi. l. nunq[ua]m. In
tellige q[ua]n[do] res erat aliena nō pupilli. ut di
cto. §. si a pupillo. hic all. ¶ Ea glo. ibi
uidet[ur] usufruct[us] cū ad fructuariū nō p[ro]
net q[uod] nō ē i fructu. l. i. pecudū. s. d[icitur] usufr[uctus]

INIQVISSIMVM. Sciētia
uel ignorātia alterius nō dz alte
ri p[ro]desse uel obesse. b. d. q[uod] limi
ta ut nō. stat[us] dixit glo. in. l. p[re]ce. si nō
habeat ab illo cautōz. ¶ In glo. pone ex
emplū ibi §. rursus. t[ra]sumptiue in aut[em].
male fidei. ¶ de p[re]scrip. lon. tem. sed cir
ca hoc p[ot]est dubitari supposito q[uod] sit scā
nouatio quo ad usucapioz an intelligat
facta ad publicianā ut sic publiciana ho
die sit correpta. & glo. sentit q[uod] sic in. l.
si ego. §. p[ro]tor ait. j. de publicia. al. l. euz
q. Idez tenuit rofr. sup[er] illo t[em]p[or]e. de publi.
qa usucapio & publiciana iudicatur apa
ri. l. cū qui. in prin. eo. t[em]p[or]e. al. est. §. sub
illa. l. ego. p[ro] hoc q[uod] qui agit publiciana
dicit se non d[omi]n[um] & p[ro] cōsequens dicit se
habere malā fidez q[uod] scit se nō esse d[omi]n[um]
& sciētia ducit malā fidem. ergo non
p[re]scribit. nam iure canonico male fidei
possessor nullo t[em]p[or]e p[re]scribit de regu. iur.
c. possessor. in. vi. de p[re]scrip. c. ulti. p[ro] que
iura uidet[ur] q[uod] mala fides hodie supueniēs
uel causa sciētie interrūpat p[re]scriptōz.
& p[ro] cōsequens nō comp[er]tat publiciana.

Et fm hoc remanebit q publiciana cope
 tet solú illo casu qñ qñ est dubius. sed Ia.
 de raue. dixit q aliud in usucapione &
 aliud in publiciana quia usucapio plus p
 iudicat cū auferat dominū. l. traditioni
 bus. s. de pac. sed publiciana nō datur q
 dominū sed cōtra aliū qui non habet tñ
 ius q̄tuz agens publiciana. ar. C. d. edic.
 diu adri. toll. l. fi. uel in casibus in qbus
 cōpetit cōtra dominū qui nō. s. d. publi.
 l. fi. nititur maiori equitate ideo qd dicit
 de usucapione & p̄scriptōe hodie de iu
 re canonico non trahit ad publicianā &
 p̄trea licet auctor fuerit male tidei suc
 cessor habens titulū & bonā fidez potest
 agere publiciana cōtra possidentē nō ha
 bentē tñ ius in re uel cōtra dominū qñ nī
 titur maiori equitate. Ita dixit Ia. d. ra
 que Cy. sequit in additōe in dicto. &
 p̄tor ait. latius tetigit idem Ia. insti. de
 acti. in §. alie. in lec. sua quā uide. Idez
 etiā Butri. qui p̄ plures ratios uidet co
 cludere q publiciana hodie nō sit corrup
 ta. d. quo p̄ cū in §. sed iste. p̄. tercio q̄ro
 insti. de actio. Idez etiā uidet cōcludere
 Io. an. j. de re iudi. c. abbate sane. in glo.
 ordi. in. vi. ubi etiāz uide. ¶ Ea. glo. ibi
 qui i scientia testatoris obet heredibus.
 q̄ tñ sane intellige qñ heres nō hz aliū
 de titulū q̄ a defuncto. al. secus tex. est
 singularis. in. l. an. uitiū. §. ex facto. j.
 d. diuer. & tem. p̄scrip. ¶ Ea. glo. ibi. l.
 si legibus. ubi uidet p̄bare q scientia pa
 tris nocet filiabus. ¶ Ea. ibi. solue ut ibi
 f. quia nō obest ex eo q̄ parentes sciant
 sed ex eo quia p̄sumit & ipse filie scire
 quasi a patre cerciorate. uel scdo solue.
 dic q̄ parentes imputat. imputat sibi su
 am scientiā. & fm hoc cōcordabit. adde
 etiā q̄ cōtra itaz. l. facit. j. del. ii. l. cū
 pater. §. meuo. fz solue ut ibi nō p̄ dy.

INC SVPLINA Sumata est. s.
 cum l. iiii. uel sic mediū est tenē
 dum. ita allegat glo. hic. ¶ In
 glo. vno quoz zc. nō. solu. adde q̄ in fi
 mili dicit Io. mo. dicit enī ubi nīl habeo
 cū hōie agere debeo illum p̄sumere bonū
 sed ubi uolo sibi dare filia meā. i. ecclesi
 am debeo inquirere saltim quo ad expl
 sa. de electio. cum i cunctis. & eo ti. licz
 canon. li. vi. & quia pater uolens filiaz
 maritare tenet cōditionem debitā filie.

ar. j. de rip. nup. l. qui libros. de quo ui
 de p. Io. an. post Io. mo. de electio. c. si
 forte. p. glo. signata sup uerbo snia. i. vi.
 adde tñ qd legat Ecclesiastici. vii. ubi
 dicit trade filiam & grande opus fecerit
 & homini sensato da illā. ¶ Florianus.

IURIS IGNORANTIA .
 Sumata est cum l. iuris ignorā
 tia. s. eo. ubi glo. dixit in fi. hac
 esse matre illius. ¶ In glo. i. ibi an. q̄riū
 illi scde regule in fi. Ex hoc nō. q̄ ex hoc
 uidet summi solutio eius i quo glo. uide
 tur uariare. l. an. ignorātia iuris faciat q̄
 bone fidei quo ad lucz fructuū. & glo.
 tenuit q̄ sic i. d. l. si fur. in prin. j. de usu
 cap. qd sequit etiam Dy. in reglā p̄ pos
 sessore. de regu. iur. in. vi. sed glo. in. l.
 sed si. l. §. scire. dicit q̄ tenet eos restitue
 re eo casu quo est locupletior. & si quo
 etiam bone fidei redderet. facit. l. pot. in
 fi. de usucap. & hoc est de mente Bar.
 in dicta. l. si fur. ¶ Ea. glo. ibi. l. aliena
 tionis hoc non uidet uerz. nam cū p̄sup
 ponatur errasse satis deprehenditur cu
 nullatenus consensisse etiam tacite in
 translatione dominū. ar. s. d. iurisd. o.
 iudi. l. si p̄ errore. melior ergo uidet ratō
 quare hoc cōtingat. l. ne dñia rez sint in
 incerto. j. d. usucap. l. i. ¶ Ea. glo. ibi ui
 bo. rap. §. i. ego tñ cuito penā furti. ut
 nō. glo. in. l. reglā. in prin. j. eo. & uide
 qd ibi dicā. qd bene nō. ¶ Florianus.

ERROR. Error facti nō nocet
 iuris sic uidistis. s. e. l. i. & ii. &
 j. eo. l. regnla. & quasi p̄ totuz.
 ¶ In tex. ibi in cōpendiis p̄dest qñ p̄sit
 mulieribus error iuris & qñ nō. uide qd
 nō. C. eo. l. fi. Ad hanc tñ regulā que hic
 ultim. ponit. f. q̄ error iuris nō habeat
 obesse ubi agitur de damno uitādo. adde
 omnino qd nō. Dy. in regula ignorantia
 de regu. iur. in. vi. ¶ Florianus.

REGVLA EST. Iuris ignorā
 tia regulariter nō excusat fallit
 in miore muliere & milite. sed
 facti p̄dest omnibus nisi sit supina &
 grossa. h. d. u. qz ad. §. sed iuris ignoran
 tia legam tñ p̄ se quia mereť legi. ¶ Ex
 §. sed & facti nō. mediū eligen. dū gcr.
 s. eo. l. nec supina. Itēz nō q̄ appellatur
 supinus error ubicunqz allegat circa id
 qd omnibus notū est uel in coi. & sic fac

ad id quod nō. dixit glo. in .l. si tutor.
C. de pi. tuto. que cotidie allegat p sin-
gulari ¶ In glo. magna. i. ibi d̄ terciā. f.
iuris ciuilis. & ibi iuris ignorantia dic.
intellige tñ ut Dy. in regula ignorantia.
de regu. iur. in. vi. ¶ Ea. glo. in fi. nō.
ipsam que est plena & magistra in mā.
Conclude tamen aptius utrum ignoran-
tia excusat que a pena. de quo tangitur
per glo. in .l. respiciendū. §. delinquent. j.
de pen. & Dy. in regula iuris ignorantia.
aut enī erratur in iure naturali. aut q̄si
naturali aut in iure ciuili. si in iure nali
error talis iuris non excusat. naz licz pos-
sit ignorari qualis sit pena. ipsum tamē
ius ignorari nō pōt j. de adult. l. si adul-
teriū cum in cestu §. i. & hoc membrū
sensit glo. post prin. Idem si erretur in
quasi naturali quia non excusatur dicta
l. ii. C. de in ius uo. j. de fal. l. Diuus.
nam hec phibitio est mixta quodam mō
iuri naturali uerūtamē isto casu est loc⁹
pnie cum satisfactioe condigna. & in
hoc differt a pcedenti. j. d̄ his q sibi scri.
in te. l. si. de in ius uocan. l. quis. si errat
in iure ciuili. tūc aut id quod agitur exi-
git uerz dolum ad penā imponendā. &
tunc si ignorantia est a iusta ratioe cau-
sata excusat penā. l. si quis in graui. §.
si quis ignoras. j. ad sille. & de libe. cā. l.
igitur. §. pōt. Ita d. bet intelligi qd nō.
glo. i. l. plagii. C. ad. l. fla. d̄ pla. ¶ Sed
si id qd agitur exigit solū presumpū do-
lum tunc si ignorantia est causata a iu-
sta ratioe excusat a dolo p̄sumpto. l. si.
j. de cre. abor. faciē. & l. senatus. j. d̄ his
qui sibi ascri. in te. secus si nō est causata
a iusta ratioe quia tūc non excusat. l.
si §. licz. j. d̄ publi. & l. Diuus. ii. rñso
j. de fal. & C. eo. l. cōstitutiones. ¶ Si
uero id qd agitur exigit culpam tñ tūc
si latam dic̄ idem qd in dolo p̄sumpto
j. de p̄bo. sig. l. magna negligētia. & l.
late. si leuiorem tūc iusta ignorantia ex-
cusat nō iniusta. & est ratio quia qñ est
iniusta equipatur late culpe que grauior
est q̄ culpa a lege requisita ideo minus
excusat. Iusta aut̄ d̄ ignorantia qñ ius
siud qd ignoratur non erat publice notū
uere uel iuris p̄sumptione al̄s dicit̄ in
iusta ut p̄batur hic in. p̄. sed facti. &
nō. glo. in .l. si tutor. C. de pi. tut. p̄ intel

lige nisi forte forent q̄stitutiones locales. l.
pticulares in loco quas peregrinis & ad-
uenis licitū est ignorare. extra d̄ consti.
c. i. in. vi. facit qd nō. glo. in .l. itē mella.
in prin. s̄. ad. l. acqui. quā signabit̄ in
libro uestro pro transeuntibus cuz armis
& fustib⁹. ¶ In glo. de hoc dic
ut. C. si aduer. deli. l. i. ¶ In glo. adire.
circa si. ibi si institut⁹ habuerit animū hec
dicit glo. quia ista littera non uidetur
posse intelligi de puro instituto qui pos-
set adire perpetuo. C. de iure deli. l. licz.
& l. si curatoris. & l. cum antiquioribus
& in eis nō. ¶ Florianus.

¶ SED ET IURIS. Iuris ignorantia
non excusat cum qui sua prudentia de-
buit esse instructus uel facultatē habuit
cōsulendi p̄iores. h. d. Nō. ergo impu-
tari ei qui habuit copiam p̄itorum si eos
non consuluit. p̄sumitur autem habita
copia p̄itorum si locus ille sit in signis.
extra de cōsti. c. statutuz. in. vi. & dicit̄
locus in signis si sit ibi forum iudiciū.
& habeat merum & mixtum imperiū
l. si duas. §. decem. j. d̄ excu. tuto. ubi
casus. ¶ Vnū nō. q̄ si eēt ibi copia cano-
nistarum tantuz & hoc p̄ canones decla-
rari non posset obstat exceptio. f. defect⁹
p̄itorum. xi. q. i. si quis cuz clerico. in fi-
secus si posset p̄ canones declarari. ar. ex-
tra de op. no. nū. c. i. & quod ibi & idez
dicit̄ econtra si essent ibi copia legistarū
tantum. Adde tamen q̄ licet quis tenea-
tur cōsulere p̄iores non tenetur necessa-
riō tale consiliū sequi. l. titium & me-
uium in prin. j. de admini. tuto. & ita
intellige hunc tex. & l. in bonorum. j. d̄
bono possessore. ubi etiam ponit̄ ista regu-
la de cōsulendo p̄iores. & hic sicut tenet̄
eē p̄it⁹ ut sec⁹ si d̄ eē p̄it⁹ hic subdit̄. ex
ēplū pone i assessorē ut nō. s̄. q̄ q̄q̄ iur. j.
l. ii. facit. C. d̄ re. mili. l. seme l. li. xii. ubi
relatiōni medicorum stat̄ de uen. in spi.
l. i. in aut̄ de nō. alie. aut p̄mu. re. eccle.
circa mediū C. de fis nup. l. hac edip-
tali §. hīs illud adicimus. j. si messor.
fal. mo. dixit. l. i. & quod nō. per Dy.
in. c. iuris ignorantia. & ex hoc pot. st̄ ter-
minari q̄ ubi solum ratione doli ueri uel
presumpti pot. st̄ peti reductio laudi ad
arbitriū boni uiri si arbit̄er p̄nunciauit
de consilio p̄itorum q̄ non pōt red. argui

¶ fit in dolo uero uel presunto. & sic non habebit locum hoc casu reductio. ¶ tenementi. ¶ Vnum adde nō. ¶ ubi circa intellectus legis sunt uarie opi. Doc. uolentium exemplum. l. dos a patre profecta. C. solu. ma. nisi appareat decisuz que opi. sit uerior excularetur etiam asessor nec faceret litem suam. ar. j. de re iudi. l. cum prolati. & ibi Bar. hoc uide tur sentire. sic & ratione opinionis que faceret pro appellante si psequatur cau sam appellationis & subcumbat non cō demnabitur in expēis scdm Io. an. qui dicit hoc fuisse dictum Pe. de saxonía. extra de appel. c. ut debitus. in nouell. & idem Guil. in ti. de expens. §. nunc uidendum. & de hoc uide glo. ordi. in. l. & ideo. s. de legi. ¶ Florianus.

¶ QUI IGNORAVIT. ubi pcedit causa efficax ordinata ad translationez domini dominiū transfertur non ob stante opinione receptis quasi plus sit in re q̄ in opinione. b. d. nō. & facit ad nō. in. l. seruum titii. s. mandati. & l. iii §. subtiliter. s. d. gdi. ob causam.

¶ Florianus.

¶ SI QVIS IUS IGNORANS.

Solutum q̄ per falcidiam poterat retine ri si sit solutum errore iuris non repetit etiam si extet secus si facti. & ubi initium legis est generale tota lex iudicatur generalis. ad hoc ultimo all. ¶ Nō. ibi quasi plus debito. quia includit qd̄ erat debitum. l. naturaliter sic. & in. l. i. C. ad. l. fal. & sic facit q̄ solutum qd̄ pote rat defalcari dicatur debitū naturaliter q̄ glo. tenuerunt in. l. cum quis. C. eo. & l. i. s. de condi. indebi. licet ultramon. §. de quo plene in dictis iuribus. Cy. exa minat in dicta. l. cum quis. ¶ Secundo uidetur probare iste tex. q̄ fideicommissuz relictum in uoluntate minus solemnī di catur naturaliter debitum facit. C. de fi deicom. l. ii. & ideo Bar. dixit tale reli ctum deberi etiam in foro conscientie ita dixit in primo minoricorum. ¶ In glo. non stultis. ibi. l. leges sacra. & nō. s. de interro. actio. l. de etate. §. qui iusto. ¶ In glo. non quia est initium ibi §. stico. Sed potest Rnderi q̄ illud ibi ideo con tingit propter sequentem rationem spe cialem que restringit dictum generale p̄

cedens. ar. j. del. ii. l. cum pater. §. dul cissimis. qui allegat q̄ ratio restringit di ctum. uel dic q̄ hic nō causa determina tionis. sed ex dicto est & ideo ad omēs personas extenditur. j. de dam. infec. l. damni infec. el. ii. in fi. Ibi autem causa determinatiōis ita dicit Dy. in cōtrario ¶ **I**MPUBERES. Scientia iurū uel facti non cadit impubere nō doli capace nec proximo puber tati aliquid agente sine tutore. b. d. cuz glo. sua. ¶ In glo. in sui preiudicium ibi alioquin. de hoc dic plene. ut nō. j. de regu. iur. l. pupillum. & intellige secun dum ibi notata. ¶ Florianus.

¶ FLORIANI Vtriusq̄ Iuris In terpretis famosissimi lectura gloriosa super vigesimo secundo. ff. finit. Per Venerabilem Dominum Bartholdum Ribing Argentinensem Neapolim Im pressa. Sub optimo Regum Rege ferdi nando pacifico Rege patrie & iusticie cultore inuictissimo intelicissimis regnis Sicilie Hierusalem & Vngarie triupha tore de p̄priis sumptib⁹ Francisci tuppī parthenopei. eiusdem Regis familiaris. & infimi seruuli q̄ ob gloriam dicti regis & utilitatem Almi studii sui in patuluz distribui curauit. Sub Anno a Natiui tate domini Millesimo quadringentesi mo septuagesimo quinto Die uero vigesi ma sexta mensis Iulii Anni Iubilei.

